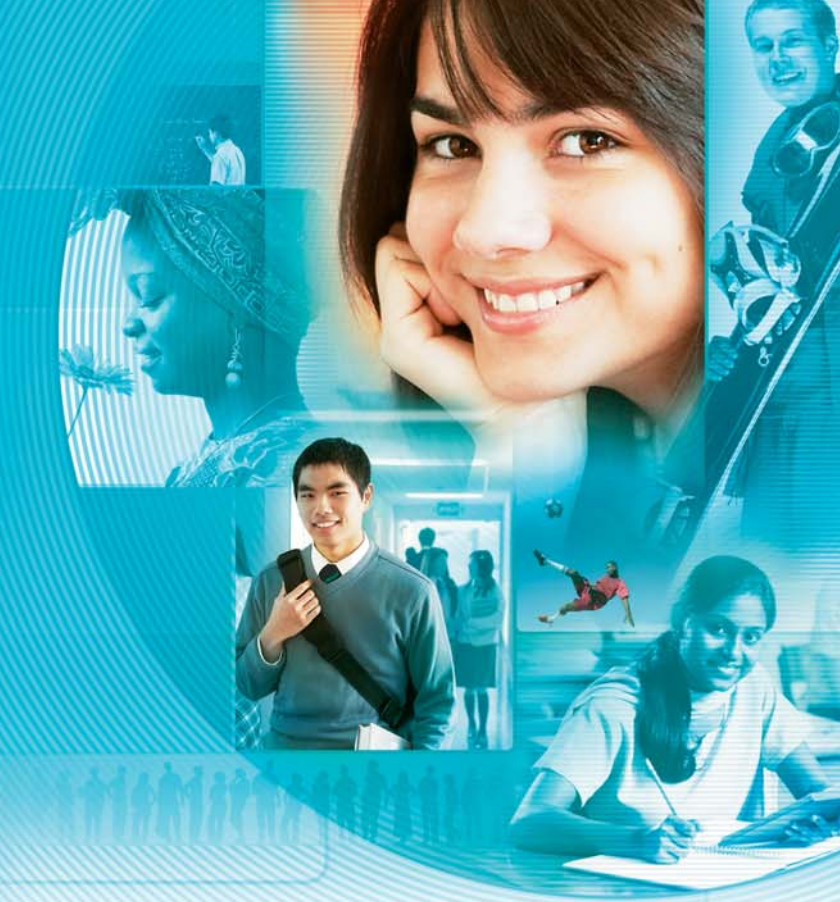

noored küsivad

praktilisi vastuseid

2. KÖIDE

See raamat käsitleb järgmisi teemasid:

VASTASSUGUPOOL

ELUMUUTUSED

SÕPRUSSUHTED

KOOL JA EAKAASLASED

RAHAASJAD

VANEMAD

TUNDED

MEELELAHUTUS

VAIMNE KASV

Kas otsid usaldusväärset nõuannet? Just seda pakubki raamatu ”Noored küsivad. Praktilisi vastuseid” 2. köide. Nagu esimene köide, sisaldab ka see raamat intervjuusid sadade noortega kogu maailmast. Piibli praktilised nõuanded on olnud neile abiks. Uuri järele, kuidas need võivad aidata ka sind.

”Taotle tarkust, taotle mõistust.”
(Õpetussõnad 4:5)

Kallis lugeja!

Tark kuningas Saalomon kirjutas: ”Rõõmutse, noor mees [või naine], noores eas ja su süda tundku rõõmu su nooruspäevil! Käi oma südame teedel ja oma silmavaate järgi” (Koguja 11:9). Noorena võib elu olla äärmiselt huvitav ja põnev, ning me soovime, et sa naudiksid seda. Kuid me õhutame sind tegema seda viisil, mis on meelepärane Jehoova Jumalale. Ära kunagi unusta, et ta näeb kõiki su tegusid ja mõistab sinu üle ka vastavalt kohut. Kui tark on seega järgida Saalomoni nõuannet ”Mõtle oma Loojale oma nooruspäevil” (Koguja 12:1).

Me palvetame kogu südamest, et see raamat aitaks sul seista vastu survele ja kiusatustele, millega tänapäeva noored kokku puutuvad, ning näitaks sulle, kuidas teha otsuseid, mis on kooskõlas Jumala tahtega. Nii tehes rõõmustad Jehoova südant (Õpetussõnad 27:11).

Jehoova tunnistajate
juhtiv kogu

head eeskujud

Suulamlanna **33**

Vaene lesknaine **166**

Joosep **50**

Hiskija **193**

Lüüdia **97**

Paulus **227**

Kolm heebrealast **134**

Taavet **257**

Kuidas on see raamat sind aidanud? Kirjuta sellest välja-andjatele sulle sobivaimal aadressil.

Aasaf **287**

noored küsivad
praktilisi vastuseid

2. KÖIDE

---

raamatu omanik

© 2008
WATCH TOWER BIBLE AND TRACT SOCIETY OF PENNSYLVANIA
Questions Young People Ask—Answers That Work, Volume 2
Kõik õigused kaitstud

© 2008
WACHTTURM BIBEL- UND TRAKTAT-GESELLSCHAFT DER ZEUGEN JEHOVAS, E. V., SELTERS/TAUNUS
Noored küsivad. Praktilisi vastuseid, 2. köide
Alle Rechte vorbehalten

Väljaandjad
EESTI JEHOOVA TUNNISTAJATE KOGUDUSTE LIIT
2012. aasta trükk

See trükis ei ole müügiks, vaid on antud välja ülemaailmse piibliharidustöö raames, mida toetatakse vabatahtlike annetustega.

Kui ei ole täiendavat märget, on Piibli heebreakeelse osa (Vana Testamendi) tsitaadid võetud eestikeelse Piibli 1988. a väljaandest ja kreekakeelse osa (Uue Testamendi) tsitaadid "Uue maailma tõlkest" (2009). Lühendid: P — eestikeelne Piibel; UM — ingliskeelne Piibli "Uue maailma tõlge" ("New World Translation of the Holy Scriptures — With References").

Mõnede noorte nimed selles raamatus on muudetud. Mõned tsitaadid, mis on varem ilmunud ajakirjas "Ärgake!", on uuesti tõlgitud.

Fotode kasutamise load: lk 165: naine küttepuudega: Godo-Foto;
Euroopa linn: © 2003 BiblePlaces.com

Questions Young People Ask—Answers That Work, Volume 2 Estonian (*yp2*-ST)
Made in Germany Trükitud Saksamaal
Druck und Verlag: Wachtturm-Gesellschaft, Selters/Taunus

Lapsevanematele

Noorte teekond täiskasvanuikka on justkui köiel kõnd. Iga samm võib tunduda ebakindel, lausa hirmutav. Lapsevanemana soovid ehk mõnikord oma lapsi sellest säästa. Loomulikult pole see võimalik, kuid sa *saad* olla neile tasakaalulatiks. Ainult sul on ainulaadne võimalus aidata oma lapsel püsida õigel teel ning saada vastutustundlikuks täiskasvanuks.

Seda on küll kergem öelda kui teha, võid mõelda. Tõepoolest. Sulle võib tunduda, nagu see oli alles eile, kui su poeg oli energiat täis põngerjas, kes ei suutnud hetkegi vait olla; nüüd on ta endassetõmbunud teismeline, kes sinuga peaaegu üldse ei räägi. Ja veidi aega tagasi tahtis sinu väike tütreke sinuga igale poole kaasa tulla, kuid nüüd tunneb ta häbi, kui peab koos teiega välja minema!

Selliste muutustega silmitsi seistes pole sul siiski tarvis end küündimatuna tunda. On olemas üks tarkuseallikas, mis pakub usaldusväärset juhatust nii sulle kui ka su lapsele. Selleks on Jumala Sõna, Piibel.

Raamatu "Noored küsivad. Praktilisi vastuseid" 2. köitest leiab su laps väga häid Pühakirjal põhinevaid arutluskäike. Kui vaatad sisukorda lehekülgedel 4 ja 5, saad ettekujutuse, milliseid teemasid see raamat käsitleb. Kuid see väljaanne ei edasta pelgalt infot. Mõtle järgnevale:

1) See raamat on interaktiivne. Paljudes kohtades, kus esitatakse küsimusi ja väiteid, on su lapsel võimalik kirja panna oma mõtteid. Näiteks "Survele vastuseisu plaan" lehekülgedel 132 ja 133 aitab su lapsel mõelda, milliseid raskusi ta võib kohata ja kuidas nendega toime

tulla. Lisaks on selle raamatu iga osa lõpus lehekülg pealkirjaga ”Minu päevik”, kuhu ta saab kirjutada oma mõtetest ja tunnetest, mis tal seda osa lugedes tekkisid.

2) See raamat ergutab suhtlema. Näiteks on lehekülgedel 63 ja 64 kast ”Kuidas rääkida seksist isa või emaga?”. Samuti on iga peatüki lõpus kast pealkirjaga ”Mida sina arvad?”. Lisaks kordamisele võib seda kasutada ka perekondlikuks aruteluks. Peale selle on igas peatükis ”Tegevusplaan!”, milles muu hulgas palutakse noorel lõpetada lause ”Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida”. See ergutab noori küsima oma vanematelt tasakaalukat nõu, kui nad nii-öelda kõnnivad täiskasvanuikka viival köiel.

Nõuanne: et su laps kirjutaks sellesse raamatusse oma mõtetest avameelselt, ära loe seda temalt luba küsimata. Võib-olla räägib ta hiljem ise sellest, mida ta on sinna kirjutanud.

Võta ka endale isiklik raamat ning tutvu sellega põhjalikult. Seda lugedes püüa meenutada oma läbielamusi, segadust ja ärevust, mida sa noorpõlves tundsid. Sobival hetkel räägi neist oma pojale või tütrele. Siis on ka temal kergem olla sinuga avameelne. Kui ta räägib, siis kuula! Ära anna alla, kui su püüded temaga suhelda näivad tulutud. Ükskõik kuidas lapsed ka ei püüaks teist muljet jätta, hindavad nad üldjuhul oma vanemate nõu rohkem kui eakaaslaste oma.

Meil on hea meel anda nii sulle kui ka su lastele see Piiblil põhinev abivahend, ning me palvetame selle eest, et see raamat oleks teie perekonnale õnnistuseks.

Väljaandjad

sisukord

Eessõna: Kust leida parimat nõu? **6**

1 VASTASSUGUPOOL

1 Kas ma olen kohtamas käimiseks valmis? **14**
2 Mis salaja käimises halba on? **21**
3 Kas tema on minu jaoks see õige? **28**
4 Kus on piir? **42**
5 Miks hoida süütust? **48**

2 ELUMUUTUSED

6 Mis mu kehaga toimub? **58**
7 Mida teha, kui ma vihkan oma välimust? **67**
8 Miks ma nii haige pean olema? **74**

3 SÕPRUSSUHTED

9 Kuidas üksindusest pääseda? **86**
10 Miks mu sõber mulle haiget tegi? **92**
11 Mida arvata sõprussuhetest netis? **99**
12 Mis siis tagarääkimises nii halba on? **105**

4 KOOL JA EAKAASLASED

13 Kuidas paremini õppida? **114**
14 Kuidas end koolis kaitsta? **121**
15 Kuidas kaaslaste survele vastu seista? **128**
16 Miks peaksin kellelegi rääkima, et elan kaksikelu? **136**
17 Mida arvata sõprusest koolikaaslastega? **142**

5 RAHAASJAD

18 Kuidas veidi raha teenida? **150**

19 Kuidas raha targalt kasutada? **156**

20 Mida teha, kui olen vaesest perest? **165**

6 VANEMAD

21 Kuidas suhtuda kriitikasse? **174**

22 Miks on vaja nii palju reegleid? **181**

23 Mida teha, kui mu ema või isa joob või tarvitab uimasteid? **190**

24 Mida teha, kui mu vanemad tülitsevad? **199**

25 Kas üksikvanemaga peres saab olla õnnelik? **208**

7 TUNDED

26 Kuidas oma tundeid valitseda? **218**

27 Miks ma olen selline perfektsionist? **225**

28 Kuidas hoiduda homoseksuaalsusest? **231**

29 Kuidas hoida oma mõtteid seksilt eemal? **237**

8 MEELELAHUTUS

30 Kas mängida videomänge? **246**

31 Kuidas suhtuda muusikasse tasakaalukalt? **253**

32 Kuidas mõnusalt aega veeta? **263**

33 Miks hoiduda pornograafiast? **273**

9 VAIMNE KASV

34 Miks elada Piibli põhimõtete järgi? **282**

35 Kuidas saada Jumalaga sõbraks? **289**

36 Kuidas kaitsta oma usku Jumalasse? **297**

37 Kas peaksin end ristida laskma? **304**

38 Mida ma tahan oma elus saavutada? **311**

EESSÕNA

Kust leida

parimat nõu?

tüdrukutele

Sa lihtsalt ei saa peast seda uut kena poissi, kes hiljuti su kooli tuli. ”Ta isegi ei märka, et ma olemas olen,” mõtled sa endamisi. ”Mis siis unistamises nii halba on?” Pealegi pole sa ainus. See poiss on iga tüdruku unistus, sest tüdrukud muust ei räägigi!

Äkitselt vaatab ta sinu poole. Tema võluv naeratus võtab sul põlved nõrgaks, ning sa naeratad talle vastu. Ta tuleb sinu juurde ja ütleb veidi kohmetunult:

”Tere.”

”Tere-tere,” ütled sa vastu.

”Minu nimi on Marko.”

poistele

Kaks koolikaaslast kõnnivad sinu poole. Sul hakkab süda sees peksma, kuna sel nädalal on nad juba kaks korda sulle peale käinud, et sa suitsetaksid. See on nüüd nende kolmas katse.

Esimene poiss ütleb: ”Jälle üksi? Las ma tutvustan sulle oma ”sõpra”.” Ta rõhutab sõna ”sõber”, pilgutab silma, võtab midagi taskust ning sirutab siis selle sinu poole.

Sa tead väga hästi, mis tal käes on, ning su süda hakkab veelgi kiiremini taguma.

”Sorry,” ütled sa, ”aga ma olen juba öelnud, et ma ei . . .”

”Sa oled siin uus,” pahvatad sa.

”Jah, mõni nädal tagasi kolisime.”

Sa ei suuda ikka veel uskuda, et Marko räägib sinuga!

”Tead,” jätkab Marko, ”täna pärast kooli on minu pool pidu. Tahad ka tulla?”

Seejärel kallutab ta end sinu poole ja pilgutab kavalalt silma.

”Ja muide, mu vanemaid pole kodus ja joogist juba puudust ei tule. Mis sa arvad?”

Marko ootab sult vastust. Kõik teised tüdrukud oleksid kohe nõus!

Mida ütleksid sina?

Teine segab vahele: ”Kas su usk ei luba või? Sa vist ei tohi üldse lõbutseda!”

”Lõid araks, jah?” mõnitab esimene poiss.

”Ei löönud!” ütled sa julgust kokku võttes.

Seejärel paneb teine poiss käe sulle õlale ning ütleb sõbralikult: ”Lihtsalt võta see.”

Esimene poiss tõstab suitsu su näole lähemale ning ütleb vaikselt: ”Me ei ütle kellelegi. Keegi ei saa sellest kunagi teada.”

Mida teeksid sina?

SELLISEID olukordi tuleb koolides ette iga päev ja peaaegu kogu maailmas. Mõned noored on aga nendeks paremini valmistunud kui teised. Surve all võib poiss, keda ahvatletakse suitsetama, mõelda: ”Ma ei taha alla anda, kuid ma ei suuda seda enam taluda. Miks ma ei võiks oma koolikaaslastele näidata, et ma võin olla ”normaalne”?” Tüdruk, keda kutsutakse kohtama, võib mõelda endamisi: ”Ta on nii korraliku välimusega poiss. Miks ei võiks ma üks kord — ainult see kord — öelda *jah?”*

Teisalt on paljud noored õppinud seisma kindlalt selle eest, mida nad usuvad. Ja seetõttu, nii huvitav kui see ka ei ole, tunnevad nad *vähem* survet teha seda, mis pole õige. Kas sina tahaksid olla just selline noor? *See on võimalik!* Aga kuidas?

Piibel aitab sul noores eas ette tulevatele raskustele julgelt vastu astuda. Selles on parimad võimalikud nõuanded, kuna see on inspireeritud Jumala Sõna (2. Timoteosele 3:16, 17). Millistes valdkondades võib Piibel sind aidata? Vaata järgnevat loetelu ning tee ✔ selle teema juurde, mis *sulle* kõige rohkem huvi pakub.

✎ ❑ **Suhted vastassugupoolega**
❑ **Muutused kehas**
❑ **Sõprussuhted**
❑ **Raskused koolis**
❑ **Rahaasjad**
❑ **Suhted vanematega**
❑ **Tunnete vaoshoidmine**
❑ **Meelelahutuse valik**
❑ **Vaimsuse tugevdamine**

Lehekülgedelt 4 ja 5 sa näed, et need ongi selle raamatu üheksa osa teemad. Millised sa ära märkisid?

Ehk võiksidki alustada selle raamatu lugemist nendest osadest. Piibli põhimõtted võivad aidata sind kõigis neis eluvaldkondades. Raamat, mida sa praegu loed, näitab sulle, kuidas.*

Selles raamatus on sul võimalus ka enda mõtteid väljendada. Näiteks on iga peatüki lõpuosas kast "Tegevusplaan!". Seal palutakse sul kirjutada mõtteid selle kohta, kuidas loetut enda elus kasutada. Töölehed — nagu näiteks "Survele vastuseisu plaan" lehekülgedel 132 ja 133 — aitavad sul mõelda, kuidas keerulistes olukordades tegutseda. Lisaks lõppeb selle raamatu iga osa leheküljega "Minu päevik", kuhu saad kirjutada, kuidas see materjal on seotud sinu eluga. Samuti leiad sellest raamatust üheksa lehekülge pealkirjaga "Hea eeskuju". Seal tõstetakse esile piiblitegelasi, kes väärivad jäljendamist.

Piibel kutsub üles: "Taotle tarkust, taotle mõistust" (Õpetussõnad 4:5). Sõnad "tarkus" ja "mõistus" viitavad rohkemale kui lihtsalt *teadmisele,* mis on õige ja vale. Sul on tarvis näha tervikpilti. Näiteks, kui sa tead, millised tagajärjed on valel teguviisil ja milline on tasu, kui teed seda, mis on õige, siis aitab see sul eakaaslaste survele kindlalt ja julgelt vastu seista ning sa ei lase end nii kergesti mõjutada.

Ära arva, et sinu probleemid, kui suured need ka paistavad, on ainulaadsed. Teised on samasuguste raskustega silmitsi seisnud ning edukalt hakkama saanud. Seda suudad ka sina! Kasuta hästi raamatu "Noored küsivad. Praktilisi vastuseid" 2. köidet. Sa veendud, et *parimad* nõuanded leiduvad Piiblis!

---

* Suur osa selle raamatu materjalist on pärit ajakirja "Ärgake!" rubriigist "Noored küsivad"; väljaandjad Jehoova tunnistajad.

selles raamatus on . . .

võtmekirjakohad, mis rõhutavad peamisi mõtteid

IDEE

praktilisi soovitusi, mis on sulle abiks

KAS TEADSID . . .

faktid, mis annavad sulle mõtteainet

tegevusplaan!

✎ võimalus kirjutada, kuidas sa kavatsed loetu põhjal tegutseda

MIDA SINA ARVAD?

- küsimused, mis aitavad sul loetu üle mõtiskleda

peale selle . . .

minu päevik

iga osa lõpus on üks lehekülg, kuhu saad kirjutada oma mõtteid

HEA EESKUJU

näiteid piiblitegelastest, kes väärivad jäljendamist

VASTASSUGUPOOL 1

Sa näed koolis, kuidas poiss ja tüdruk kõnnivad käest kinni hoides mööda koridori. Mida sa tunned?

- ❑ Mul ükspuha
- ❑ Olen natuke kade
- ❑ Olen pööraselt kade

Sa oled sõpradega kinos ja märkad, et kõigil on oma poiss või tüdruk, kuid mitte sinul. Kuidas sa end tunned?

- ❑ Pole probleem
- ❑ Veidi ebamugavalt
- ❑ Olen väga kade

Sinu parim sõber on hakanud hiljuti kellegi vastu huvi tundma ja nüüd nad käivad. Mida sa tunned?

- ❑ Olen rõõmus
- ❑ Olen natuke kade
- ❑ Olen pahane

Poiss ja tüdruk, tüdruk ja poiss. Ükskõik kuhu sa ka ei vaataks, paarikesi on igal pool — koolis, tänaval, kaubanduskeskuses. Iga kord, kui sa neid näed, tunned endas tugevat soovi, et ka sul oleks keegi. Aga kas sa oled kohtamas käimiseks valmis? Kui *oled*, siis kuidas leida endale just see õige? Ja kui sa oled juba kellegi leidnud, kuidas hoida sel ajal suhteid puhtana? **Peatükid 1—5** aitavad sul vastata nendele küsimustele.

1

Kas ma olen kohtamas käimiseks valmis?

”Kõikjal avaldatakse tohutut survet, et mul oleks keegi, kellega kohtamas käia. Ja on ka tohutult palju armsaid poisse.” **(*Whitney*)**

”Mõned tüdrukud on väga otsekohesed ning tahaksin nende ettepaneku isegi vastu võtta. Aga ma tean juba ette, mida mu vanemad sellest arvavad.” **(*Phillip*)**

SOOV olla koos kellegagi, keda sina pead eriliseks ja kelle meelest oled ka *sina* eriline, võib olla tohutult suur, ja seda juba päris noorena. ”Olin 11-aastane, kui tundsin survet, et minulgi peaks olema oma poiss,” meenutab Jenifer.

Brittany lausub: ”Sa tunned ennast koolis ebanormaalsena, kui ei käi kellegagi — ükskõik kellega!”

Kuidas on lood sinuga? Kas *sina* oled kohtamas käimiseks valmis? Et sellele vastata, arutagem kõigepealt:

Mis on käimine?

Märgi oma vastus:

Sa veedad tihti aega ühe kindla vastassoost inimesega. Kas te käite? ❑ Jah ❑ Ei

Sa oled sisse võetud vastassoost isikust ja tema sinust. Te saadate üksteisele mitu korda päevas sõnumeid või helistate. Kas te käite? ❑ Jah ❑ Ei

Iga kord, kui saad sõpradega kokku, oled koos sama vastassoost inimesega. Kas te käite? ❑ Jah ❑ Ei

Tõenäoliselt polnud sul raske vastata esimesele küsimusele, kuid võib-olla peatusid hetkeks, enne kui vastasid teistele. Mis siis on kellegagi käimine? Selle all mõeldakse igasugust lävimist inimesega, kelle vastu sa tunned romantilist huvi ja kes tunneb sedasama sinu vastu. Niisiis on vastus kõigile kolmele küsimusele *jah.* Ükskõik kas te suhtlete tihti telefonitsi või silmast silma, avalikult või salaja, kui sul ja su vastassoost sõbral on teineteise vastu tunded, siis võib öelda, et te käite. Kas sa oled selleks valmis? Järgneva kolme küsimuse üle arutamine aitab sul selles selgusele jõuda.

Mis on sinu ajendid?

Paljudes kultuurides peetakse kohtamas käimist sobivaks viisiks, kuidas kaks inimest võivad üksteisega paremini tuttavaks saada. Kuid kellegagi suhte loomisel peaks olema õilsam eesmärk — aidata noorel mehel ja naisel otsustada, kas nad tahaksid teineteisega abielluda.

On tõsi, et mõned sinuvanused suhtuvad kohtamas käimisse kergekäeliselt. Võib-olla neile lihtsalt meeldib olla

Kui käid kellegagi, ilma et sul oleks plaan abielluda, oled nagu laps, kes mängib uue mänguasjaga ning heidab siis selle kõrvale

koos vastassoost sõbraga, ilma et nad kavatseksid abielluda. Mõni võib pidada sellist sõpra vaid võidu märgiks või millekski, millega teiste ees uhkustada, et oma enesehinnangut tõsta. Sellised pinnapealsed suhted on aga sageli üsna lühiajalised. ”Paljud noored, kes sõbrustavad, lähevad lahku nädala või kahe pärast,” ütleb tüdruk nimega Heather. ”Nad hakkavad suhteid pidama millekski mööduvaks — mõnes mõttes valmistab see neid ette pigem lahutuseks kui abieluks.”

On selge, et kui sa käid kellegagi, mõjutad sa tema tundeid. Niisiis veendu, et sul on õiged motiivid. Mõtle, kas sulle meeldiks, kui keegi mängiks su tunnetega, justkui oleks see mänguasi, mis korraks kätte võetakse ja siis kõrvale heidetakse? Neiu nimega Chelsea ütleb: ”Vahel ma mõtlen, et miks ei võiks kohtamas käia vaid lõbu pärast, kuid asi on naljast kaugel, kui üks võtab seda tõsiselt, teine aga mitte.”

Kui vana sa õieti oled?

Mis sa arvad, kui vanalt on õige aeg kohtamas käima hakata? ✎.....

Nüüd küsi sama küsimus oma vanematelt ja kirjuta vastus siia.....

On võimalik, et esimene number, mille sa kirjutasid, on teisest väiksem. Aga see ei pruugi nii olla. Võib-olla oled

LISALUGEMIST SAMAL TEEMAL 1. KÖITE 29. JA 30. PEATÜKIST

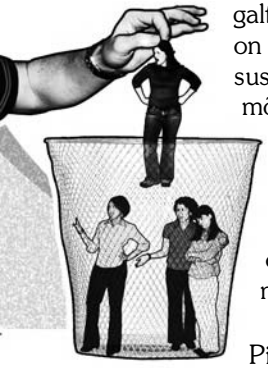

sa nende paljude noorte sarnane, kes on targalt lükanud kohtamas käimise ajale, mil nad on ennast paremini tundma õppinud. Seda otsustas teha 17-aastane Danielle. Ta ütleb: "Kui mõtlen selle peale, millist abikaasat ma oleksin soovinud kaks aastat tagasi, siis nüüd vaatan sellele hoopis teise pilguga. Tegelikult ei usalda ma ennast praegugi, et sellist otsust langetada. Kui tunnen, et minu isiksus on olnud paar aastat stabiilne, siis hakkan mõtlema kohtamas käimise peale."

On veel üks põhjus, miks on tark oodata. Piiblis kasutatakse eluperioodi kohta, mil seksuaaltung ja romantilised emotsioonid on tugevad, väljendit "nooruse õitseaeg" (1. Korintlastele 7:36, UM). Kui sel ajal suhelda lähedaselt ühe kindla vastassoost isikuga, võivad kired lõkkele lüüa ning viia väärteoni. Muidugi võib see sinu eakaaslastele tunduda tähtsusetu. Paljud neist ihkavad järele proovida, mida tähendab olla seksuaalvahekorras. Sa võid aga sellisest mõtteviisist üle olla (Roomlastele 12:2). Pealegi õhutab Piibel põgenema seksuaalse ebamoraalsuse eest (1. Korintlastele 6:18). Kui ootad, kuni nooruse õitseaeg möödub, 'hoiad paha eemal' (Koguja 11:10).

KAS TEADSID . . .

Paljud uuringud näitavad, et paarid, kes abielluvad enne 20. eluaastat, lahutavad suure tõenäosusega viie aasta jooksul.

Kas sa oled abiellumiseks valmis?

Sellele küsimusele aitab sul vastata põhjalik eneseanalüüs. Mõtle järgnevale:

Suhted. Kuidas sa kohtled oma vanemaid ja õdesid-vendi? Kas sa kaotad nendega suheldes tihti enesevalitsemise,

Minu arvates peaks kellegagi kohtamas käima hakkama alles siis, kui see inimene tähendab sulle palju ja tundub, et teil on üheskoos tulevikku. Sulle on tähtis see inimene, mitte lihtsalt mõte, et käid kellegagi. **(Amber)**

võib-olla räägid karmilt või solvad neid, et oma seisukohta väljendada? Mida *nemad* sinu kohta selles suhtes ütleksid? See, kuidas sa kohtled oma pereliikmeid, näitab, kuidas sa kohtleksid oma abikaasat. (Loe Efeslastele 4:31.)

Hoiak. Kas sa oled optimist või pessimist? Kas sa oled mõistlik või nõuad, et asju tehtaks alati nii nagu *sulle* meeldib? Kas sa suudad pinge all rahulikuks jääda? Kas sa oled kannatlik? Kui kasvatad endas praegu Jumala vaimu vilja, valmistab see sind ette olema tulevikus hea abikaasa. (Loe Galaatlastele 5:22, 23.)

Rahaasjad. Kui hästi sa oskad rahaga ümber käia? Kas sa oled pidevalt võlgades? Kas sa suudad töökohta hoida? Kui ei, siis miks? Kas põhjus on töös? tööandjas? Või on selleks hoopis mõni harjumus või iseloomujoon, mille kallal sul on tarvis veel vaeva näha? Kui sa ei suuda kanda hoolt enda rahaasjade eest, siis kuidas sa hoolitseksid oma perekonna rahaasjade eest? (Loe 1. Timoteosele 5:8.)

IDEE

Selleks et valmistuda kohtamas käimiseks ja abieluks, loe 2. Peetruse 1:5—7 ning vali välja üks omadus, mille kallal sul on vaja tööd teha. Analüüsi kuu aja pärast, mida sa oled selle kohta õppinud ja kui palju paranenud.

Vaimsus. Kui oled Jehoova tunnistaja, millised on sinu vaimsed harjumused? Kas sa loed Jumala Sõna, käid kuulutustööl ja võtad osa kristlikest koosolekutest, ning teed seda kõike omal algatusel? Inimene, kellega sa abiellud, väärib

enda kõrvale vaimselt tugevat kaaslast. (Loe Koguja 4: 9, 10.)

Mida sa *saad* teha

Survet käia kohtamas enne, kui oled valmis abielluma, võiks võrrelda sundusega teha eksam aines, mida sa just oled õppima hakanud. On selge, et see poleks ju õiglane! Sul on vaja selle aine õppimiseks aega, et osata eksamiküsimustele vastata.

Sama peab paika kohtamas käimise puhul. Nagu oleme näinud, pole see mingi tühine asi. Niisiis, enne kui oled valmis võtma huviorbiiti ühe konkreetse inimese, on sul vaja võtta aega, et õppida midagi väga olulist — kuidas luua sõprussuhteid. Kui sa siis kohtad hiljem õiget inimest, oled

tegevusplaan!

Et abieluks valmistuda, tuleb mul töötada järgmiste omaduste kallal:

✎ .....

.....

Neid omadusi aitab mul endas arendada

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

paremini valmis looma püsivat suhet. On ju abielu kahe hea sõbra liit.

Kui ootad kohtamas käimisega, ei piira see su vabadust. Vastupidi, see annab sulle hoopis *rohkem* vabadust 'rõõmustada noores eas' (Koguja 11:9). Samuti on sul aega ennast ette valmistada, arendades oma isiksust ja, mis kõige tähtsam, suhteid Jumalaga (Nutulaulud 3:27).

Seni aga *võid* sa sellegipoolest tunda rõõmu vastassugupoole seltskonnast. Milline oleks parim viis seda teha? Veeda aega seltskonnas, kus on mõlema soo esindajaid ja ka küpsed täiskasvanud. Neiu nimega Tammy lausub: "Minu arvates on nii hoopis lõbusam. Palju mõnusam on, kui sul on hulganisti sõpru." Monica nõustub: "Grupiga koos olla on hea mõte, kuna nii õpid tundma erinevaid inimesi."

Ent kui keskendud liiga vara ühele inimesele, võid hiljem tunda südamevalu. Niisiis, ära kiirusta. Kasuta seda aega selleks, et õppida sõprussuhteid arendama ja ka hoidma. Hiljem, kui otsustad kedagi vastassoost lähemalt tundma õppida, tunned sa paremini iseennast ja tead ka, mida ootad eluaegselt partnerilt.

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Kas tunned kiusatust käia kohtamas vanemate teadmata? Sellega kaasneb rohkem ohte, kui sa ehk oskad arvata.***

MIDA SINA ARVAD?

- **Millised olukorrad sobivad seltsimiseks vastassugupoolega?**
- **Mida sa arutaksid oma noorema venna või õega, kes tahab hakata kohtamas käima, kuid on selleks veel liiga noor?**
- **Kuidas võib teisele mõjuda see, kui sa soovid temaga aega veeta, kuid su eesmärgiks pole abielluda?**

2

Mis salaja käimises halba on?

Jessica seisis dilemma ees. Kõik algas sellest, kui klassivend Jeremy hakkas tema vastu huvi tundma. ”Ta oli piltilus,” lausub ta, ”ja sõbrannad ütlesid, et korralikumat poissi on raske leida. Nii mõnedki tüdrukud oleksid tahtnud temaga käima hakata, kuid ta polnud neist huvitatud. Ainult mina meeldisin talle.”

Mõne aja pärast kutsus Jeremy Jessicat endaga välja. Jessica selgitas talle, et kuna ta on Jehoova tunnistaja, ei lubata tal käia kellegagi, kes pole temaga sama usku. Jessica jätkab: ”Kuid Jeremy käis välja idee, et me võiks kohtuda minu vanemate teadmata.”

KUI keegi, kes *sulle* meeldib, teeks sinule sellise ettepaneku, kuidas sa vastaksid? Sind võib see üllatada, aga Jessica nõustus Jeremy plaaniga. Ta ütleb: ”Olin veendunud, et kui ma temaga käima hakkan, siis võin teda õpetada Jehoovat armastama.” Kuidas olukord arenes? Seda saame teada hiljem. Kõigepealt aga vaadakem, kuidas võib noor sattuda salaja kohtamas käimise lõksu.

Miks nad seda teevad

Miks hakkavad mõned käima *salaja?* Noor mees David

sõnab lühidalt: ”Nad teavad, et vanemad poleks sellega nõus ja sellepärast nad seda neile ei ütlegi.” Jane toob välja veel ühe põhjuse. ”Salaja käimine on mäss,” ütleb ta. ”Kui sulle tundub, et sind ei kohelda kui täiskasvanut, kes sa enda arvates juba oled, siis sa lihtsalt otsustad teha seda, mida ise tahad, ja ei ütle seda vanematele.”

Millistel põhjustel võib mõni veel tunda kiusatust salaja kohtamas käia? Kirjuta need siia.

✎.....

.....

Kahtlemata sa tead, et Piibel käsib sul kuuletuda oma vanematele (Efeslastele 6:1). Ja kui vanemad ei luba sul hakata kohtamas käima, siis on neil selleks kindlasti hea põhjus. Ära aga üllatu, kui avastad end mõtlemas:

- ***Ma tunnen end üksikuna, kuna kõik peale minu käivad kellegagi.***
- ***Ma olen sisse võetud kellestki, kes pole minuga sama usku.***
- ***Tahaksin kaaskristlasega käima hakata, kuigi olen abiellumiseks liiga noor.***

Nähtavasti sa aimad, mida su vanemad nende mõtete kohta ütleksid. Ja sügaval sisimas mõistad sa, et neil on õigus. Siiski võid tunda nagu neiu nimega Manami, kes lausub: ”Surve käia kohtamas on nii tu-

gev, et mõnikord ma kahtlen oma seisukohas. Tänapäeva noortele tundub mõeldamatu, et nad *ei käi* kellegagi. Pealegi pole ju eriti mõnus üksi olla." Seetõttu on mõned hakanud kohtamas käima, varjates seda oma vanemate eest. Kuidas?

"Meil kästi seda saladuses hoida"

Juba ainuüksi väljend "salaja käimine" osutab petmisele ja ilma pettuseta seda teha ei saagi. Mõned hoiavad oma suhte salajas nõnda, et lävivad peamiselt telefoni või interneti teel. Teistega koos olles on nad lihtsalt sõbrad, samal ajal kui meilid, tekstisõnumid ja telefonikõned näitavad hoopis midagi muud.

Veel üks petlik meetod on korraldada seltskondlikke üritusi, et siis hiljem kahekesi koos olla. James ütleb: "Kord kutsuti meid ühte kohta vaid selleks, et üks poiss ja tüdruk saaksid koos olla. Meil kästi seda saladuses hoida."

Nagu Jamesi ütlusest näha, aitavad sõbrad sageli salasuhetele kaasa. "Tihti teab olukorrast vähemalt üks sõber, kuid ta ei räägi midagi, et mitte olla pealekaebaja," ütleb Carol. Mõnikord on sellega seotud häbematu vale. "Paljud hoiavad kohtamas käimist salajas, valetades oma vanematele, kuhu nad lähevad," ütleb 17-aastane Beth. 19-aastane Misaki tunnistab, et tema just nii tegigi. "Pidin lugusid hoolikalt välja mõtlema," ütleb ta. "Jälgisin pingsalt, et ma ei valetaks millegi muu kohta, sest ei tahtnud kaotada vanemate usaldust."

KAS TEADSID . . .

Püsivad suhted rajanevad usaldusel. Salaja kohtamas käies tarvitad kurjasti oma vanemate usaldust ning õõnestad tegelikult oma suhteid inimesega, kellega käid.

”Me soovime kõiges käituda ausalt.” (Heebrealastele 13:18, UM)

Salasuhte püünised

Kui sul tekib kiusatus salaja käima hakata — või kui sa juba teed seda —, mõtle kahe järgneva küsimuse peale:

Kuhu ma oma pettusega välja jõuan? Kas sa kavatsed lähitulevikus selle inimesega abielluda? ”Kellegagi käimine ilma abiellumiskavatsuseta on kui mingi asja reklaamimine, mida sul pole plaaniski müüa,” lausub 20-aastane Evan. Mis võib olla selle tagajärjeks? Õpetussõnad 13:12 ütleb: ”Pikk ootus teeb südame haigeks.” Kas sa tõesti soovid põhjustada südamevalu inimesele, kellest sa hoolid? Lisaks röövib suhte salajas hoidmine sult võimaluse saada abi vanematelt ja teistelt sinu heaolust huvitatud täiskasvanutelt. Nii võid sa suurema tõenäosusega langeda seksuaalse ebamoraalsuse lõksu (Galaatlastele 6:7).

Kuidas suhtub Jehoova sellesse, mida ma teen? Piibel ütleb: ”Kõik on alasti ja paljastatud tema silma ees; ja temale tuleb meil aru anda” (Heebrealastele 4:13). Niisiis, isegi kui sa varjad enda või oma sõbra suhet, on Jehoova toimuvast teadlik. Ja kui sa võtad appi valetamise, on sul põhjust muret tunda. Jehoova Jumal ei salli mingisugust ebaausust. Piiblis on ”valelik keel” üks esimesi nende asjade loetelus, mida Jehoova jälestab (Õpetussõnad 6: 16—19).

Miks teha salatsemisele lõpp

Kahtlemata oleks hea rääkida oma vanematele või mõnele küpsele täiskasvanud kristlasele mis tahes salasuhtest, mis sul võib olla. Ja kui su sõber käib salaja kohtamas, siis ära aita selle varjamisele kaasa (1. Timoteosele

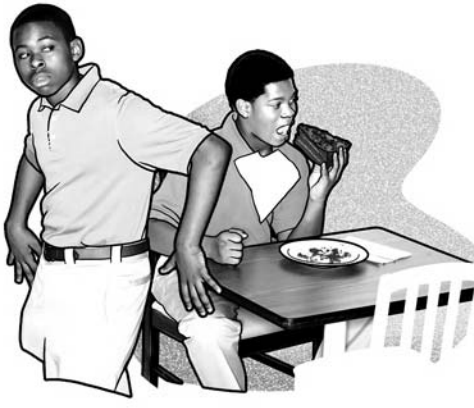

Sõbra salajase suhte varjamine on võrreldav sellega, kui varjata suhkruhaiget, kes kugistab salaja magusat

5:22). Pealegi, kuidas sa ennast tunneksid, kui nende suhtel oleks valus lõpp? Kas poleks sa selles vähemalt osaliselt süüdi?

Selle kohta võiks tuua järgmise näite. Oletame, et su sõbral on suhkruhaigus ning ta pugib salaja magusat. Mida sa teeksid, kui saad sellest teada, kuid sõber palub sul seda varjata? Mille pärast sa kõige rohkem muretseksid — kas selle pärast, kuidas sõbra saladust hoida või kuidas tema elu päästa?

Samasugune olukord on ka siis, kui tead, et keegi käib salaja kohtamas. Ära muretse sellepärast, et võid sõprussuhte alatiseks rikkuda. Aja jooksul mõistab tõeline sõber, et tegutsesid tema parimates huvides (Laul 141:5).

Salatsemine või privaatsus?

Sugugi mitte igasugune käimisega seotud salatsemine pole pettus. Mõtle näiteks noore mehe ja naise peale, kes soovivad üksteist paremini tundma õppida, kuid ei taha, et sellest esialgu laiemalt teataks.

IDEE

Sa ei pea oma suhtest tervele ilmale kuulutama. Kuid räägi sellest neile, kel on õigus seda teada. Tavaliselt on nendeks eelkõige vanemad.

Võib-olla, nagu ütleb noor mees Thomas, ”ei taha nad kuulda selliseid nöökavaid küsimusi nagu ”Millal te siis abiellute?”” .

Kohatu surve teiste poolt võib tõepoolest halba teha (Ülemlaul 2:7). Seega otsustavad ehk mõned paarid suhte alguses, et nad ei räägi sellest teistele (Õpetussõnad 10:19). ”See annab neile kahele aega otsustada, kas neil on teineteise suhtes tõsised kavatsused,” ütleb 20-aastane Anna. ”Kui on, alles *siis* nad avalikustavad oma suhte.”

Samal ajal oleks vale varjata oma suhet nende eest, kellel on õigus seda teada, näiteks teie mõlema vanemate eest. Kui sa aga ei saa oma suhtest avameelselt rääkida, siis küsi endalt, *miks.* Kas oma sisimas sa tead, et su vanematel oleks mõjuv põhjus sellele vastu olla?

”Teadsin, mida pean tegema”

Kui Jessica, kellest oli juttu artikli alguses, kuulis sarnasest juhtumist ühe teise kristlasega, muutis ta Jeremyga

tegevusplaan!

Kui ma käin kaaskristlasega salaja kohtamas, siis ma

✎ .....

.....

Kui mu sõber käib kellegagi salaja, siis ma

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

Lõpetasin salajase suhte. Muidugi oli raske iga päev kooli minna ja seda poissi näha. Kuid Jehoova Jumal näeb olukorda palju laiemalt kui meie. Meil tuleb lihtsalt teda usaldada. (*Jessica*)

salaja käimise suhtes meelt. ”Kui kuulsin, kuidas nende suhe lõppes,” ütleb Jessica, ”teadsin, mida pean tegema.” Kas suhte katkestamine oli lihtne? Ei! ”Ta oli ainuke poiss, kes on mulle tõesti meeldinud,” ütleb Jessica. ”Nutsin mitu nädalat.”

Siiski teadis Jessica, et ta armastab Jehoovat. Ja kuigi ta kaldus korraks õigelt teelt kõrvale, tahtis ta tegelikult teha seda, mis on õige. Aja jooksul lahkuminekuvalu vaibus. Jessica ütleb: ”Nüüd on minu suhted Jehoovaga lähedasemad kui kunagi varem. Olen väga tänulik, et ta annab meile vajalikku juhatust täpselt õigel ajal!”

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Sa oled valmis kellegagi käima hakkama ning oled leidnud inimese, kes sulle meeldib. Kuidas aga teada, kas ta on sinu jaoks see õige?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Mõtle kolmele olukorrale, mis on toodud rasvases kirjas leheküljel 22. Kas mõni neist kirjeldab seda, mida *sina* vahetevahel tunned?**
- **Mida sa võiksid selles olukorras teha, ilma et hakkaksid salaja käima?**
- **Mida sa teeksid, kui saaksid teada, et su sõbral on salajane suhe, ja miks sa just nii tegutseksid?**

3

Kas tema on minu jaoks see õige?

Võta pisut aega, et vastata järgmistele küsimustele:

Milliseid omadusi pead sa praegu tähtsaks tulevase abikaasa juures? Pane allolevas nimekirjas ✔ nende nelja omaduse ette, mis on sinu meelest kõige olulisemad.

- ☐ kena välimusega
- ☐ sõbralik
- ☐ populaarne
- ☐ hea huumorimeelega
- ☐ hea vaimsusega
- ☐ usaldusväärne
- ☐ moraalselt puhas
- ☐ sihikindel

Kas olid nooremana kellessegi armunud? Pane ülalolevas nimekirjas ✘ selle omaduse ette, mis sulle tollal kõige tähtsam tundus.

ÜKSKI neist ülalmainitud omadustest pole halb. Need kõik on kahtlemata meeldivad. Ent kas pole nii, et nooruse armutuhinas kipud keskenduma eelkõige omadustele, mis hakkavad kergemini silma, näiteks neile, mis on toodud vasakpoolses veerus?

Küpsemaks saades hakkad sa aga kasutama tajumisvõimet ning pöörama rohkem tähelepanu olulisematele omadustele, neile, mis on kirjas parempoolses veerus. Sa märkad, et naabruskonna kõige ilusam tüdruk polegi usaldusväärne või et klassi kõige populaarsem poiss pole sugugi moraalne. Kui su nooruse õitseaeg möödub, oskad tõenäoliselt vaadata inimese pealispinnast sügavamale ning vastata küsimusele "Kas tema on minu jaoks see õige?".

Õpi kõigepealt ennast tundma

Enne kui võid öelda, kes on sinu jaoks see õige, tuleb sul iseennast hästi tundma õppida. Selles on sulle abiks järgmised küsimused:

Millised on mu tugevad küljed?

✎.....

.....

Millised on mu nõrgad küljed?

.....

.....

Millised on mu emotsionaalsed ja vaimsed vajadused?

.....

.....

Enda tundmaõppimine polegi tegelikult nii lihtne, kuid niisugused küsimused aitavad asjaga algust teha. Mida paremini sa ennast mõistad, seda paremini oled valmis leidma inimest, kes võimendab sinu tugevaid külgi, mitte nõrkusi.* Aga võib-olla oledki juba enda arvates leidnud sellise inimese?

Kas *igaüks* sobiks?

"Kas võiksime teineteist paremini tundma õppida?" Need sõnad kas ehmatavad sind või panevad rõõmust hüppama — sõltuvalt sellest, kes need lausub. Ütleme, et sa oled nõus. Kuidas aga aja möödudes otsustada, kas sinu poiss või tüdruk on *sinu* jaoks see õige?

* Sa võid ennast veelgi paremini tundma õppida, kui mõtled küsimustele 1. peatükis alateema all "Kas sa oled abiellumiseks valmis?".

Nii nagu sulle ei sobi ükskõik mis number kingad, nii ei sobi sulle ka igaüks abikaasaks

Oletame, et sa tahad osta uusi kingi. Sa lähed poodi ning üks kingapaar hakkab sulle silma. Sa proovid neid jalga, kuid avastad pettunult, et need on liiga väikesed. Mida sa teed? Kas ostad need siiski ära? On selge, et targem oleks need kingad tagasi panna ja teised otsida. Poleks ju mõistlik kanda kingi, mis pole parajad.

Sama peab paika, kui valid abikaasat. Aja jooksul võib sulle jääda silma mitu vastassoost isikut. Kuid mitte igaüks pole sobiv abikaasa. Otsid sa ju kedagi, kellega sul oleks mõnus koos olla — kellega su isiksus ja eesmärgid tõesti kokku sobivad (1. Moosese 2:18; Matteuse 19:4—6). Kas sa oled leidnud sellise inimese? Kui nii, siis kuidas sa võid kindel olla, et tema on sinu jaoks see õige?

Vaata pealispinnast sügavamale

Et viimasele küsimusele vastata, hinda oma väljavalitut objektiivselt. Ole aga valvas! Sa võid kergesti näha ainult seda, mida sa *tahad* näha. Nii et ära kiirusta. Püüa aru saada, milline on tema tõeline olemus. Selleks tuleb vaeva näha, kuid see on ju mõistetav. Kujuta ette, et sa tahad autot osta. Kui põhjalikult sa seda uuriksid? Kas sulle pakuks huvi vaid selle välisilme? Kas poleks mõistlikum

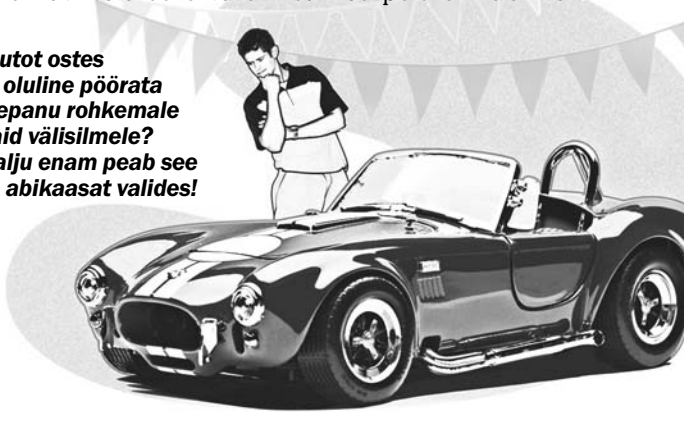

Kas autot ostes oleks oluline pöörata tähelepanu rohkemale kui vaid välisilmele? Kui palju enam peab see paika abikaasat valides!

vaadata sissepoole — näiteks uurida nii palju kui võimalik mootori seisukorda?

Abikaasa valimine on palju kaalukam ettevõtmine kui auto ostmine. Kahjuks aga ei vaata paljud kohtamas käivad noored pealispinnast sügavamale. Selle asemel pööravad nad tähelepanu vaid sellele, mis neil on ühist. Näiteks võivad nad öelda, et nad kuulavad ühesugust muusikat, neile meeldib tegeleda samade asjadega või et nad on *kõiges* ühel nõul. Ent nagu juba varem mainiti, vaatad sa pärast nooruse õitseaja möödumist pealispinnast sügavamale. Sa mõistad, et oluline on panna tähele "varjul olevat südame inimest" (1. Peetruse 3:4; Efeslastele 3:16).

Näiteks, selle asemel et keskenduda sellele, kui paljus te olete *üksmeelel,* võid hoopis rohkem teada saada, kui paned tähele, mis juhtub *erimeelsuste* korral. Teisisõnu, kuidas ta käitub lahkheli tekkides? Kas ta tahab oma tahet läbi suruda, andes ehk isegi voli vihale või pruukides solvavaid sõnu? (Galaatlastele 5: 19, 20; Koloslastele 3:8.) Või on ta mõistlik ning valmis rahu säilitamiseks järele andma, kui tegemist on vaid isikliku eelistusega? (Jakoobuse 3:17.)

Veel tuleks mõelda sellele, kas su sõber manipuleerib teistega, peab sind enda omandiks ja on armukade. Kas ta tahab teada igat sinu sammu? "Olen kuulnud paaridest, kes tülitsevad sellepärast, et üks pole teisele oma

IDEE

Tehke asju, milles tulevad esile teie loomuomadused:

- **Uurige koos Jumala Sõna.**
- **Jälgige, kuidas teine võtab osa koosolekutest ja kuulutustööst.**
- **Osalege kuningriigisaali koristus- ja ehitustöödes.**

HEA EESKUJU

Suulamlanna

Noor **suulamlanna** teab, et ta peab armuasjades säilitama **kaine mõistuse.** ”Ma vannutan teid,” ütleb ta oma kaaslastele, ”miks eksitate ja äratate armastust, enne kui see ise tahab?” Suulamlanna teab, et **tunded** võivad kergesti võimust võtta. Näiteks mõistab ta, et teised võivad avaldada talle survet vastata sellise inimese tunnetele, kes tegelikult pole tema jaoks see õige. Ka tema enda tunded võivad **ähmastada otsustusvõimet.** Niisiis jääb ta kindlaks nagu **”müür”** (Ülemlaul 8: 4, 10).

Kas sinu suhtumine armastusse on sama küps kui suulamlannal? Kas sa **kuulad oma mõistuse häält,** mitte ainult südant? (Õpetussõnad 2:10, 11.) Võib juhtuda, et teised **avaldavad sulle survet** hakata kellegagi käima enne, kui oled selleks valmis. Tegelikult võid ka iseendas sellist survet tunda. Näiteks kui näed poissi ja tüdrukut käsikäes jalutamas, kas tunned **meeletut soovi** leida ka endale keegi? Kas **hakkaksid käima** inimesega, kes pole sinuga sama usku? Armastusse puutuvas oli suulamlanna **küps.** Seda võid olla sinagi!

”ärge pange end ebavõrdsesse ikkesse”

”Ärge pange end ebavõrdsesse ikkesse koos uskmatutega” (2. Korintlastele 6:14, UM). Tõenäoliselt tundub see Piibli põhimõte sulle mõistlik. Siiski võib sulle meeldida keegi uskmatu. Miks? Mõnikord on tegu vaid füüsilise veetlusega. ”Näen alati seda tüdrukut kehalise kasvatuse tunnis,” lausub Mark. ”Ta oli valmis nahast välja pugema, et minuga rääkida. Polnud raske temaga sõbraks saada.”

Kui tunned iseennast ja oled kindel oma usulistes põhimõtetes — ning oled piisavalt küps, et mitte lasta end tunnetel juhtida —, tead, mida peaksid tegema. Fakt on see, et ükskõik kui veetlev, sarmikas või näiliselt moraalne see inimene ka ei tundu, *ei* aita ta sul Jumalaga lähedasemaks saada (Jakoobuse 4:4).

Muidugi mõista pole kerge suhet lõpetada, kui oled armunud. Seda koges neiu Cindy. Ta lausub: ”Nutsin iga päev. Mõtlesin sellele poisile pidevalt, isegi koosolekutel. Olin temasse kõrvuni armunud ning pigem valmis surema kui teda kaotama.” Peagi aga Cindy mõistis, kui tark on ema nõuanne mitte luua lähedasi suhteid uskmatuga. ”Tegin õigesti, et lõpetasin temaga läbikäimise,” lausub ta. ”Olen täiesti veendunud, et Jehoova toetab mind.”

Kas sa oled samasuguses olukorras, kui oli Cindy? Sel juhul ei pea sa üksi hakkama saama. Räägi oma vanematega. Seda tegi ka Jim, kui oli meeletult armunud ühte oma kooli tüdrukusse. ”Lõpuks otsisin vanematelt abi,” lausub ta. ”See oli peamine asi, mis aitas mul neist tunnetest üle saada.” Ka kogudusevanemad võivad nõu anda. Miks mitte rääkida ühega neist sellest, mida sa läbi elad? (Jesaja 32:1, 2.)

tegemistest piisavalt raporteerinud," ütleb Nicole. "Minu arvates on see halb märk." (1. Korintlastele 13:4.)

Eespool oli arutelu keskmes isiksus ja käitumine. Kuid sama tähtis on teada saada, milline on sinu sõbra maine. Mida arvavad temast teised? Sa võiksid rääkida nendega, kes tunnevad teda juba mõnda aega, näiteks koguduse küpsete kristlastega. Kas nad annavad tema kohta "hea tunnistuse"? (Apostlite teod 16:1, 2.)

Sa võid oma väljavalitu kohta palju teada saada, kui kirjutad üles enda tähelepanekud valdkondades, mida oleme siiani käsitlenud.

Isiksus ✎ .....

.....

Käitumine .....

.....

Maine .....

.....

Samuti on sulle abiks kast "Kas temast saaks mulle hea mees?" leheküljel 39 või "Kas temast saaks mulle hea naine?" leheküljel 40. Sealsed küsimused aitavad sul otsustada, kas su väljavalitust saaks sulle hea abikaasa.

Mida aga teha siis, kui pärast hoolikat kaalumist leiad, et see inimene *pole* sinu jaoks see õige? Sellisel juhul seisab su ees tõsine küsimus:

KAS TEADSID . . . ?

Uurimistulemused näitavad, et abielud erinevast religioonist inimeste vahel lõpevad palju tõenäolisemalt lahutusega.

Kas peaksime suhte lõpetama?

Mõnikord on kasulik suhe lõpetada. Mõtle sellele, mida koges Jill. Ta räägib: "Alguses

”Juba poisikese tegudest tuntakse, kas ta loomus on puhas ja õige!”
(Õpetussõnad 20:11)

olin meelitatud, et mu poiss tundis kogu aeg huvi, kus ma olen, mida ma teen ja kellega ma olen. Kuid asi jõudis sinnamaani, et ma ei tohtinud olla mitte kellegi muu kui *ainult* temaga. Ta oli armukade isegi siis, kui veetsin aega oma perega, eriti isaga. Kui ma selle suhte lõpetasin, tundsin, nagu oleks raske koorem õlgadelt langenud.”

Sarah koges midagi sarnast. Ta hakkas märkama, et John, kellega ta käis, oli sarkastiline, nõudlik ja ebaviisakas. Sarah meenutab: ”Kord ilmus ta kohale kolm tundi hiljem! Kui mu ema ukse avas, ignoreeris ta teda täielikult, ja ütles seejärel: ”Hakkame minema, me oleme hiljaks jäänud!” Ta ei öelnud, et *tema* jäi hiljaks, vaid et *meie* oleme hiljaks jäänud. Ta oleks pidanud vabandama või olukorda selgitama. Mis aga kõige tähtsam, ta oleks pidanud mu ema vastu lugupidav olema.” Muidugi ei tähenda üks pettumustvalmistav tegu või iseloomuomadus veel seda, et teie suhtest ei tule midagi välja (Laul 130:3). Kui aga Sarah mõistis, et tegu polnud erandjuhuga, vaid John oligi ebaviisakas, otsustas ta selle suhte lõpetada.

Mida siis teha, kui mõistad nagu Jill ja Sarah, et su poiss või tüdruk poleks sulle sobiv abikaasa? *Ära ignoreeri oma tundeid!* Ükskõik kui raske see ka ei tundu, on ehk parem see suhe lõpetada. Õpetussõnad 22:3 ütleb: ”Tark näeb

LISALUGEMIST SAMAL TEEMAL
1. KÖITE 31. PEATÜKIST

> ***Nii nagu su poiss või tüdruk kohtleb oma perekonda, nii hakkab ta kohtlema ka sind.*** (*Tony*)

hädaohtu ja poeb peitu.” Kui su sõbra juures ilmneb mõni ohumärk, mis on toodud lehekülgedel 39 ja 40, tasuks suhe katkestada — vähemalt seniks, kuni probleem on lahendatud. Tõsi küll, suhte lõpetamine ei pruugi kerge olla. Kuid abielu on püsiv liit. Parem praegu veidi kannatada, kui hiljem kogu elu kahetseda.

Kuidas oma otsusest teatada

Kuidas peaks suhte lõpetama? Esiteks vali vestluseks sobiv olukord. Milline? Mõtle, kuidas sa tahaksid, et *sinuga* sellises situatsioonis käitutaks (Matteuse 7:12). Kas sulle meeldiks, et sellest teatataks teiste ees? Tõenäoliselt mitte. Kui vähegi võimalik, poleks hea kasutada selleks automaatvastajat, tekstisõnumit või e-posti. Vali pigem aeg ja koht, mis võimaldaks seda tõsist teemat arutada.

Mida siis öelda, kui see hetk on käes? Apostel Paulus õhutas kristlasi rääkima üksteisele tõtt (Efeslastele 4:25). Ole seejuures taktitundeline, kuid kindel. Ütle selgelt, miks *sinu meelest* see suhe ei vii kuhugi. Sul pole vaja hakata ette lugema pikka nimekirja tema puudustest ega pilduma kriitikanooli. Niisiis, selle asemel et öelda *”sa* ei …” või *”sa* kunagi ei …”, oleks parem kasutada selliseid väljendeid, mis näitavad, mida sina tunned — *”ma* vajan inimest, kes …” või *”ma* arvan, et peaksime selle suhte lõpetama, kuna …”.

Siis pole aeg olla ebalev ega lasta end ümber veenda. Ära unusta, et sa oled otsustanud suhte lõpetada tõsisel põhjusel. Niisiis ole ettevaatlik, kui su sõber püüab su meelt muuta sinuga kavalalt manipuleerides. "Kui lõpetasin meie suhte," räägib Lori, "oli poiss, kellega käisin, kogu aeg nii masendunud olekuga. Ma arvan, et ta tahtis minus haledust tekitada. Ja mul oligi temast kahju. Kuid ma ei lasknud tal oma otsust mõjutada." Nii nagu Lori, ole ka sina endas kindel. Jää oma otsuse juurde. Sinu *ei* olgu *ei* (Jakoobuse 5:12).

Lahkumineku järelmõju

Ära ole üllatunud, kui pärast suhte lõpetamist oled mõnda aega täiesti rööpast väljas. Sa võid tunda end isegi nii nagu laulukirjutaja, kes sõnas: "Ma olen küürus ja kõnnin kummargil, ma käin kurvalt kogu päeva!" (Laul 38:7). Mõned heatahtlikud sõbrad võivad soovitada, et annaksid talle veel ühe võimaluse. Kuid mõtle järele!

tegevusplaan!

Kui mulle meeldib keegi, kes ei jaga minu uskumusi, siis ma

✎.....

.....

Et saada teada, milline on minu poisi või tüdruku maine, võiksin

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

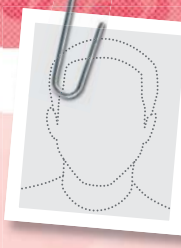

kas temast saaks mulle hea mees?

põhijooned

- ☐ *Kuidas ta kasutab oma autoriteeti?* (*Matteuse 20:25, 26*)
- ☐ *Millised on tema eesmärgid?* (*1. Timoteosele 4:15*)
- ☐ *Kas ta teeb midagi* ***juba praegu,*** *et neid eesmärke saavutada?* (*1. Korintlastele 9:26, 27*)
- ☐ *Kuidas ta kohtleb oma pereliikmeid?* (*2. Moosese 20:12*)
- ☐ *Kes on tema sõbrad?* (*Õpetussõnad 13:20*)
- ☐ *Millest ta räägib?* (*Luuka 6:45*)
- ☐ *Kuidas ta suhtub rahasse?* (*Heebrealastele 13:5, 6*)
- ☐ *Milline meelelahutus teda köidab?* (*Laul 97:10*)
- ☐ *Kas on näha, et ta armastab Jehoovat?* (*1. Johannese 5:3*)

väärt omadused

- ☐ *Kas ta on töökas?* (*Õpetussõnad 6:9—11*)
- ☐ *Kas ta on rahaasjades vastutustundlik?* (*Luuka 14:28*)
- ☐ *Kas tal on hea maine?* (*Apostlite teod 16:1, 2*)
- ☐ *Kas ta arvestab teistega?* (*Filiplastele 2:4*)

ohumärgid

- ☐ *Kas ta kipub kergesti vihastuma?* (*Õpetussõnad 22:24*)
- ☐ *Kas ta meelitab sind ebamoraalsusele?* (*Galaatlastele 5:19*)
- ☐ *Kas ta kasutab füüsilist või sõnalist vägivalda?* (*Efeslastele 4:31*)
- ☐ *Kas selleks, et lõbusalt aega veeta, peab ta alkoholi jooma?* (*Õpetussõnad 20:1*)
- ☐ *Kas ta on armukade ja enesekeskne?* (*1. Korintlastele 13:4, 5*)

kas temast saaks mulle hea naine?

põhijooned

- ☐ *Kas ta on allaheitliku loomuga nii perekonnas kui koguduses?* (*Efeslastele 5:21, 22*)
- ☐ *Kuidas ta kohtleb oma pereliikmeid?* (*2. Moosese 20:12*)
- ☐ *Kes on tema sõbrad?* (*Õpetussõnad 13:20*)
- ☐ *Millest ta räägib?* (*Luuka 6:45*)
- ☐ *Kuidas ta suhtub rahasse?* (*1. Johannese 2:15—17*)
- ☐ *Millised on tema eesmärgid?* (*1. Timoteosele 4:15*)
- ☐ *Kas ta teeb midagi* ***juba praegu,*** *et neid eesmärke saavutada?* (*1. Korintlastele 9:26, 27*)
- ☐ *Milline meelelahutus teda köidab?* (*Laul 97:10*)
- ☐ *Kas on näha, et ta armastab Jehoovat?* (*1. Johannese 5:3*)

väärt omadused

- ☐ *Kas ta on töökas?* (*Õpetussõnad 31:17, 19, 21, 22, 27*)
- ☐ *Kas ta on rahaasjades vastutustundlik?* (*Õpetussõnad 31:16, 18*)
- ☐ *Kas tal on hea maine?* (*Rutt 3:11*)
- ☐ *Kas ta on teiste suhtes tähelepanelik?* (*Õpetussõnad 31:20*)

ohumärgid

- ☐ *Kas ta on riiakas?* (*Õpetussõnad 21:19*)
- ☐ *Kas ta meelitab sind ebamoraalsusele?* (*Galaatlastele 5:19*)
- ☐ *Kas ta kasutab sõnalist või füüsilist vägivalda?* (*Efeslastele 4:31*)
- ☐ *Kas selleks, et lõbusalt aega veeta, peab ta alkoholi jooma?* (*Õpetussõnad 20:1*)
- ☐ *Kas ta on armukade ja enesekeskne?* (*1. Korintlastele 13:4, 5*)

Sinul tuleb selle otsusega elada, mitte sinu sõpradel. Niisiis ära karda jääda kindlaks, ehkki oled juhtunu pärast kurb.

Sa võid olla kindel, et lõpuks valu kaob. Seniks aga võiksid järgida alljärgnevaid soovitusi, mis aitavad selles olukorras toime tulla.

Räägi usaldusväärsele sõbrale, mida sa tunned.* (Õpetussõnad 15:22, UM.) Palveta selle asja pärast Jehoova poole (Laul 55:23). Ole aktiivne (1. Korintlastele 15:58). Ära hoia omaette (Õpetussõnad 18:1). Seltsi nendega, kes avaldavad sulle head mõju. Püüa mõelda positiivsetele asjadele (Filiplastele 4:8).

Aja möödudes leiad endale ilmselt uue sõbra. Kahtlemata oskad siis tegutseda palju tasakaalukamalt. Ja võibolla vastad sel korral küsimusele "Kas tema on minu jaoks see õige?" *jah.*

---

* Sind võivad aidata su vanemad või teised täiskasvanud, näiteks kogudusevanemad. Võib-olla on ka neil olnud noorena selliseid valusaid läbielamisi.

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Millised piirid peaks seadma kiindumusväljendustele, kui sa juba käid kellegagi?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Milliseid häid omadusi sul on, mis tugevdaksid abielu?**
- **Millised on peamised omadused, mida tahaksid näha abikaasa juures?**
- **Milliseid probleeme võib tekkida, kui abiellud inimesega, kes pole sinuga sama usku?**
- **Kuidas sa võiksid teada saada, milline iseloom, käitumine ja maine on inimesel, kellega sa käid?**

4

Kus on piir?

Õige või vale . . .

Neil, kes kohtamas käivad, pole ühelgi juhul sobiv üksteist puudutada.

- ❑ Õige
- ❑ Vale

Paar, kes pole olnud seksuaalvahekorras, võib siiski olla süüdi hooruses.

- ❑ Õige
- ❑ Vale

Kui sõbrustav paar ei kallista, hellitle ega suudle, siis pole nad tõeliselt armunud.

- ❑ Õige
- ❑ Vale

ILMSELT oled sa selle teema üle palju mõelnud. Pealegi, kui sa juba käid kellegagi, võid seista raske küsimuse ees: mil määral kiindumust väljendada? Arutagem kolme ülaltoodud väidet ja vaadakem, kuidas aitab Jumala Sõna meil vastata küsimusele ”Kus on piir?”.

● ***Neil, kes kohtamas käivad, pole ühelgi juhul sobiv üksteist puudutada.***

Vale. Piibel ei mõista hukka seda, kui kohasel ning puhtal viisil kiindumust üles näidatakse. Näiteks on Piiblis lugu suulamlannast ja karjusest, kes teineteist armastasid. Nad jäid enne abiellumist moraalselt puhtaks. Kuid tõenäoliselt väljendasid nad sel ajal kiindumust teineteisele ka füüsiliselt (Ülemlaul 1:2; 2:6; 8:5). Tänapäevalgi tunnevad mõned paarid, kes kaaluvad tõsiselt abiellumist, et on kohane oma tundeid teisele puhtal viisil väljendada.*

Siiski tuleb sõbrustaval paaril olla väga ettevaatlik. Suudlemine, embamine või miski muu, mis kütab kirgi, võib viia seksuaalse kõlblusetuseni. Väga lihtne on kaotada kontrolli ja käituda ebamoraalselt, ning seda isegi heade kavatsustega paaril (Koloslastele 3:5).

● ***Paar, kes pole olnud seksuaalvahekorras, võib siiski olla süüdi hooruses.***

Õige. Algkeelne kreeka sõna, mis on tõlgitud ”hoorus” (*por·nei′a*), on väga laia tähendusega. See viitab seksuaalsuhetele väljaspool abielu ja on seotud suguorganite väärkasutusega. Niisiis pole hoorus mitte ainult seksuaalvahekord, vaid selle alla käivad ka sellised tegevused nagu teise suguelundite hellitamine ning oraal- ja anaalseks.

KAS TEADSID . . .

Kui olete otsustanud abielluda, tuleb teil rääkida mõningatel intiimsetel teemadel. Kuid üksikasjalik jutt, mille eesmärgiks on äratada kirgi, on üks ebapuhtuse vorm, seda ka siis, kui vestlete telefoni teel või tekstisõnumi vahendusel.

* Mõnes maailma paigas peetakse tunnete avalikku väljanäitamist inimeste vahel, kes pole abielus, halvaks kombeks või sobimatuks. Kindlasti ei soovi kristlased käituda viisil, mis võiks kedagi komistama panna (2. Korintlastele 6:3).

mida teha, kui oleme läinud üle piiri?

Mida teha siis, kui olete sobimatult käitunud? Ära peta ennast mõttega, et saate selle probleemi ise lahendada. Üks noor tunnistab: ”Palvetasin, et me enam seda ei teeks. Mõnikord see aitas, kuid mitte alati.” Seega räägi oma vanematega. Lisaks on Piiblis antud hea nõuanne kutsuda ”enda juurde koguduse vanemad” (Jakoobuse 5:14). Need kristlikud karjased annavad teile nõu ning aitavad mõista teie teo tõsidust. Nii võite oma suhted Jumalaga korda seada.

Piibel aga ei mõista hukka üksnes hoorust. Apostel Paulus kirjutas: ”Liha teod on ilmsed, ja need on: hoorus, ebapuhtus, häbitu käitumine” (UM). Ta lisas: ”Need, kes teevad seesugust, ei päri Jumala riiki” (Galaatlastele 5: 19—21).

Mis on ”ebapuhtus”? Kreekakeelne sõna viitab igasugusele ebapuhtusele, mis väljendub nii sõnades kui ka tegudes. Kahtlemata on tegemist ebapuhtusega, kui libistada oma käsi teise riiete alla, riietada teist lahti või hellitada teise intiimseid kehapiirkondi, näiteks rindu. Piiblis seostatakse rindade hellitamist abielurõõmudega (Õpetussõnad 5:18, 19).

Mõned noored trotsivad häbematult Jumala põhimõtteid. Nad lähevad *tahtlikult* liiga kaugele või siis otsivad ahnelt mitmeid partnereid, kellega rahuldada ebapuhtaid seksuaalseid himusid. Sellised noored võivad olla süüdi ”häbitus käitumises”, nagu apostel Paulus seda nimetas. Kreekakeelne sõna, mis on tõlgitud ”häbitu käitumine”, tähendab ’pöörasust, ohjeldamatust, põlastust, taltsutamatut himu’. Muidugi mõista ei soovi sa muutuda selliseks, kes on

LISALUGEMIST SAMAL TEEMAL
1. KÖITE 24. PEATÜKIST

**”Armastus . . .
ei käitu sündsusetult.”**
(1. Korintlastele 13:4, 5, UM)

”kaotanud kogu moraalitaju” ja ”andunud häbitule käitumisele, et ahnesti tegeleda igasuguse ebapuhtusega” (Efeslastele 4:17—19, UM).

● ***Kui sõbrustav paar ei kallista, hellitle ega suudle, siis pole nad tõeliselt armunud.***

Vale. Vastupidi mõningate arvamusele ei tugevda kohatu tunnete väljendamine suhet. See pigem hävitab vastastikust lugupidamist ja usaldust. Mõelgem Lauraga juhtunule. ”Kord, kui ema kodus polnud, tuli mu poiss mulle külla väidetavalt telekat vaatama,” jutustab ta. ”Alguses ta vaid hoidis mul käest kinni. Siis aga hakkas täiesti ootamatult mind käperdama. Ma ei öelnud talle, et ta lõpetaks, kuna kartsin, et ta solvub ja läheb minema.”

Mis sa arvad, kas Laura poiss tõesti hoolis temast või soovis vaid isekalt enda ihasid rahuldada? Kas inimene, kes õhutab sind ebapuhtalt käituma, tõesti armastab sind?

Kui noormees sunnib neidu tegutsema vastupidi tema kristlikule kasvatusele ja südametunnistusele, murrab ta Jumala seadust ja kõik tema sõnad siirast armastusest muutuvad tühiseks. Ning tüdruk, kes järele annab, laseb end ise ära kasutada. Mis veelgi hullem, ta on käitunud ebapuhtalt, võib-olla isegi hooranud (1. Korintlastele 6:9, 10).*

IDEE

Kui sa käid kellegagi, siis olge koos teistega või võtke kaasa saatja. Vältige ohtlikke olukordi, näiteks ärge jääge kahekesi majja, korterisse või pargitud autosse.

* Siin lõigus olevad mõtted käivad mõlema soo esindajate kohta.

> ***Oleme koos kihlatuga lugenud piibliteemalisi artikleid, mis käsitlevad kõlbelise puhtuse hoidmist. Hindame väga neid nõuandeid, kuna need on aidanud meil säilitada puhast südametunnistust.*** (*Leticia*)

Sea kindlad piirid

Kuidas siis hoiduda kohatutest õrnusavaldustest? Teed targasti, kui *sead varakult kindlad piirid.* Õpetussõnad 13:10 (UM) ütleb: ”Nendega, kes üheskoos nõu peavad, on tarkus.” Niisiis arutage omavahel, millised kiindumusväljendused on sobivad. Kui oodata piiride seadmisega hetkeni, mil tunded löövad lõkkele, oleks see võrreldav majale suitsuanduri paigaldamisega tulekahju ajal.

On mõistetav, et sellistel tundlikel teemadel pole kerge rääkida ning see võib tekitada isegi piinlikkust, eriti suhte algetapis. Ent kindlate piiride seadmine aitab hiljem

tegevusplaan!

Ma võin vältida ahvatlust käituda ebamoraalselt, kui

✎ .....

.....

Kui mu väljavalitu avaldab mulle survet käituda ebapuhtalt, siis ma

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

Kas sa ootaksid suitsuanduri paigaldamisega niikaua, kuni maja juba põleb? Seega ära oota piiride seadmisega seni, kuni kired on löönud lõkkele

probleeme vältida. Targalt seatud piirid on otsekui suitsuandur, mis esimestest tulekahju märkidest teada annab. Samuti võib see, kas te saate neil teemadel rääkida, osutada sellele, kui tugevaks teie suhe kujuneb. Tõtt-öelda on enesevalitsus, kannatlikkus ja isetus meeldivate seksuaalsuhete aluseks abielus (1. Korintlastele 7:3, 4).

Muidugi pole Jumala normidest kerge kinni hoida. Kuid sa võid usaldada Jehoova nõuandeid. Kirjeldab ta ju end piiblisalmis Jesaja 48:17 kui isikut, ”kes sulle õpetab, mis on kasulik, kes sind juhatab teele, mida sa pead käima”. Jehoova soovib sulle parimat!

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Süütuse hoidmine ei tee sinust ebanormaalset inimest. Vastupidi, see on tark tegu. Uuri, miks.***

MIDA SINA ARVAD?

- **Millised piirid sa seaksid seoses sellega, mis puutub kehalisse kontakti vastassoost isikuga?**
- **Selgita, mille poolest erinevad hoorus, ebapuhtus ja häbitu käitumine.**

5

Miks hoida süütust?

”Ma tunnen survet järele proovida, mida seks endast kujutab.” **(*Kelly*)**

”Tunnen ennast imelikuna, et olen ikka veel süütu.” **(*Jordon*)**

”SA OLED *ikka veel* süütu?” Sellise küsimuse peale võib sul tekkida tahtmine maa alla vajuda. Õigupoolest peetakse paljudes paikades noori, kes on süütud, ilmaimeks või veidrikeks. Pole siis ime, et paljud noored on olnud seksuaalvahekorras juba teismelisena.

Ihad tõmbavad, kaaslased tõukavad

Kui oled kristlane, siis sa tead, et Piibel käsib ’hoiduda hooruse eest’ (1. Tessalooniklastele 4:3). Siiski ei pruugi

mis *tegelikult* juhtub?

Tihtipeale on kaaslased ja populaarne meelelahutus väga osavad varju jätma abielueelse seksi ebameeldivaid tagajärgi. Mõtle kolmele järgmisele olukorrale. Mis nende teismelistega sinu arvates *tegelikult* juhtub?

- **Koolikaaslane kelgib, et on olnud vahekorras paljude tüdrukutega. Tema sõnul on see lahe — keegi ei saa haiget. Mis aga *tegelikult* juhtub, nii selle poisi *kui ka* tüdrukutega?** ✎ .....

.....

- **Film lõppeb sellega, et kaks vallalist teismelist on vahekorras, väljendamaks oma armastust. Mis juhtuks järgmisena — reaalses elus?** .....

.....

- **Sa kohtud kena poisiga, kes teeb sulle ettepaneku olla seksuaalvahekorras. Ta ütleb, et keegi ei saa sellest teada. Mis aga *tegelikult* juhtuks, kui sa nõustuksid ja püüaksid seda varjata?** .....

.....

sul olla kerge talitseda seksuaaltungi. ”Vahel hakkan ilma mingi nähtava põhjuseta ühtäkki seksi peale mõtlema,” tunnistab noor nimega Paul. Sa võid olla kindel, et üldiselt on sellised tunded normaalsed.

Kuid pole just mõnus, kui sind alatasa pilgatakse ja kiusatakse selle pärast, et oled veel süütu. Näiteks, kuidas sa end tunneksid, kui sulle öeldakse, et sa ei ole tõeline mees või naine, kui sa pole olnud vahekorras? Ellen lausub: ”Eakaaslased maalivad seksist pildi kui millestki põnevast ja normaalsest. Kui sa ei kasuta igat võimalust kellegagi voodisse minna, peetakse sind imelikuks.”

HEA EESKUJU

Joosep

Joosep seisab silmitsi **keerulise olukorraga.** Ta isanda naine on püüdnud teda korduvalt endaga magama meelitada. Ja nüüd püüab ta seda jälle! Kuid Joosep ei lähe õnge. Ta **vastab väga otsusekindlalt:** ”Kuidas tohiksin siis teha seda suurt kurja ja **pattu oma Jumala vastu?”** Kui naine ignoreerib tema vastust ning isegi krahmab kinni ta kuuest, ei tunne Joosep piinlikkust põgeneda. Ta lausa **jookseb** majast välja! Nii tehes näitab ta, et ta on **moraalselt laitmatu** (1. Moosese 39: 7—12).

Ka sina võid leida end olukorrast, mil keegi õhutab sind seksuaalihadele järele andma. Tahtejõust üksi ei piisa, et survele vastu seista. Esmatähtis on tugev soov **meeldida oma Loojale,** Jehoova Jumalale. Nagu Joosepil, nii on ka sinul seksuaaltunded. Kuid talle ei tulnud mõttessegi rahuldada oma ihasid viisil, mis kurvastaks Loojat. Samamoodi pead ka sina **olema veendunud** selles, et moraalne ebapuhtus kurvastab Jumalat ning põhjustab vaid südamevalu. Püüa **teha kõik** endast olenev, et **jääda** moraalselt laitmatuks nagu Joosep.

> ***Mind ajendab seksuaalsetele kiusatustele vastu seisma see, kui pean alati meeles, et ühelgi 'hoorajal ega ebapuhtal inimesel ei ole pärandit Jumala kuningriigis'.***
> (***Efeslastele 5:5, UM***) (***Lydia***)

Ent on midagi, millest su eakaaslased ei pruugi rääkida seoses abielueelse seksiga. Maria, kes oli oma poisiga vahekorras, meenutab: "Mul oli pärast nii häbi ja piinlik. Vihkasin ennast ja oma poissi." Niisuguseid tundeid esineb palju sagedamini, kui enamik noori arvab. Tegelikkuses on abielueelne seksuaalvahekord tihtipeale hingeliselt valus elamus, millel on laastavad tagajärjed.

Kuid noor nimega Shanda küsib: "Miks siis on Jumal andnud noortele seksuaaliha, kui seda tohib rahuldada alles pärast abiellumist?" Väga loogiline küsimus. Mõelgem aga järgnevale:

Kas seksuaaliha on sinu ainus tugev tunne? Mitte sugugi. Jehoova Jumal on loonud meid nii, et tunneme väga palju erinevaid soove ja emotsioone.

Kas sa pead silmapilkselt järele andma igale seesmisele tõukele? Ei, sest Jumal on loonud meid nii, et suudame end valitseda.

Mida sellest järeldada? Võib-olla sa ei saa takistada mõningate soovide tekkimist, kuid sa *suudad* kontrollida oma reageeringut neile. Rahuldada

KAS TEADSID . . . ?

On ebatõenäoline, et lodeva seksuaalmoraaliga inimesed muudavad oma harjumusi vaid seetõttu, et nad abielluvad. Kuid need, kes peavad kinni Jumala moraalinormidest enne abiellumist, on vägagi tõenäoliselt oma abikaasale truud.

sugutungi iga kord, kui see tärkab, oleks sama vale ja rumal kui lüüa kedagi iga kord, kui tunned viha.

Jumala eesmärk pole kunagi olnud see, et me oma suguvõimet vääralt kasutaksime. Tema tahe on, et "igaüks teist teaks, kuidas hoida oma keha pühaduses ja aus" (1. Tessalooniklastele 4:4, UM). Nii nagu on "aeg armastada ja aeg vihata", on ka aeg rahuldada oma seksuaaltungi ning aeg seda mitte teha (Koguja 3:1—8). Lõppkokkuvõttes valitsed *sina* oma soove ja ihasid.

Mida sa võiksid aga ette võtta, kui keegi sind pilkab ja ütleb: "Kas sa oled *tõesti* ikka veel süütu?" Säilita külma närvi. Sellele, kes tahab sind vaid naerualuseks teha, võiksid öelda: "Jah, ma *olen* veel süütu ja tead mis: mul on selle üle hea meel!" Või siis võiksid öelda: "Ma ei aruta selliseid isiklikke asju teistega."* (Õpetussõnad 26:4; Koloslastele 4:6.) Teisest küljest võib sulle tunduda, et mõne inimesega räägiksid sel teemal edasi. Ehk soovid talle selgitada oma Piiblil põhinevat seisukohta.

IDEE

Ära seltsi nendega, kel puuduvad kõrged moraalinormid, isegi kui nad väidavad, et neil on samad usulised tõekspidamised kui sinul.

Kuidas sa võiksid veel vastata pilkele "Kas sa oled *ikka veel* süütu?"?

✎.....

.....

Väärtuslik kingitus

Mida tunneb Jumal, kui keegi otsustab olla seksuaalsuhetes enne abiellumist? Kujuta ette, et oled ostnud sõbrale

* Väärib märkimist, et Jeesus ei vastanud midagi, kui Herodes teda küsitles (Luuka 23:8, 9). Kui esitatakse kohatuid küsimusi, on sageli kõige parem vaikida.

”Kui keegi on . . . teinud oma südames otsuse hoida oma neitsilikkust, siis teeb ta hästi.”

(1. Korintlastele 7:37, UM)

kingituse. Kuid puht uudishimust avab ta kingituse enne, kui jõuad selle talle üle anda. Kas oleksid pettunud? Mõtle nüüd, mida tunneb Jumal, kui oleksid enne abiellumist seksuaalvahekorras. Ta soovib, et ootaksid abiellumiseni ja tunneksid siis sellest kingitusest rõõmu (1. Moosese 1:28).

Mida sa peaksid tegema, kui sind valdavad seksuaaltunded? Lühidalt öeldes, õpi neid ohjeldama. Sa suudad seda! Palu Jehoovalt abi. Tema vaim võib anda sulle lisajõudu, et end valitseda (Galaatlastele 5:22, 23). Tuleta meelde, et Jehoova ei ”keela head neile, kes laitmatult elavad”

tegevusplaan!

Selleks et jääda süütuks kuni abiellumiseni, tuleb mul

✎ .....

.....

Kui mul on kaaslaste tõttu raske oma otsusest kinni pidada, siis ma

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

Seksuaalsuhteid enne abielu võiks võrrelda kingi avamisega enne, kui see sulle üle antakse

(Laul 84:12). Noor mees nimega Gordon lausub: "Kui taban end mõttelt, et abielueelne seks ehk polegi nii halb, mõtlen halbadele tagajärgedele, mida see toob inimese *vaimsusele,* ning mõistan, et ükski patt ei ole seda väärt, et rikkuda oma suhteid Jehoovaga."

Fakt on see, et süütus *pole* midagi kummalist või ebanormaalset. Hoopis seks enne abielu on alandav, häbistav ja kahjutoov. Niisiis ära lase maailma propagandal panna end mõtlema, et sul on midagi viga, kui järgid Piibli põhimõtteid. Oma süütust hoides kaitsed enda tervist, emotsionaalset heaolu ja, mis kõige tähtsam, suhteid Jumalaga.

MIDA SINA ARVAD?

- **Miks pilgatakse sinu arvates neid, kes on süütud?**
- **Miks võib olla raske süütust hoida?**
- **Milliseid eeliseid on sellel, kui jääd kuni abiellumiseni süütuks?**
- **Kuidas sa selgitaksid nooremale õele või vennale, miks tasub süütust hoida?**

minu päevik

Kui soovid abielluda, kirjuta kaks kõige tähtsamat omadust, mida ootad oma tulevaselt abikaasalt, ning selgita, miks on need sinu meelest olulised. Kui eelistad jääda vallaliseks, vähemalt mõneks ajaks, millised oleksid sinu arust kaks selle plussi.

ELUMUUTUSED 2

Kas see, kuidas su keha areneb, tekitab sinus rahulolematust? ❑ Jah ❑ Ei

Kas murdeeas toimuvate muutuste tõttu tunned üksildust, segadust või hirmu? ❑ Jah ❑ Ei

Kas mõtled vastassoo peale enamiku ärkveloleku ajast? ❑ Jah ❑ Ei

Kui vastasid ühelegi eelnevatest küsimustest jaatavalt, ära muretse, sinuga pole midagi eriskummalist lahti. Noorukieas toimuvad füüsilised ja emotsionaalsed muutused võivad tekitada sinus vaimustust ja masendust ning kõike muud, mis nende vahele jääb. Muidugi oled sa ju alati tahtnud täiskasvanu olla, kuid nüüd, mil oled selleks saamas, võib see tekitada sinus hirmu. **Peatükid 6—8** aitavad sul elumuutustega hakkama saada.

6

Mis mu kehaga toimub?

”Kasvasin väga ruttu pikaks ning see oli üsna valulik. Kuigi oli tore, et pikkust tuli juurde, kiskusid mu jalad sageli krampi. Ma vihkasin seda!” (***Paul***)

”Sa tead, et su keha muutub, ning sa loodad, et seda ei märgata. Siis aga ütleb keegi ilma mingi tagamõtteta, et sa oled nii puusakaks läinud, ning sul on tunne, et tahaksid maa alla vajuda ja sinna ka jääda.” (***Chanelle***)

KAS sa oled kunagi uude kohta kolinud? Eks olnud see muutus raske? Sa pidid maha jätma kõik tuttava — kodu, kooli ja sõbrad. Kindlasti võttis uue ümbruskonnaga kohanemine aega.

Kui algab murdeiga — see on elujärk, mil sa saad kehaliselt küpseks —, oled siir-

dumas ühte elu suurimate muutuste perioodi. Piltlikus mõttes kolid sa täiesti uude ümbruskonda. Kas pole põnev? Kahtlemata! Kuid täisea poole suundumine võib tekitada segaseid tundeid ning sul ei pruugi olla kerge kohaneda. Mis toimub sel põneval, kuid tormisel eluperioodil?

Ainult tüdrukutele

Murdeeas toimuvad suured muutused. Mõned neist on selgelt nähtavad. Näiteks panevad hormoonid kasvama karvad häbemepiirkonnas. Samuti võid märgata, et kasvama hakkavad su rinnad, puusad, reied ja tuharad. Su lapselik keha on tasapisi omandamas naiselikke vorme. Pole mingit põhjust ärevust tunda, see on täiesti normaalne. See on märk sellest, et su keha valmistub ajaks, mil sa oled võimeline tooma ilmale uue elu.

Mõnda aega pärast murdeea algust algab sul ka menstruaaltsükkel. Kui sa pole selleks oluliseks hetkeks piisavalt valmistunud, võib see olla üsna hirmutav. "Kui mul algasid päevad, polnud ma selleks üldse valmis," meenutab Samantha. "Tundsin end räpasena. Küürisin end mitu korda duši all ja mõtlesin, kui tülgastav ma olen. Mõte, et mul hakkavad päevad olema igal kuul ja seda aastaid, kohutas mind."

Kuid ära unusta, et menstruaaltsükkel on märk

Hüvastijätt lapsepõlvega on nagu kolimine, kuid sa suudad kohaneda

sellest, et oled saamas suguküpseks. Ehkki kulub veel aastaid, enne kui oled valmis kandma lapsevanema rolli, on sinust sirgumas naine. Siiski võib menstruatsiooni algus tekitada sinus segadust. ”Minu jaoks oli kõige raskem meeleolukõikumine,” räägib Kelli. ”Ma ei saanud aru, miks ma olin terve päev nii õnnelik, aga õhtul nutsin silmad peast.”

Kui ka sina tunned end praegu samamoodi, siis varu kannatust. Aja jooksul sa kohaned. 20-aastane Annette selgitab: ”Mäletan, et ühel hetkel võtsin omaks mõtte, et see kõik on vajalik, et minust saaks naine, ning et Jehoova on andnud mulle võime lapsi saada. Sellega leppimine võtab aega ning mõnele tüdrukule on see väga raske periood, kuid pikapeale harjud sa muutustega.”

KAS TEADSID ...

Murdeiga võib alata juba kaheksaselt, aga ka alles neljateistkümneselt või veelgi hiljem. Selline lai vanuseskaala on täiesti normaalne.

Kas sina oled juba kogenud muutusi, millest eespool juttu oli? Kirjuta järgnevatele ridadele, milliseid küsimusi sellised muutused sinus tekitavad. ✎ .....

.....

.....

Ainult poistele

Ka poiste välimuses toimuvad murdeeas suured muutused. Näiteks võib su nahk muutuda rasuseks, mille tõttu tekivad vistrikud.* ”Need vinnid käivad mulle närvidele,” lausub 18-aastane Matt. ”Nende vastu tuleb lausa sõda pidada. Sul pole õrna aimugi, kas need kunagi üldse kaovad

* See probleem esineb ka tüdrukutel. Kuid tavaliselt on abi heast nahahooldusest, et asi ei läheks halvemaks.

> ***Teismeeas tunned end sageli ebakindlalt ning sa ei tea kunagi, mis su kehaga järgmisena toimub. Aja jooksul aga lepid muutustega ja isegi õpid nendega kohanema.*** **(*Annette*)**

või kas need jätavad arme või kas inimesed peavad sinust seepärast vähem lugu."

Rääkides plussidest, märkad ilmselt, et oled saamas suuremaks ja tugevamaks ning su õlad muutuvad laiemaks. Samuti hakkavad murdeeas kasvama karvad su jalgadele, rinnale, näole ning ka kaenla alla. Muide, karvade hulk ei näita, kui mehelik sa oled; see on päritav.

Kuna kõik kehaosad ei kasva sama kiirelt, võid end sel eluetapil tunda veidi kohmakana. "Ma olin nagu kaelkirjak rulluiskudel," meenutab Dwayne. "Mulle tundus, et kui mu aju andis kehaliikmetele mingi käsu, jõudis see alles nädala pärast kohale."

Teismeeas muutub su hääl madalamaks, kuid see toimub järk-järgult. Seetõttu võivad su madalasse häälde järsku lõigata kõrged toonid, mis paneb sind kohmetuma. Kuid ära muretse. Lõpuks muutub su hääl ühtlaseks. Seni aga, kui suhtud sellesse huumoriga, aitab see sul piinlikkusest üle saada.

Kuna sa küpsed suguliselt, suurenevad su suguelundid ning nende ümber hakkavad kasvama karvad. Suguelundites hakkab tekkima sperma.

IDEE

Kui su keha hakkab välja kujunema, ära kanna väljakutsuvat riietust. Kanna alati selliseid riideid, milles peegeldub "tagasihoidlikkus ja terve mõistus" (1. Timoteosele 2:9, UM).

”Ma tänan sind, et ma olen tehtud nii kardetavaks imeks.” (Laul 139:14)

See vedelik sisaldab miljoneid üliväikseid seemnerakke, mis väljuvad suguühte ajal. Seemnerakk on võimeline viljastama naise munaraku ning nii saabki alguse uus elu.

Organismis moodustunud sperma imendub osaliselt, kuid aeg-ajalt võib mingi osa öösel magades kehast erituda. Seda nimetatakse seemnevooluseks ja see on täiesti normaalne nähtus. Isegi Piiblis räägitakse sellest (3. Moosese 15:16, 17). See näitab, et su suguelundid töötavad ning sinust on saamas mees.

Kas sina oled juba kogenud muutusi, millest eespool juttu oli? Kirjuta järgnevatele ridadele, milliseid küsimusi sellised muutused sinus tekitavad. ✎ .....

.....

.....

Kuidas uute tunnetega toime tulla

Suguliselt küpsedes hakkavad nii poisid kui tüdrukud pöörama vastassoole rohkem tähelepanu kui varem. ”Kui jõudsin murdeikka, märkasin järsku kõikjal ilusaid tüdrukuid,” lausub Matt. ”See oli nii masendav, kuna teadsin, et pean veel aastaid ootama, enne kui võin midagi teha.” Sellest täiskasvanuks saamise küljest räägitakse rohkem 29. peatükis. Kuid praegu on sul tähtis mõista, et peaksid õppima oma seksuaaltungi talitsema (Koloslastele 3:5). Ükskõik kui raske see ka ei tundu, *suudad* sa sellele mitte järele anda!

Murdeeas tuleb sul hakkama saada teistegi tunnetega.

kuidas rääkida seksist isa või emaga?

"Kui tahaksin seksi kohta midagi teada, ei küsiks ma seda oma vanematelt." **(*Beth*)**

"Ma ei julgeks sellest juttu teha." **(*Dennis*)**

Kui sa tunned nagu Beth või Dennis, seisad dilemma ees. Sa tahaksid seksi kohta rohkem teada, kuid need, kes oskaksid su küsimustele vastata — sinu vanemad —, oleksid vist küll viimased, kellega sa sooviksid sellest rääkida. Ilmselt muretsed sa paljude asjade pärast:

Mida nad minust arvaksid?

"Ma ei taha, et neil tekiksid mingid kahtlused." (*Jessica*)

"Nad soovivad, et jääksid igavesti nooreks ja rikkumatuks ning kui sa nüüd ühel päeval neilt seksi kohta midagi küsid, ei näi sa neile enam sellisena." (*Beth*)

Kuidas nad reageerivad?

"Ma kardan, et enne kui jõuan lõpetada, hakkavad mu vanemad tegema igasuguseid järeldusi ning moraali lugema." (*Gloria*)

"Mu vanemad pole väga osavad oma tundeid varjama, seetõttu kardan, et näen nende näost pettumust. Tõenäoliselt mõtleks isa välja terve pika loengu, samal ajal kui ma räägin." (*Pam*)

Järsku saavad nad minust valesti aru?

"Nad võivad keema minna ja hakata mulle esitama igasuguseid küsimusi, nagu "Kas keegi on teinud sulle ettepaneku olla seksuaalvahekorras?" või "Kas sulle avaldatakse survet?". Äkki olen ma lihtsalt uudishimulik!" (*Lisa*)

"Iga kord kui ma teen juttu mõnest poisist, tekib mu isa näole murelik ilme. Siis hakkab ta kohe seksist rääkima. Mõtlen endamisi: "Kuule isa, ma ju lihtsalt mainisin, kui tore ta on. Ma pole midagi öelnud abielu ega seksi kohta." " (*Stacey*)

Kui see sind lohutab, siis tea, et su vanemad võivad tunda *sinuga* seksist rääkides samasugust kohmetust nagu sina *nendega* rääkides. Võib olla see selgitab, miks ühe uurimuse järgi 65 protsenti vanematest vastas, et on rääkinud oma lastega seksist, kuid ainult 41 protsenti lastest suutis vestlust üldse meenutada.

Fakt on see, et vanemad võivad kõhelda seksist rääkida — paljudel juhtudel seepärast, et neid teemasid ei arutatud ka nende peres. Ükskõik mis siis põhjuseks ka pole, püüa olla mõistev. Ehk võiksid sa *ise* julguse kokku võtta ja selle teema tõstatada, mis tooks kasu nii sulle kui ka neile. Aga kuidas?

Kuidas juttu alustada

Su vanemad teavad seksi kohta palju ja kindlasti on neil häid nõuandeid. Sa lihtsalt pead teadma, kuidas jutuotsa lahti teha. Proovi järgmist:

1. **Ütle, et kuigi sa kardad, on sul vaja rääkida.** *”Mul pole kerge sel teemal rääkida, kuna ma kardan, et sa . . .”*
2. **Seejärel ütle, miks sa ta juurde tulid.** *”Kuid mul on üks küsimus ja ma tahaksin saada sellele vastust pigem sinult kui kelleltki teiselt.”*
3. **Siis esita oma küsimus.** *”Tahtsin küsida . . .”*
4. **Lõpeta jutuajamine nõnda, et teil oleks kerge ka teine kord vestelda.** *”Kui mul tekib veel küsimusi, kas võiksin siis jälle sinuga rääkida?”*

Isegi kui oled kindel, et ta on nõus, hoiab see, kui kuuled seda tema enda suust, ukse vestluseks avatud, ning sul on palju kergem järgmine kord temaga rääkima minna. Niisiis proovi neid soovitusi! Sa võid olla lõpuks sama meelt Trinaga. Nüüd, 24-aastasena lausub ta: ”Mäletan, et kui me emaga rääkisime, ei meeldinud see mulle üldse. Kuid praegu olen tänulik, et ta oli nii avameelne ja otsekohene. See on olnud mulle tõeliseks kaitseks!”

Näiteks võid kergesti tunda, et sa pole midagi väärt. Samuti valdab noori tihtipeale üksildus- ja ängistustunne. Sellistel hetkedel tasuks rääkida oma vanematega või mõne teise usaldusväärse täiskasvanuga. Kirjuta siia selle täiskasvanu nimi, kellele võiksid *sina* oma tunnetest rääkida.

✎.....

Kõige olulisem kasv

Kõige olulisem pole mitte pikkus, kehaehitus ega see, milline on su nägu, vaid hoopis sinu isiksuse areng — sinu intellektuaalne, emotsionaalne ja, mis kõige tähtsam, vaimne kasv. Apostel Paulus ütles: "Kui ma olin väeti laps, siis ma rääkisin nagu väeti laps, ma mõtlesin nagu väeti laps ja arvasin nagu väeti laps; aga kui ma sain meheks, siis ma hülgasin selle, mis on omane väetile lapsele" (1. Korintlastele 13:11). On selge, mida ta mõtles. Ei piisa vaid sellest, et näha välja nagu täiskasvanu. Sul tuleb õppida ka tegutsema, rääkima ja mõtlema nagu täiskasvanu.

tegevusplaan!

Et minust võiks saada küps täiskasvanu, tuleb mul kõige rohkem töötada sellise omaduse kallal nagu

✎.....

Et hoolitseda oma vaimse kasvu eest, pean ma

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

Ära lase juhtuda sellel, et su mõtted on kehaga toimuvast sedavõrd haaratud, et jätad unarusse oma sisemise isiksuse.

Pea meeles ka seda, et Jumal ”näeb, mis südames” (1. Saamueli 16:7). Piiblis öeldakse, et kuningas Saul oli pikk ja ilus mees, kuid elus kukkus ta läbi — nii kuninga kui ka inimesena (1. Saamueli 9:2). Vastupidi temale oli Sakkeus ”väikese kasvuga”, kuid tal oli sisemist jõudu muuta oma elu ning hakata järgima Jeesust (Luuka 19:2—10). Tõesti, kõige tähtsam on see, milline on inimene *seesmiselt.*

Üks asi on kindel: kehalist arengut pole võimalik ohutult ei kiirendada ega pidurdada. Niisiis, selle asemel et suhtuda muutustesse viha ja hirmuga, lepi nendega ning võta abiks huumorimeel. Murdeiga pole haigus, samuti pole sa esimene, kes peab selle läbima. Võid olla kindel, et elad selle üle. Kui tormiline murdeiga on möödas, on sinust saanud täiskasvanu!

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Mida ette võtta, kui sulle ei meeldi see, mida sa peeglist näed? Kuidas suhtuda oma välimusse tasakaalukalt?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Miks on murdeeas toimuvate kehaliste ja emotsionaalsete muutustega nii raske kohaneda?**
- **Mis on sinu arvates sel perioodil kõige keerulisem?**
- **Miks võib sinu armastus Jumala vastu kippuda murdeeas kahanema, kuid mida sa saaksid teha, et seda ei juhtuks?**

7

Mida teha, kui ma vihkan oma välimust?

Kas sa nurised tihti oma välimuse pärast? ❑ Jah ❑ Ei

Kas sa oled kunagi mõelnud iluoperatsioonile või range dieedi pidamisele, et oma välimust parandada? ❑ Jah ❑ Ei

Mida sa võimaluse korral enda juures muudaksid?
(*Tõmba ring ümber.*)

Pikkus		Kaal	
Kehakuju		Juuksed	
Jume		Hääl	

KUI vastasid kahele esimesele küsimusele jaatavalt ning tõmbasid kolmanda vastuseks vähemalt kolm ringi, siis võiksid mõelda asjale ka teisest vaatenurgast: üsna tõenäoliselt ei suhtu teised sinusse nii negatiivselt kui sa ise. Väga lihtne on kalduda äärmusse ning oma välimuse pärast liigselt muretseda. Ühest küsitlusest selgus koguni, et noortele naistele valmistab kehakaalu suurenemine rohkem muret kui tuumasõda, vähk või isegi vanemate kaotus.

Pole kahtlustki, et välimus võib mõjutada seda, kuidas sa endasse suhtud — ja mida teised sinust arvavad. "Kasvueas olid mu kaks vanemat õde piltilusad, mina aga trullakas," räägib 19-aastane Maritza. "Koolis narriti mind pidevalt. Kõige tipuks pani tädi mulle oma väikse ülekaalulise koera järgi hüüdnimeks Chubs [trulla]." 16-aastane Julie koges midagi sarnast. "Kooliõde nöökas mind ja ütles, et mul on jänesehambad. Kuigi see polnud üldse nii suur asi, tundsin end siiski halvasti, ning praegugi tunnen oma hammaste pärast piinlikkust."

Sinu ettekujutus endast võib olla sama moondunud nagu pilt kõverpeeglis

Kas kohane huvi või kinnisidee?

Pole vale tunda huvi selle vastu, kuidas sa välja näed. Märgitakse ju Piibliski kiitvalt paljude meeste ja naiste väli-

Kaua aega pilgati mind mu suurte silmade pärast. Õppisin kaasa naerma ning samuti olema kindel nii iseendas kui oma tugevates külgedes. Olen oma välimusega leppinud. Võtan ennast sellisena nagu olen. **(*Amber*)**

must, sealhulgas Saara, Raaheli, Joosepi, Taaveti ja Abigaili oma. Abisagi kohta öeldakse, et ta oli "üpris väga ilus" (1. Kuningate 1:4).

Kuid paljudele noortele on nende välimus saanud *kinnisideeks.* Näiteks mõnede tüdrukute meelest on veetlev see, kes on *peenike,* ning seda arvamust näivad toetavat ka ülisaledad modellid klantsajakirjade reklaamidel. Nad jätavad kahe silma vahele fakti, et neid jalustrabavaid fotosid on arvutis täiuseni töödeldud ja muudetud ning figuuri säilitamiseks need graatsilised ilu etalonid peaaegu et nälgivad. Siiski võib sind masendada see, kui võrdled neid pilte endaga. Mida siis teha, kui oled oma välimuse pärast täiesti õnnetu? Kõigepealt tuleb sul vaadata end realistliku pilguga.

Kas sul on endast moondunud pilt?

Kas sa oled vaadanud end kunagi kõverpeeglist? See võib sind teha suuremaks või väiksemaks, kui sa tegelikult oled. Igal juhul ei anna see sinust õiget pilti.

Samamoodi on paljudel noortel endast moondunud pilt. Mõtle järgnevale: ühe küsitluse

KAS TEADSID . . .

Mõned asjatundjad hoiatavad, et kui sa ennast kaalu allavõtmiseks näljutad, võib keha lülitada end ümber nii-öelda säästurežiimile, ainevahetus aeglustub ning kaotatud kilod tulevad kolinal tagasi.

kohaselt pidas 58 protsenti tüdrukutest end ülekaaluliseks, tegelikult olid seda ainult 17 protsenti. Ühest teisest uuringust selgus, et 45 protsenti naisi, kes tegelikult olid *alakaalulised,* arvas, et nad kaaluvad liiga palju.

Mõned asjatundjad ütlevad, et enamikul tüdrukutel, kes muretseb oma kaalu pärast, pole selleks mingit põhjust. Muidugi ei pruugi see sind eriti lohutada, kui sa tõesti oled tüsedavõitu kehaehitusega. Kui see on nii, siis mis on selle põhjuseks?

Oma osa võib selles olla geenidel. Mõni on loomupäraselt kõhn ja kondine. Kui su geenidega on määratud see, et oled ümarama figuuriga ja su kehas on rohkem rasva, ei saagi sa ju olla peenike. Isegi kui sul on normaalne kehakaal, võid sa enda meelest näida paksem, kui sa eelistaksid olla. Kehaline liikumine ja õige toitumine võib küll aidata, kuid suuremalt osalt pole sul võimalik päritud kehakuju muuta.

IDEE

Kui püüad kaalus alla võtta . . .

- **Ära jäta söömata hommikusööki, muidu võid suurest näljatundest süüa *rohkemgi* kui tavaliselt.**
- **Joo enne igat sööki suur klaasitäis vett. See aitab sul isu talitseda ja kontrollida, kui palju sa sööd.**

Teiseks teguriks võivad olla noorukieaga kaasnevad normaalsed muutused. Murdeeas kasvab tüdrukute keharasva hulk ligikaudu 8 protsendilt umbes 22-ni. Sageli see aga aja möödudes muutub ning priskest 11—12-aastasest murdeealisest tüdrukust sirgub kena teismeline. Ent mida teha siis, kui oled ülekaaluline seetõttu, et toitud ebatervislikult ja liigud vähe, ja kui sul oleks tõepoolest tarvis tervise huvides kaalust maha võtta?

LISALUGEMIST SAMAL TEEMAL
1. KÖITE 10. PEATÜKIST

”Inimene näeb, mis silma ees, aga Jehoova näeb, mis südames!”
(1. Saamueli 16:7)

Tasakaalukas suhtumine

Piibel rõhutab vajadust olla ”harjumustes mõõdukad” (1. Timoteosele 3:11, UM). Niisiis ära jäta toidukordi vahele ega mine dieedi pidamisega äärmustesse. Parim viis ülearustest kilodest lahti saada on tervislikult toituda ja mõistlikul määral kehaliselt liikuda.

Pole mingit vajadust hakata pidama mõnda hetkel populaarset dieeti. Näiteks võivad dieeditabletid vähendada mõneks ajaks söögiisu, kuid keha kohaneb nendega kiiresti ning isu tuleb tagasi. Samuti võivad need aeglustada su ainevahetust ning sa võtad igal juhul kaalus juurde — rääkimata veel mõningatest kõrvalmõjudest, nagu näiteks peapööritus, kõrge vererõhk, ärevushood ning võib-olla isegi sõltuvus. Sama võib öelda ka tablettide kohta, mis suurendavad vee eritumist või kiirendavad ainevahetust.

Vastupidi sellele aitab aga tasakaalukas toitumine ühes mõõduka ja korrapärase liikumisega parem välja näha ning end hästi tunda. Mõõdukas aeroobika paar korda nädalas võib sinu tervisega imesid teha. Piisab ka millestki nii lihtsast kui kiirkõnnist või treppidest käimisest.

Hoidu anoreksia lõksust!

Soovist kaalus alla võtta on mõned noored langenud anoreksia küüsi. Anoreksia on eluohtlik söömishäire, mis tegelikult tähendab enda näljutamist. Neli kuud pärast seda, kui Masami oli saanud abi anoreksiast vabanemiseks, ütles ta: ”Kui mulle öeldakse, et ma näen hea välja, mõtlen endamisi, et nad ütlevad seda sellepärast, et lähen paksuks. Sellistel hetkedel nutan ja

soovin, et mu kaal oleks endine — nagu neli kuud tagasi."

Anoreksia võib areneda täiesti tahtmatult. Noor neiu võib pidada näiliselt ohutut dieeti eesmärgiga võtta alla vaid mõni kilo. Kui ta selle saavutab, pole ta aga rahul. "Ma olen ikka veel liiga paks," ütleb ta end hukkamõistva pilguga peeglist vaadates. Niisiis otsustab ta kaotada veel mõne kilo. Seejärel veel mõne ja siis veel mõne . . . Nii ongi anoreksia seeme idanema pandud.

Kui sa märkad enda juures anoreksia või mõne muu söömishäire sümptomeid, *tuleb sul otsida abi.* Räägi sellest avameelselt oma emale või isale või mõnele teisele usaldusväärsele täiskasvanule. Üks Piibli õpetussõna ütleb: "Tõeline sõber armastab igal ajal ja hädas tuleb ilmsiks, kes on vend" (Õpetussõnad 17:17).

Tõeline ilu

Üldiselt paneb Piibel väga vähe rõhku välimusele ja kehaehitusele. Pigem oleneb sisemisest isiksusest see, kas

tegevusplaan!

Ma saan oma tervise eest paremini hoolitseda, kui

✎.....

.....

Minu jaoks on mõistlik kehaline treening see, kui

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

inimene on Jumala silmis kaunis või mitte (Õpetussõnad 11:20, 22).

Mõtle kuningas Taaveti pojale Absalomile. Piiblis öeldakse: ”Kogu Iisraelis ei olnud nii ilusat meest kui Absalom, mitte ühtegi, keda nii väga oleks ülistatud: jalatallast pealaeni ei olnud temal midagi viga” (2. Saamueli 14:25). Ajendatuna uhkusest ja võimujanust püüdis ta Jehoova määratud kuninga trooni endale saada. Niisiis ei maali Piibel Absalomist meeldivat pilti, vaid kirjeldab teda kui meest, kes oli alatult ebalojaalne ja täis mõrtsukalikku viha.

Kõige tähtsam on siis see, et Jehoova ”katsub *südamed* läbi”, mitte ei hinda sind piha ümbermõõdu või biitsepsi suuruse järgi (Õpetussõnad 21:2, meie kursiiv). Ehkki soovis hea välja näha pole midagi halba, on kaugelt olulisem sinu isiksus. Tegelikult teevad vaimsed omadused sind teistele palju meeldivamaks kui pingul musklid või lame kõht.

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Paljudele noortele teeb vaeva mõni krooniline haigus või puue. Kui see on nii ka sinu puhul, siis kuidas selles olukorras hakkama saada?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Mida sa arvad oma välimusest?**
- **Mida sa võiksid mõistlikkuse piires teha, et oma välimust parandada?**
- **Mida sa ütleksid sõbrale, kellel on mingi söömishäire?**
- **Kuidas sa aitaksid nooremal õel või vennal suhtuda enda välimusse tasakaalukalt?**

8

Miks ma nii haige pean olema?

”Kui oled noor, siis mõtled, et mitte miski ei saa sind murda. See illusioon aga puruneb äkitselt, kui haigestud tõsisesse haigusesse. Sa tunned, justkui oleksid üleöö vanaks saanud.” (***Jason***)

KUI Jason oli 18, avastati tal Crohni tõbi, kurnav ja valulik krooniline soolepõletik. Võib-olla on ka sul mõni krooniline haigus või puue. Lihtsad tegevused, mis teiste jaoks on enesestmõistetavad — näiteks riietumine, söömine, kooli minek —, võivad nõuda sinult tohutu suuri pingutusi.

Krooniline tervisehäire võib tekitada sinus tunde, et oled justkui trellide taga ning su vabadus on piiratud. Sa võid tunda end üksildasena. Vahest hakkad isegi mõtlema, et oled Jumalale kuidagi meelepaha valmistanud või et

(*Jätkub leheküljel 79*)

Krooniline tervisehäire võib tekitada sinus tunde, et oled justkui trellide taga, kuid Piibel annab lootuse, et peagi sa vabaned sellest

DUSTIN, 22 ***”Mäletan, et nutsin ema käte vahel, kui sain teada, et pean jääma ratastooli. Olin tollal vaid kaheksane.***

Mul on lihasdüstroofia. Riietumisel, pesemisel ja söömisel vajan abi. Ma ei saa üldse oma käsi tõsta. Vaatamata sellele aga elan tegusat ja õnnelikku elu ning mul on palju, mille eest tänulik olla. Käin korrapäraselt kuulutamas ning olen koguduses teenistusabiline. Mul pole pähegi tulnud, nagu oleks mu elu vaid üks suur võitlus. Jehoovat teenides on alati midagi teha ja oodata. Eriti ootan Jumala uut maailma, kus saan ’hüpata otsekui hirv’.” (*Jesaja 35:6.*)

TOMOKO, 21 ***”Kui olin neljane, ütles arst mulle, et kogu ülejäänud elu tuleb mul saada insuliinisüste.***

Diabeetik peab pidevalt jälgima oma veresuhkru taset, mis pole sugugi kerge. Sageli ei saa ma süüa siis, kui tahaksin, ja kui ma ei taha, siis ma just pean sööma. Praeguseks olen saanud ühtekokku 25 000 süsti ning mu käsivartel ja reitel on mõhnad. Kuid vanemad on aidanud mul toime tulla. Nad on alati olnud rõõmsameelsed ja positiivsed ning õpetanud mind hindama vaimseid asju. Jehoova on olnud mu vastu nii hea! Kuna tervis lubas seda, otsustasin näidata oma tänulikkust sellega, et alustasin täisajalist teenistust.”

JAMES, 18 ***„Inimesed ei tea, kuidas käituda kellegagi, kes on teistest erinev, nagu mina seda olen.***

Mul on haruldast vormi kääbuskasv. Inimesed panevad välimusele väga suurt rõhku, niisiis pean pidevalt tõestama, et ma pole väike laps madala häälega. Ma ei noruta selle pärast, et erinen teistest, vaid püüan võtta end sellisena, nagu olen. Tunnen elust rõõmu. Uurin Piiblit ja palun Jehoovalt abi. Pere on mulle alati olnud suureks toeks. Ootan aega, mil Jumal kaotab kõik haigused. Seni aga elan oma puudega, kuid ma ei lase juhtuda, et sellest saaks kogu minu elu.“

DANITRIA, 16 ***„Mõistsin, et midagi on korrast ära, kuna isegi veeklaasi tõstmine valmistas mulle piina.***

Fibromüalgia põhjustab nii hingelist kui ka füüsilist valu. Olen noor ning soovin olla nagu mu sõbrad, kuid minu jaoks on kõik asjad muutunud palju raskemaks kui varem. Isegi uinumine näib võtvat terve igaviku. Kuid siiski saan Jehoova abiga teha tavapäraseid asju. Sain isegi olla abipioneer, kuigi see oli raske. Püüan teha oma parima. Pean kuulama oma keha ja arvestama oma piiridega. Kui kipun seda unustama, tuletab ema seda mulle meelde.“

ELYSIA, 20 ***„Õppisin koolis vaid viitele. Kuid nüüd valmistab ainuüksi lihtsa lause lugemine mulle raskusi ning tunnen end seetõttu mõnikord rusutuna.***

Kroonilise väsimussündroomiga on ka kergete asjade tegemine raske. Sageli on võimatu isegi voodist tõusta. Kuid ma pole kunagi lubanud sel haigusel määrata, kes ma olen. Loen Piiblit iga päev, isegi kui see tähendab vaid mõne salmi lugemist või seda, et keegi pereliige loeb mulle ette. Olen oma perele väga tänulik. Isa loobus koguni ülesandest konvendil, et aidata seal mind. Ta pole aga kunagi selle üle kurtnud. Ta ütles, et tema jaoks on kõige tähtsam hoolitseda oma pere eest.“

KATSUTOSHI, 20 ***„Mind võib äkitselt haarata paanika, ma hakkan karjuma ja rappuma ning isegi asju loopima ja lõhkuma.***

Mul on olnud langetõvehood alates viiendast eluaastast. Neid on tulnud ette kuni seitse korda kuus. Pean võtma iga päev ravimeid, mis põhjustavad väsimust. Kuid püüan mõelda teistele, mitte vaid endale. Koguduses on kaks minuvanust täisajalist teenijat, kes on olnud mulle suureks toeks. Hakkasin pärast kooli lõpetamist rohkem kuulutama. Langetõbi tähendab igapäevast võitlust. Kui olen omadega täitsa läbi, püüan puhata ning järgmisel päeval on tuju parem.“

MATTHEW, 19 ***„Raske on võita kaaslaste lugupidamist, kui sa pole nende arvates normaalne.***

Mulle meeldiks teha sporti, kuid ma ei saa. Mul on ajukahjustus ning ainuüksi kõndida on raske. Siiski ei keerle mu mõtted selle ümber, mida ma teha ei saa. Sukeldun hoopis sellesse, mida suudan teha, nagu näiteks lugemisse. Kuningriigisaal on paik, kus saan olla mina ise, ilma et keegi minu peale viltu vaataks. Nii hea on teada, et Jehoova armastab mind sellisena, nagu ma tegelikult olen. Õigupoolest ei suhtu ma endasse kui santi. Ma võtan end kui inimest, kellel on ainulaadne lisaraskus, millega hakkama saada.“

MIKI, 25 ***„Suutsin varem teha sporti. Siis aga, olles veel teismeline, sain justkui ühtäkki vanaks.***

Mul on kaasasündinud südamedefekt, avaus kodade vaheseinas. Haiguse sümptomid ilmnesid siis, kui olin teismeline. Mulle tehti operatsioon, kuid nüüd, kuus aastat hiljem, väsin ikka veel kiiresti ära ning mul on kroonilised peavalud. Seetõttu sean endale mõistlikke lühiajalisi eesmärke. Näiteks on mul olnud võimalik teenida täisajaliselt, ning suurema osa kuulutustööst teen kirja või telefoni teel. Samuti on see haigus aidanud mul arendada omadusi, millest varem jäi vajaka, nagu pikameelsus ja tagasihoidlikkus.“

”Siis . . . ükski elanik ei ütle: ”Ma olen haige.” ” (Jesaja 33:23, 24, UM)

(*Lehekülje 74 järg*)

ta tahab su ustavust läbi katsuda. Kuid Piiblis öeldakse: ”Jumalat ei kiusata kurjaga ja tema ise ei kiusa kedagi” (Jakoobuse 1:13). Haigused on lihtsalt osa meie praegusest elust ning meid kõiki võib tabada ”aeg ja juhus” (Koguja 9:11, UM).

Õnneks on aga Jehoova Jumal tõotanud, et tuleb uus maailm, kus ”ükski elanik ei ütle: ”Ma olen haige.” ” (Jesaja 33:24, UM). Isegi surnud äratatakse üles ja nad saavad tunda rõõmu elust selles uues maailmas (Johannese 5: 28, 29). Mis aitaks sul aga praegu oma olukorraga parimal viisil hakkama saada?

Püüa olla positiivne. Piiblis öeldakse: ”Rõõmus süda valmistab ihule mõnu” (Õpetussõnad 17:22). Mõni võib mõelda, et kui oled tõsiselt haige, ei sobi olla rõõmus ega naerda. Kuid mõnus huumor ja meeldiv seltskond võib sind kosutada ja sinu elutahet virgutada. Niisiis mõtle sellele, mida saaksid teha, et su elus oleks rohkem rõõmu. Ära unusta, et rõõm lähtub Jumalalt, see on üks tema vaimu vilja osa (Galaatlastele 5:22). See vaim aitab sul taluda haigust, nii et sa ei kaota seejuures rõõmu (Laul 41:4).

Sea mõistlikke eesmärke. ”Tarkus on tagasihoidlikega,” ütleb Piibel (Õpetussõnad 11:2, UM). Tagasihoidlikkus ehk mõõdukus aitab sul hoiduda hulljulgusest või siis

KAS TEADSID . . . ?

Sinu haigus või puue pole karistus Jumalalt. See on hoopis tingitud ebatäiusest, mille me kõik oleme Aadamalt pärinud (Roomlastele 5:12).

ülemäärasest ettevaatlikkusest. Näiteks kui su tervis lubab, võib sobiv kehaline aktiivsus parandada su enesetunnet. Seetõttu on raviasutustes sageli noorte patsientide jaoks füsioteraapia programmid. Paljudel juhtudel kehaline liikumine mitte ainult ei kiirenda paranemist, vaid aitab ka tuju üleval hoida. Niisiis hinda ausalt oma olukorda ning sea mõistlikke eesmärke.

Õpi olema mõistev. Mida teha, kui keegi ütleb sulle sinu haiguse pärast midagi mõtlematut? Piibel annab nõu: "Ära pane tähele ka mitte kõiki sõnu, mida räägitakse" (Koguja 7:21). Vahel on kõige parem sellistest märkustest mitte välja teha. Või ehk saad neid hoopis ennetada. Näiteks kui paistab, et teine on pinges, kuna sa oled ratastoolis, aita tal end vabamalt tunda. Sa võiksid öelda: "Võibolla sa mõtled, miks ma olen ratastoolis?"

IDEE

Teadmised vähendavad hirmu tundmatu ees. Niisiis püüa oma haiguse või puude kohta saada teada nii palju kui võimalik. Esita oma arstile üksikasjalikke küsimusi, kui mõni asi pole sulle selge.

Ära anna alla. Kui Jeesus seisis silmitsi raske katsumusega, palvetas ta Jumala poole, lootis täielikult tema peale ning keskendus valu asemel rõõmurikkale tulevikule (Heebrealastele 12:2). Ta õppis kogetud raskustest (Heebrealastele 4:15, 16; 5:7—9). Jeesus võttis vastu abi ja toetuse (Luuka 22:43). Ta ei mõelnud ainult oma kannatustele, vaid seadis esikohale teiste heaolu (Luuka 23:39—43; Johannese 19:26, 27).

Jehoova hoolib sinust

Ükskõik milline haigus sul on, ei tohiks sa mõelda, et oled Jehoova silmis väärtusetu. Vastupidi, Jehoova peab

väga kalliks neid, kes püüavad talle meelepärased olla (Luuka 12:7). Ta hoolib sinust ning kasutab sind meeleldi oma teenistuses, hoolimata sinu haigusest või puudest (1. Peetruse 5:7).

Niisiis ära lase hirmul või ebakindlusel takistada end tegemast seda, mida sa soovid teha ja pead tegema. Toetu alati Jehoova Jumalale. Tema teab, mida sa vajad ja tunned. Lisaks võib ta anda sulle vastupidamiseks ”üliväga suurt väge” (2. Korintlastele 4:7). Aja jooksul hakkad ehk suhtuma ellu sama optimistlikult kui Timothy, kellel diagnoositi 17-aastaselt krooniline väsimussündroom. Ta räägib: ”Nagu kirjakoht 1. Korintlastele 10:13 ütleb, ei lase

tegevusplaan!

Selleks et olla haigusest või puudest hoolimata positiivne, tuleb mul

✎ .....

.....

Üks mõistlik eesmärk, mille võiksin endale seada, on

.....

Kui mu haiguse tõttu öeldakse mulle midagi ebameeldivat, siis sellises olukorras võiksin

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

Jehoova meil kannatada rohkem, kui suudame taluda. Kui minu Looja on kindel, et saan selle raskusega hakkama, pole minul enam midagi öelda."

Kui mõni su tuttav on haige

Mida teha siis, kui sa ise oled küll terve, aga mõni su tuttav on haige või on tal mingi puue? Kuidas saaksid teda aidata? Kõige tähtsam on olla 'osavõtlik ja hellalt kaastundlik' (1. Peetruse 3:8, UM). Püüa mõista, mida ta läbi elab, ja näha seda olukorda *tema* silmade läbi. Niina, kellel on kaasasündinud lülisambalõhestumus, lausub: "Kuna ma olen väikest kasvu ja kasutan ratastooli, räägib mõni minuga nagu väikese lapsega, mis on üsna masendav. Teised aga püüavad võimalusel *istuda,* et oleksime rääkides samal kõrgusel. See meeldib mulle väga."

Kui sa ei keskendu tervisehäirega inimese haigusele, avastad, et ta on paljuski samasugune nagu sina. Ja mõtle, oma sõnadega võid sa jagada talle "vaimset andi"! Seda tehes tunned ka ise rõõmu, kuna te julgustate üksteist vastastikku (Roomlastele 1:11, 12, UM).

MIDA SINA ARVAD?

- **Kuidas sa võiksid siin peatükis toodud mõtteid kasutada, et aidata kedagi, kellel on mingi puue või krooniline haigus?**
- **Millistele positiivsetele asjadele võiksid sa kroonilist haigust põdedes mõelda, et hakkama saada?**
- **Miks sa võid olla kindel, et tervisehäda pole märk Jumala hukkamõistust?**

Pane kirja üks asi, mis sind enda juures kõige rohkem häirib, ning selgita, miks.

✎

Kirjuta, mis sulle enda juures meeldib, ning selgita, miks sa pead seda oma heaks küljeks.

SÕPRUSSUHTED 3

Kui tähtis on sulle see, et sul oleks sõpru?

- ❑ Pole tähtis
- ❑ Omajagu tähtis
- ❑ Väga tähtis

Kas sul on lihtne sõpru leida?

- ❑ Jah
- ❑ Ei

Kas sul on mõni lähedane sõber?

- ❑ Jah
- ❑ Ei

Millist omadust pead sa sõbra juures kõige tähtsamaks?

✎ .....

Piiblis öeldakse, et ”tõeline sõber armastab igal ajal ja hädas tuleb ilmsiks, kes on vend” (Õpetussõnad 17:17). Kas ei vajagi sa just sellist sõpra? Ent sõprussuhteid võib olla keerukas sõlmida, ja nende hoidmine võib olla veelgi raskem. Kuidas luua parimaid sõprussuhteid ja neid ka hoida? Häid nõuandeid leiad **peatükkidest 9—12.**

9

Kuidas üksindusest pääseda?

On ilus päev, aga sul pole mingeid plaane. Kõik su sõbrad on väljas ja veedavad mõnusalt aega, ent sind on jälle kõrvale jäetud. Juba see, et sind pole kampa võetud, on kurb, kuid veelgi valusam on see, kui hakkad mõtlema, miks. "Äkki on mul midagi viga," oletad endamisi. "Miks keegi ei taha minuga koos olla?"

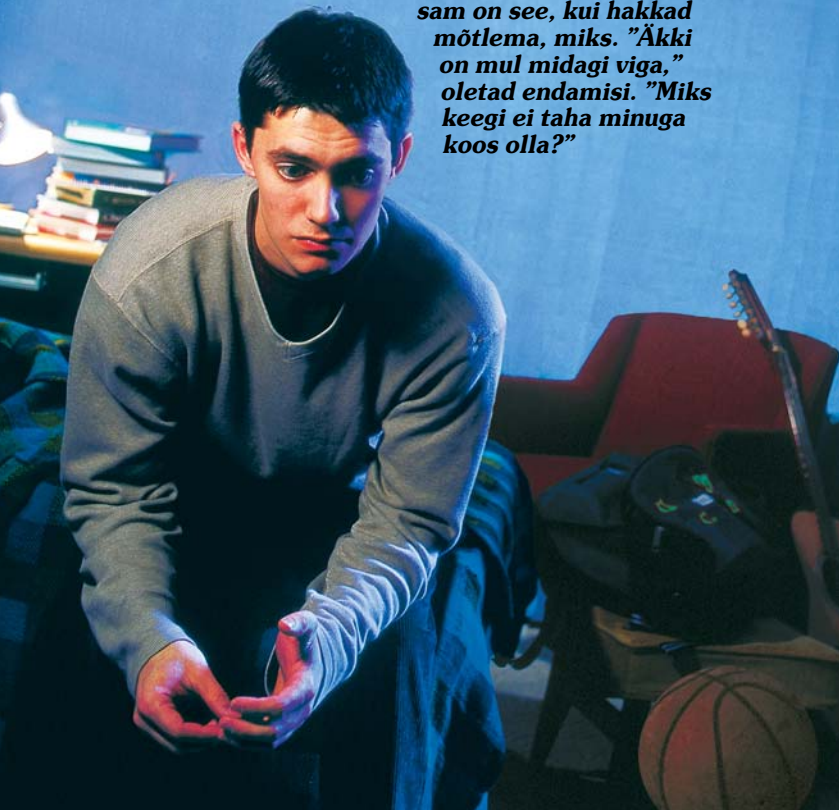

Sa võid ehitada silla, et ületada enda ja eakaaslaste vahel haigutav kuristik

VÕIB-OLLA oled rohkem kui korra olnud kõrvalleheküljel kirjeldatud olukorras. Sa võid tunda, et sinu ja su eakaaslaste vahel on justkui lai kuristik. Iga kord, kui püüad nendega vestlust alustada, hakkad kokutama. Ja kui sul tekibki võimalus suhelda, tõstab pead ujedus. Miks nii tavaline asi nagu suhtlemine on sedavõrd raske?

Selle asemel et olla üksi ühel pool kuristikku, saad rajada silla sellest üle. Vaatame lähemalt, kuidas.

● **1. kuristik: negatiivne suhtumine iseendasse.** Mõned noored halvustavad end pidevalt. Nad on veendunud, et nad ei meeldi kellelegi ning neil pole vestlusele midagi juurde anda. Kas sa tunned samamoodi? Kui jah, siis tea, et selline negatiivne suhtumine ainult suurendab kuristikku sinu ja su eakaaslaste vahel.

Sild: keskendu oma headele külgedele. (2. Korintlastele 11:6.) Küsi endalt: millised on mu tugevad küljed? Mõtle, milliseid andeid või meeldivaid omadusi sul on, ja kirjuta need siia. ✎.....

.....

.....

Üks kristlik õde soovis minuga sõbraks saada, kuid mõnda aega ma ei võtnud vedu. Hiljem temaga lähedasemaks saades tundsin, kui rumal ma olin olnud. Ta on üks parimaid sõpru, kes mul kunagi on olnud, ehkki ta on minust 25 aastat vanem. (***Marie***)

Muidugi on sul puudusi ning on hea neist teadlik olla (1. Korintlastele 10:12). Kuid sul on ka palju sellist, mida teistele pakkuda. Kui tead oma häid külgi, annab see sulle vajalikku enesekindlust, et negatiivsest enesehinnangust lahti saada.

● **2. kuristik: ujedus.** Sa sooviksid alustada vestlust, aga kui selleks tekib võimalus, ei suuda sa oma suud avada. ”Ma olen loomult üsna uje,” kurdab 19-aastane Elizabeth. ”Mul on tohutult raske koguduses teistega vestlust alustada ja ma imetlen neid, kelle jaoks see pole probleem.” Kui tunned sama mis Elizabeth, võib selle kuristiku ületamine näida sulle võimatu.

KAS TEADSID . . .

Piibel annab alust arvata, et Moosesel, Jeremijal ning Timoteosel võis olla probleeme ujedusega. (2. Moosese 3:11, 13; 4:1, 10; Jeremija 1:6—8; 1. Timoteosele 4:12; 2. Timoteosele 1:6—8.)

Sild: ole teistest siiralt huvitatud. Ära arva, et sinust peab saama ekstravert. Alusta sellest, et ilmutad huvi ühe inimese vastu. Noormees Jorge lausub: ”Kui lihtsalt küsida teistelt, kuidas neil läheb, või tunda huvi nende töö vastu, võid nendega paremini tuttavaks saada.”

Üks soovitus: ära sea ealist piiri. Ühed soojemad sõprussuhted, mida Piiblis on mainitud, olid inimeste vahel,

LISALUGEMIST SAMAL TEEMAL
1. KÖITE 8. PEATÜKIST

kelle vanusevahe oli märkimisväärne, nagu näiteks Rutt ja Noomi, Taavet ja Joonatan ning Timoteos ja Paulus (Rutt 1:16, 17; 1. Saamueli 18:1; 1. Korintlastele 4:17). Ära unusta, et vestlus on vastastikune mõtete vahetamine, mitte sooloesinemine. Tavaliselt hinnatakse häid kuulajaid. Niisiis, kui kaldud olema uje, pea meeles: sul ei tulegi *kogu* vestlust üleval hoida.

Kirjuta siia nende kahe täiskasvanu nimi, keda tahaksid paremini tundma õppida. ✎ .....

.....

Miks mitte neist ühe juurde minna ja vestlust alustada? Mida rohkem otsid võimalusi suhelda "kogu vennaskonnaga", seda vähem üksindust sa tunned (1. Peetruse 2:17, UM).

● **3. kuristik: ebasõbralik käitumine.** Ninatark inimene kipub teisi solvama, halvustama ning teravmeelsusi ütlema. Mõnele jälle meeldib vaielda ning oma arvamust teistele peale suruda. Kuna ta on "liiga õiglane", mõistab ta kiiresti hukka igaühe, kes ei ela tema normide järgi (Koguja 7:16). Tõenäoliselt ei taha sa selliste inimestega seltsida. Kas võib aga olla, et kuristik on tekkinud seetõttu, et *sina* käitud nii? Piiblis on öeldud, et "alp teeb palju sõnu" ning "kus on palju sõnu, seal ei puudu üleastumine" (Koguja 10:14; Õpetussõnad 10:19).

Sild: arenda endas "osavõtlikkust". (1. Peetruse 3:8, UM.) Isegi kui sa ei nõustu teise seisukohaga, ole kannatlik ja lase tal rääkida. Võta jutuks see, milles te olete ühel

IDEE

Aita kaasa vestluse jätkumisele. Näiteks kui keegi küsib, kas sul oli mõnus nädalavahetus, ära vasta lihtsalt jah. Räägi, *miks.* Seejärel küsi, mida tema tegi.

”Kes kastab teisi, seda ennastki kastetakse!”
(Õpetussõnad 11:25)

meelel. Kui tunned, et pead ütlema, et sina arvad asjast teisiti, tee seda leebelt ja taktitundeliselt.

Räägi teistega nii, nagu sa soovid, et sinuga räägitaks. Piibel annab nõu: ”Tehke kõik nurisemata ja vaidlemata” (Filiplastele 2:14, P 1997). Mõttetu nääklemine, norimine, teiste solvamine ja üleolev hukkamõist vaid tõukab inimesed eemale. Sinuga tahetakse palju meelsamini läbi käia siis, kui su ’sõnad on alati heatahtlikud’ (Koloslastele 4:6, UM).

Kas iga hinna eest?

Pärast sellist lühikest eneseanalüüsi näed ehk mõningaid võimalusi, kuidas ületada kuristikku, mis sinu ja teiste vahele võib olla tekkinud. Muidugi mõista tuleb

tegevusplaan!

Suurim kuristik, mille ees ma seisan, on

✎.....

.....

Et sellest üle saada, tuleb mul

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

Vaata ka DVD-d "Noored küsivad: kuidas ma võin leida tõelisi sõpru?". See on olemas enam kui 40 keeles

olla realist. Sa ei saa oodata, et meeldid *igaühele.* Jeesus ütles, et mõned isegi vihkavad neid, kes teevad seda, mis on õige (Johannese 15:19). Niisiis pole mõtet püüda võita sõpru iga hinna eest.

Siiski on sul võimalik mõistlikke pingutusi tehes olla meeldiv ja lahke, ilma et teeksid kompromissi Piibli põhimõtete suhtes. Vanal ajal elanud Saamuel oli kindlalt otsustanud teha seda, mis meeldib Jumalale. Mis oli tulemus? Ta kasvas "meeldivuses niihästi Jehoova kui inimeste juures" (1. Saamueli 2:26). Kui veidi pingutad, võid saavutada sedasama!

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Su parimast sõbrast on äkitselt saanud sinu suurim vaenlane. Mida teha?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Miks tunnevad mõned kristlased end üksikuna?**
- **Mis võib aidata sul suhtuda endasse tasakaalukalt ning mitte anda maad negatiivsetele mõtetele?**
- **Kuidas sa võiksid olla toeks oma nooremale õele või vennale, kes võitleb üksindustundega?**

Miks mu sõber mulle haiget tegi?

”Kerry oli mu väga hea sõbranna. Võtsin ta iga päev pärast tööd peale, kuna tal polnud autot. Peagi aga tekkis mul tunne, et ta kasutab mind ära.

Kui ta autosse istus, lobises ta telefoniga või siis saatis sõnumeid. Ta ei tänanud kunagi, ja varsti ei aidanud ta enam kütusekulusid katta. Samuti oli tema jutt negatiivne. Olin enda peale maruvihane, et seda nii kaua sallisin.

Ühel päeval selgitasin Kerryle lahkelt, et ma ei saa talle enam küüti pakkuda. Sellest ajast alates pole ta minuga suhelnud, mis näitab väga selgelt, et ta tahtis olla mu sõber ainult omakasu pärast. See teeb meeletult haiget!” (***Nicole***)

NII võib juhtuda isegi parimate sõpradega. Eile olid nad lahutamatud, kuid täna nad isegi ei räägi teineteisega. Kuidas võib suur sõprus nii kiiresti jahtuda?

- Jeremy elus paistis kõik muutuvat siis, kui ta hea sõber

kolis paari tuhande kilomeetri kaugusele. Jeremy lausub: ”Pärast kolimist pole ta kordagi helistanud, ning see teeb hirmsasti haiget.”

● Kerrin märkas, et tema parim sõbranna, kellega nad olid üle viie aasta sõbrustanud, hakkas muutuma. ”Tema hoiak ja kõnepruuk tegid mind väga murelikuks,” lausub Kerrin. ”Ta muutus kriitiliseks ja küüniliseks asjade suhtes, mis olid mulle tähtsad. Kui püüdsime asjad selgeks rääkida, süüdistas ta mind, et olen endast liiga heal arvamusel, et ma pole ustav sõber ning et avaldan talle halba mõju.”

● Gloriale tuli sõprussuhte lõpp täiesti ootamatult ja ilma igasuguse selgituseta. ”Alguses saime väga hästi läbi,” jutustab Gloria, ”ning ta ütles mulle, et olen talle otsekui õde. Äkitselt, täiesti üleöö, ei võtnud ta enam koos minuga midagi ette, tuues seejuures üsna viletsaid vabandusi.”

● Laura ja Daria vahel said probleemid alguse siis, kui Daria lõi Lauralt poisi üle. ”Ta lobises mu poisiga tundide viisi telefoni teel, hoolimata sellest et me käisime,” räägib Laura. ”Mind reetis mu parim sõbranna ja ma kaotasin võimaliku abikaasa — ning seda ühekorraga.”

”Kui võimalik on ja niipalju kui teist oleneb, pidage rahu kõigi inimestega.”
(Roomlastele 12:18)

Mis läks viltu?

Kõik teevad vigu. Niisiis võib arvata, et varem või hiljem ütleb või teeb su sõber midagi, mis sind haavab. Ja kui aus olla, võib sullegi meenuda nii mõnigi kord, kui oled kellelegi haiget teinud (Koguja 7:22). ”Me kõik oleme ebatäiuslikud ning aeg-ajalt silitame üksteist vastukarva,” lausub Lisa. Kui vääritimõistmise tõttu on sõprussuhtesse tekkinud lõhe, siis tavaliselt saab lahkheli ära klaarida, kui sellest lühidalt rääkida.

Alati pole aga lõhe sõprade vahel tingitud mingist ühest teost. Pigem olete vähehaaval mõistnud, et te ei olegi nii sarnased, kui kord arvasite. Ära unusta, et aja jooksul nii sinu kui ka su sõbra huvid muutuvad. Mida siis ette võtta, kui sulle tundub, et olete sõbraga eri suunda triivimas?

Kuidas sõprussuhteid parandada?

Kas sa oled kunagi katki rebinud oma lemmikpluusi? Mis sa sellega tegid? Kas viskasid minema või hoopis parandasid ära? Muidugi sõltus väga palju sel-

Lõhenenud sõprussuhted on nagu katki rebenenud pluus, mida saab parandada

Kui mul oleks võimalik meie sõprust uuesti alustada, siis ei ootaks ma sellest täiuslikkust. Oleksin pidanud oma sõpra rohkem kuulama ja toetama ning tema vigu mitte üle paisutama. Nüüd ma mõistan, et sõprust tugevdab see, kui ettetulevad raskused ja probleemid ületada. (***Keenon***)

lest, kui katki sa selle tõmbasid ja kui väärtuslik see sulle oli. Kui see meeldis sulle väga, siis tõenäoliselt mõtlesid, kuidas seda saaks parandada. Tihti on võimalik parandada ka kannatada saanud sõprussuhteid. Palju sõltub sellest, mis juhtus ja kui väärtuslikuks sa seda sõprust pead.*

Näiteks kui tunned meelehärmi kellegi ebameeldivate sõnade või tegude pärast, võid probleemi kinni katta, järgides soovitust kirjakohas Laul 4:5: "Voodis olles mõelge oma südames ja vaikige!" Seega, enne kui sõbrale selja pöörad, mõtle hoolikalt järele. Kas ta tegi seda meelega? Kui sa pole kindel, siis miks mitte uskuda temast parimat? Paljudel juhtudel võid lasta 'armastusel katta pattude hulga' (1. Peetruse 4:8).

Samuti võiksid mõelda sellele, kas oled ehk ise aidanud kaasa probleemi tekkimisele. Näiteks kui sõber reetis su saladuse, ehk polnudki tark teda sellega koormata? Veel võiksid

KAS TEADSID . . . ?

Tõeline sõprus tähendab muu hulgas seda, et antakse teineteisele vabadust (Õpetussõnad 25:17). Kui aga nõuda sõbralt liiga palju aega ja tähelepanu, võib see sõprussuhte lämmatada.

* Mõnede kaaslastega võib-olla ei tasugi lähedalt suhelda. Eriti peab see paika sel juhul, kui nad ei käitu enam kristlasele kohaselt (1. Korintlastele 5:11; 15:33).

mõelda sellele, kas oled ise kriitikaks põhjust andnud — võib-olla lobisenud liiga palju või rääkinud mõtlematult (Õpetussõnad 15:2). Kui see on nii, küsi endalt: kas mul on vaja enda juures midagi muuta, et mu sõber peaks minust rohkem lugu?

”Kas võiksime juhtunust rääkida?”

Mida teha aga siis, kui tunned, et sa lihtsalt ei saa seda asja sinnapaika jätta? Sel juhul oleks hea oma sõbraga rääkida. Kuid ära tee seda siis, kui oled vihane. Piiblis öeldakse: ”Raevutsev mees õhutab tüli, aga pikameelne vaigistab riidu!” (Õpetussõnad 15:18). Seepärast oota, kuni oled maha rahunenud, enne kui hakkad olukorda lahendama.

Kui sa oma sõbraga rääkima lähed, ära unusta, et sinu eesmärgiks pole ’tasuda kurja kurjaga’ (Roomlastele 12:17). Sa tahad hoopis asjad korda seada ja

tegevusplaan!

Kui sõber on mulle haiget teinud ja ma tahaksin temaga sellest rääkida, võiksin alustuseks öelda, et

✎ .....

.....

Isegi kui olen ärritunud selle pärast, mida mu sõber tegi, püüan hoida rahu nii, et

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

HEA EESKUJU

Lüüdia

Ehkki Lüüdia on äsja usklikuks saanud, kutsub ta **omal algatusel** Pauluse ja ta kaaslased endale külla (Apostlite teod 16:14, 15). Tänu sellele saab talle osaks suurepärane võimalus koos nendega aega veeta. Kui Paulus ja Siilas vanglast vabanevad, kuhu nad lähevad? Jällegi Lüüdia juurde (Apostlite teod 16:40).

Kas võiksid nagu Lüüdia omal algatusel teisi tundma õppida? Kuidas seda teha? **Sammhaaval.** Kõigepealt tööta selle kallal, et räägid ühe inimesega. Näiteks võiksid seada eesmärgiks igal koosolekul kellegagi **vestlust alustada.** Püüa naeratada. Kui sa ei tea, mida öelda, siis **esita mõni küsimus** või räägi midagi endast. Ole **hea kuulaja.** Aja jooksul tunned end vesteldes ilmselt vabamalt. Siiralt öeldud lahked ja meeldivad sõnad ei jää üldjuhul vastukajata (Õpetussõnad 16:24). Kuna Lüüdia oli sõbralik ja külalislahke, sai ta endale **häid sõpru.** Kui järgid tema eeskuju, leiad neid sinagi!

IDEE

Enne kui teed mingeid järeldusi, kuula, mis su sõbral on öelda (Õpetussõnad 18:13).

sõprussuhteid taastada (Laul 34:15). Ole siiras ja avameelne. Sa võiksid öelda midagi sellist: ”Me oleme juba tükk aega sõbrad olnud. Kas võiksime juhtunust rääkida?” Kui sa tead probleemi põhjust, on tõenäoliselt lihtsam suhteid parandada. Isegi kui su sõber ei soovi sinuga rääkida, võid leida lohutust teadmisest, et *sina* püüdsid rahu jalule seada.

Niisiis, ehkki ”on sõpru, kes üksteist maha löövad”, võid olla kindel, et ”mõni sõber on ustavam kui vend” (Õpetussõnad 18:24). On tõsi, et isegi parimate sõprade vahel võib mõnikord pingeid tekkida. Kui seda juhtub, tee, mida suudad, et sõprussuhteid parandada. Kui oled valmis erimeelsused lahendama, näitad, et sinust on saamas küps täiskasvanu.

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Mõned sinu eakaaslased võivad tundide viisi internetis suhelda. Mis sinna tõmbab?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Miks triivivad sõbrad mõnikord eri suunda?**
- **Millised sõbra solvangud võiksid ära lahendada oma südames ning millistel juhtudel oleks vaja temaga rääkida?**
- **Mida kasulikku võid õppida sellest, kui sõber on sulle haiget teinud?**
- **Mida võiksid omalt poolt teha, vähendamaks võimalust, et sõber teeb sulle haiget?**

11

Mida arvata sõprussuhetest netis?

Mil viisil sa eelistad suhelda?

- ❑ Silmast silma
- ❑ Telefoni teel
- ❑ Arvuti teel

Kellega on sul kõige lihtsam suhelda?

- ❑ Klassikaaslastega
- ❑ Pereliikmetega
- ❑ Kaaskristlastega

Kus sa tunned ennast suheldes kõige vabamalt?

- ❑ Koolis
- ❑ Kodus
- ❑ Koguduse koosolekutel

KUIDAS sa vastasid esimesele küsimusele? Kas sa märkisid, et eelistad suhelda pigem arvuti teel kui silmast silma? Kui nii, siis pole sa kaugeltki mitte ainuke. Paljud noored kasutavad internetti, et luua ja hoida sõprussuhteid. ”Mõte, et võid tutvuda inimestega igast maailma nurgast — inimestega, kellega sa muidu kunagi kokku ei saaks —, tundub nii põnev,” lausub noor naine nimega Elaine. 19-aastane Tammy toob välja veel ühe ahvatleva külje. ”Sa saad mõjutada, mida teised sinust arvavad,” ütleb ta. ”See-eest kui sa nendega vahetult koos oled ja sa ei meeldi neile, siis pole sul midagi teha.”

Kuidas sa vastasid teisele ja kolmandale küsimusele? Selles pole midagi üllatavat, kui sinu meelest on kergem suhelda pigem klassikaaslastega kui koosolekul kaaskristlastega. ”Koolis võib tõenäolisemalt kohata neid, kelle elus

tuleb ette samasuguseid asju nagu sul," lausub 18-aastane Jasmine. "Seetõttu saadakse kergemini sõpradeks."

Kõike eeltoodut silmas pidades võib tunduda täiesti loomulik, et tahad koolikaaslastega netis suhelda. Tammy möönab, et just seda ta mõnda aega tegigi. "Kõik mu koolikaaslased rääkisid olulistest asjadest netis ning ma ei tahtnud kõrvale jääda," lausub ta.* 20-aastane Natalie tegi oma veebilehe, et sõpradega ühendust pidada. Ta selgitab: "Tehnika areneb ning on tekkinud uusi suhtlusvõimalusi. See on üks neist ja see meeldib mulle."

Arvesta ohtudega

Tõsi ta on, et mõnel on internetis palju kergem sõprussuhteid luua ja hoida. "Internet annab sulle enesekindluse, millest sul muidu võib vajaka jääda," sõnab Natalie. Tammy on sama meelt. Ta räägib: "Kui oled uje, saad netis täpselt läbi mõelda, mida ütled."

Kuid internetis suhtlemisega kaasnevad ka omad ohud ning oleks rumal neid ignoreerida. Toome ühe näite. Kas sa kõnniksid kinniseotud silmadega ohtliku linnaosa tänavatel? Miks siis uidata internetis, pööramata tähelepanu seal varitsevatele ohtudele?

Mõtle, millised ohud peituvad selles, kui otsid sõpru internetist. "Väga lihtne on komistada kahtlaste tüüpide otsa," ütleb Elaine, kes üksvahe lobises võõrastega netis. "Mõnikord on see vaid minutite küsimus,

KAS TEADSID ...

Piisab ainult mõnest internetis avaldatud isikuandmest — näiteks sinu perekonnanimest, telefoninumbrist ja koolist, kus sa käid —, et mõni kuritahtlik inimene saaks sind üles leida.

* Sõprussuhetest koolis räägitakse üksikasjalikumalt 17. peatükis.

kui keegi teeb mõne nilbe märkuse ja küsib näiteks, kas sa oled veel süütu või kas sulle meeldib oraalseks. Mõned pakuvad isegi küberseksi."

Mida öelda aga selle kohta, kui ajad netis juttu usaldusväärse sõbraga? Ka sel juhul on vaja olla ettevaatlik. "Kui vestled kellegagi vastassoost, isegi kui ta on "lihtsalt sõber", võib märkamatult mööduda tunde," lausub Joan. "Mida rohkem sa temaga netis suhtled, seda lähedasemaks te saate ning on suur tõenäosus, et hakkate rääkima väga isiklikest asjadest."

"Salalikud"

Kuningas Taavet teadis väga hästi, kui tähtis on vältida halbu sõpru. Ta kirjutas: "Ma ei ole istunud ühes valelike inimestega ega lähe kaasa salalikega" (Laul 26:4).

Kas sa oled internetis kokku sattunud selliste inimestega, kellest Taavet rääkis? Miks võib keegi internetis salatseda? ✎ .....

.....

Teisest küljest aga, kas võib olla, et *sina* varjad internetis oma tegelikku mina? Abigail, kes käis jututubades,

Kas sa kõnniksid kinniseotud silmadega ohtliku linnaosa tänavatel? Kas tasub siis suhelda internetis, pööramata tähelepanu sealsetele ohtudele?

”Ma ei ole istunud ühes valelike inimestega ega lähe kaasa salalikega!”
(Laul 26:4)

räägib: ”Alustasin vestlust ja siis kohandasin ennast sellele vastavalt.”

Leanne pettis teistviisi. Ta jutustab: ”Ajasin sageli netis juttu ühe naaberkoguduse poisiga. Varsti väljendasime teineteisele kiindumust. Kui vanemad mööda läksid, minimaisisin akna, seega polnud neil õrna aimugi, mis tegelikult toimub. Arvan, et nende meelest oli mõeldamatu, et nende 13-aastane tütar kirjutab armastusluuletusi 14-aastasele poisile. See ei tulnud neile pähegi.”

IDEE

Internetis olles aeg lausa lendab! Seepärast sea ajaline piir ning hoia sellest kinni. Vajaduse korral pane midagi helisema, mis annab märku, et aeg on täis.

Hoidu ohtudest

Muidugi on olukordi, mil netis suhtlemine on täiesti kohane. Paljud, sealhulgas täiskasvanud, kasutavad internetti näiteks selleks, et pidada ühendust sõpradega. Kui see on nii ka sinu puhul, siis millele võiksid tähelepanu pöörata? Mõtle järgnevale.

- **Jälgi, kui kaua sa internetis oled,** ning ära lase sel röövida aega, mille sa muidu oleksid kasutanud palju tähtsamale, muu hulgas magamisele. ”Mõned mu klassikaaslased on öelnud, et nad on netis surfanud kella kolmeni öösel,” räägib Brian. (Efeslastele 5: 15, 16.)
- **Suhtle ainult nendega, keda sa tunned või kelle isikut saad kontrollida.** Internetis luusib pidevalt ringi

> ***Ma ei suhtle netis kellegagi, keda ma ei tunne või kellega ma tavaelus läbi ei käiks.*** **(*Joan*)**

kahtlaseid inimesi, kelle eesmärgiks on pahaaimamatuid noori ära kasutada (Roomlastele 16:18).

- **Ole ettevaatlik, kui ajad interneti teel oma asju.** Eriti ettevaatlik tuleks olla siis, kui annad oma isikuandmeid. Muidu võid langeda pettuse ohvriks või juhtub midagi veelgi hullemat (Matteuse 10:16).
- **Kui saadad sõpradele fotosid, küsi endalt,** kas pildil olija kohta saab tõesti öelda, et ta teenib Jumalat? (Tiitusele 2:7, 8.)
- **Nii nagu silmast silma suhtluse korral,** lõpeta vestlus ka internetis, kui jutt läheb sobimatutele teemadele (Efeslastele 5:3, 4).

tegevusplaan!

Sean eesmärgiks, et ma ei kasutaks internetti rohkem kui ..... nädalas ning selleks tuleb mul

✎ .....

.....

Kui avastan, et räägin netis võõraga, siis

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

● **Ära kunagi varja, mida sa internetis teed.** Kui oled sunnitud vanemate ees salatsema, on midagi valesti. ”Ma olen emaga avameelne,” lausub teismeeas Karina. ”Ma näitan meelsasti, mida ma netis teen.” (Heebrealastele 13:18, UM.)

See on vaeva väärt!

Sa tahad, et sul oleks sõpru, ja see on täiesti normaalne. Inimesed on loodud üksteise seltsingust rõõmu tundma (1. Moosese 2:18). Seega kui tunned tugevat soovi saada endale sõpru, siis tea, et *just nii on meid loodud.* Vali neid ainult hoolikalt.

Sa võid olla kindel, et leiad endale parimad sõbrad, kui valid neid Jumala Sõna nõuannete järgi. Üks 15-aastane tüdruk märkis: ”Raske on leida sõpru, kes armastavad Jehoovat ja kellele meeldid sina. Aga kui sa lõpuks nad leiad, võid olla kindel, et otsimine oli vaeva väärt!”

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Kes ütles, et sõnad ei tee haiget? Tagarääkimine võib olla nagu mõõgapiste. Kuidas seda lõpetada?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Millised on internetis suhtlemise plussid ja miinused, võrreldes silmast silma vestlusega?**
- **Miks on internetis kerge esineda kellegi teisena?**
- **Mida võiksid teha, et sa ei kulutaks internetis liiga palju aega?**
- **Millistel juhtudel on internetis suhtlemine igati kohane?**

Mis siis tagarääkimises nii halba on?

"Kord läksin peole ja järgmisel päeval käisid kõlakad, et ma olin seal ühe poisiga seksinud. See polnud üldsegi tõsi!" (*Linda*)

"Vahel kuulen enda kohta jutte, et ma käin kellegagi, ja veel sellise tüdrukuga, keda ma ei tunnegi! Paljud, kes teisi taga räägivad, ei vaevu fakte üldse kontrollima." (*Mike*)

KUULUJUTUD, mida sinu kohta levitatakse, võivad jätta mulje, justkui oleks su elu intriige täis mängufilm. 19-aastane Amber teab seda omast käest. ”Minu kohta käivad *alatasa* jutud,” sõnab ta. ”Levisid kuuldused, et olen rase, et olen teinud mitu korda aborti ning et ma ostan, müün ja kasutan narkootikume. Mul pole õrna aimugi, miks minust selliseid asju räägitakse!”

Meili või mõnd kiirsuhtlusprogrammi kasutades võib mõni pahatahtlik poiss või tüdruk rikkuda su maine sõnagi lausumata. Piisab vaid mõnest klahvivajutusest ning mustav kuulujutt on teel kümnete uudishimulikeni. Vahel on mõni veebileht selle sihiga loodudki, et kedagi häbistada. On üsna tavaline, et blogid ehk veebipäevikud on täis niisuguseid kuulujutte, mida ei söandataks ealeski suusõnal levitada.

Kas teistest rääkimine on halb?

Kas järgmine väide on õige või vale?

Teistest rääkimine on halb. ✎ ❑ Õige ❑ Vale

Mis on õige vastus? Sõltub olukorrast. Kellestki vestlemine võib täiesti kohane olla. Ütleb ju Piibelgi, et meil tuleks tunda ”isiklikku huvi ka teiste vastu” (Filiplastele 2:4, UM). Muidugi ei tähenda see seda, et peaksime sekkuma asjadesse, mis meisse ei puutu (1. Peetruse 4:15, P 1997). Kuid kerge vestluse käigus võime tihtipeale saada kasulikku teavet, näiteks seda, kes kavatsevad abielluda või kes sai lapse. Ei saa ju öelda, et me teistest hoolime, kui me neist kunagi ei räägi.

? KAS TEADSID . . .

Ainuüksi kuulujutu *kuulates* võid saada selles kaassüüdlaseks. Kui lased tagarääkijal juttu jätkata, aitad kaasa selle kiirele levikule.

> ***See oli mulle heaks õppetunniks, kui inimene, keda ma taga rääkisin, sai sellest teada ning otsis mind üles — ja mul polnud mingit pääsu. Õppisin sellest loost, et parem on rääkida asjadest otse, mitte tagaselja.***
> (***Paula***)

Tavalisest vestlusest võib siiski väga kergesti liikvele minna alusetu kuulujutt. Näiteks süütut lauset "Henrist ja Helenist saaks hea paar" võidakse korrata nii, et "Henri ja Helen *on* paar" — ehkki Henri ja Helen ei tea enda oletatavast armuloost midagi. "Tühiasi," võid sa öelda — kui just sina ei juhtu olema see Henri või Helen!

18-aastase Julie kohta käisid sedalaadi jutud ja see tegi talle väga haiget. Ta räägib: "Sain vihaseks ja hakkasin kahtlema, kas ma saan üldse kedagi usaldada." Jane, kes on 19, sattus analoogsesse olukorda. "Lõpuks hakkasin vältima poissi, kellega ma olevat käinud," ütleb ta ning lisab: "See polnud sugugi õiglane, sest me olime sõbrad ja minu meelest oleksime pidanud saama omavahel rääkida, ilma et tekiksid kuulujutud."

Jälgi hoolsalt oma jutu suunda

Mida teha, kui sul on kiusatus teisi taga rääkida? Et sellele vastata, mõtle, milliseid oskusi nõuab auto juhtimine tiheda liiklusega maanteel. Ootamatult võib tekkida olukord, et on vaja vahetada sõidurada, võtta hoog maha või jääda täiesti seisma. Kui oled tähelepanelik, siis näed, mis ees toimub ja reageerid vastavalt.

Sama lugu on vestlusega. Üldjuhul võid juba ette aimata, millal jutuajamine hakkab kiskuma tagarääkimiseks.

Mustav kuulujutt on nagu ohtlik relv, millega võib hävitada teise inimese maine

Kui nii juhtub, kas vahetad oskuslikult rada? Kui sa seda ei tee, siis tea, et tagarääkimine võib teha palju halba. "Ma ütlesin ühe tüdruku kohta midagi haavavat — seda, et ta on poistehull — ning jutt jõudis temani," jutustab Mike. "Ma ei unusta kunagi, mis häälega ta sellest minuga rääkis ja kui väga mu mõtlematud sõnad teda olid haavanud. Me rääkisime asjad selgeks, aga halb tunne oli ikkagi, sest olin talle haiget teinud."

Pole kahtlustki, et sõnad võivad haiget teha. Isegi Piiblis öeldakse: "Mõni paiskab sõnu otsekui mõõgapisteid" (Õpetussõnad 12:18). Seetõttu on tähtis kaaluda hoolikalt, mida sa ütled. Tõsi küll, on vaja enesevalitsust, et lõpetada vestlemine kahtlasel teemal. 17-aastane Carolyn lausub: "Sul tuleb jälgida, mida sa ütled. Kui sa pole seda kuulnud usaldusväärsest allikast, võid levitada valet." Niisiis, kui paistab, et jutt kaldub kellegi tagarääkimisele, järgi apostel Pauluse nõuannet

IDEE

Kui kedagi räägitakse taga, võiksid öelda: "Äkki poleks hea sellest rääkida. Pealegi ei ole teda siin, et enda kaitseks midagi öelda."

’elada vaiksesti ja ajada oma asju’ (1. Tessalooniklastele 4:11).

Kuidas olla huvitatud teistest ja siiski ’ajada oma asju’? Enne kui sa kellestki midagi räägid, küsi endalt: Kas ma tean fakte? Mis on mu motiiviks? Kuidas selle jutu levitamine mõjutab *minu* mainet? Eriti tähtis on viimane küsimus, sest kui sa oled tuntud keelepeksjana, ütleb see rohkem *sinu* kui selle inimese kohta, keda sa taga räägid.

Kui *sina* oled ohver

Mida saaksid ette võtta, kui kuulujutud liiguvad sinu kohta? ”Ära lase oma meelt kergesti saada pahaseks,” antakse nõu kirjakohas Koguja 7:9. Selle asemel püüa neist juttudest üle olla. Piibel ütleb: ”Ära pane tähele ka mitte kõiki sõnu, mida räägitakse, . . . sest su süda ju teab, et ka sina oled palju kordi sajatanud teisi!” (Koguja 7: 21, 22).

tegevusplaan!

Järgmine kord, kui mul on kiusatus kuulujuttu levitada, siis ma

✎.....

.....

Kui minu kohta räägitakse midagi ebameeldivat, siis lahendan selle olukorra nii, et

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

”Kes valvab oma suud, hoiab oma hinge, aga huulte ammuliajajat tabab hukatus!”
(Õpetussõnad 13:3)

Mõistagi ei õigusta miski keelepeksu. Kuid äge reaktsioon võib heita sulle rohkem halba valgust kui kuulujutt ise. Seega, miks mitte suhtuda asjasse viisil, mis on aidanud ka Rebecat. ”Kui keegi ütleb minu kohta midagi halba, on see muidugi valus, aga ma üritan sellest mitte numbrit teha,” lausub ta. ”Järgmisel nädalal pakub kõneainet ilmselt juba miski muu.”*

Niisiis olgu sul tarkust suunata vestlus teisele teemale, kui see muutub tagarääkimiseks. Ja kui sa kuuled enda kohta mingeid jutte, käitu küpselt ning ära mine endast välja. Las sinu head teod räägivad ise enda eest (1. Peetruse 2:12). Kui sa nõnda toimid, aitab see sul hoida häid suhteid teistega ning ka Jumalal on sinust hea meel.

* Mõnes olukorras oleks tark kuulujutu levitajaga asjad taktitundeliselt selgeks rääkida. Paljudel juhtudel pole see aga vajalik, sest ”armastus katab pattude hulga” (1. Peetruse 4:8).

MIDA SINA ARVAD?

- **Millisel juhul on sobiv teistest rääkida?**
- **Kas sinu kohta on kunagi kuulujutte levitatud, ja kui on, siis mida sa sellest õppisid?**
- **Kuidas võib teistest tagarääkimine kahjustada *sinu* mainet?**

Kirjelda oma hiljutist probleemi sõprussuhete vallas.

✎

Kuidas sellest osast loetu aitab sul selle probleemiga tegeleda?

4 KOOL JA EAKAASLASED

Kas mõnes aines tuleb sul pingutada juba ainuüksi selleks, et tunnistusele rahuldav hinne saada?
- ❑ Jah
- ❑ Ei

Kas sind on koolis kunagi kiusatud või seksuaalselt ahistatud?
- ❑ Jah
- ❑ Ei

Kas tunned mõnikord kiusatust teha koos teistega midagi sellist, mis pole õige?
- ❑ Jah
- ❑ Ei

”Kui ma kooliaastad üle elan, saan hakkama *millega iganes,*” võid endamisi mõelda. Ja selles on oma iva. Pannakse ju koolis proovile sinu intellektuaalsed võimed ning emotsionaalne ja vaimne tugevus. Kuidas siis saada igakülgne haridus, ilma et laseksid end mõjutada eakaaslaste jumalakartmatul hoiakul? **Peatükkidest 13—17** leiad häid nõuandeid.

13

Kuidas paremini õppida?

KUJUTA ette, et oled läbipääsmatus sünges džunglis. Kõrgete puude lopsakad ladvad varjavad peaaegu kogu päikesevalguse. Tihe taimestik teeb edasiliikumise väga raskeks. Et džunglist välja pääseda, tuleb sul endale matšeetega teed rajada.

Mõnede arvates on koolielu just selline. Sa oled aheldatud terveks päevaks klassiseinte vahele ning siis tuleb sul veel poole ööni kodutöödega maadelda. Kas sa tunned sama? Kirjuta punktiirile, milline aine on sulle *kõige* raskem.

✎.....

Ehk on su vanemad ja õpetajad sulle peale käinud, et sa selles aines rohkem pingutaksid. Kui nii, siis võid olla kindel, et nende eesmärk pole su elu raskemaks teha. Nad lihtsalt soovivad, et annaksid endast parima. Mida siis teha, kui selline surve tekitab sinus hoopis tahtmise alla anda? Õigete vahenditega võid rajada endale tee läbi koolidžungli. Mis need abivahendid on?

● **1. abivahend: õige suhtumine õppimisse.** Kui sul puudub huvi õppimise vastu, on raske anda endast parim. Niisiis püüa vaadata asja laiemalt. Apostel Paulus kirjutas: ”Kündja peab kündma lootuses ja rehepeksja peksma lootuses osa saada” (1. Korintlastele 9:10).

Tublit kündjat innustab lootus, et tema tööl on head tulemused. Kuid võib-olla pole sul kerge mõista, mis kasu see toob, kui sina mingi aine kallal vaeva näed. Seda seetõttu, et mitte kõik õppeained ei tundu sulle vajalikud, vähemalt mitte praegu. Siiski,

KAS TEADSID . . . ?

Spikerdades kaotad usalduse ning õppimises edasijõudmine aeglustub. Mis aga kõige halvem, see kahjustab sinu suhteid Jumalaga (Õpetussõnad 11:1).

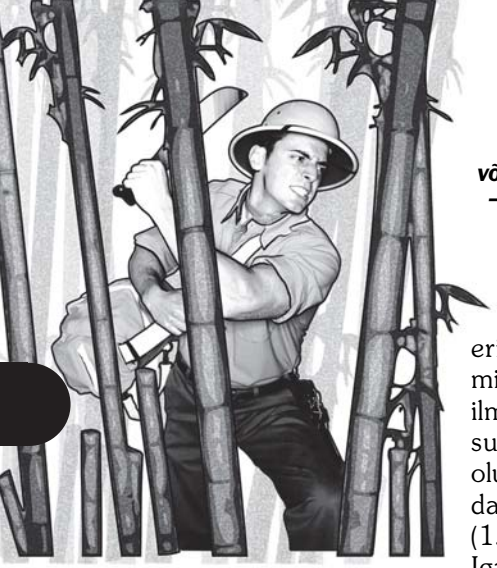

Kooliaastaid võib võrrelda tiheda džungliga — mõlemaid on võimalik läbida, kui kasutad õigeid abivahendeid

erinevate ainete õppimine rikastab su maailmapilti. See aitab sul suhelda erisugust päritolu inimestega ja 'saada kõikidele kõigeks' (1. Korintlastele 9:22). Igal juhul arendab see su mõtlemisvõimet — oskust, mida sul on kahtlemata vaja.

● **2. abivahend: positiivne suhtumine oma võimetesse.** Kool võib tuua esile su varjatud anded. Paulus kirjutas Timoteosele: 'Õhuta endas nagu tuld seda Jumala andi, mille sa said' (2. Timoteosele 1:6, UM). Ilmselt anti Timoteosele kristlikus koguduses mingi eriline ülesanne. Kuid ta pidi Jumalalt saadud andi ehk võimet arendama, et see kaotsi või asjatult raisku ei läheks. Muidugi pole sinu võimekus õppimises Jumala otsene and. Kuid sellest hoolimata on sul eriomaseid andeid. Kool võib sulle nende võimete avastamisel ja arendamisel abiks olla.

Ära lase enda üle võimust võtta mõttel, et sa lihtsalt pole võimeline koolis paremini õppima. Kui oled kimpus selliste negatiivsete mõtetega, asenda need positiiv-

LISALUGEMIST SAMAL TEEMAL
1. KÕITE 18. PEATÜKIST

> ***Olen näinud omaealiste noorte pealt, et nii nagu nad suhtuvad õppimisse, nõnda suhtuvad nad ka vaimsetesse asjadesse. Need, kellele ei meeldinud koolis õppida, polnud ka eriti huvitatud sellest, et iseseisvalt Piiblit uurida.*** (*Sylvie*)

setega. Näiteks kui Paulust kritiseeriti tema kõnelemisoskuse pärast ja võib-olla õigustamatult, vastas ta: ”Ehk ma küll olen õppimatu kõnelt, ei ole ma seda siiski mitte tunnetuselt” (2. Korintlastele 10:10; 11:6). Paulus oli teadlik oma nõrkustest, aga ta teadis ka, millised on tema tugevad küljed.

Kuidas on lood sinuga? Millised on sinu tugevad küljed? Kui sulle endale ükski pähe ei tule, miks siis mitte küsida seda mõnelt hoolivalt täiskasvanult? Ta võib aidata sul näha, millised need on ja kuidas sa saaksid neid maksimaalselt kasutada.

● **3. abivahend: head õppimisharjumused.** Koolis pole võimalik vaeva nägemata hästi hakkama saada. Varem või hiljem tuleb sul hakata *õppima.* Tõsi, juba ainuüksi see sõna võib sulle ebameeldivalt kõlada. Kuid õppimisest on kasu. Tegelikult võib see sulle isegi meeldima hakata, kui natukene pingutada.

Selleks et sul kujuneksid head õppimisharjumused, on

IDEE

Õppima asudes *vaata üle* kogu materjal. Seejärel esita peamiste punktide kohta *küsimusi.* Siis *loe* materjal läbi, et leida neile vastused. Lõpuks kontrolli, kas suudad loetut *meenutada.*

”Kes valvab tuult, ei saa külvata, ja kes vaatleb pilvi, ei saa lõigata!”
(Koguja 11:4)

vaja oma aega planeerida. Pea meeles: kui käid koolis, peaks õppimine olema üks tähtsamaid asju sinu elus. Muidugi öeldakse Piiblis ka seda, et on ”aeg naerda” ja ”aeg tantsida” (Koguja 3:1, 4; 11:9). Nagu enamik noori, soovid kahtlemata sinagi, et sul jääks aega meelelahutuseks.* Kuid Koguja 11:4 hoiatab: ”Kes valvab tuult, ei saa külvata, ja kes vaatleb pilvi, ei saa lõigata!” Mida sellest õppida? Enne töö, pärast lõbu. Ära muretse, sa *leiad* mõlema jaoks aega.

Abi koolitöödes

Mida aga teha, kui sa lausa mattud koolitööde alla? Võib-olla tunned end nii nagu 17-aastane Sandrine: ”Mul

* Rohkem infot meelelahutuse kohta leiad selle raamatu 8. osast.

tegevusplaan!

Tahaksin, et järgmine kord oleks mu tunnistusel hinne ____ selles aines:

✎.....

Et selles aines paremat hinnet saada, tuleb mul

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

Otsi õppimiseks sobiv koht. See peaks olema selline, kus miski ei hajuta su tähelepanu. Istu võimaluse korral laua taga. Lülita teler välja.

Sea asjad tähtsuse järjekorda. Kuna koolitööd on olulised, tee otsus, et sa ei pane telerit käima enne, kui need on tehtud.

Ära lükka õppimist edasi. Pane paika kindel aeg, mil teed koolitöid, ja hoia sellest kinni.

Koosta plaan. Otsusta, milline ülesanne tuleb ära teha esimesena, milline teisena ja nii edasi. Pane need kirja ja määra kindlaks, kui palju aega sa igaühe jaoks kulutad. Kui oled mingi ülesandega ühele poole saanud, tõmba see loetelust maha.

Pea pause. Kui tunned, et ei suuda enam keskenduda, puhka natuke. Jätka niipea kui võimalik.

Usu endasse. Pea meeles, et hea ja halva õpilase erinevus seisneb pigem töökuses kui tarkuses. Sa *suudad* koolis hästi hakkama saada. Kui näed veidi vaeva, on ka tulemused head.

kulus õppimisele iga päev kaks-kolm tundi pluss nädalavahetused.” Kuidas siis koolitööde tulvaga hakkama saada? Proovi soovitusi leheküljel 119.

Kõrvalda takistused

Paulus kirjutas Timoteosele vaimse edenemise kohta: ”Seda harrasta, selles ela, et sinu edenemine oleks ilmne kõikidele” (1. Timoteosele 4:15). Kui ka sina end tublisti pingutad, on head tulemused õppimises selgelt näha.

Mõtle selle peatüki alguses toodud näitele. Et tihedas džunglis teelt takistusi kõrvaldada, on tarvis õiget töövahendit, matšeetet. Sama peab paika koolis: selle asemel et lasta vanemate ja õpetajate nõudmistel end masendada, kasuta kolme selles peatükis vaadeldud abivahendit. Siis su õppimine paraneb ning sul on kahtlemata selle üle hea meel.

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Nagu sul oleks koolis veel vähe probleeme, tagatipuks sind ka kiusatakse või ahistatakse. Mida ette võtta?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Miks sul tuleks koolis hoolega õppida?**
- **Milline ajakava sobib sinule koolitööde tegemiseks?**
- **Kus on sul kodus kõige parem õppida?**
- **Mida võiksid teha, et su hinded ei kannataks hobide ja meelelahutuse tõttu?**

14

Kuidas end koolis kaitsta?

Märgi, kas järgmised väited on õiged või valed:

1. Kiusamisega on tegu üksnes siis, kui kasutatakse füüsilist vägivalda.
- ❑ Õige
- ❑ Vale

2. Seksuaalne ahistamine on alati seotud füüsilise kontaktiga.
- ❑ Õige
- ❑ Vale

3. Ka tüdrukud võivad teisi kiusata ja ahistada.
- ❑ Õige
- ❑ Vale

4. Sa ei saa midagi ette võtta, kui sind kiusatakse või ahistatakse.
- ❑ Õige
- ❑ Vale

HIRM on igapäevaseks kaaslaseks miljonitele noortele, keda alatasa koolis kiusatakse. Nooruk Ryan räägib: ”15-minutiline bussisõit muutus piinaks, mis näis kestvat tunde, kui lisaks mõnitamisele hakati mind ka füüsiliselt terroriseerima.” Teisi noori ahistatakse seksuaalselt. Anita jutustab: ”Üks kooli populaarseim poiss ajas mu koridori nurka ja hakkas mind käperdama. Kui palusin, et ta oma käed eemale hoiaks, ei kuulanud ta mind. Talle ei jõudnud kohale, et mõtlesin seda tõsiselt.”

Mõningaid noori ahistavad klassikaaslased isegi internetis. Kas ka sina oled kannatanud mingit sorti tagakiusamise all? Kui jah, siis mida sellises raskes olukorras ette võtta? Sa võid teha nii mõndagi! Kõigepealt pöördugem aga tagasi peatüki alguses toodud väidete juurde ning kummutagem mõned eksiarvamused.

1. Vale. Enamik kiusajaid kasutab oma suud, mitte rusikaid. Kiusamise alla käivad ka ähvardused, solvangud, pilked ja naeruvääristamine.

KAS TEADSID . . .

Kui kannad teatud grupile eriomast värvi või stiili riideid, võid sattuda rünnaku objektiks. Üks endine jõuguliige räägib: ”Kui keegi riietus nii nagu meie, kuid ei kuulunud meie hulka, siis üsna tõenäoliselt sai temast meie märklaud. Ta kas pidi meie jõuguga liituma või anti talle peksa.”

2. Vale. Isegi seksuaalse alatooniga ”kompliment”, siivutu nali või silmategemine võib olla seksuaalne ahistamine.

3. Õige. Kiusajateks ja ahistajateks võivad olla nii tüdrukud kui poisid.

4. Vale. Sa *saad* midagi ette võtta, et väärkohtlemisele lõpp teha. Vaatame, kuidas.

Kuidas kiusajast rusikateta jagu saada

Mõned kiusajad lihtsalt provotseerivad sind, et näha, kui-

LISALUGEMIST SAMAL TEEMAL
1. KÖITE 18. PEATÜKIST

> ***Kui näed, et läheb löömaks, ära sega end sellesse, vaid kõnni minema. Mõned jäävad uudistama ja tõmbavad endale sellega jama kaela.*** (*Jairo*)

das sa reageerid. Piibel annab aga tarka nõu: "Ära lase oma meelt kergesti saada pahaseks" (Koguja 7:9). Fakt on see, et "kurja kurjaga" tasudes valaksid vaid õli tulle ja tekitaksid probleeme juurde (Roomlastele 12:17). Kuidas siis kiusajast jagu saada rusikaid *kasutamata?*

Ära võta öeldut liiga tõsiselt. Kui sinu kulul tehakse lihtsalt veidi nalja, siis selle asemel et solvuda, naera kaasa. "Mõnikord on kõige parem teiste norivaid märkusi mitte liiga tõsiselt võtta," lausub poiss nimega Eliu. Kui kiusaja näeb, et tema sõnad jäävad mõjuta, võib ta sind rahule jätta.

Jää rahulikuks. Piibel ütleb: "Rahulik vastus vaigistab raevu, aga haavav sõna õhutab viha!" (Õpetussõnad 15:1.) Sõbralik vastus on küll viimane asi, mida kiusaja ootab, ning see võib tekkinud pinget maandada. Tõsi, on vaja enesevalitsust, et rünnaku all külma närvi säilitada, kuid see on alati parim. Õpetussõnad 29:11 ütleb: "Alp paiskab välja kogu oma viha, aga tark mees vaigistab teda lõppeks!" Rahulik meel näitab inimese tugevust. Selline inimene ei kaota kergesti tasakaalu, seevastu

IDEE

Kui sind kiusatakse, seisa enda eest, kuid ära ole agressiivne. Ütle kiusajale kindlameelselt, et ta lõpetaks. Lahku rahulikult. Kui ta sind edasi kiusab, anna sellest teada.

kiusaja on tavaliselt ebakindel ja kergesti ärrituv ning ta püüab meeleheitlikult tõestada, et on kõva mees. Piibel ütleb täiesti õigesti: "Pikameelne on parem kui kangelane" (Õpetussõnad 16:32).

Kaitse ennast. Kui paistab, et olukord on kontrolli alt väljumas, tuleb sul ehk leida põgenemistee. Õpetussõnad 17:14 ütleb: "Jäta järele ["mine ära", UM], enne kui puhkeb riid!" Seega, kui tundub, et iga hetk võidakse käiku lasta rusikad, kõnni või lausa jookse minema. Kui see pole võimalik, siis kaitse end nii hästi kui suudad.

Anna sellest teada. Sinu vanematel on õigus teada, mis toimub. Neilt võid saada ka praktilist nõu. Näiteks võivad nad soovitada sul rääkida sellest õpetajale või kooli psühholoogile. Võid olla kindel, et nii vanemad, õpetaja kui ka psühholoog oskavad seda küsimust käsitleda nõnda, et see ei too sulle lisaprobleeme.

Mis on siis asja tuum? Kiusaja ei saa su üle võitu, kui keeldud tema pilli järgi tantsimast. Ära lase tal oma meeli üles kütta. Selle asemel valitse olukorda, tegutsedes eespool toodud soovituste järgi.

Kiusajale vihaga vastates valaksid justkui õli tulle

kuidas seksuaalset ahistamist ennetada

Ära flirdi. Sellega sa esitad selge väljakutse. Piibel küsib: "Kas keegi võib kanda põues tuld, ilma et ta riided põleksid?" (Õpetussõnad 6:27.) Fakt on see, et flirtimine on mäng tulega.

Vali oma seltskonda. Üldiselt eeldatakse, et sul on sõpradega sarnased väärtushinnangud. Noor tüdruk Carla märgib: "Kui käid läbi nendega, kes lasevad endale igasugu asju öelda või kes naudivad tähelepanu, siis hakatakse ka sulle ligi tikkuma." (1. Korintlastele 15:33.)

Jälgi hoolega, kuidas sa riietud. Siivutu riietus edastab selge sõnumi, et sa ihaldad vastassugupoole tähelepanu — ja selle sa ka saad (Galaatlastele 6:7).

Ära varja, et oled kristlane. Kui sa seda teed, ei tule kellelegi pähe, et elad kristlike mõõdupuude järgi (Matteuse 5:15, 16).

Mida teha seksuaalse ahistamise korral

Kui sind ahistatakse seksuaalselt, on sul igati põhjust vihane olla! Mida sel juhul ette võtta? Sa võid teha nii mõndagi! Siin on toodud mõned soovitused.

Tõrju lähenemiskatsed kindlameelselt tagasi. Kui sa ei väljenda end selgelt, võib pealetükkija järeldada, et sinu ebakindel "ei" tähendab tegelikult "jah" või vähemalt "võib-olla". Sinu "ei" olgu seega "ei" (Matteuse 5:37). Kui sa itsitad või mängid häbelikku, isegi kui teed seda esialgsest piinlikkustundest, võid edastada vale sõnumi. Ole resoluutne ja otsekohene. *See on sulle parimaks kaitseks!*

Korralda stseen. Noor Anita räägib poisist, kes teda ahistas: "Mul ei jäänud muud üle, kui öelda talle tema

”Kui võimalik on ja niipalju kui teist oleneb, pidage rahu kõigi inimestega.”
(Roomlastele 12:18)

sõprade ees kõva häälega, et ta oma käed minust eemal hoiaks, mis pani ta muidugi piinlikku olukorda.” Milline oli tulemus? ”Kõik ta sõbrad naersid ta üle. Alguses oli ta mu vastu üsna ebasõbralik, kuid mõni päev hiljem palus ta oma käitumise pärast vabandust, ja kui keegi teine püüdis mulle ligi tikkuda, ta isegi kaitses mind.”

Kui sõnadest ei piisa, kõnni minema. Veelgi parem, jookse ära. Ja kui see pole võimalik, on sul õigus end ahistamise eest kaitsta (5. Moosese 22:25—27). Üks kristlik tüdruk ütleb: ”Kui üks poiss püüdis minust kinni krahmata, lõin teda täiest jõust ja pistsin jooksu!”

Räägi kellelegi. ”Just seda ma lõpuks tegingi,” tunnistab 16-aastane Adrienne. ”Küsisin oma vanematelt, mida teha, kui poiss, kellega saime hästi läbi, ei jäta mind kuidagi rahule. Mida enam ma vastu olin, seda pealetükkivamaks

tegevusplaan!

Kui keegi püüab mind solvata või provotseerida, siis ma

✎ .....

.....

Selleks et mitte sattuda probleemidesse, tuleb mul

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

Käsi ahistajal eemale hoida!

ta muutus, justkui oleks see mingi mäng.” Vanemad andsid Adrienne’ile praktilist nõu, mis aitas tal seda probleemi lahendada. Kahtlemata võivad ka sinu vanemad sind aidata.

Kiusamise või ahistamisega pole kerge toime tulla. Ent olgu sul alati meeles: kristlikud noored ei pea olema kiusajate abitud ohvrid; samuti ei pea nad taluma ahistaja lähenemiskatseid ega meelitustele järele andma. Sa võid nende raskustega hakkama saada, kui järgid siin toodud nõuandeid.

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Eakaaslaste surve on üks võimsamaid jõude, millega sa kokku puutud. Loe, kuidas sellele kindlalt vastu astuda.***

MIDA SINA ARVAD?

- **Mida võiksid teha, et olla enesekindlam ja tasakaalukam ning seeläbi vähendada kiusamise tõenäosust?**
- **Mida ette võtta, kui sind seksuaalselt ahistatakse? (Mõtle mõnele tüüpolukorrale ja kuidas sel juhul käituda.)**
- **Miks sa peaksid seksuaalsesse ahistamisse tõsiselt suhtuma?**

15

Kuidas kaaslaste survele vastu seista?

”Koolis puutud kokku igasugu asjadega: suitsetamine, uimastid, seks. Sa tead väga hästi, et see, mida teised sind tegema õhutavad, pole sugugi mõistlik. Kuid ühel hetkel oled olukorras, mil tunned, et sa ei suuda enam välja vingerdada.” (*Eve*)

SOOV tunnustuse järele on täiesti loomulik. Just seetõttu võibki kaaslaste surve olla nii mõjus. Kui sa oled kasvanud kristlikus peres, siis tead väga hästi, et näiteks seks enne abielu ja alkoholi kuritarvitamine on vale (Galaatlastele 5: 19—21). Siiski käivad paljud eakaaslased sulle peale, et sa niisuguseid asju teeksid. Kas nad ise on aga nende asjade üle mõelnud ja langetanud seejärel teadliku otsuse? Tõe-

”Kes tarkadega läbi käib, saab targaks, aga kes alpidega seltsib, selle käsi käib halvasti!” (Õpetussõnad 13:20)

näoliselt mitte. Enamasti on teised neid mõjutanud. Kuna nad soovivad pälvida kaaslaste tunnustust, lasevad nad neil kujundada oma väärtushinnanguid. Kas ka sina? Või on sul julgust oma tõekspidamisi kaitsta?

Moosese vend Aaron andis vähemalt ühel korral survele järele. Kui iisraellased kogunesid tema ümber ja käisid talle peale, et ta valmistaks neile jumala, tegi ta täpselt nii, nagu öeldi (2. Moosese 32:1—4). Mõtle, seesama mees oli julgelt seisnud vaarao ees ja edastanud talle Jumala sõnumi (2. Moosese 7:1, 2, 16). Aga kui kaasiisraellased avaldasid Aaronile survet, andis ta sellele järele. Tuleb välja, et tal oli kergem seista vapralt pigem Egiptuse vaarao kui kaasmaalaste ees.

Kuidas on lood sinuga? Kas sul on raske seista selle eest, mida tead olevat õige? Kas sa soovid, et suudaksid vastu panna kaaslaste survele, olemata seejuures pinges ja kartlik? Sa *oled* selleks võimeline! Tähtis on näha ette, millises olukorras võidakse sulle survet avaldada, ja otsustada eelnevalt, kuidas siis toimida. Järgnevad neli sammu on sulle selles abiks.

1. Valmistu. (Õpetussõnad 22:3.) Sageli võid ebameeldivusi ette aimata. Oletame, et sa näed enda teel gruppi koolikaaslasi,

KAS TEADSID . . .

Juba aasta pärast kooli lõpetamist pole sul kokkupuudet enamiku klassikaaslastega. Mõni neist ei pruugi mäletada isegi su nime. Aga sinu pere — ja eelkõige Jehoova Jumal — on *alati* huvitatud sinu heakäekäigust (Laul 37:23—25).

kes suitsetavad. Kui tõenäoline on, et nad pakuvad suitsu ka sulle? Kui valmistud niisugusteks olukordadeks, oskad neid vältida või neile vastu astuda.

2. Mõtle. (Heebrealastele 5:14.) Võiksid endalt küsida: kuidas ma end pärast tunneksin, kui ma klassikaaslastega kampa lööksin? On tõsi, et võid pälvida nende ajutise heakskiidu. Kuidas sa aga tunneksid end hiljem, kui oled koos oma vanemate või kaaskristlastega? Kas sa oleksid valmis ohverdama hea nime Jumala ees üksnes sellepärast, et olla klassikaaslastele meele järele?

3. Otsusta. (5. Moosese 30:19.) Varem või hiljem peavad kõik Jumala teenijad *valima,* kas nad jäävad ustavaks ja kogevad õnnistusi või on ustavusetud ja lõikavad selle kibedaid vilju. Sellised mehed nagu Joosep, Iiob ja Jeesus tegid õige valiku, Kain, Eesav ja Juudas aga mitte. Nüüd on sinu kord otsustada. Mida teed *sina?*

4. Tegutse. See võib tunduda sulle kõige raskem. Tegelikult see nii aga pole. Kui sa oled eelnevalt mõelnud tagajärgedele ja langetanud otsuse, võib oma seisukoha *teatavaks tegemine* olla üllatavalt kerge — ja ka kasulik (Õpetussõnad 15:23). Ära arva, et sa peaksid oma kaaslastele piibliainelise loengu pidama. Lihtne, kuid kindel ”ei” võib olla täiesti piisav. Veel võid oma kõikumatu seisukoha teatavaks teha, öeldes:

”Jätke mind mängust välja!”

”Ma ei tegele selliste asjadega!”

”Sa peaksid ju väga hästi teadma, mis ma sellest arvan!”

Tähtis on vastata kohe ja veendunult. Sa võid üllatuda, kui kiiresti sind rahule jäetakse. Aga mida teha siis, kui nad

IDEE

Et kasvatada julgust, loe kogemusi Jehoova nüüdisaegsetest teenijatest, kes on seisnud selle eest, mis on õige.

LISALUGEMIST SAMAL TEEMAL
1. KÖITE 9. PEATÜKIST

> ***Paljud poisid teavad, et olen tunnistaja. Kui nad hakkavad rääkima millestki kohatust, ütlevad nad: ”Mike, meil tuleb siin juttu igasugu asjadest, nii et kui tahad, võid ära minna.” Nad peavad minust lugu.*** (***Mike***)

hakkavad sind pilkama? Oletame, et nad ütlevad näiteks: ”Mis sul viga on, lõid araks või?” Võta seda pilget sellena, mis see on — ehtne kaaslaste surve. Kuidas sa võiksid vastata? Selleks on vähemalt kolm võimalust.

- Sa võiksid **nõustuda** pilkega. (*”Jah, kardangi!”* Seejärel ütle lühidalt põhjus.)
- Sa võiksid tähelepanu sellelt **kõrvale juhtida,** tehes oma seisukoha teatavaks, ilma et hakkaksid seda pikaltlaialt selgitama.
- Sa võiksid selle **tagasi suunata.** Ütle, miks sa keeldud, ja seejärel rõhu nende arukusele. (*”Ma arvasin, et oled piisavalt tark, et mitte suitsetada!”*)

(*Jätkub leheküljel 135*)

tegevusplaan!

Et eakaaslaste survele vastu seista, tuleb mul eelnevalt

✎.....

.....

Kui mulle avaldatakse survet teha midagi väära, siis ma

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

Näidis

survele vastuseisu plaan

1 valmistu

Katsumus: *Pakutakse suitsu.*

Kus seda võib ette tulla: *Riietusruumis.*

2 mõtle

Mis on tagajärg, kui annan järele?
Valmistaksin pettumust Jehoovale ja oma vanematele. Südametunnistus piinaks mind. Järgmine kord oleks raskem keelduda.

Kui annan järele, siis on põhjus selles, et
ma pole kaaslaste surveks piisavalt valmistunud. Teiste tunnustus on mulle tähtsam kui Jehoova heakskiit.

Mis on tagajärg, kui seisan vastu?
Mind võidakse pilgata. Mõned koolikaaslased võivad mind vältima hakata. Kuid ma rõõmustaksin Jehoovat ning saaksin juurde meelekindlust.

Ma seisan vastu, kuna
tean, et suitsetamine ei meeldi Jehoovale ning see rikub tervist.

3 otsusta

4 tegutse

Ma
ütlen "ei" ja lähen ära.

pilked

Kui mulle öeldakse: *"Noh, võta üks suits. Või sa kardad?"*
võiksin survele vastu seista nii, et

nõustun sellega	juhin selle kõrvale	suunan selle tagasi
"Jah, kardangi! Ma ei taha saada kopsuvähki."	*"Ära raiska oma suitsu minu peale."*	*"Tänan, ei. Ma arvasin, et oled piisavalt tark, et mitte suitsetada!"*

NB! Kui kaaslased jätkavad surve avaldamist, mine kiiresti minema. Mida kauemaks sa sinna jääd, seda suurem on tõenäosus, et sinust saab nende hüpiknukk. Nüüd täida kõrvalolev lehekülg.

survele vastuseisu plaan

Tee sellest koopia!

1 valmistu

Katsumus: ✎ .....

Kus seda võib ette tulla: .....

2 mõtle

Mis on tagajärg, kui annan järele?

.....

.....

.....

Kui annan järele, siis on põhjus selles, et . . .

.....

.....

.....

.....

.....

Mis on tagajärg, kui seisan vastu?

.....

.....

.....

Ma seisan vastu, kuna . . .

.....

.....

.....

Ma . . .

.....

.....

3 otsusta

4 tegutse

pilked

Kui mulle öeldakse: ✎ .....

võiksin survele vastu seista nii, et

nõustun sellega	juhin selle kõrvale	suunan selle tagasi
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

Harjuta oma vastuseid ema või isaga või siis küpse sõbraga.

HEA EESKUJU

Kolm heebrealast

Hananja, Miisael ja Asarja seisavad Babüloni lähedal Duura tasandikul. Rahvas nende ümber on kummardunud suure kuju ette. **Hoolimata kaaslaste survest** ja kuninga ähvardustest, jäävad need noored mehed vankumatuks. Lugupidavalt, kuid kindlalt lausuvad nad Nebukadnetsarile, et nende otsus teenida Jehoovat **on muutumatu** (Taaniel 1:6; 3:17, 18).

Kui need mehed Babüloni viidi, olid nad veel noored. Nende **ustavus noores eas** — kui nad polnud nõus sööma toite, mis võisid olla Jumala Seaduse järgi keelatud — **valmistas neid ette** suuremateks raskusteks hilisemas elus (Taaniel 1:6—20). Nad teadsid omast käest, et on tark kuuletuda Jehoovale. Kas ka sina oled otsustanud kaaslaste survest hoolimata hoida kindlalt kinni Jumala põhimõtetest? Kui sa õpid juba noorena **kuuletuma Jehoovale** isegi näiliselt väikestes asjades, oled hilisemas elus paremini valmistunud jääma ustavaks **suurtes katsumustes** (Õpetussõnad 3:5, 6; Luuka 16:10).

Kui annad teiste survele järele, oled nende hüpiknukk

(*Lehekülje 131 järg*)

Kui sind edasi pilgatakse, *mine lihtsalt minema!* Mida kauemaks sa sinna jääd, seda tugevamaks surve muutub. Pea meeles: isegi kui lähed ära, valitsesid olukorda ikkagi *sina.* Sa ei lasknud kaaslastel end nende vormi suruda!

Mõned võivad sind narrida ja öelda, et sa oma peaga vist üldse ei mõtle. Kuid seda sa just teedki! Tegelikult tahab Jehoova, et sa *veenduksid ise* selles, et kõige parem on täita tema tahet (Roomlastele 12:2). Niisiis, miks olla kaaslaste hüpiknukk! (Roomlastele 6:16.) Seisa selle eest, mille tead olevat õige!

Fakt on see, et eakaaslaste survet sa vältida ei saa. Küll aga saad jääda kindlaks oma seisukohale, teha selle teatavaks ning valitseda olukorda. Lõppkokkuvõttes on valik sinu! (Joosua 24:15.)

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Kas elad kaksikelu? Miks oleks hea sellest vanematele rääkida?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Millistes olukordades võib sul abi olla selles peatükis käsitletud neljast sammust?**
- **Mis juhtub, kui annad kaaslaste survele järele?**
- **Kuidas kaaslaste survele vastu seista?**

16

Miks peaksin kellelegi rääkima, et elan kaksikelu?

- Alkoholi tarvitamine
- Seltsimine nendega, kes on su vanemate arvates halvad kaaslased
- Salaja kohtamas käimine
- Laostava muusika kuulamine
- Metsikutel pidudel käimine
- Vägivaldsete või ebamoraalsete filmide vaatamine
- Julmade videomängude mängimine
- Halva konepruugi kasutamine

VAATA loetelu kõrvalleheküljel. Kas sa teed midagi nendest asjadest oma vanemate seljataga? Kui jah, siis tõenäoliselt mõistad, et su teod pole õiged. Võib-olla piinab sind isegi südametunnistus (Roomlastele 2:15). Sellegipoolest ei kipu sa sellest vanematele rääkima. Ja kui mõtled, kuidas nad võiksid reageerida, tundub päris mõistlik seda vanemate eest varjata. Kuid mõtle: kas su teod ei näita mitte, et elad kaksikelu? Mis on sind viinud sellele teele?

Soov olla sõltumatu

Piiblis öeldakse, et igaühe elus tuleb aeg, mil ta "jätab maha oma isa ja ema" (1. Moosese 2:24). On täiesti loomulik, et soovid saada täiskasvanuks, mõelda oma peaga ning langetada ise otsuseid. Kui aga vanemad keelavad teha midagi, mis pole nende silmis kuigi mõistlik või on lausa väär, hakkavad mõned noored mässama.

Tõepoolest, mõned vanemad võivad tunduda üleliia rangetena. "Me ei tohi praktiliselt ühtki filmi vaadata," kaebab Kim. "Samuti ei luba isa meil peaaegu mitte mingisugust muusikat kuulata!" Kui piirangud tunduvad ebamõistlikud, võib noor hakata kadestama neid, kellel on näiliselt rohkem vabadust.

Veel üks põhjus, miks mõned hakkavad elama kaksikelu, on soov võita koolikaaslaste heakskiitu. Noor nimega Tammy meenutab: "Kõik sai alguse sellest, et hakkasin koolis labast keelt kasutama. Ma ei tahtnud sugugi teistest erineda. Hiljem ka suitsetasin ning jõin end mitmel korral purju. Siis hakkasin poistega väljas käima — muidugi salaja, kuna mu vanemad olid ranged ega lubanud mul kohtamas käia."

Teismeealine Pete koges midagi sarnast. Ta räägib: ”Kasvasin tunnistajate peres ja kartsin kohutavalt, et mind hakatakse seetõttu pilkama.” Mida ta siis tegi? ”Püüdsin teistele meeldida,” lausub ta. ”Mida kõike ma välja ei mõelnud, et selgitada, miks ma pühade ajal kingitusi ei saanud!” Ei läinud kaua, kui väikestele kompromissidele järgnesid tõsisemad väärteod.

Miski ei ole varjatud

Kaksikelu elamises pole midagi uut. Ka mõned vanaaja iisraellased elasid sellist elu, arvates, et pääsevad tagajärgedest. Prohvet Jesaja aga hoiatas neid: ”Häda neile, kes oma nõu Jehoova eest sügavasti ära peidavad, kelle teod sünnivad pimedas ja kes ütlevad: ”Kes meid näeb? Kes meid tunneb?”” (Jesaja 29:15.) Need iisraellased unustasid, et Jumal näeb kõike. Omal ajal pidid nad enda tegudest aru andma.

Nii on ka tänapäeval. Isegi kui sul õnnestub varjata oma tegusid vanemate eest, ei jää Jehoova Jumala silmade eest miski varju. Kirjakohas Heebrealastele 4:13 öeldakse: ”Ükski loodu ei ole temale nähtamatu, vaid kõik on alasti ja paljastatud tema silma ees; ja temale tuleb meil aru anda.” Miks siis oma tegusid varjata. Jumalat ei saa petta sellega, et mängid koosolekutel pühendunud kristlast. Jehoova teab, kui inimesed ’austavad teda

KAS TEADSID . . .

Süütunne võib olla isegi kasulik, kuna see võib ajendada valelt teelt ära pöörduma. Kui aga jätkata patustamist, muutub südametunnistus tundetuks just nagu nahk, mis on saanud põletada ja seejärel armistunud (1. Timoteosele 4:2).

”Kes oma üleastumisi varjab, ei jõua sihile, aga kes neid tunnistab ja need hülgab, leiab armu!”
(Õpetussõnad 28:13)

huultega, kuid nende süda on temast kaugel’ (Markuse 7:6).

Kas oled mõelnud sellele, et need, kes elavad kaksikelu, kurvastavad Jehoovat? Kas see on tõesti võimalik? On küll! Kui vanaaja iisraellased hülgasid Jumala Seaduse, ”tegid [nad] valu Iisraeli Pühale” (Laul 78:41, UM). Millist valu tunneb Jehoova küll tänapäeval, kui noored, keda on kasvatatud Jehoova õpetuses, teevad salaja väärtegusid! (Efeslastele 6:4.)

Sea asjad korda

Tõepoolest, sa peaksid Jumala, vanemate ja iseenda pärast tunnistama üles oma salajased teod. Muidugi võib see olla piinlik ja sellel võivad olla ebameeldivad tagajärjed (Heebrealastele 12:11). Näiteks kui sul on olnud kombeks vanematele valetada ja neid petta, oled sa õõnestanud nende usaldust sinu vastu. Niisiis ära üllatu, kui nad seavad sulle mõneks ajaks rangemaid piiranguid. Siiski on kõige parem kõik ausalt ära rääkida. Miks?

IDEE

Ära kahanda oma eksimuste tõsidust, samas ära liialt masendu. Pea meeles, et Jehoova on valmis andestama (Laul 86:5).

> ***Minu arust peaks niipea kui võimalik teada andma, et oled kristlane ning et sul on kõrged moraalipõhimõtted. Mida kauem venitada, seda raskem see on.*** (*Linda*)

Mõtle järgmisele näitele. Te olete perega rabas matkamas. Vanemad käsivad sul püsida nendega samal rajal, kuid sa ei kuula neid. Äkitselt tunned, et hakkad vajuma. Kas sul oleks piinlik appi hüüda? Kas sa muretseksid selle pärast, et vanemad võivad sind karistada, kuna sa ei kuulanud neid? Muidugi mitte! Sa hüüaksid kõva häälega, et nad sind välja aitaksid.

Kui elad kaksikelu, vajad samuti viivitamatult abi. Pea meeles, et minevikku sa muuta ei saa, küll aga tulevikku. On igati tark paluda abi enne, kui põhjustad endale või oma perele veelgi suuremat kahju, ükskõik kui valus ja

tegevusplaan!

Kui olen elanud kaksikelu, siis kellele võiksin sellest rääkida:

✎.....

Ma suudan taluda igasugust distsiplineerimist, kui

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

Kui oled vajumas kaksikelu mülkasse, palu abi

raske see ka poleks. Kui sa tõeliselt kahetsed, andestab Jehoova sulle (Jesaja 1:18; Luuka 6:36).

Seega, räägi oma vanematele tõtt. Ole valmis selleks, et see teeb neile haiget. Lase neil end distsiplineerida. Nii valmistad head meelt oma vanematele ja ka Jehoova Jumalale. Samuti tunned kergendust, et su südametunnistus on jälle puhas (Õpetussõnad 27:11; 2. Korintlastele 4:2).

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Sul on koolikaaslastega palju ühist. Kui lähedalt nendega läbi käia?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Miks elavad mõned noored kaksikelu?**
- **Millised tagajärjed on kaksikelu elamisel?**
- **Miks tasub sellisele eluviisile lõpp teha?**

Mida arvata sõprusest koolikaaslastega?

”Vahel olen vaadanud mõnda noorte gruppi ja mõelnud, et voh, need on tõelised sõbrad. Kuuluks minagi nende hulka.” **(*Joe*)**

”Mul polnud mingi probleem koolis sõpru leida. Kuid see just oligi minu probleem.” **(*Maria*)**

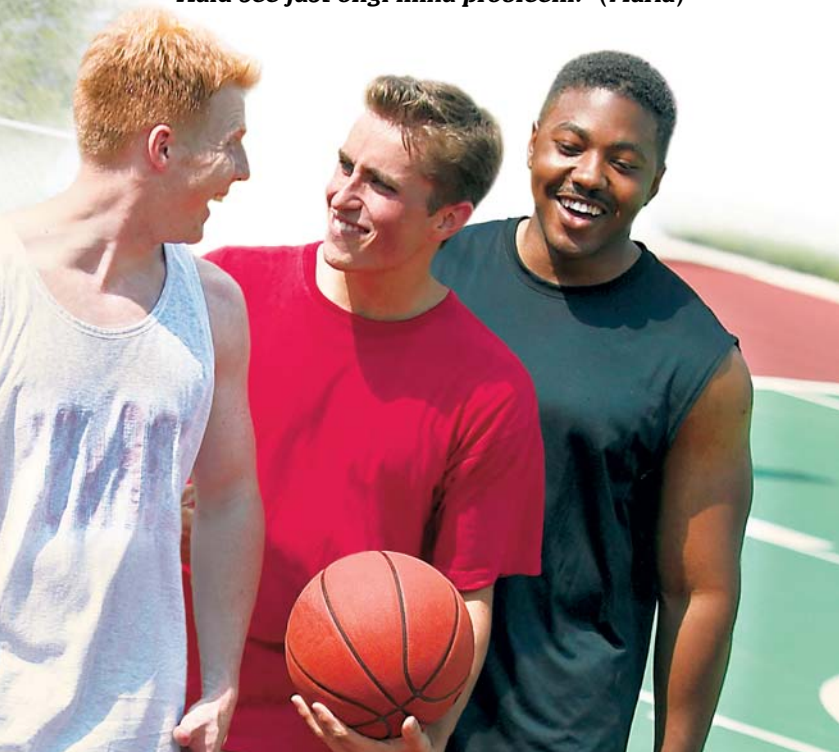

KÕIK vajavad sõpru, kellega koos mõnusalt aega veeta ja kellele rasketel aegadel toetuda. Jeesuselgi oli sõpru ja talle meeldis nendega koos olla (Johannese 15:15). Kui Jeesus oli piinapostil suremas, viibis sealsamas tema lähedane sõber Johannes, ”jünger, keda ta armastas” (Johannese 19:25—27; 21:20). Sinagi vajad niisuguseid sõpru, kes on su kõrval nii heas kui halvas.

Võib-olla oled leidnud koolikaaslaste seast üks-kaks inimest, kellega olete samal lainel. Teil on sarnased huvid ja teile meeldib omavahel rääkida. Ja sinu meelest ei kuulu nad ka kategooriasse ”halb seltskond” (1. Korintlastele 15:33, UM). ”Sa puutud nendega kokku pea iga päev,” lausub Anne. ”Seetõttu tunned end nendega vabalt. See pole sama kui olla koos koguduse õdede ja vendadega, kelle seltskonnas pead end hoolikamalt jälgima. Koolis võid sa end lõdvaks lasta.” Samas võid aga mõelda nii nagu Loise, kes ütleb: ”Tahtsin, et mu koolikaaslased näeksid, et Jehoova tunnistajad pole mingid veidrikud, nad on täiesti normaalsed inimesed.” Kas need on mõistlikud põhjused, miks saada koolikaaslastega lähedasteks sõpradeks?

Miks olla ettevaatlik?

Pane tähele, mis juhtus sissejuhatuses tsiteeritud Mariaga. Oma avatud loomuse tõttu oli tal lihtne sõpru leida,

> ***Olin koolis samasugune nagu kõik teised ja mul oli kerge sõpru leida. Kuid ma sain omad vitsad. Nüüd on mul sõpru kogudusest. Neid ma võin tõesti usaldada.*** (*Daniel*)

ent raske aru saada, kuhu tuleks tõmmata piir. ”Mulle meeldis olla populaarne nii tüdrukute kui poiste seas,” tunnistab ta. ”Seetõttu avastasin end libisemas üha sügavamale ja sügavamale selle maailma mülkasse.” Loise koges midagi sarnast. ”Tundsin, et kaaslaste hoiakud mõjutasid mind,” ütleb ta. ”Hakkasin käituma nagu nemad.”

Sellises asjade käigus pole midagi üllatavat. Pealegi, selleks et olla kellegagi lähedane sõber, peavad teil olema ühesugused huvid ja väärtushinnangud. Sõprus inimestega, kes ei jaga sinu piiblilisi uskumusi ja põhimõtteid, mõjutab kahtlemata sinu käitumist (Õpetussõnad 13:20). Apostel Paulus kirjutas täiesti põhjendatult: ”Ärge hakake võõras ikkes vedama ühes uskmatutega” (2. Korintlastele 6:14).

IDEE

Kui mõni koolikaaslane tunneb huvi sinu uskumuste vastu, lase ka tal oma seisukohti selgitada ning kuula teda huviga. Kui räägid, tee seda ”leebe meelelaadi ja sügava lugupidamisega” (1. Peetruse 3:15, UM).

Mida teha?

Kas Pauluse nõuanne tähendab seda, et sa peaksid koolikaaslasi vältima ja omaette hoidma? Ei! Selleks et täita ülesannet ”tehke jüngriteks kõik rahvad”, peavad kristlased oskama suhelda erinevast rahvusest, religioonist ja kultuurist inimestega (Matteuse 28:19).

Apostel Paulus andis selles head eeskuju. Ta oskas vestelda igasuguste inimestega, kuigi nad polnud temaga sama usku (1. Korintlastele 9: 22, 23). Järgi Pauluse eeskuju. Ole koolikaaslaste vastu sõbralik. Õpi nendega hästi suhtlema, kuid seisa vastu soovile matkida nende kõnepruuki ja käitumist. Selgita neile esimesel võimalusel lugupidavalt, miks sa oled otsustanud elada Piibli põhimõtete järgi (2. Timoteosele 2:25).

KAS TEADSID ...

Paljud, kes praegu Jumalat teenivad, kuulsid Piibli tõde esmakordselt koolikaaslaselt, kes rääkis julgelt oma usust.

On tõsi, et sa erined teistest, ning see pole sugugi kerge (Johannese 15:19). Kuid vaata asja teise nurga alt. Kujuta ette, et oled päästepaadis ning sinu ümber on inimesed uppumas. Kuidas neid aidata?

tegevusplaan!

Kui mulle tundub, et käin mõne koolikaaslasega liiga tihedalt läbi, siis ma

✎ .....

.....

Kui koolikaaslane naeruvääristab mu uskumusi, siis ma

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

Kuidas on kõige parem uppujat aidata? Kas hüpata vette või visata talle päästerõngas?

Kas hüppad vette ja jätad paadi sinnapaika? Loomulikult mitte!

Samamoodi ümbritsevad sind koolis inimesed, kel puudub kaitse, mis on Jehoova sõpradel (Laul 121:2—8). Kui sa hülgaksid Jehoova põhimõtted selleks, et saada koolikaaslastega sõbraks, seaksid ohtu oma vaimsuse ja õnne (Efeslastele 4:14, 15; Jakoobuse 4:4). Oleks ju palju parem püüda aidata oma koolikaaslasi nii-öelda päästepaati, õpetades neile, kuidas täita Jehoova tahet. Mis võiks olla veel parem viis näidata, et oled tõeline sõber!

MIDA SINA ARVAD?

- **Miks võib tunduda, et koolist on kergem sõpru leida kui kristlikust kogudusest?**
- **Millised ohud peituvad selles, kui veeta pärast kooli aega klassikaaslastega, kes ei jaga su uskumusi?**
- **Miks tasub klassikaaslastele teada anda, et oled Jehoova tunnistaja?**

Mis on sulle koolis kõige raskem?

Kirjuta, kuidas sa kavatsed selle probleemi lahendada.

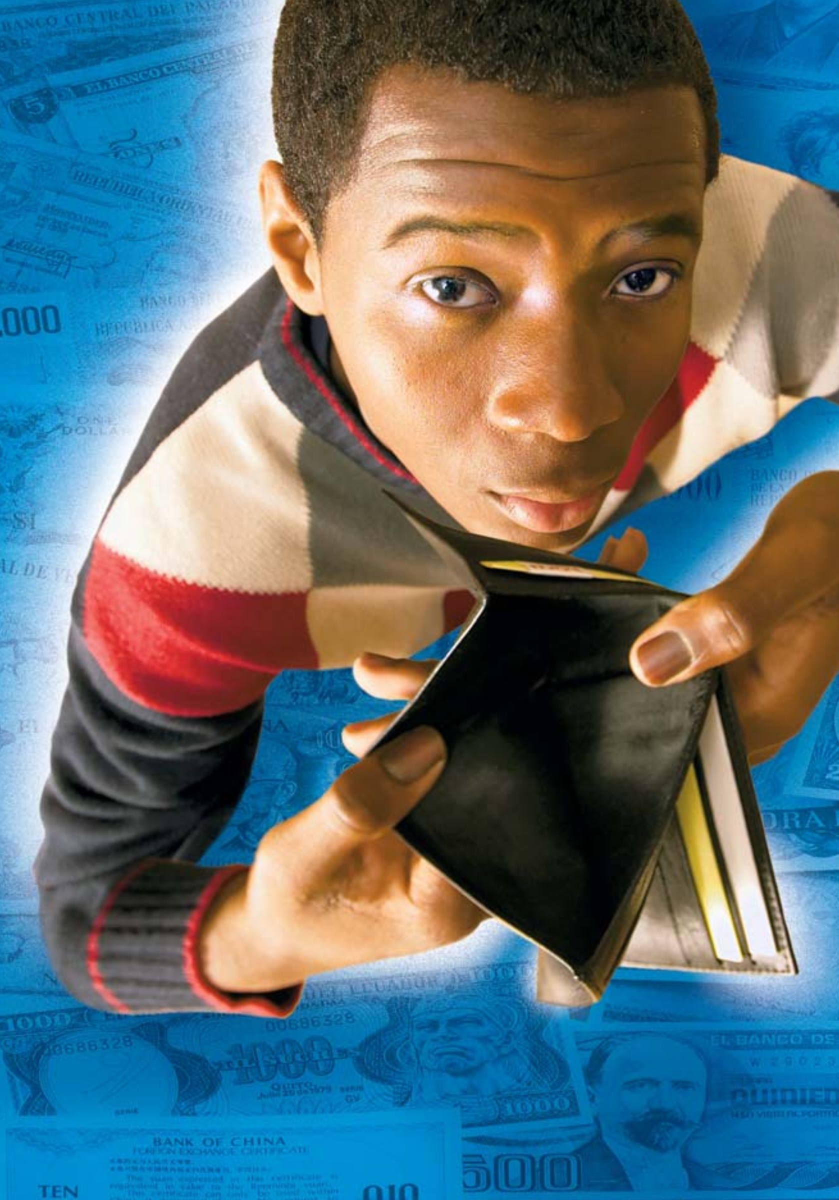
BANK OF CHINA
FOREIGN EXCHANGE CERTIFICATE
TEN
1000
500

RAHAASJAD 5

Kui oluline on raha selleks, et oleksid õnnelik?

- ❑ Pole oluline
- ❑ Mõnevõrra oluline
- ❑ Hädavajalik

Kui tihti sa räägid rahast või asjadest, mida tahaksid osta?

- ❑ Harva
- ❑ Vahetevahel
- ❑ Sageli

Kahtlemata on vanemad sulle korduvalt öelnud, et raha ei kasva puu otsas. Ja nii see tõesti on. Seetõttu on tähtis õppida rahaga vastutustundlikult ümber käima. Ehkki rahal on meie elus tähtis koht, võib see tekitada stressi ning rikkuda suhted sõpradega, ja mis veelgi hullem, Jumalaga. Sinu suhtumisest rahasse sõltub väga palju. **Peatükkides 18—20** arutatakse, milline peaks olema selle õige koht sinu elus.

18

Kuidas veidi raha teenida?

***"Tahan endale autot osta."* (*Sergio*)**

***"Mulle meeldib šopata."* (*Laurie-Ann*)**

***"Praegu on nii lahedaid asju ja ma tahaksin neid väga ka endale, kuid mu vanematele pole need taskukohased."* (*Mike*)**

SINAGI võid sarnastel põhjustel soovida raha teenida. Või ehk on sul raha tarvis selleks, et oma peret toetada. Isegi kui sa otseselt ei aita katta majapidamiskulusid, oleks su vanematel kergem, kui ostad endale ise riideid või muid isiklikke asju.

Igal juhul on raha vaja. Ehkki Jeesus lubas, et Jumal hoolitseb nende eest, kes otsivad esmalt tema Kuning-

riiki, tuleb kristlastel ka omalt poolt midagi teha (Matteuse 6:33; Apostlite teod 18:1—3; 2. Tessalooniklastele 3:10). Kuidas siis raha teenida? Ja mis kõige tähtsam, kuidas säilitada seejuures tasakaalu?

Kuidas leida tööd

Kui sul on tõesti vaja midagi, mis maksab rohkem, kui su vanematel on võimalik selle eest välja käia, saad ehk ise veidi raha teenida. Räägi sellest oma vanematega. Nad võivad olla sinu mõttest meeldivalt üllatunud. Oletame, et nad on sellega nõus ning see on ka seadusega kooskõlas. Järgnevad neli nõuannet aitavad sul tööd leida.

Lase jutt liikvele. Räägi naabritele, õpetajatele ja sugulastele, et otsid tööd. Kui sa ei julge neilt otse tööd küsida, siis uuri, kuidas nemad sinuvanuselt raha teenisid. Mida rohkem inimesi sinu tööotsimisest teab, seda tõenäolisemalt sa tööd leiad.

Hoia silmad ja kõrvad lahti. Vasta kuulutustele, mis on avaldatud ajalehtedes ning üles pandud internetti, kauplustesse, kooli ja muudesse avalikesse kohtadesse. ”Nii ma endale töö leidsingi,” ütleb noor nimega Dave. ”Sattusin ühele ajalehekuulutusele, faksisin neile oma CV ja hiljem veel ka helistasin.” Kui sul siiski ei õnnestu tööd leida, võiksid proovida mõnele

KAS TEADSID . . . ?

Mõnes paigas ei reklaamita kuni 85 protsenti vabu töökohti.

tööandjale selgitada, et ta vajab just sellist teenust, mida sina pakud.

Koosta ja saada laiali CV. Pane kirja oma kontaktandmed. Seejärel loetle, millised on sinu töökogemused ja oskused. Sa ei oska midagi kirjutada? Mõtle hästi järele. Kas sa oled hoidnud nooremat õde või venda, kui vanemad on ära olnud? Või on keegi teine palunud, et sa ta lapse järele vaataksid? See näitab, et oled vastutustundlik. Kas oled aidanud isal autot remontida? Siis on sul ilmselt tehnilist taipu. Kas sa oskad masinakirja või kasutada arvutit? Või kas said koolis tööõpetuse tunnis häid hindeid? Tööandjale on selline info väga tähtis, seetõttu pane see oma CV-sse kirja. Anna see võimalikele tööandjatele ning palu ka sõpradel ja sugulastel jagada seda igaühele, kelle kohta nad teavad, et ta otsib töölisi.

Leiuta ise töökoht. Mõtle oma ümbruskonna peale. Kas selles piirkonnas on vajadus kaupade või teenuste järele, mida keegi ei paku? Oletame, et sa armastad loomi. Võib-olla on keegi valmis maksma selle eest, et pesed ja pügad nende lemmiklooma. Või kui oskad mängida mõnd pilli, kas võiksid teisi mängima õpetada? Samuti võiksid teha sellist tööd, mida paljudele teha ei meeldi, näiteks pesta aknaid või koristada. Kristlased ei peaks häbenema teha lihttööd (Efeslastele 4:28). Selleks et töötada omal käel, on muidugi vaja motivatsiooni, enesedistsipliini ja algatusvõimet.

Hoiatuseks tuleks öelda, et enne kui oma äri püsti paned, uuri välja kõik sellega seotud kulutused ning ana-

IDEE

Saada oma CV ka sellistele firmadele, kes pole teatanud vabadest töökohtadest.

LISALUGEMIST SAMAL TEEMAL
1. KÖITE 21. PEATÜKIST

Kui sinu arvates sõltub õnn asjadest, siis ei saa sa eales õnnelikuks. Alati on midagi uut, mida tahta. Tarvis on õppida olema õnnelik selle üle, mis sul on. **(*Jonathan*)**

lüüsi plusse ja miinuseid (Luuka 14:28—30). Kõigepealt aruta seda asja oma vanematega. Räägi ka nendega, kes on teinud samalaadset tööd. Kas sul tuleb maksta makse? Kas on vaja hankida tegevusluba? Küsi üksikasju vastavatest ametiasutustest (Roomlastele 13:1).

Ole tasakaalukas

Kujuta ette, et sõidad jalgrattaga ning su käed on igasugu asju täis: koolikott, pall, võib-olla isegi mõned toidukotid. Mida rohkem asju sa püüad tassida, seda raskem on sul säilitada tasakaalu. Sama peab paika ka siis, kui sa end tööga üle koormad. Kui kasutad liiga palju aega, jõudu ja tähelepanu töötamisele, võib su tervis halveneda ja õppimine alla käia. Mis veelgi kurvem, pingeline töögraafik võib takistada korrapäraselt koosolekutel käia, iseseisvalt Piiblit uurida ja osa võtta kuulutustööst. ”Puudusin vahetevahel koosolekutelt, kuna olin pärast

Kui võtad endale liiga palju kohustusi, on raske säilitada tasakaalu

kooli- ja tööpäeva täitsa läbi," tunnistab noor nimega Michèle.

Ära kaota tasakaalu, kui soovid veidi raha teenida. Jeesus ütles, et tõeliselt õnnelikud on need, kes "mõistavad, et neil on vaimsed vajadused" (Matteuse 5:3, UM). Veel ütles ta: "Külluseski ei olene kellegi elu sellest, mis tal on!" (Luuka 12:15). Noor kristlane Maureen on seda nõuannet kuulda võtnud. Ta lausub: "Ma ei taha, et mu elu juhiksid vaid materialistlikud eesmärgid. Tean, et kui hakkaksin raha taga ajama, teeksin seda oma vaimsuse hinnaga."

Tõsi on see, et mõnel pool maailmas pole noortel muud võimalust, kui pikki päevi tööd rabada, et aidata perel toime tulla. Kui sina aga pole sellises olukorras, siis miks kaotada tasakaalu. Enamik eksperte ütleb, et kooli kõrvalt enam kui 20 tundi nädalas tööl käia on ülemäära palju ja et sellest on rohkem kahju kui kasu. Mõned neist soovitavad töötada kõige rohkem 8—10 tundi nädalas. Tark kuningas Saalomon ütles: "Parem peotäis rahu, kui kaks peotäit vaeva ja vaimu närimist!" (Koguja 4:6).

tegevusplaan!

Tõenäosus leida tööd suureneb, kui ma

✎ .....

.....

Ma ei tööta nädalas rohkem kui ..... tundi.

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

hinda, aga ära armasta!

Oskusliku koka käes on terav nuga kasulik tööriist. Kuid seesama nuga võib kogenematu või hajameelse inimese käes tõsist kahju teha. Raha on nagu terav nuga. Kui oskad seda mõistlikult kasutada, on sellest kasu, kui mitte, võib see põhjustada palju valu. Näiteks hoiatas apostel Paulus rahaarmastuse eest. Rikastumise nimel on mõned hüljanud sõbrad ja perekonna ning isegi Jumala. Seetõttu on nad ”iseendile valmistanud palju torkavat valu” (1. Timoteosele 6:9, 10). Niisiis õpi rahaga õigesti ümber käima. Hinda seda, aga ära armasta!

Ära unusta, et ”rikkuse petlikkus” võib lämmatada sinu huvi usuliste asjade vastu (Markuse 4:19). Kui sa siis otsustad pärast kooli veel ka tööl käia, sea oma asjad nii, et vaimne tegevus oleks esikohal. Räägi sellest Jehoova Jumalale. Ta annab sulle jõudu, et toime tulla ja säilitada vaimne tasakaal.

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Kas raha on su sulane või peremees? Loe, kuidas ohje enda käes hoida.***

MIDA SINA ARVAD?

- **Miks sa tahad raha teenida?**
- **Milliseid raskusi võib kaasneda sellega, kui oled leidnud endale töökoha?**
- **Kuidas suhtuda rahasse tasakaalukalt?**

19

Kuidas raha targalt kasutada?

Kui tihti sulle tundub, et sul pole piisavalt raha?

- ❑ Mitte kunagi
- ❑ Mõnikord
- ❑ Sageli

Kui sageli sa ostad asju, mis tegelikult pole sulle taskukohased?

- ❑ Mitte kunagi
- ❑ Mõnikord
- ❑ Sageli

Kui tihti sa ostad mittevajalikke asju lihtsalt seetõttu, et need on alla hinnatud?

- ❑ Mitte kunagi
- ❑ Mõnikord
- ❑ Sageli

KAS sulle tundub, et sul pole kunagi piisavalt raha? Kui su rahakott oleks veidigi paksem, võiksid osta selle mängu, mida nii väga tahad. Kui teeniksid veidigi rohkem, võiksid osta need kingad, mida

”Raha on kaitseks; aga teadmiste eelis on see, et tarkus hoiab elus selle omaniku!”
(Koguja 7:12, UM)

nii ”hädasti vajad”. Või siis seisad samasuguse dilemma ees nagu Joan, kes lausub: ”Mõnikord kutsuvad sõbrad mind tegema midagi, mille eest tuleb päris palju raha välja käia. Kes siis ei tahaks koos sõpradega mõnusalt aega veeta! Kellelegi ei meeldi ju öelda, et ta ei saa tulla, kuna tal pole selle jaoks raha.”

Kuid selle asemel et tusatseda raha pärast, mida sul pole, võiksid hoopis õppida otstarbekalt kasutama raha, mis sul on. Muidugi võid sa mõelda, et teed seda siis, kui asud omaette elama. Kuid kas hüppaksid lennukist välja enne, kui oled õppinud kasutama langevarju? No jah, maa poole tuhisedes võid isegi välja nuputada, kuidas see asjandus töötab. Ent kas poleks palju parem langevarju kasutamise põhitõed juba enne hüpet selgeks teha?

Samamoodi on parim aeg õppida rahaga ümber käima enne seda, kui tõsiste rahamuredega silmitsi seisad. ”Raha on kaitseks,” kirjutas kuningas Saalomon (Koguja 7:12, UM). Raha kaitseb sind aga ainult sel juhul, kui õpid seda targalt kasutama. Kui sa seda teed, muutud enesekindlamaks ja vanemad usaldavad sind rohkem.

Õpi selgeks põhitõed

Kas sa oled kunagi oma vanematelt küsinud, kui kulukas on majapidamise eest hoolitseda? Näiteks, kas sa tead, kui palju raha läheb iga kuu

millest su kulutused räägivad?

Millele sa raha kulutad? Kui kasutad seda teiste aitamiseks, siis räägivad su teod, mitte ainult sõnad, et oled lahke ja heldekäeline (Jakoobuse 2:14—17). Kui annetad korrapäraselt õige jumalateenimise toetuseks, 'austad Jehoovat oma varandusega' (Õpetussõnad 3:9). Millest räägib aga see, kui kulutad raha vaid enda peale?

elektri, kütte ja vee peale või auto ülalpidamisele, toidu ostmisele ning üüri või laenu maksmisele? Ära unusta, et neis kulutustes on sinulgi oma osa. Pealegi, kodunt lahkudes tuleb sul hakata nende asjade eest *ise* maksma. Seega oleks sul hea neist arvetest rohkem teada. Küsi vanematelt mõnda arvet näha ja palu selgitada, kuidas neil õnnestub nende maksmiseks raha eraldada.

"Kes tark on, see kuuleb seda ja võtab veelgi enam õpetust; kes aru saab, see omandab oskuse," ütleb Piibli õpetussõna (Õpetussõnad 1:5). Anna küsis oma vanematelt nõu. Ta sõnab: "Isa õpetas mind eelarvet koostama ja rõhutas, kui tähtis on perekonna rahaasjadega tegeledes hea planeerimine."

Ka ema käest sai Anna praktilist õpetust. "Ta näitas, kui oluline on enne ostmist hindu võrrelda," ütleb Anna ja lisab: "Ema võis väikese rahasummaga lausa imesid korda saata." Kuidas on see Annale kasuks tulnud? Ta lausub: "Oskan nüüd oma rahaga ilusti välja tulla. Jälgin, kui palju ma kulutan, ning võin tunda meelerahu, sest väldin tarbetuid võlgu."

Raskem, kui tegelikult tundub

Mõistagi on teoorias raha palju kergem targalt kasutada kui praktikas, eriti juhul, kui saad taskuraha või käid tööl, kuid elad veel kodus. Vanemad maksavad tõenäoliselt enamiku arveist ja sa võid kulutada suure osa oma rahast enda äranägemise järgi. Ja kulutamine võib olla lahe.

Probleemid võivad aga tekkida siis, kui kaaslased tõukavad sind tagant kulutama rohkem, kui oleks mõistlik. 21-aastane Ellena ütleb: "Minuvanuste hulgas on šoppamine üks lemmiktegevusi. Nendega väljas käies kehtib kirjutamata reegel: kui tahad lõbutseda, pead olema valmis ka kulutama."

Loomulikult ei taha sa ju sõpradest kehvem olla. Kuid küsi endalt: kas ma kulutan sõpradega koos olles raha seetõttu, et *saan* seda endale lubada, või tunnen, et *olen sunnitud* seda tegema? Paljud raiskavad raha selleks, et teistele muljet avaldada ja võita endale sõpru sellega, mis neil on, mitte sellega, kes nad on. See aga võib tekitada tõsiseid rahalisi raskusi, eriti siis, kui sul on krediitkaart. Kuidas probleeme ära hoida?

Õpi kulutustel silma peal hoidma

Selle asemel et võtta krediitkaardilt, mis võtta annab, või lüüa palk ühe õhtuga sirgeks, võiksid teha nii nagu Ellena. Ta lausub: "Sõpradega välja minnes mõtlen enne, kui palju võin kulutada, ja just nii palju võtan välja

KAS TEADSID ...

Kui võtta laenu 30 000 krooni 5 aastaks intressiga 18 protsenti, siis lõppkokkuvõttes tuleb sul *juurde maksta* umbes 16 000 krooni.

oma pangaarvelt. Samuti on minu arvates arukas käia šoppamas ainult nende sõpradega, kes raha ei larista ning kes soovitavad hindu võrrelda ja mitte kohe esimest ettejuhtuvat asja ära osta."

Kui sa kasutad krediitkaarti, aitavad järgnevad soovitused sul sellega targalt ümber käia.

- Kirjuta oma ostud üles ning võrdle neid kuu väljavõttega, olemaks kindel, et maksad selle eest, mida ostsid.
- Maksa krediitkaardi arve kohe ära, võimaluse korral tervikuna.
- Ole eriti ettevaatlik, kui annad krediitkaardi numbri ja kehtivuskuupäeva telefoni või interneti teel.
- Ära kasuta krediitkaarti selleks, et kiiresti sularaha saada. Sularaha väljavõtmise korral pead sa mingi protsendi lisaks maksma.
- Ära kunagi laena oma krediitkaarti, isegi mitte sõbrale.

Kas kõik sinu rahalised probleemid laheneksid, kui sul lihtsalt oleks rohkem raha? Vaevalt küll. Kujuta ette, et sa sõidad autoga,

Raha mõtlematut kasutamist võiks võrrelda auto juhtimisega kinnisilmi

aga ei suuda seda teel hoida või siis oled harjunud istuma roolis kinnisilmi. Kas see, kui paneksid paaki rohkem kütust, aitaks sul turvaliselt sihtkohta jõuda? Niisiis, kui sa ei õpi oma kulutustel silma peal hoidma, ei lahenda su probleeme see, kui sul oleks lihtsalt rohkem raha.

IDEE

Tee enne poodi minekut nimekiri asjadest, mida plaanid osta. Võta kaasa ainult nii palju raha, kui sa vajad, ning osta vaid seda, mida üles kirjutasid.

Võib-olla mõtled, et sa juba kasutadki raha mõistlikult. Kuid kas sa mäletad, kui palju raha sa eelmisel kuul kulutasid ja mille peale see läks? Siin on mõned soovitused, kuidas olla oma raha peremees, mitte sulane.

1. Pane kirja. Kirjuta vähemalt ühe kuu jooksul üles, millal ja kui palju sa raha said. Pane kirja kõik ostud ja iga asja hind. Kuu lõpus liida kokku nii tulud kui ka kulud.

tegevusplaan!

Kulutustel saan silma peal hoida nii, et

✎ .....

.....

Enne kui ostan midagi krediitkaardiga, ma

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

> ***Kui olen koostanud eelarve, siis kulutan vähem ega osta asju, mida mul tegelikult vaja pole.*** (*Leah*)

2. Koosta eelarve. Vaata tabelit leheküljel 163. Esimesse tulpa märgi kõik sissetulekud, mis sa loodad kuu jooksul saada. Teise tulpa kirjuta, kuidas kavatsed raha kulutada (võta aluseks 1. punkt). Kolmandasse tulpa pane kirja tegelikud väljaminekud, aga ka kõik ettekavatsemata kulutused.

3. Muuda oma harjumusi. Kui oled millelegi arvatust rohkem raha kulutanud ja sul on kogunenud võlg, ole valmis oma tarbimisharjumusi muutma. Maksa võlad ära. Jää oma raha peremeheks.

Kui kasutad raha õigesti, on ta sulle väga hea sulane. Enamikule inimestele on raha teenimine ja selle oskuslik kasutamine tähtis elu osa. Kuid püüa säilitada tasakaalu. ”Rahal on oma koht, kuid see pole elus kõige olulisem,” lausub noor nimega Matthew. ”See ei tohiks saada tähtsamaks kui pere ja Jehoova.”

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Kuidas tulla toime, kui oled pärit vaesest perest?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Miks tasub õppida raha kasutama juba siis, kui elad veel kodus?**
- **Miks sul võib vahel olla raske oma rahaga targalt ümber käia?**
- **Kuidas saaksid kasutada raha teiste aitamiseks?**

Tee koopia!

minu kuueelarve

eeldatavad väljaminekud	tegelikud väljaminekud
TOIT	
RIIDED	
TELEFON	
MEELELAHUTUS	
ANNETUSED	
SÄÄSTUD	
MUU	
kokku 0	kokku 0

sissetulekud
TASKURAHA
OSAAJALINE TÖÖ
MUU
kokku 0

kas kolida välismaale?

Mõned noored tahavad kolida välismaale, et teenida raha kas endale või perele. Teised jällegi selleks, et õppida võõrkeelt, omandada lisaharidust või põgeneda probleemide eest. Mõned kristlikud noored on kolinud maadesse, kus on vajadus kuulutajate järele. Otsus asuda elama välismaale on väga tõsine ning sellesse ei tohiks suhtuda kergekäeliselt. Niisiis, kui sa mõtled kolida teise riiki, mõtiskle alltoodud küsimuste ja viidatud kirjakohtade üle. Kirjuta vastused paberile. Seejärel palveta ning langeta otsus.

- ☐ *Millised seadusenõuded on sellega seotud?* (*Roomlastele 13:1*)
- ☐ *Kui palju läheb välismaale kolimine maksma?* (*Luuka 14:28*)
- ☐ *Millest on juba praegu näha, et suudan enda eest välismaal hoolitseda?* (*Õpetussõnad 13:4*)
- ☐ *Milliseid nõuandeid olen saanud täiskasvanutelt, kes on elanud välismaal?* (*Õpetussõnad 1:5*)
- ☐ *Mida mu vanemad sellest arvavad?* (*Õpetussõnad 23:22*)
- ☐ *Miks ma tahan kolida teise riiki?* (*Galaatlastele 6:7, 8*)
- ☐ *Kui ma hakkan elama koos teistega, kas nad innustavad mind kinni hoidma headest vaimsetest harjumustest?* (*Õpetussõnad 13:20*)
- ☐ *Millised moraalsed, füüsilised ja vaimsed ohud võivad kolimisega kaasneda?* (*Õpetussõnad 5:3, 4; 27:12; 1. Timoteosele 6:9, 10*)
- ☐ *Kui mõelda realistlikult, siis mida välismaal elamine mulle annab?* (*Õpetussõnad 14:15*)

20

Mida teha, kui olen vaesest perest?

Ida-Euroopast pärit noor Gregori ei saa endale lubada selliseid riideid ja sellist tehnikat nagu lääneriikide noored. Niisugune elu masendab teda sedavõrd, et ta on otsustanud kolida Austriasse. Kas sinu arvates on Gregori vaene?

✎ ❑ Jah ❑ Ei

Tuhandeid kilomeetreid kaugemal elab ühes Aafrika lõunaosa külakeses noor Loyiso. Tema ja ta pere koduks on väike hurtsik. Loyiso kadestab lähedalasuva linna noori, kellel on kodus sellised "luksused" nagu kraanivesi ja elekter. Kas Loyiso on vaene?

❑ Jah ❑ Ei

ON SELGE, et vaesus on väga suhteline mõiste ja tähendab eri riikides erinevaid asju. Näiteks võis Gregori mõelda, et ta on puruvaene, kuid võrreldes Loyisoga elab ta luksuses. Kainestav on aga mõelda, et ükskõik kui vaene sa ka poleks, on ilmselt keegi sinust ikka kehvemas olukorras. Selline mõte võib pakkuda aga vähe lohutust, kui sul pole korralikke kooliriideid või kui puudub selline elementaarne asi nagu kraanivesi.

Mõned noored, kes elavad vaeses peres, tunnevad end kasutu ja väärtusetuna ning arvavad, et alkohol ja narkootikumid aitavad need mõtted peast välja heita. Ent reaalsuse eest põgenemine teeb asja veelgi hullemaks. Need, kes

HEA EESKUJU

Vaene lesknaine

Jeesus vaatab, kuidas rikkad templi varalaekasse annetusi panevad. Ta märkab rahva hulgas vaest leske, kes paneb **”kaks väga väikse väärtusega münti”** (Luuka 21:2, UM). Jeesus kiidab tema heldekäelisust. Miks? Sest teised ”panid oma küllusest, ent tema pani oma vaesusest kõik, mis tal oli, **kogu oma elatise”** (Markuse 12:44).

Kas ka sina väärtustad Jumala teenimist nagu see naine? Kas sa oled valmis kasutama selleks oma aega ja raha? Nagu see vaene lesknaine, võid sinagi annetada selle jaoks, et **hoida korras** Jumala teenimise kodasid. Samuti võid kasutada oma aega ja raha, et **aidata teistel** õppida tundma Jehoova Jumalat. Jehoova pani tähele ja hindas seda väikest summat, mis lesknaine andis, et toetada tema teenistust. Samamoodi hindab ja aitab Jumal ka sind, kui sulle on **kõige tähtsam** täita tema tahet (Matteuse 6:33).

kuritarvitavad alkoholi, tunnevad omal nahal, et "see salvab viimaks maona ja mürgitab otsekui rästik" (Õpetussõnad 23:32). Maria, kes elab Lõuna-Aafrikas vaeses üksikvanemaga peres, lausub: "Tegelikkuse eest põgenemine ei lahenda probleeme, vaid tekitab neid hoopis juurde."

Kuigi sa võib-olla ei hakka otsima abi alkoholist või narkootikumidest, võib sulle tunduda üsna lootusetu oma elujärge üldse kunagi parandada. Kust siis abi leida? Piibli targad nõuanded on kui võti, mis vabastab su meeleheite ahelaist. Need aitavad sul vaadata elule optimistlikumalt. Uurime, kuidas.

Piibli nõuanded on kui võti, mis vabastab su meeleheite ahelaist

Hinda seda, mis sul on

Tähtis on keskenduda sellele, mis sul *on*, mitte sellele, mida sul pole. Kahtlemata on kodu ja armastav pere palju väärtuslikumad kui raha. Piibli õpetussõna ütleb: "Parem taimetoit armastusega kui nuumhärg, mille juures on vihkamine!" (Õpetussõnad 15:17). Kristlikel noortel on midagi eriti väärtuslikku — "kogu vennaskonna" toetus (1. Peetruse 2:17, UM).

Samuti võiksid proovida suhtuda oma materiaalsesse varasse positiivsemalt. Tõsi küll, sa võid elada lihtsas, võib-olla isegi primitiivses kodus. Su riided võivad olla vanad, kulunud ja paigatud. Ja sa sooviksid süüa palju mitmekesisemalt. Ent kas selleks, et meeldida Jumalale, on vaja stiilseid riideid või luksuslikku kodu? Kas sa pead sööma peeneid toite, et püsida elus ja terve? Muidugi mitte! Apostel Paulus, kes oli elanud nii külluses kui

> ***Kuigi tundus võimatu vaesusest välja rabeleda, mõistsin, et liitumine mõne jõuguga või varastamine pole väljapääs. Nüüdseks on paljud minuvanused, kes seda tegid, kas alkoholi või narkootikumide orjuses või hoopistükkis trellide taga.***
> (***George***)

vaesuses, õppis sellest midagi väga väärtuslikku (Filiplastele 4:12). Ta ütles: "Kui meil on olemas toit, riided ja peavari, siis olgem nendega rahul" (1. Timoteosele 6:8, UM).

Eldred, kes kasvas üles ühes Lõuna-Aafrika vaeses peres, räägib: "Me lihtsalt leppisime sellega, et elame peost suhu ja me ei saa kõike, mida tahame." Eldred meenutab, et kui ta koolipüksid hõredaks kulusid, lappis ema need ära, ja seda uuesti ja uuesti. "Mind küll narriti selle pärast," möönab ta, "aga peamine oli see, et need olid puhtad ja nendega kannatas käia."

Kasvata eneseväärikust

11-aastane James elas oma ema ja õega Lõuna-Aafrikas Johannesburgi lähedal asuvas slummis. Neil polnud peaaegu mingit vara. Siiski oli Jamesil midagi väärtuslikku, nimelt aega ja jõudu, mida ta meeleldi teiste heaks kasutas. Igal nädalavahetusel osales ta vabatahtlikuna Jehoova tunnistajate kuningriigisaali ehitustöödes. Selle asemel et oma aega niisama surnuks lüüa, sai

KAS TEADSID . . .

Piibli põhimõtete ellurakendamine aitab sul olla rahul oma olukorraga, ükskõik milline see ka poleks (Filiplastele 4:12, 13; 1. Timoteosele 6:8; Heebrealastele 13:5).

ta seda kasutada otstarbekalt. Ta tundis, et tegi midagi kasulikku, ning tema eneseväärikus tõusis. Ta ütleb: ”Kui olen päev otsa saali juures tööd teinud, on õhtul nii mõnus tunne.”

Veel üks kasulik tegevus on kuulutada ukselt uksele Piibli sõnumit (Matteuse 24:14). Jehoova tunnistajatest noored osalevad selles töös korrapäraselt. Nad räägivad teistele paremast tulevikust, ning see kasvatab neis eneseväärikust. Tõsi küll, nad ei saa selle töö eest raha. Kuid tuleta meelde, mida ütles Jeesus muistse Smürna koguduse kristlastele. Nad olid materiaalselt üsna vaesed, kuid armastasid Jumalat väga sügavalt. Seetõttu võis Jeesus neile öelda: ”Ma tean su viletsust ning vaesust — kuid sa oled siiski rikas.” Kuna nad näitasid oma tegudega usku Jeesuse valatud veresse, said nad

IDEE

Hoidu hasartmängude mängimisest, suitsetamisest ja alkoholiga liialdamisest. Kui mõni su pereliige on selliste harjumuste küüsis, ole neile oma käitumisega eeskujuks.

tegevusplaan!

Mida väärtuslikku mu elus on:

✎ .....

.....

Ma saan neid teiste aitamiseks kasutada sel viisil, et

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

lõppkokkuvõttes väga rikkaks: neile anti surematuse kroon (Ilmutuse 2:9, 10).

Suuna pilk tulevikku

Ükskõik kas sa oled rikas või vaene, võid saada Jehoovaga lähedaseks. Piibel märgib: ”Rikas ja vaene kohtuvad, Jehoova on loonud need mõlemad!” (Õpetussõnad 22:2). Selle mõistmine on aidanud tuhandetel noortel Jehoova tunnistajatel hakkama saada, ehkki nad on vaesed. Nad saavad aru, et õnn ei sõltu materiaalsetest asjadest, vaid sõprusest Jehoova Jumalaga, kes võtab vastu igaühe, kes tahab teda teenida. Jumal pakub lootust elada tulevases uues maailmas, kus pole enam vaesust (2. Peetruse 3:13; Ilmutuse 21:3, 4).

Seni aga kasuta targalt seda, mis sul on. Vaata lootusrikkalt tulevikku. Kogu endale vaimseid rikkusi (Matteuse 6:19—21). Ja pea meeles, et vaesusest hoolimata *on võimalik* toime tulla.

MIDA SINA ARVAD?

- **Mis mõttes on vaesus suhteline mõiste?**
- **Miks pole mõistlik tegelikkuse eest põgenemiseks tarvitada narkootikume, alkoholi või teisi meelemürke?**
- **Mis aitab sul hakkama saada, kui oled vaene?**

Milline on sinu suurim probleem seoses rahaga?

✎

Kuidas võiks selles osas käsitletud materjal aidata sul selle probleemiga hakkama saada?

VANEMAD 6

Sinu vanematel on rikkalikult elukogemusi. Neil on juba läbitud noorukieaga kaasnevad füüsiliste ja emotsionaalsete muutuste keerdkäigud. Seega peaksid nad ju teoreetiliselt suutma ka *sind* neist kõige paremini läbi juhatada. Mõnikord aga tundub, et vanemad hoopis põhjustavad probleeme, mitte ei aita neid lahendada. Võib-olla teeb su elu raskemaks see, et su vanemad . . .

- ❑ **kritiseerivad sind alalõpmata**
- ❑ **tarvitavad narkootikume või alkoholi**
- ❑ **tülitsevad pidevalt**
- ❑ **elavad lahus**

Peatükid 21—25 aitavad sul nende ja teiste raskustega hakkama saada.

Kuidas suhtuda kriitikasse?

”Mu ema oli nagu salapolitseinik — ta otsis kogu aeg vigu. Enne kui jõudsin töö lõpetada, oli ta juba platsis, et uurida, mis ma tegemata olen jätnud.” (Craig)

”Vanemad pidasid mulle kogu aeg loengut. Nende arvates ei saanud ma millegagi hakkama. Neil oli alati midagi öelda, ükskõik kas see puudutas kooli, kodu või kogudust.” (James)

KAS sulle tundub, et ükskõik kui palju sa ka püüaksid, pole see ikka sinu vanematele meele järele? Kas sulle näib, et iga sinu tegu on võetud luubi alla — sind jälgitakse ja kritiseeritakse kogu aeg ning kunagi ei olda sinuga rahul?

Millist alltoodud lauset kuuled sa kõige sagedamini?

✎ ❑ **Su tuba on alati nagu seapesa.**
❑ **Sa vaatad liiga palju telekat.**
❑ **Sa lähed liiga hilja magama.**
❑ **Sa ei saa kunagi õigel ajal üles.**

Kirjuta järgmisele reale, mille pärast vanemad sind kõige rohkem kritiseerivad.

✎.....

Tõsi küll, käsutamine ja kritiseerimine võivad sulle närvidele käia. Kuid mõtle: kui vanemad sulle kunagi nõu ei annaks ega suunaks sind, kas võiks siis öelda, et nad tõesti hoolivad sinust? (Heebrealastele 12:8.) Tõepoolest, distsiplineerimine näitab, et vanemad armastavad sind. Piiblis öeldakse, et isa noomib ”poega, kellele ta head tahab” (Õpetussõnad 3:12).

Niisiis võid olla õnnelik, et vanemad ei suhtu sinusse ükskõikselt! Pealegi oled sa veel noor ja üsna kogenematu. Varem või hiljem on vaja sind suunata. Kuid ilma juhatuseta võivad ”nooreea himud” sinu üle võitu saada (2. Timoteosele 2:22).

See on ju nii ebameeldiv!

On tõsi, et ”mingi karistus, kui see on käes, ei näi olevat rõõmuks, vaid on kurbuseks” (Heebrealastele 12:11). Eriti peab see paika siis, kui oled noor. Pole ka ime! Sinu isiksus on välja kujunemas ja sa alles õpid iseennast tundma. Seega võib iga sinu pihta suunatud kriitikanool — isegi kui see on läbi mõeldud ja lahkelt öeldud — tekitada pahameelt.

Selline reaktsioon on täiesti mõistetav, kuna see, mida teised sinu kohta ütlevad, eriti just vanemad, võib kergesti mõjutada su eneseväärikust. Seega kui nad sind noomivad või sinu meelest virisevad selle pärast, kuidas sa midagi teed, võib see sind masendada.

Kui vanemad on juhtinud su tähelepanu mõnele su puudusele, kas peaksid siis kohe järeldama, et *mitte miski,* mida sa teed, pole piisavalt hea, või et sa oled täiesti saamatu? Ei. Täiuslikke inimesi pole olemas (Koguja 7:20). Ja vigade tegemine on üks osa täiskasvanuks saamises (Iiob 6:24). Kuid vahel võib sulle tunduda, et vigade korral on su vanemad kiired sõna võtma, samas kui teed midagi õigesti, on nad üsna napisõnalised. See võib küll haiget teha, kuid siiski ei tähenda see, et oled täielik hädavares.

Mis on kriitika taga?

Mõnikord võib tõesti su ema või isa olla üleliia kriitiline. Põhjuseks ei pruugi aga olla sinu eksimus, vaid lihtsalt see, et ta on halvas tujus. Kas su emal oli raske päev? Kas ta on haige? Siis võib ta sulle tavalisest kergemini märkuse teha, kui su tuba pole tipp-topp korras. Kas su isa on pahur ja endast väljas pere rahaasjade pärast? Siis võib ta öelda mõtlematuid sõnu, mis on "otsekui mõõgapisted" (Õpetussõnad 12:18). Selline ebaõiglane kriitika mõistagi ärritab. Kuid selle asemel et niisuguse ülekohtu peale kogu aeg mõelda — mis su närvi veelgi mustemaks ajab —, püüa oma vanemate puudustest mööda vaadata. Pea meeles: "Me kõik

KAS TEADSID ...

Paljudel vanematel on raske kohelda oma lapsi armastavalt, kuna nende endi vanemad ei mõistnud neid ja nad ei saanud tunda piisavalt armastust.

Varem karjus ema kogu aeg mu peale ja ega minagi võlgu jäänud. Nüüd aga püüan järgida Jumala Sõna põhimõtteid ja neist on palju abi. Ema suhtumine on hakanud muutuma ning tänu Piiblile mõistan teda paremini. Meie suhted on kõvasti paranenud. (***Marleen***)

eksime palju. Kui keegi kõnes ei eksi, siis ta on täiuslik mees" (Jakoobuse 3:2).

Nii nagu ebatäiuslikele inimestele omane, tunnevad ehk ka sinu vanemad end küündimatuna. Kui sinul mõni asi luhtub, võivad nad tunda, et *nemad* on selles süüdi. Näiteks võib ema riielda tütrega selle pärast, et ta tunnistusel on kesised hinded. Kuid võib-olla mõtleb ta hoopis, et ta ei ole olnud hea ema, sest pole suutnud tekitada tütres huvi õppimise vastu.

Kuidas kriitikatule all külma närvi säilitada

Ükskõik mis kritiseerimise põhjuseks ka poleks, tekib küsimus, kuidas oleks õige sel puhul käituda. Esiteks püüa mitte vastu nähvata. Õpetussõnad 17:27 ütleb: "Kes oma sõnu peatab, on arusaaja, ja mõistlik mees on külmavereline!" Kuidas säilitada külma närvi, kui oled kriitikatule all? Proovi järgmist:

Kuula. Selle asemel et oma tegusid kohe õigustama hakata või oma süüd eitada, püüa oma tundeid vaos hoida ning kuula, mis su vanematel öelda on. Jakoobus andis kristlastele nõu olla "nobe kuulma, pikaline rääkima, pikaline vihale" (Jakoobuse 1:19). Kui sa vanemate jutule vihaselt vahele segad, järeldavad nad, et sa ei kuula neid. See ärritab vanemaid ja tulemuseks on see, et nad loevad sulle *veelgi rohkem* sõnu peale.

”Kes tark on, see kuuleb seda ja võtab veelgi enam õpetust.”
(Õpetussõnad 1:5)

Keskendu. Mõnikord võib sulle tunduda, et vanemad ei andnud sulle nõu just kõige lahkemalt. Kuid ära mõtle sellele, *kuidas* nad sinuga rääkisid, vaid keskendu hoopis sellele, *mida* nad ütlesid. Küsi endalt: Kas nende jutt vastab mingil määral tõele? Kas nad on seda ka varem öelnud? Kas see tõesti nõuab minult nii palju, kui võtan neid kuulda? Ära unusta, et sinu vanemate ajendiks on armastus, hoolimata sellest, mida sa ka ei tunneks. Kui nad sind vihkaksid, ei noomiks nad sind üleüldse (Õpetussõnad 13:24).

Tunnista. Kuidas sa võiksid oma vanematele kinnitada, et sa kuulsid, mida nad sulle ütlesid? Kui sa lugupidavalt tunnistad oma eksimust. Näiteks võib ema öelda: ”Su tuba on alati segamini. Kui sa seda korda ei tee, istud täna kodus.” Sinu arvates on aga su tuba üsna korras. Kuid vaevalt et selle mainimisest kasu on. Proovi vaadata asja ema vaatevinklist. Võib-olla oleks parem öelda ilma irooniata midagi sellist: ”Jah, mu tuba on tõesti sassis. Kas ma koristan selle kohe ära või teen seda pärast sööki?” Kui sa sel viisil vastad, siis tõenäoliselt pinge langeb.

IDEE

Et vanemate nõu oleks kergem kuulda võtta . . .

- **ole tänulik igasuguse kiituse eest, mida sa lisaks kriitikale saad.**
- **palu neil vajaduse korral põhjalikumalt selgitada, milles probleem seisneb ja mida sult oodatakse.**

Muidugi tuleb sul siis ka teha, mida vanemad palusid (Efeslastele 6:1).

Oota. Enne kui hakkad end õigustama, tee, mida sul paluti. ”Kes talitseb oma huuli, on mõistlik,” öeldakse Piiblis (Õpetussõnad 10:19). Kui vanemad näevad, et sa kuulad neid, siis kuulavad nemad palju meelsamini ka sind.

Kirjuta, millise mainitud punkti kallal tuleb sul kõige rohkem tööd teha. ✎ .....

Miks see tasub end ära

Kas sa oleksid valmis taluma raskusi, et leida kulda? Ent Piiblis on öeldud, et on midagi palju väärtuslikumat kui ükskõik milline varandus. See on tarkus (Õpetussõnad 3:13, 14). Aga kust tarkust saada? Õpetussõnad 19:20 ütleb: ”Kuule nõu ja võta õpetust, et sa tulevikus oleksid targem!” Tõsi küll, sulle ei pruugi meeldida, kui sind pidevalt õpetatakse või sulle nõu antakse. Kui sa aga püüad

tegevusplaan!

Kui mu vanemad mind järgmine kord kritiseerivad, siis ma

✎ .....

.....

Kui mulle tundub, et mu vanemad on ülearu kriitilised, siis ma

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

Kui püüad näha iga märkuse ja noomituse taga kas või terake tarkust, leiad varanduse, mis on palju väärtuslikum kui kuld

näha iga märkuse ja noomituse taga kas või terake tarkust ja toimid selle järgi, leiad varanduse, mis on palju väärtuslikum kui kuld.

Olgem ausad, kriitika on osa elust. Praegu tuleb see vanematelt ja õpetajatelt ning pole kahtlustki, et tulevikus ka tööandjalt ja teisteltki. Kui õpid kriitikasse õigesti suhtuma juba nüüd, saab sinust edasipürgiv õpilane, hinnatud tööline ja üleüldse enesekindlam inimene. Selliste tulemuste nimel tasub küll veidi kriitikat taluda!

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Kas oled tüdinenud vanemate kehtestatud reeglitest? Kuidas säilitada rõõmu ja saada rohkem vabadust?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Miks võib olla raske kriitikat vastu võtta?**
- **Mis võib olla selle põhjus, kui vanemad sind kritiseerivad?**
- **Kuidas igast nõuandest parimat kasu saada?**

22

Miks on vaja nii palju reegleid?

Nimeta mõned reeglid, mis su vanemad on kehtestanud.

✎.....

.....

Kas sinu arvates on kodureeglid alati mõistlikud?

❑ Jah ❑ Ei

Millisest reeglist on sinu arvates kõige raskem kinni pidada?

.....

KODUREEGLID on sinu vanemate kehtestatud käsud ja keelud. Need võivad hõlmata koduseid ülesandeid, majapidamistöid, kojutulekuaega, telefoni ja arvuti kasutamist ning televiisori vaatamist. Mõned reeglid võivad puudutada sinu tegemisi väljaspool kodu, näiteks käitumist koolis või sõprade valikut.

Kas sulle tundub, et kodused piirangud on ahistavad? Võib-olla tunned ka sina ennast nii nagu allpool mainitud noored:

"Kojutulekuaeg ajas mind hulluks! Olin väga vihane, kui teistel lubati kauem väljas olla." (*Allen*)

"See ajab nii närvi, kui su telefonikõnesid kontrollitakse. Tunnen, et mind koheldakse kui last!" (*Elizabeth*)

"Mulle tundus, et vanemad püüdsid hävitada mu seltskonnaelu. Jäi mulje, nagu nad ei tahaks, et mul üldse sõpru oleks." (*Nicole*)

Kuigi noored astuvad tihti vanemate kehtestatud reeglitest üle, tunnistab enamik neist, et mõned reeglid on siiski vajalikud, vältimaks täielikku korralagedust. Aga kui kodureeglid on tõesti tarvilikud, miks siis mõned neist nii vastumeelsed on?

"Ega ma enam titt pole!"

Võib-olla ärritavad reeglid sind sellepärast, et sinu meelest koheldakse sind kui väikest last. Sa tahaksid protesteerida: "Ega ma enam titt pole!" Tõenäoliselt arvavad vanemad, et reeglid on sinu kaitsmiseks tähtsad ning valmistavad sind ette täiskasvanueaga kaasnevateks kohustusteks.

Siiski võib sulle näida, et need reeglid pole ammu enam eakohased ja on üleliia piiravad. Just nii arvas Brielle. Ta ütles oma vanemate kohta: "Tundub, nagu

> ***Noored kipuvad mõtlema, et nad teavad kõike. Sellepärast nad ärrituvadki nii kergesti, kui vanemad neile piiranguid seavad. Kuid tegelikult tulevad nende reeglid ainult kasuks.*** (*Megan*)

poleks nad minuvanused olnudki. Nad ei lase mul avaldada oma arvamust, langetada otsuseid, olla täiskasvanu." Noor neiu Allison tunneb niisamuti. "Paistab, et vanematele ei jõua kohale, et olen 18, aga mitte 10," räägib ta. "Nad peaksid mind rohkem usaldama!"

Eriti raske on kodureeglitele alluda siis, kui näib, et su õdesid-vendi koheldakse palju leebemalt. Mõeldes tagasi oma teismeeale, ütleb Matthew oma noorema õe ja täditütarde kohta: "Tüdrukud pääsesid alati terve nahaga!"

Kas reegliteta oleks parem?

Mõistagi võid sa igatseda elu ilma vanemate korraldusteta. Kuid kas see oleks tõesti parem? Tõenäoliselt tead omavanuseid noori, kes võivad olla õhtul väljas nii kaua, kui nad soovivad, kanda just selliseid riideid, mis neile meeldivad, ning minna sõpradega iga kell igale poole. Ilmselt pole nende vanematel aega jälgida, mida nende lapsed teevad. Igatahes Piibel näitab, et selline kasvatusmeetod

KAS TEADSID ...

Uuringud näitavad, et noored, kelle vanemad kehtestavad armastusest ajendatuna reegleid, on suurema tõenäosusega paremad õpilased, suhtlemisaltimad ja üleüldse õnnelikumad.

ei too häid tulemusi (Õpetussõnad 29:15). Armastuse puudumine maailmas ongi peamiselt tingitud sellest, et on nii hulganisti minakeskseid inimesi, kellest paljud on kasvanud vabakasvatusega kodus (2. Timoteosele 3:1—5).

Selle asemel et kadestada noori, kellel on kõik lubatud, püüa näha vanemate kehtestatud reeglites tõendit sellest, et nad armastavad sind ja hoolivad sinust. Mõistlike piirangute seadmisega jäljendavad nad Jehoova Jumalat, kes ütles oma rahva kohta: "Ma teen sind targaks ja õpetan sulle teed, mida sul tuleb käia, ma annan sulle nõu oma silmaga sind juhtides!" (Laul 32:8.)

Ent aeg-ajalt võid tunda, et kodureeglid on üleliia ranged. Kuidas saada rohkem vabadust?

Tulemuslik suhtlemine

Ükskõik kas sa tahad rohkem vabadust või soovid, et piirangud sind nii palju ei ärritaks, on tarvis oskuslikult suhelda. Mõni võib aga öelda: "Ma olen ju *püüdnud* vanematega rääkida, aga sellest pole mingit tolku!" Kui sa nii tunned, siis äkki peaksid oma suhtlemisoskust parandama? Suhtlemisel on tähtis roll, et 1) teised mõistaksid sind ja 2) sina mõistaksid, miks sa ei saa kõike, mida tahad. Tõesti, kui sa soovid, et vanemad kohtleksid sind kui täiskasvanut, tuleb sul õppida nendega suhtlema. Kuidas?

IDEE

Kui tahad, et vanemad annaksid sulle rohkem vabadust, pead esmalt oma usaldusväärsust tõestama. Kui nad näevad, et oled kuulekas, tulevad nad sulle vägagi tõenäoliselt vastu.

Õpi oma tundeid valitsema. Oskuslik suhtlemine nõuab enesevalitsemist. Piib-

Vanemate kehtestatud reeglitele allumine on nagu pangale võla tasumine. Mida usaldusväärsem sa oled, seda rohkem sind tulevikus usaldatakse

lis öeldakse: "Alp paiskab välja kogu oma viha, aga tark mees vaigistab teda lõppeks!" (Õpetussõnad 29:11). Seega väldi virisemist, mossitamist ja lapselikku jonnimist. Muidugi võid tunda kiusatust uksi paugutada või mööda elamist trampida, kuid selliselt käitudes sa rohkem vabadust küll ei saa — pigem kehtestatakse reegleid juurde.

Püüa näha asja vanemate seisukohalt. Üksikvanemaga peres üles kasvanud noor kristlane Tracy lausub: "Kui ema mingi reegli kehtestab, küsin endalt, miks? Siis ma mõistan, et ta tahab aidata mul saada paremaks inimeseks." (Õpetussõnad 3:1, 2.) Kui oled empaatiline, sujub vanematega suhtlemine tõenäoliselt paremini.

Oletame, et su vanemad ei luba sul ühele koosolemisele minna. Selle asemel et vaielda, võiksid küsida: "Aga kui ma kutsuksin kaasa mõne sellise sõbra, keda te usaldate?" Võib juhtuda, et vanemad ei anna ikka nõusolekut.

kas see on tõesti soosimine?

Kas oled kunagi mõelnud, miks ei võiks vanemad kõiki lapsi võrdselt kohelda? Kui oled, siis võta arvesse järgnevat: võrdne kohtlemine pole alati õiglane ja õiglane kohtlemine pole alati võrdne kohtlemine. Tegelikult on küsimus selles, kas *sinu* vajadustele ei pöörata tähelepanu. Näiteks kui vajad emalt või isalt nõu, abi või tuge, kas nad on valmis seda andma? Kui on, kas võid raudkindlalt väita, et sind on ebaõiglaselt koheldud? Kuna sinul ja su õdedelvendadel on erisugused vajadused, pole lihtsalt võimalik, et vanemad teid alati ühtemoodi kohtleksid. Sellisele arusaamisele jõudis ka Beth. Nüüd, 18-aastasena tõdeb ta: "Oleme vennaga täiesti erinevad ning seepärast tuli meid erinevalt kohelda. Tagasi vaadates ei suuda ma uskuda, et ma ei saanud sellest aru siis, kui olin noorem."

Kui sa aga mõistad nende mure põhjust, on sul kergem pakkuda neile meelepärast lahendust.

Võida vanemate usaldus. Mõtle näiteks inimesele, kes on pangale võlgu. Kui ta teeb tagasimakseid õigel ajal, võidab ta panga usalduse ja pank võib talle tulevikus isegi suurema summa laenata. Nii on ka perekonnas. Sa niiöelda võlgned oma vanematele kuulekuse. Kui sa tõestad, et oled usaldusväärne isegi väiksemates asjades, usaldavad vanemad sind tulevikus tõenäoliselt veelgi rohkem. Kui sa aga oma vanemaid pidevalt alt vead, ära üllatu, kui nad usaldavad sind vähem või üldse mitte.

Kui oled reeglit rikkunud

Varem või hiljem eksid sa nagunii mõne reegli vastu — jätad mõne töö tegemata, räägid liiga palju tele-

LISALUGEMIST SAMAL TEEMAL
1. KÖITE 3. PEATÜKIST

foniga või tuled liiga hilja koju (Laul 130:3). Nüüd tuleb sul sellest vanematele aru anda! Mida teha, et olukord veelgi hullemaks ei läheks?

Räägi tõtt. Ära hakka vanematele kärbseid pähe ajama, muidu võid kaotada viimsegi usalduse, mis neil sinu vastu on. Ole siis aus ja üksikasjades täpne (Õpetussõnad 28:13). Ära õigusta end ega vähenda juhtunu tõsidust. Pea alati meeles, et "rahulik vastus vaigistab raevu" (Õpetussõnad 15:1).

Palu vabandust. Kui väljendad kahetsust tekitatud mure, pettumuse või lisatöö pärast, võid leevendada karistuse karmust. Seejuures peaks sinu kurbus olema siiras.

Lepi tagajärgedega. (Galaatlastele 6:7.) Sinu esmane reageering võib olla

tegevusplaan!

Kui astun mõnest kodureeglist üle, siis ütlen

✎.....

.....

Et võita vanemate usaldust, tuleb mul

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

”Austa oma isa ja ema . . . et su käsi hästi käiks.”
(Efeslastele 6:2, 3)

karistusele vastuhakkamine ning seda eriti siis, kui see tundub ebaõiglane. Kui sa aga vastutad oma tegude eest, näitab see küpsust. Parim lahendus oleks ehk teha pingutusi, et uuesti võita vanemate usaldust.

Kirjuta siia, millise eeltoodud punkti kallal tuleb sul kõige rohkem tööd teha. ✎ .....

Pea meeles, et sinu vanematel on kohustus kontrollida mõistlikul määral su tegemisi. Ega asjatult Piibel räägi ”isa käsust” ja ”ema juhatusest” (Õpetussõnad 6:20). Sellegipoolest ära arva, et kodureeglid rikuvad sinu elu. Vastupidi, kui allud vanematele, lubab Jehoova, et lõpptulemusena ’käib su käsi hästi’ (Efeslastele 6: 1—3).

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Kuidas tulla toime, kui ema või isa on uimasti- või alkoholisõltuvuses?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Miks võib sulle mõnikord tunduda, et vanemad püüavad sind kõige eest üleliia kaitsta?**
- **Miks võivad kodureeglid sind mõnikord endast välja viia?**
- **Kuidas parandada vanematega suhtlemist?**

räägi oma vanematega!

Kaks eelmist peatükki käsitlesid, kuidas vanemate kriitika ja kodureeglitega hakkama saada. Mida teha, kui sul on tunne, et vanemad on neist ühes või mõlemas valdkonnas liiga karmid? Kuidas nendega sellest rääkida?

- Vali aeg, mil sa oled rahulik ning su vanematel pole liiga kiire.
- Räägi südamest, aga ära lase tunnetel enda üle võimust võtta. Ole lugupidav.

Kui sinu arvates on su vanemad üleliia kriitilised, võiksid öelda: *"Ma püüan anda oma parima, aga seda on nii raske teha, kui mind pidevalt kritiseeritakse. Kas võiksime sellest rääkida?"*

Kirjuta siia, kuidas alustaksid *sina* sel teemal vanematega vestlust.

✎.....

✔ **IDEE:** 21. peatükk aitab sul teema üles võtta. Ehk on su vanemad valmis seda peatükki sinuga arutama.

Kui sinu arvates ei anna vanemad sulle piisavalt vabadust, võiksid öelda: *"Tahaksin olla vastutustundlikum, et võiksin aja jooksul rohkem vabadust saada. Mille kallal ma peaksin teie arvates tööd tegema?"*

Kirjuta siia, kuidas alustaksid *sina* sel teemal vanematega vestlust.

✎.....

✔ **IDEE:** Vaata üle 1. köite 3. peatükk. Seejärel kirjuta üles küsimused, mis sul lugemise käigus tekkisid.

Mida teha, kui mu ema või isa joob või tarvitab uimasteid?

"Isa ütles, et ta parandab autot, kuid me ei kuulnud temast terve päev midagi. Ema proovis talle helistada, kuid ta ei vastanud. Natukese aja pärast märkasin, et ema on mureliku näoga ja hakkab kuhugi minema. Ta ütles, et läheb vaatab, kus isa on.

Varsti tuli ema tagasi — aga üksi. Kui küsisin, kas isa oli seal, vastas ta ei.

Siis taipasin, et isa teeb jälle oma vanu trikke — täpselt nii nagu eelmine kord. Asi on selles, et mu isa on narkomaan. Kui ta koju tuli, olime emaga juba täiesti endast väljas. Ma ei rääkinud temaga kogu järgmise päeva. Tunnen end sellepärast nii halvasti." **(*Karen, 14*)**

MILJONID noored tunnevad iga päev ängistust, kuna nende ema või isa on alkohoolik või tarvitab uimasteid. Kui sinu vanem on sellises sõltuvuses, võid tunda tema pärast häbi, pettumust või isegi viha.

Näiteks Mary isa oli teiste silmis meeldiv inimene, kuid tegelikult jõi ta salaja, oli kodus vägivaldne ja kasutas labast keelt. "Sageli tulid inimesed meie juurde ja ütlesid, et küll teie olete ikka õnnelikud lapsed, kuna teil on nii tore isa," meenutab Mary kibestusega.*

Kuidas saada hakkama, kui üks sinu vanematest on uimasti- või alkoholisõltlane?

Sõltuvuse tagamaad

Kõigepealt oleks hea saada veidi rohkem teada selle probleemi tagamaadest. "Kes aru saab, see omandab oskuse," ütleb Õpetussõnad 1:5. Niisiis võib sulle abiks olla see, kui uurid üht-teist selle kohta, mis asi sõltuvus üldse on, kes jäävad alkoholist või uimastitest sõltuvusse ja miks.

Näiteks ei saa nimetada alkohoolikuks inimest, kes end aeg-ajalt purju joob, vaid inimest, kel on haiglane vajadus alkoholi järele. Alkohol on haaranud kogu tema tähelepanu — see on talle lausa kinnisidee — ning kui ta on jooma hakanud, ei peata teda enam miski. Tema sõltuvus põhjustab valusaid probleeme, mille tõttu kannatavad tema pere, töö ja tervis.

Kuigi mõnel inimesel võib olla soodumus alkoholismi tekkeks, on sellega ilmselt seotud ka emotsionaalsed tegurid. Õigupoolest tunnevad paljud alkohoolikud end alaväärsena (Õpetussõnad 14:13). Mõned neist

---

* Kui alkohoolikust vanem on sind halvasti kohelnud, oleks hea otsida abi. Räägi oma murest täiskasvanule, keda sa usaldad. Kui oled Jehoova tunnistaja, võiksid otsida abi kogudusevanemalt või mõnelt teiselt küpselt kristlaselt.

> ***Võib juhtuda, et varem või hiljem tuleb mul veelgi oma vanemate pärast piinlikkust tunda, samas olen kindel, et kui loodan Jehoovale, annab ta mulle vastupidamiseks jõudu.*** (*Maxwell*)

on kasvanud üles peres, kus nende endi vanemad olid alkohoolikud. Sellised inimesed leevendavad joomisega emotsionaalset valu, mida lapsepõlves kogetu neis tekitab. Samad tegurid võivad olla seotud ka uimastisõltuvusega.

On selge, et joomine või uimastite tarvitamine vaid süvendab probleeme; inimese mõtlemine ja tundemaailm saab veelgi enam kahjustatud. Just seepärast võib sinu ema või isa vajada sõltuvusest vabanemiseks professionaalset abi.

Ära oota liiga palju

Muidugi ei tee probleemi mõistmine seda olematuks. Kui sa aga oma ema või isa sõltuvusest paremini aru saad, suudad olla veidi kaastundlikum.

Oletame, et su isal on jalaluumurd. Kas sa ootaksid, et ta tuleks sinuga jalgpalli mängima? Aga kui sa teaksid, et ta murdis jala omaenda rumalusest? Kuigi oleksid pettunud, saaksid sa sellegipoolest aru, et tema võimalused sinuga palli mängida on piiratud, seni kuni ta jalg paraneb. Kui

KAS TEADSID . . .

Sõna "austama" võib Piiblis tähendada lihtsalt seadusliku autoriteedi tunnustamist (Efeslastele 6:1, 2). Seega ei tähenda ema või isa austamine seda, et kiidad alati heaks tema teod.

HEA EESKUJU

Hiskija

Hiskija seisab oma elu **teelahkmel.** Ta on vaid 25-aastane ja juba Juuda kuningas. Milline kuningas temast saab? Kas ta laseb end mõjutada oma isa, kuningas Ahase **halval eeskujul?** Kuni oma surmani oli Ahas **mittekahetsev ärataganeja.** Ta toetas paganlikku jumalakummardamist ja isegi põletas vähemalt ühe Hiskija venna paganlikul altaril (2. Ajaraamat 28:1—4). Kuid Hiskija ei lase oma isa silmakirjalikel tegudel tekitada endas põlgust Jehoova teenimise vastu. Samuti ei arva ta, et talle on määratud korrata oma isa vigu. Ta hoopis **'kiindub Jehoovasse'** (2. Kuningate 18:6).

Kas sinu ema või isa pilkab Jehoova teenimist? Kas ta tarvitab su kallal sõnalist või emotsionaalset vägivalda või on mõne halva harjumuse orjuses? Kui nii, siis **ära arva, et pead kordama** tema vigu. Hiskija ei lasknud perekonna halval mõjul oma elu rikkuda. Tegelikult sai temast nii hea kuningas, et "tema sarnast ei olnud kõigi Juuda kuningate hulgas" (2. Kuningate 18:5). Nagu Hiskija, võid ka sina keerulisest perekondlikust taustast hoolimata eluga **hästi** hakkama saada. Kuidas? Kui 'kiindud Jehoovasse'.

Kui suhtud ema või isa sõltuvusse kui vigastusse, mis seab talle tõsiseid piiranguid, siis ei oota sa temalt liiga palju

sa seda mõistad, ei oota sa temalt võimatut.

Nõndasamuti on ka alkoholi- või uimastisõltuvuses vanem emotsionaalselt ja psüühiliselt haige. Muidugi on ta selles "vigastuses" ise süüdi. Ja sa võid olla õigustatult pahane oma ema või isa rumala käitumise pärast. Ent enne kui ta pole oma sõltuvusest vabanenud, on tema võimalused sinu eest hoolitseda piiratud. Kui suhtud tema sõltuvusse kui vigastusse, mis seab talle tõsiseid piiranguid, siis ei oota sa temalt liiga palju.

Mida sa saad teha

On tõsi, et niikaua kui su ema või isa oma eluviisi ei muuda, tuleb sul elada tema käitumisest tingitud tagajärgedega. Mis sind selles aitab?

Ära tunne end vastutavana. Kui su ema või isa on sõltuvuses, lasub vastutus selle eest üksnes temal. Kirjakohas Galaatlastele 6:5 öeldakse, et "igaüks kandku oma koormat". Niisiis pole sinu ülesanne oma ema või isa ravida ega kaitsta teda tema sõltuvusega kaasnevate tagajärgede eest. Näiteks ei pea sa ta ülemusele tema

eest valetama või teda välisuksest sisse lohistama, kui ta sinna purjuspäi on vajunud.

Innusta teda abi otsima. Kõige raskem võib sinu vanemale olla probleemi *tunnistada.* Kui ta on kaine ja rahulik, võiksid tema abikaasa ja vanemad lapsed talle öelda, kuidas tema käitumine peret mõjutab ning mida ta peaks ette võtma.

Lisaks võib talle abiks olla see, kui ta vastab kirjalikult järgmistele küsimustele: *Mis saab minust ja mu perest, kui ma joomist või uimastite tarvitamist ei lõpeta? Mis saaks aga siis, kui ma oma harjumusest vabaneksin? Mida ma pean abi saamiseks tegema?*

Kui olukord muutub ohtlikuks, mine ära. ”Jäta järele [”mine ära”, UM], enne kui puhkeb riid,” ütleb Õpetussõnad 17:14. Ära sea ennast ohtu, sekkudes tülisse. Kui võimalik, mine oma tuppa või sõbra juurde. Vägivallaohu korral oleks ehk vaja kutsuda abi väljastpoolt.

Ära suru oma tundeid maha. Mõned noored tunnevad ennast süüdi, kuna nad on vihased sõltuvuses oleva vanema peale. Täiesti normaalne on tunda mõningast viha, ja seda eriti siis, kui sa ei saa temalt vajalikku armastust ja tuge. On tõsi, et Piibel

IDEE

Selle asemel et vihata oma ema või isa, õpi hoopis vihkama tema halba harjumust (Õpetussõnad 8:13; Juuda 23).

käsib sul austada oma vanemaid (Efeslastele 6:2, 3). Kuid austamine tähendab seda, et pead lugu tema autoriteedist, just nagu sa pead lugu politseinikust või kohtunikust. See ei tähenda, et sa pead heaks kiitma oma ema või isa sõltuvuse (Roomlastele 12:9). Samuti ära arva, et oled hoolimatu, kui sinus tekitab vastikust tema alkoholi- või uimastilembus. Meelemürkide tarvitamine ju *ongi* vastik (Õpetussõnad 23:29—35).

Seltsi ülesehitavate kaaslastega. Kui kodune elu on pea peale pööratud, võid kergesti unustada, mida tähendab normaalne pereelu. Seepärast on tähtis, et käiksid läbi inimestega, kes on emotsionaalselt terved ja kes armastavad Jehoovat. Kristliku koguduse liikmed võivad sind julgustada ja toetada ning aidata leevendada stressi, mida kodune õhkkond sinus tekitab (Õpetussõnad 17:17). Kristlike peredega lävimine võib sulle anda pereelust õige pildi.

tegevusplaan!

Kui ema või isa tarvitab sõnalist või füüsilist vägivalda, siis ma

✎ .....

.....

Võin innustada oma vanemat abi otsima sel viisil, et

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

Otsi abi. Suureks abiks on see, kui saad rääkida oma tunnetest küpsele ja usaldusväärsele täiskasvanule. Kogudusevanemad on meeleldi valmis sind aitama. Piiblis öeldakse, et need mehed on "otsekui redupaik tuule või ulualune vihmahoo eest, otsekui veeojad põudses paigas, otsekui võimsa kalju vari märga igatseval maal" (Jesaja 32:2). Seega ära karda ega häbene nende juurde minna, et saada lohutust ja nõu.

Kirjuta, millist eeltoodud punkti püüad sa kõigepealt rakendada. ✎.....

Võib-olla sa ei suuda kodust olukorda muuta, kuid sa saad muuta seda, kuidas see sind mõjutab. Selle asemel et suunata kogu oma tähelepanu emale või isale, keskendu *iseendale.* "Töötage edasi *oma* pääste nimel," kirjutas apostel Paulus (Filiplastele 2:12, UM). Nii võid säilitada positiivse hoiaku, ja kes teab, võib-olla annab see su vanemale tõuke otsida abi, et sõltuvusest vabaneda.

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Mida teha, kui su vanemad kogu aeg tülitsevad? Kuidas tulla toime sellest tingitud emotsionaalse segadusega?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Miks mõned langevad alkoholi- või uimastisõltuvusse?**
- **Miks pole sina vastutav oma ema või isa sõltuvuse eest?**
- **Mida sa saad oma olukorras muuta ja kuidas seda teha?**

kui ema või isa lõpetab Jehoova teenimise

Mida saaksid teha, kui üks sinu vanematest ei ela enam Piibli põhimõtete järgi ja võib-olla isegi teatab, et ei soovi olla kristliku koguduse liige?

- **Kõigepealt tuleb sul mõista, et Jehoova ei pea *sind* vastutavaks ema või isa tegude eest. Piiblis öeldakse: ”Niisiis tuleb meil igaühel *enda kohta* Jumalale aru anda” (Roomlastele 14:12, UM).**
- **Ära võrdle end teiste noortega, kes on paremas olukorras (Galaatlastele 5:26). ”Selle asemel et seesuguseid mõtteid oma peas haududa, oleks palju parem mõelda, kuidas hakkama saada,” lausub noor mees, kelle isa jättis pere maha.**
- **Vaatamata sellele et su isa või ema ei teeni enam Jehoovat, ole ta vastu lugupidav. Kui ta käsib sul teha midagi, mis pole vastuolus Piibli põhimõtetega, kuuletu talle. Jehoova käsk, et lapsed peavad austama oma ema ja isa, ei sõltu sellest, kas vanemad on usklikud või mitte (Efeslastele 6:1—3). Kui austad oma vanemaid ja kuuletud neile hoolimata nende eksimustest, näitad, et armastad Jehoovat (1. Johannese 5:3).**
- **Jätka tihedat läbikäimist kristliku kogudusega. Selle suure vaimse pere keskelt leiad kindlasti tuge (Markuse 10:30). Noor mees nimega David kartis, et koguduseliikmed hakkavad vältima nende peret, kuna ta isa lõpetas Jehoova teenimise. Kuid David mõistis, et tema kartused olid asjatud. ”Me ei tundnud end tõrjutuna,” lausub ta. ”See kinnitas mulle, et kogudus tõesti hoolib meist.”**

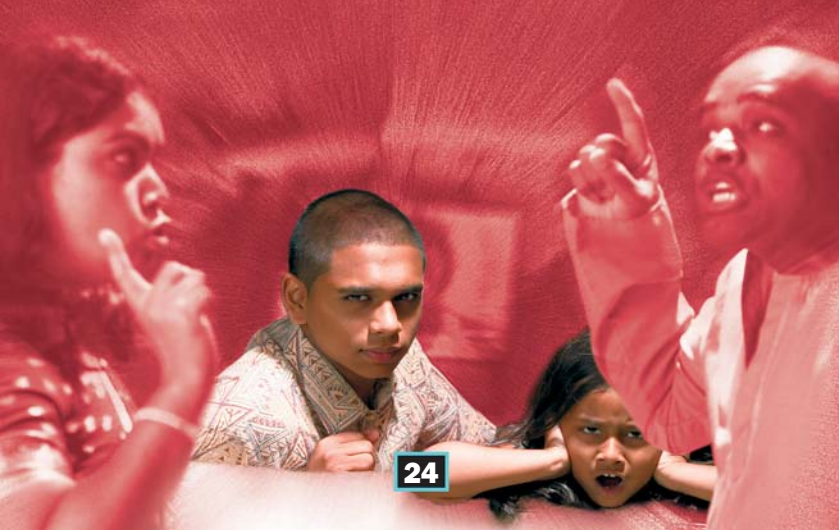

24

Mida teha, kui mu vanemad tülitsevad?

Kas su vanemad tülitsevad sinu juuresolekul? Mis on kõige sagedamini nende sõnelemise põhjuseks?

- ❑ Raha
- ❑ Kodused tööd
- ❑ Sugulased
- ❑ Sina

Mida sa tahaksid oma vanematele öelda selle kohta, kuidas see sulle mõjub?

.....

.....

VANEMATE omavahelised vaidlused mõjutavad sind tahes-tahtmata. Sa ju armastad neid ning loodad, et nad toetavad ja aitavad sind. Seetõttu võivad nende vaidlused sind sügavalt masendada. Sa võid nõustuda Marie'ga, kes lausub: "Väga raske on oma vanematest lugu pidada, kui paistab, et nemad ei pea lugu teineteisest."

Kui näed oma vanemaid nägelemas, oled sunnitud tunnistama valusat tõde: nad polegi nii täiuslikud, kui sa arvasid. See võib tekitada sinus igasugu hirme. Kui nad tülitsevad tihti ja tuliselt, võid karta, et nende abielu on purunemise äärel. "Kui kuulen oma vanemaid tülitsemas," räägib Marie, "kujutan ette, et varsti nad lahutavad ja ma pean valima, kelle juures ma elama hakkan. Samuti kardan, et mind lahutatakse mu õdedest-vendadest."

Miks siis vanemad tülitsevad ja mida teha, kui puhkeb riid?

Tülitsemise põhjused

Üldiselt su vanemad ehk 'sallivad üksteist armastuses' (Efeslastele 4:2). Kuid Piiblis on kirjas, et "kõik on pattu teinud ja on Jumala aust ilma" (Roomlastele 3:23). Su vanemad pole täiuslikud. Seetõttu ei peaks sind üllatama, kui nad ärrituvad ja aeg-ajalt tülitsevad.

Ära ka unusta, et me elame "rasketel aegadel" (2. Timoteosele 3:1). Elatise teenimine, arvete maksmine, töökohal valitsev närviline õhkkond — kõik see lisab abielule pingeid. Ja kui *mõlemad* vanemad käivad tööl, võib tüliküsimuseks saada see, kes milliseid töid kodus teeb.

KAS TEADSID . . .

Ka teineteist armastavate inimeste vahel võib aeg-ajalt kerkida erimeelsusi.

> ***Kuna ma tean, et mu vanemad pole täiuslikud ja et neilgi on raskusi, on mul kergem taluda nendevahelisi tülitsemisi.*** (*Kathy*)

Kui su vanemad tülitsevad, ei tähenda see, et nende abielu on purunemas. Vägagi tõenäoliselt armastavad nad ikka veel teineteist, kuigi nad pole alati ühel meelel.

Mõtle järgmisele näitele. Kas sa oled kunagi vaadanud koos sõpradega filmi ja hiljem leidnud, et sinu arvamus filmist on teistest täiesti erinev? Nii võib juhtuda. Isegi lähedased inimesed näevad asju eri vaatevinklist. Sama võib pidada paika ka sinu vanemate puhul. Võib-olla on mõlemad mures perekonna rahalise seisu pärast, kuid kummalgi on eri seisukoht eelarve osas; mõlemad soovivad korraldada perele puhkust, kuid kummalgi on erinev idee, kuidas lõõgastuda; mõlemad tahavad, et sul koolis kõik hästi läheks, kuid kummalgi on erinev arusaam, kuidas sind parimal moel motiveerida.

Mõte on selles, et isegi kaks inimest, kes üksteist armastavad, võivad asju näha isemoodi. Siiski võib olla raske kuulata, kuidas su vanemad omavahel tülitsevad. Mida siis teha või öelda, et suudaksid seda taluda?

Mida teha

Ole lugupidav. Väga kerge on saada pahaseks vanemate peale, kes omavahel pidevalt tülitsevad. Nemad ju peaksid olema eeskujuks sulle, mitte vastupidi. Ent kui suhtuksid oma vanematesse lugupidamatult, tõstaks see vaid pinget. Pealegi käsib Jehoova Jumal sul oma vanemaid austada ja neile kuuletuda — ja seda isegi siis, kui see pole kerge (2. Moosese 20:12; Õpetussõnad 30:17).

IDEE

Kui su vanemad tülitsevad tihti ja tuliselt, ütle neile lugupidavalt, et nad otsiksid abi.

Mida aga teha, kui vanemad on eri meelt milleski, mis puudutab otseselt sind? Oletame, et üks neist on Jehoova tunnistaja, teine aga mitte. Raskused on kerged tulema, kui seisad oma tõekspidamiste eest ja toetad sellega ema või isa, kes on tunnistaja (Matteuse 10:34—37). Kui sa väljendad oma seisukohti, tee seda alati "leebe meelelaadi ja sügava lugupidamisega". Tulemuseks võib olla see, et ühel päeval muudab sinu uskmatu vanem oma suhtumist. (1. Peetruse 3:15, UM.)

Jää erapooletuks. Mida aga teha siis, kui vanemad avaldavad sulle survet võtta seisukoht küsimustes, mis otseselt sind ei puuduta? Püüa jääda erapooletuks. Ehk võiksid neile viisakalt öelda midagi sellist: "Ema ja isa, ma armastan teid mõlemaid, aga palun jätke mind sellest välja. Te peate selle omavahel ära lahendama."

Räägi oma tunnetest. Anna oma vanematele teada, milliseid tundeid nende tülitsemine sinus tekitab. Vali selline aeg, mil arvad, et nad on valmis sind ära kuulama, ja räägi neile lugupidavalt, kuidas nende vaidlused sind ärritavad, vihastavad või isegi hirmutavad (Õpetussõnad 15:23; Koloslastele 4:6).

Mida mitte teha

Ära mängi abielunõustajat. Kuna sa oled veel noor, pole sa lihtsalt pädev lahendama oma vanemate erimeelsusi. Toome näite. Kujuta ette, et lendad väikelennukiga ning kuuled, kuidas piloot ja kaaspiloot omavahel vaidlevad. On arusaadav, et see teeks sind ärevaks. Mis aga juhtuks, kui hakkaksid neid õpetama, kuidas lennukit juhtida, või püüaksid lausa juhtimise üle võtta?

Samamoodi teeks perekonnas asja ilmselt hullemaks see, kui püüaksid nii-öelda juhtimise üle võtta ehk segad end vanemate abieluprobleemidesse. Piiblis öeldakse: "Ülbusest tõuseb riid, aga kes nõu kuulda võtavad, on targad ["nendega, kes üheskoos nõu peavad, on tarkus",

Vanemate probleemidesse sekkumine on sama kui õpetada piloote lennukit juhtima

UM]" (Õpetussõnad 13:10, P 1997). Tõenäoliselt leiavad vanemad oma probleemidele ise lahenduse (Õpetussõnad 25:9).

Ära sekku. Juba üksnes kahe inimese sõnasõda on ebameeldiv kuulata, kolmest rääkimata. Ükskõik kui väga sa ka tahaksid vaidlusse sekkuda, lasub vastutus erimeelsused lahendada vanematel, mitte sinul. Niisiis kui tegemist on selliste isiklikku laadi küsimustega, püüa järgida Piibli nõuannet 'ajada oma asju' (1. Tessalooniklastele 4:11).

Ära ässita vanemaid üksteise vastu. Mõned noored õhutavad ise vanemaid tülitsema, kihutades neid üksteise vastu üles. Kui ema ütleb ei, püüavad nad isalt nõusolekut välja meelitada. Kavala manipuleerimisega võid küll saada oma tahtmise, kuid lõppkokkuvõttes tekitad vaid peres pingeid.

Ära lase *nende* käitumisel mõjutada *enda* käitumist. Noormees nimega Peter hakkas isale kätte maksma selle eest, et too oli pereliikmeid halvasti kohelnud. Varsti Peter aga mõistis, et käitub kristlasele sobimatult. "Tahtsin talle

tegevusplaan!

Kui vanemad hakkavad tülitsema, siis mina

✎ .....

.....

Kui vanemad tahavad, et oleksin ühe poolt, siis ütlen neile

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

”Teie sõnad olgu alati heatahtlikud.”
(Koloslastele 4:6, UM)

haiget teha,” lausub ta. ”Olin nii vihane selle pärast, kuidas ta kohtles ema, mind ja õde.” Peagi tuli Peteril oma tegude tagajärgedega silmitsi seista. Mida see õpetab? Halb käitumine üksnes süvendab koduseid probleeme (Galaatlastele 6:7).

Kirjuta, millise selles peatükis toodud punkti kallal tuleb sul kõige rohkem tööd teha. ✎.....

Selge on see, et sa ei saa oma vanemate tülitsemistele lõppu teha. Kuid võid olla kindel, et Jehoova aitab sul toime tulla tunnetega, mida need sinus tekitavad (Filiplastele 4:6, 7; 1. Peetruse 5:7).

Püüa rakendada eeltoodud nõuandeid. Aja jooksul võivad su vanemad tõsiselt järele mõelda, kuidas oma probleeme lahendada. Ja mine tea, võib-olla nad isegi lõpetavad tülitsemise.

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Kuidas saada hakkama üksikvanemaga peres?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Miks mõned vanemad tülitsevad?**
- **Miks sa ei peaks ennast nende probleemides süüdistama?**
- **Mida sa võiksid oma vanemate käitumisest õppida?**

mida teha, kui vanemad lähevad lahku?

Kuidas oleks segastest tunnetest hoolimata tark toimida, kui su vanemad lähevad lahku? Mõtle järgnevatele soovitustele:

- ***Ära tekita endas valesid ootusi.*** Su esimeseks mõtteks võib olla see, kuidas neid jälle kokku viia. Anne meenutab: "Pärast seda, kui vanemad läksid lahku, võtsime aeg-ajalt ikka midagi üheskoos ette. Sosistasime õega üksteisele, et jookseme veidi kaugemale ja jätame nad omavahele. Kuid sellest polnud kasu. Nad ei hakanud enam kunagi koos elama."

Õpetussõnad 13:12 ütleb: "Pikk ootus teeb südame haigeks." Selleks et mitte liigselt masenduda, pea meeles, et sa ei saa juhtida oma vanemate elu. Sina pole nende lahuselus süüdi ning tõenäoliselt ei saa sa ka nende abielu lappida (Õpetussõnad 26:17).

- ***Ära kanna viha.*** Viha ühe või mõlema vanema vastu võib sulle vaid kahju teha. Tom meenutab, mida ta tundis 12-aastaselt: "Olin oma isa peale väga vihane. Ma ei tahaks kasutada sõna "vihkama", kuid tundsin midagi sarnast. Ma ei saanud aru, kuidas ta sai väita, et hoolib meist, kui ise oli meid maha jätnud."

Lahkumineku korral on aga harva küsimus vaid selles, et üks vanematest on täiesti hea ja teine üdini halb. Tõenäoliselt pole vanemad sulle rääkinud kõike oma abielust või selle purunemise põhjustest; nad ei saa sellest võib-olla ise ka aru. Niisiis, kui sul pole asjast tervikpilti, ära hakka kiiresti järeldusi tegema (Õpetussõnad 18:13). Muidugi pole kerge vihast hoiduda, ja on üsna loomulik, et oled mõnda aega täitsa endast väljas. Kuid viha ning kättemaksuhimu võib tasapisi kahjustada su isiksust.

Põhjendatult öeldakse meile Piiblis: ”Hoidu meelepahast ja hülga viha” (Laul 37:8).

● ***Ole realistlik.*** Mõned noored kalduvad teise äärmusse. Nad hakkavad pere maha jätnud vanemat hoopis ülistama. Näiteks oli ühe noore isa alkohoolik ja naistekütt, kes jättis pere korduvalt maha ja lõpuks lahutas oma naisest. Kuid see noor meenutab, et mingil põhjusel ta peaaegu ülistas oma isa.

Selline põhjendamatu ülistamine pole haruldane. Ühes riigis elab ligi 90 protsenti lahutatud vanemate lastest oma emaga, aga samas käivad nad läbi ka isaga. Niisiis jääb sageli laste eest hoolitsemine ema õlule, ning temal tuleb tegeleda ka nende distsiplineerimisega. Hoolimata toetusrahadest muutub ema majanduslik olukord pärast lahutust halvemaks. Samas isade materiaalne olukord võib muutuda *paremaks.* Ja mis on tulemus? Külaskäigud isa juurde tähendavad kingitusi ja mõnusat ajaveetmist, ent kooselu emaga sentide lugemist ning käske ja keelde. Kahjuks on mõned noored isegi kolinud uskmatu ema või isa juurde, kes on rikkam ja kes annab rohkem vabadust (Õpetussõnad 19:4).

Kui ka sul tekib ahvatlus selline valik teha, mõtle, mis on su jaoks tähtsaim. Pea meeles, et sa vajad moraalset juhatust ja suunamist. Mitte miski muu, mida vanemad võivad sulle anda, ei avalda su iseloomule ja elule sügavamat mõju (Õpetussõnad 4:13).

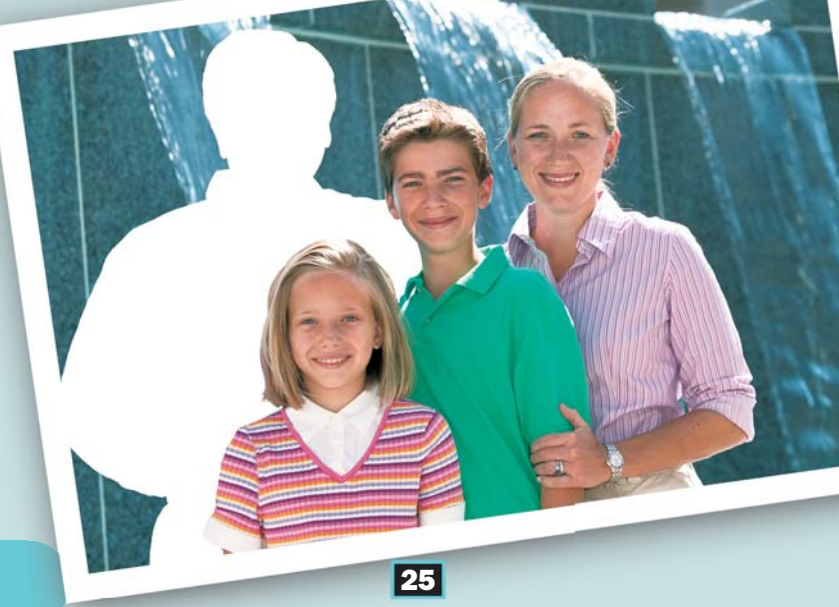

25

Kas üksikvanemaga peres saab olla õnnelik?

”Neil, kes kasvavad mõlema vanemaga peres, on oma tuba ja nad saavad osta uusi riideid. Kuid mina pean oma tuba jagama ja harva saan riideid, mis mulle meeldivad. Ema ütleb, et tal pole nende jaoks raha. Kui ema tööl on, tuleb mul teha enamik kodustest töödest. Tunnen end nagu teenijatüdruk, kellelt lapsepõlv on röövitud.” **(*Shalonda, 13*)**

POLE kahtlustki, et ideaalne on see, kui peres on kaks armastavat vanemat. Koos saavad nad pakkuda rohkem juhatust, kaitset ja tuge. Ka Piiblis öeldakse: ”Parem on

olla kahekesi kui üksi, sest üheskoos on nende töö tõhusam" (Koguja 4:9, "Today's English Version").

Kuid kahjuks on kahe vanemaga pered nii-öelda väljasuremisohus. Näiteks Ameerika Ühendriikides elavad rohkem kui pooled lapsed enne 18-aastaseks saamist mingi aja üksikvanemaga peres.*

Siiski tunnevad mõned piinlikkust, et neid kasvatab vaid üks vanem. Teisi jällegi rõhuvad raskused ja probleemid, mis sellise eluga kaasnevad. Kui sina kasvad üksikvanemaga peres, siis milliseid raskusi sul on? Kirjuta, mis vaevab sind kõige enam.

✎.....

Kas see, et sul pole üht vanemat, kes sind armastaks ja su eest iga päev hoolitseks, tähendab, et su elu on õnnetu ja jääbki selliseks? Mitte sugugi! Palju sõltub sinu suhtumisest. Õpetussõnad 15:15 ütleb: "Viletsal on kõik päevad pahad, aga rõõmsal südamel on alati pidu." Nagu see õpetussõna näitab, sõltub inimese meeleolu rohkem tema suhtumisest kui eluolust. Mida sa siis võiksid teha, et hoolimata sinu olukorrast oleks su 'süda rõõmus'?

Seisa vastu negatiivsetele tunnetele

Esiteks ära lase teiste negatiivsetel märkustel end rivist välja lüüa. Näiteks suhtuvad mõned õpetajad üksikvanemaga lastesse halvakspanuga. Mõningad neist on isegi järeldanud, et selliste laste kõik käitumisprobleemid on tingitud ebatervest kodusest olukorrast. Kuid mõtle, kas selliseid märkusi tegevad inimesed tõesti tunnevad sind ja su peret? Või kas nad vaid kordavad seda, mida teised on üksikvanemaga perede kohta öelnud?

---

* Üsna sarnane on olukord ka Eestis.

Tasub märkida, et Piiblis kasutatakse väljendit ”isata poiss” palju kordi, kuid mitte kordagi alandavas tähenduses. Peaaegu alati, kui see väljend esineb, võib näha, et Jehoova on siiralt huvitatud lastest, kes kasvavad üksikvanemaga peres.*

Teisest küljest võivad aga mõned inimesed olla sinuga rääkides liialt ettevaatlikud. Näiteks ei taha nad kasutada selliseid sõnu nagu ”isa”, ”abielu”, ”lahutus” või ”surm”, kartes, et need võivad sind haavata või sulle piinlikkust valmistada. Kas see häirib sind? Kui jah, siis anna taktitundeliselt teada, et nende kartused on alusetud. 14-aastane Tony ei tundnud oma pärisisa. Ta ütleb, et mõned inimesed pelgavad teatud sõnu välja öelda. Tony aga kasutab nendega rääkides teadlikult selliseid sõnu. Ta lausub: ”Tahan, et nad teaksid, et ma ei tunne oma olukorra pärast piinlikkust.”

Ära unista sellest, mis võiks olla

On täiesti loomulik, et kui su vanemad on lahutatud või kui üks neist on surnud, tunned kurbust ja kaotusvalu. Kuid varem või hiljem tuleb sul oma olukorraga leppida. Piiblis antakse nõu: ”Ära ütle: ”Miks olid endised ajad paremad kui nüüdsed?”” (Koguja 7:10). 13-aastane Sarah, kelle vanemad lahutasid, kui ta oli kümnene, lausub: ”Ei tasu end pidevalt piinata mis-siis-kui-mõttega või arvata, et kõikide sinu probleemide põhjuseks on see, et oled

KAS TEADSID . . .

Kui võtad kodus enda kanda rohkem vastutust, saad kiiremini küpseks kui need noored, kes kasvavad kahe vanemaga peres ja kellel on vastutust vähem.

* Vaata ”Uue maailma tõlkest” näiteks kirjakohti 5. Moosese 24:19—21 ja Laul 68:5 (eestikeelses Piiblis salm 6).

> ***Pärast vanemate lahutust olen saanud emaga kõigest rääkida. Oleme nüüd väga lähedased.*** (*Melanie*)

kasvanud üksikvanemaga peres, või et normaalsete perede lapsed elavad justkui imedemaal." See on hea nõuanne. Pealegi ei puudu ka "ideaalses" peres probleemid.

Kujuta ette, et su pere on kui sõudetiim. Ideaalne oleks, et tiim on täies koosseisus. Kuid üksikvanemaga peres on üks sõudja puudu ning seega peavad teised veidi rohkem pingutama. Kas võiks öelda, et selline pere ei saa hakkama? Ei! Niikaua kui ülejäänud tiimiliikmed koostööd teevad, liigub paat edasi ja jõuab sihtpunkti.

Kas sa kannad oma koormat?

Mida konkreetselt võiksid sa teha, et nii nagu iga pereliige, kannaksid ka sina oma koormat? Mõtle kolme järgneva soovituse peale:

Üksikvanemaga pere on kui sõudetiim, kust puudub üks liige. Teised peavad küll veidi rohkem tööd tegema, kuid üheskoos saavad nad hakkama

IDEE

Kui tunned, et su õlule on pandud liiga palju kohustusi, soovita taktitundeliselt emal või isal . . .

- **koostada nimekiri kõikidest kodustest töödest, mida iga pereliige peab tegema.**
- **jaotada vajaduse korral kodused tööd pereliikmete vahel ümber.**

Õpi olema kokkuhoidlik. Enamikus üksikvanemaga peredes on raha suureks probleemiks. Mida saad sina omalt poolt teha? Varem mainitud Tony ütleb: ”Mõned mu koolikaaslased seavad vanemad fakti ette, et kui nad neile firmatosse ja -riideid ei osta, siis nad kooli ei lähe. Mul pole küll kõige popimaid riideid, kuid see-eest on need alati puhtad ja korras. Ema annab oma parima; ma ei taha ta elu raskemaks teha.” Kui veidi pingutad, võid olla nagu apostel Paulus, kes ütles: ”Ma olen õppinud olema rahul sellega, mis mul on. . . . Olen kõigega ja kõigi oludega harjunud” (Filiplastele 4: 11, 12).

Raha saab kokku hoida ka nii, kui väldid raiskamist (Johannese 6:12). Teismeline Rodney lausub: ”Püüan kodus olla ettevaatlik, et asju mitte lõhkuda ega valesti kasutada, sest nende parandamine või asendamine maksab. Lülitan välja elektririistad ja valguse, kui neid vaja pole. See aitab vähendada elektriarveid.”

Ilmuta algatusvõimet. Paljud üksikvanemad ei ole väga varmad kodus reegleid kehtestama või paluma, et lapsed aitaksid teha koduseid töid. Miks? Mõned arvavad, et saavad korvata ühe vanema puudumist sellega, et teevad laste elu võimalikult lihtsaks. Nad võivad arutleda: ”Ma ei taha, et mu lapsel poleks võimalust mõnusalt aega veeta.”

LISALUGEMIST SAMAL TEEMAL
1. KÖITE 4. PEATÜKIST

”[Ära] pea silmas mitte ainult oma, vaid ka teiste kasu.”
(Filiplastele 2:4, P 1997)

Sul võib aga tekkida kiusatus kasutada ära oma ema või isa süütunnet. Kuid nii sa hoopis suurendad tema koormat, mitte ei kergenda seda. Ilmuta pigem algatusvõimet ja aita teda. Mõtle sellele, mida Tony oli valmis tegema. ”Ema töötab haiglas ja ta tööriided peavad olema alati triigitud,” räägib ta. ”Ma siis triigingi need ära.” Aga kas see pole mitte naiste töö? ”Mõned arvavad jah,” lausub Tony. ”Kuid nii saan ma ema aidata.”

Ole tänulik. Lisaks praktilisele abile saad ema või isa tuju tõsta ka nii, et väljendad talle tänulikkust. Üks ema, kes kasvatas oma lapsi üksinda, kirjutas: ”Sageli on juhtunud nii, et kui olen tööpäevast täiesti kurnatud,

tegevusplaan!

Võitlen negatiivsete tunnete vastu nii, et

✎.....

.....

Kui teised on minuga suheldes liialt ettevaatlikud, siis ütlen, et

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

võtab mind kodus vastu kaetud laud ja pliidi ääres askeldav tütar, ning poeg tuleb ja kallistab mind." Kuidas ta end pärast tunneb? "Mu tuju muutub paugupealt paremaks," räägib ta.

Millise kolme eeltoodud punkti kallal tuleb sul kõige rohkem tööd teha? ✎.....

Kui elad üksikvanemaga peres, on sul võimalus arendada selliseid omadusi nagu kaastunne, omakasupüüdmatus ja usaldusväärsus. Veelgi enam, Jeesus ütles: "Õndsam on anda kui võtta" (Apostlite teod 20:35). Kui oled valmis ema või isa aitama, teeb see sind õnnelikumaks.

Muidugi mõista soovid sa aeg-ajalt, et su kõrval oleks ka teine vanem. Siiski *võid* sa õppida oma olukorras toime tulema. Sellise järelduseni jõudis ka Nia. Ta lausub: "Pärast isa surma ütles mulle keegi, et mu elu kujuneb just selliseks, nagu ma ise selle teen. Need sõnad sööbisid mu mällu ja aitasid mul aru saada, et ma *ei pea* olema olukorra ohver." Sul võib olla samasugune hoiak. Pea meeles, et su õnn ei sõltu mitte sellest, milline on sinu olukord, vaid sellest, kuidas sa oma olukorda suhtud ja sellega kohaned.

MIDA SINA ARVAD?

- **Miks suhtuvad mõned üksikperedest pärit lastesse eelarvamusega?**
- **Miks ei pruugi ema või isa paluda sul aidata teha koduseid töid?**
- **Kuidas sa saad emale või isale tänulikkust väljendada?**

Kirjuta, mis on sulle kodus kõige raskem ja miks.

✎

Nüüd, kui oled selle osa läbi lugenud, mida sa kavatsed teha, et selle probleemiga hakkama saada?

7 TUNDED

Milline järgmistest väidetest iseloomustab sind kõige paremini?

✎ ❑ **Mul on raske oma tundeid vaos hoida.**

❑ **Ma olen täielik hädapätakas. Mul ei õnnestu miski.**

❑ **Ma olen alati kurb ja miski ei paku mulle rõõmu.**

❑ **Ma lihtsalt ei suuda mõelda millelegi muule kui vastassoole.**

❑ **Mõnikord tunnen, et mind tõmbab samasooliste poole.**

Kui tunned, et mõni neist väidetest käib sinu kohta, siis ära heida meelt! **Peatükkides 26—29** arutatakse, kuidas oma tundeid valitseda, et nad sinu üle võimust ei võtaks.

Kuidas oma tundeid valitseda?

MIS sa arvad, kas tuli on hea või halb? Tõenäoliselt ütleksid, et oleneb olukorrast. Külmal talveõhtul annab kaminas praksuv tuli vajalikku soojust. Selles mõttes on see hea. Kui aga tuli on kontrolli alt väljunud, võib see kiiresti levida ja neelata kogu maja. Siis on see halb.

Nii on ka sinu tunnetega. Kui neid vaos hoida, saad näiteks sõlmida lähedasi sõprussuhteid. Teisalt aga, kui neile vaba voli anda, võib see olla hävitav nii sulle kui ka inimestele sinu ümber.

Aeg-ajalt võid sa tunda, et viha või kurbus võtavad sinu üle võimust. Kuidas selliseid tundeid valitseda? Arutame neid ükshaaval.

Kuidas viha maha suruda

Pole kerge taluda valu, mida tekitab väärkohtlemine. Mõned on sellises olukorras kaotanud enesevalitsuse. Ka Piiblis räägitakse vihastujatest ja neist, kes peavad viha (Õpetussõnad 22:24; 29:22). Talitsemata viha pole mingi tühiasi. See võib panna sind tegutsema viisil, mida sa hiljem kahetsed. Kuidas siis oma tundeid valitseda, kui sind on halvasti koheldud?

Kõigepealt analüüsi olukorda ausalt. Äkki saad selle probleemi oma südames ära lahendada (Laul 4:5).* Pea meeles, et kui tasud "kurja kurjaga", valad vaid õli tulle (1. Tessalooniklastele 5:15). Kui oled asja vaaginud ja selle pärast palvetanud, võid leida, et seda polegi nii raske sinnapaika jätta. Sellisel juhul viha ei valitse su üle (Laul 37:8).

Mida teha aga siis, kui valu

KAS TEADSID . . .

Kui oled väsinud ja näljane, on tundeid palju raskem vaos hoida.

* Kui sind kiusatakse, vaata peatükki 14. Kui aga sõber on sind vihastanud, leiad kasulikke mõtteid peatükist 10.

Inimene, kes peab vimma, on nagu kala konksu otsas — keegi teine on saanud võimust ta üle

lihtsalt ei kao? Piiblis öeldakse, et on ”aeg vaikida ja aeg rääkida” (Koguja 3:7). Kas võiksid rääkida inimesega, kes sind haavas? Kui see pole mõistlik, võiksid ehk anda oma tunnetest teada vanematele või mõnele küpsele sõbrale. Kui keegi püüab sind meelega kiusata, pinguta kõvasti, et olla ta vastu lahke. Leheküljel 221 on toodud tabel, mis aitab sul mõelda, kuidas oleks õige reageerida olukordades, mis sind tavaliselt endast välja viivad.

Palu, et Jehoova aitaks sul hoiduda vimma pidamisest inimese vastu, kes sulle haiget tegi. Ära unusta, et kuigi sa ei saa muuta juhtunut, *saad* sa muuta oma reageeringut sellele. Kui lased endas vimmal kuhjuda, oled sama abitu kui kala konksu otsas. Sellisel juhul kontrollib keegi teine sinu mõtlemist ja tundeid. Kas ei soovi sa hoida ohjasid hoopis *enda* käes? (Roomlastele 12:19.)

Kuidas taluda kurbust

”Viimasel ajal olen olnud tujukas ja enda vastu liialt kriitiline,” lausub 16-aastane Laura. ”Ma ei leia elust mingit rõõmu ja nutan ennast igal õhtul magama.” Nagu Laura,

talitse oma viha

Täida tabel

olukord	esmane reageering	parem oleks nii
Klassikaaslane pilkab mind	*Vastan samaga*	*Ei tee märkusest välja ning näitan, et see ei kõiguta mind*
Õde "laenas" luba küsimata mu lemmikkingi	*Teen tagasi ja "laenan" ka temalt midagi*	✎..... .....
Vanemad karistavad mind koduarestiga	....	....
....	....	....
....	....	....

nii tunnevad ka paljud teised noored, et pinged justkui matavad nad enda alla. Kuidas on lood sinuga? Vanemate, sõprade ja õpetajate esitatud nõudmised, murdeeaga kaasnevad kehalised ja emotsionaalsed muutused ning tunne, et oled mingi tühise eksimuse pärast täielik hädapätakas, võivad teha sind õnnetuks.

Selleks et meeleheidet leevendada, on mõned noored isegi hakanud ennast vigastama.* Kui ka sul on selline harjumus, siis püüa mõista, mis on selle põhjuseks. Näiteks vigastatakse end sageli selleks, et taluda stressi. Kas miski, näiteks seoses pere või sõpradega, tekitab sinus ahastust?

Üks parimaid viise, kuidas negatiivsete tunnetega hakkama saada, on rääkida oma ema või isaga või siis mõne küpse kaaskristlasega. Ta võib sulle olla kui sõber, kes sind hädaajal aitab (Õpetussõnad 17:17). 16-aastane Liliana rääkis oma tunnetest paarile küpsele kristlikule õele. Ta lausub: "Kuna nad on minust vanemad, on nende nõuanded mõistlikud. Neist on saanud mu head sõbrad."# 15-aastane Dana selgitab, et sai mõningast kergendust sellest, et käis rohkem kuulutamas. "See oli parim, mida teha võisin," ütleb ta. "Tegelikult oli see kõige õnnelikum aeg minu elus."

Kui oled kurb ja masendunud, on kõige tähtsam see, et sa ei jätaks unarusse palveta-

IDEE

Räägi iga päev emale-isale üks hea asi, mis sul päeva jooksul juhtus, isegi kui see tundub tühine. Kui kerkib tõsisemaid probleeme, on nendest kergem rääkida ja vanemad on meelsamini valmis sind kuulama.

* Enesevigastajad lõiguvad, põletavad, muljuvad või kriimustavad oma nahka sihilikult.

Kui sa ei suuda rääkida kellegagi silmast silma, proovi kirjutada kiri või helistada. Usalduslik vestlus on sageli esimene samm, mis aitab leida hingelist tasakaalu.

> ***Kõige tähtsam oli teadmine, et keegi tõesti hoolib minust ja et võin kellegagi rääkida, kui jälle omadega läbi olen.***
> **(*Jennifer*)**

mist. Laulik Taavet, kellele raskused polnud võõrad, kirjutas: ”Heida Jehoova peale oma koorem, ja tema hoolitseb sinu *eest*” (Laul 55:23). Jehoova mitte ainult ei tea, mida sa läbi elad, vaid ka ’peab hoolt sinu *eest*’ (1. Peetruse 5:7). Kui su süda mõistab sind hukka, pea meeles, et ”Jumal on suurem kui meie süda ja teab kõik” (1. Johannese 3:20). Ta mõistab paremini kui sa ise, *miks* sa oled ahastuses, ja võib kõrvaldada emotsionaalsed raskused.

Kui kurbus püsib, võib põhjuseks olla mingi tõsisem tervisehäire, näiteks depressioon.* Sel juhul oleks hea pöörduda arsti poole. Ära pigista selle probleemi *ees*

* Rohkem infot depressiooni kohta leiad 1. köite 13. peatükist.

tegevusplaan!

Negatiivne tunne, millega ma kõige enam võitlust pean, on:

✎ .....

.....

Suudan seda tunnet vaos hoida nii, et

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

”Ära lase kurjal võitu saada enese üle, vaid võida sina kuri ära heaga!”
(Roomlastele 12:21)

silmi kinni. Oletame, et sõidad autoga ning kuuled järsku mootorist kloppimist. Kas lahenduseks oleks see, kui keerad raadio kõvemaks? Kindlasti mitte. Niisamuti oleks ka sul targem enda probleemiga tegeleda. Pole mingit põhjust oma olukorra pärast piinlikkust tunda. Paljud noored, kel on depressioon või mõni muu sarnane tervisehäire, on saanud ravist abi.

Ära unusta, et su tunded on nagu tuli. Kui neid vaos hoida, on need head, kui neile aga vaba voli anda, on need hävitavad. Anna endast parim, et oma tundeid talitseda. Muidugi ütled või teed sa aeg-ajalt asju, mida hiljem kahetsed. Kuid ole kannatlik. Aja jooksul õpid sa oma tundeid valitsema ega lase neil enda üle võimust võtta.

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Kas sa oled perfektsionist? Kuidas ebaõnnestumistesse kergemalt suhtuda?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Miks Jumal ei kiida heaks viha väljavalamist?**
- **Kuidas võib sulle mõjuda see, kui oled vihameelne?**
- **Mis aitab sul taluda kurbust?**

27

Miks ma olen selline perfektsionist?

Kas masendud, kui sa ei saa kontrolltöö eest maksimumpunkte?
❑ Jah
❑ Ei

Kas tunned end täieliku hädavaresena, kui keegi sind veidigi kritiseerib?
❑ Jah
❑ Ei

Kas sul on raske leida või hoida sõpru, kuna mitte keegi ei näi vastavat sinu mõõdupuudele?
❑ Jah
❑ Ei

KUI vastasid jaatavalt kas või ühele ülaltoodud küsimusele, siis võib-olla oled perfektsionist. ”Mis siis selles nii halba on, kui tahan teha asju nii nagu peab?” võid sa küsida. Ega olegi. Piiblis kiidetakse meest, ”kes oma töös on tubli” (Õpetussõnad 22:29). Kuid perfektsionist läheb äärmusse.

Näiteks tunnistab 19-aastane Jason: ”Keskkooli viimases klassis tundsin, et kui ma ei saa

KAS TEADSID . . . ?

Kuigi Jehoova on täiuslik, pole ta ebatäiuslike inimestega tegeledes perfektsionist. Ta ei oota meilt midagi ülemäärast ega ebarealistlikku.

> ***Teha oma parim või olla perfektsionist on kaks täiesti ise asja: üks on mõistlik, teine mitte.*** (*Megan*)

kontrolltöö eest maksimumpunkte, pole ma üldse hea õpilane. Õppisin ka klaverit mängima ning arvasin, et pean seda tegema nagu kontsertpianist."

Täiusetaotlus võib isegi takistada Jumala teenimist. Mõtle, mis võiks juhtuda noorega, keda tuuakse kogu aeg teistele eeskujuks. Kuna ta on pidevalt tähelepanu keskpunktis, võib ta tunda end kui köielkõndija, kelle igat sammu hoolega jälgitakse. Iseenesest pole selles ju midagi halba, kui keegi on koguduses nii noortele kui ka vanadele eeskujuks. Kui aga noor püüab teha kõike veatult, võib ta kaotada Jehoova teenimises rõõmu. Sel juhul vajab ta abi; kuid ta ei pruugi seda küsida, kuna kardab valmistada pettumust neile, kes on temast heal arvamusel. Tal võib koguni tekkida kiusatus alla anda ja mõelda, et kui ta ei suuda teha kõike täiuslikult, miks siis üldse pingutada.

Võitlus perfektsionismiga

Perfektsionist mõtleb, et eksimine on keelatud. Selline suhtumine on aga vale. Piiblis öeldakse selgelt: "Kõik on pattu teinud ja on Jumala aust ilma" (Roomlastele 3:23). Niisiis pole mitte kellelgi meist võimalik olla absoluutselt täiuslik. Tegelikult mõte, et võid olla täiuslik, on sama nonsenss kui arvamus, et suudad õhku tõusta ja

IDEE

Mõtle mingi ülesande peale, mida oled pidevalt edasi lükanud, kuna kardad, et sa ei tee seda täiuslikult. Pane paika kuupäev, mis ajaks sa selle ära teed.

HEA EESKUJU

Paulus

Apostel Paulus suhtub endasse **realistlikult.** Ta tunnistab ausalt: ”Kuigi ma **tahan teha head,** on mulle omane teha kurja.” See aga ei tähenda, et Paulus on halb inimene. ”Seespidise inimese poolest on mul Jumala käsust hea meel,” kirjutab ta. Kuid milles siis probleem? Ta ütleb: ”Ma tunnen **teist käsku,** mis paneb vastu mu mõistuse käsule ja **võtab mind vangi** patu käsu alla, mis on mu liikmetes.” Paulus tunneb oma eksimuste pärast kurbust ja hüüatab: ”Oh mind **viletsat** inimest!” (Roomlastele 7:21—25).

Kui sina oled oma eksimuste pärast muserdunud, siis tuleta meelde, et Pauluski tundis end vahel samamoodi. Ta aga ei unustanud, et Kristus suri temasarnaste inimeste eest, ning seetõttu võis ta öelda: **”Tänu olgu Jumalale Jeesuse Kristuse, meie Issanda läbi!”** (Roomlastele 7:25). Paulus suhtus lunastusse kui isiklikku kingitusse. Ta kirjutas: ”Ma elan usus Jumala Pojasse, kes *mind* on armastanud ja on iseenese andnud *minu* eest” (Galaatlastele 2:20, meie kursiiv). Kui tunned end rusutuna, **mõtiskle lunastuse üle.** Ja kui su eksimused sind masendavad, ära kunagi unusta, et Kristus suri patuste, mitte täiuslike inimeste eest.

perfektsionism ja sõprussuhted

Kas sa oled oma elust kellegi välja tõuganud ainuüksi seetõttu, et ta ei vastanud sinu nõuetele? Või kas inimesed hoiavad ise sinust eemale, kuna ootad sõprussuhetelt liiga palju? Piibel annab nõu: "Ära ole liiga õiglane ja ära pea ennast väga targaks: miks peaksid ennast hävitama?" (Koguja 7:16). Üks viis, kuidas perfektsionist "ennast hävitab", on see, et ta tõrjub eemale inimesed, kes muidu temaga meeleldi seltsiksid. "Mitte keegi ei soovi käia läbi inimesega, kes paneb teised end halvasti tundma," lausub Amber. "Ma tean perfektsioniste, kes on kaotanud head sõbrad mingi mõttetu asja pärast."

lennata. Ükskõik kui väga sa seda ka tahaksid, see lihtsalt *pole* võimalik.

Kuidas siis võidelda perfektsionismiga? Proovi järgmisi soovitusi:

Sõnasta enda jaoks ümber mõiste "edu". Kas sa väsitad end sellega, et püüad olla kõiges number üks? Piiblis öeldakse, et selline vaevanägemine võib olla otsekui "tuule tagaajamine" (Koguja 4:4, UM). Fakt on see, et vaid vähesed saavad olla *parimad.* Ja kui see kellelgi õnnestub, siis on vaid aja küsimus, mil tuleb keegi teine, kes ta troonilt tõukab. Edukas olla tähendab seda, et teed *oma* parima, mitte ei püüa *teisi* üle trumbata (Galaatlastele 6:4).

Ole realistlik. See, mida sa endalt ootad, peaks olema tasakaalus *nii* sinu võimete *kui ka* võimalustega. Kui sa sead lati liiga kõrgele, võib see olla märk liigsest enese-

Püüd olla täiuslik on sama mõttetu kui katse lennata

kindlusest, lausa isekusest. Apostel Paulus annab tarka nõu: ”Ma [ütlen] igaühele teist, et ta ei mõtleks endast rohkem, kui on vaja mõelda” (Roomlastele 12:3, UM). Niisiis ole realistlik, ära oota endalt liiga palju. Püüa teha oma parim, kuid ära taotle täiuslikkust.

Võta asja rahulikult! Proovi teha midagi, milles sa *pole* eriti osav, näiteks mängida mõnd pilli. Kindlasti sa teed palju vigu. Kuid sel korral püüa suhtuda oma

tegevusplaan!

Kui muutun enda suhtes liialt kriitiliseks, siis ma

✎ .....

.....

Kui muutun teiste suhtes liialt kriitiliseks, siis ma

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

”Ükski inimene ei ole maa peal nii õige, et ta teeks ainult head, aga mitte kunagi pattu!” (Koguja 7:20)

vigadesse teistmoodi. Piibel ütleb, et on ”aeg naerda” (Koguja 3:4). Miks mitte võtta siis asja rahulikult? Nii tehes mõistad, et eksimine kuulub õppimise juurde. Tõsi, sul võib olla raske leppida sellega, et teed vigu. Kuid pinguta teadlikult selle nimel, et heita peast negatiivsed ja kriitilised mõtted.

Pea alati meeles, et Jehoova ei oota täiuslikkust. Ta soovib üksnes seda, et oleksime talle ustavad (1. Korintlastele 4:2). Kui püüad olla ustav, võid olla endaga täiesti rahul — kuigi sa pole täiuslik.

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Homoseksuaalsus on tänapäeval paljude arvates täiesti normaalne. Kuidas sellest hoiduda? Mida teha, kui sul on homoseksuaalsed kalduvused?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Millistes valdkondades kipud sa endale liialt kõrgeid eesmärke seadma?**
- **Millised piiblisalmid kinnitavad sulle, et Jehoova Jumal ei oota oma teenijatelt täiuslikkust?**
- **Miks võivad mõned sinust eemale tõmbuda, kui oled perfektsionist?**
- **Kuidas sa edaspidi oma vigadesse suhtud?**

28

Kuidas hoiduda homoseksuaalsusest?

"Murdeeas tõmbas mind teiste poiste poole. Võitlesin nende tunnetega, kuna sügaval sisimas teadsin, et see pole normaalne." (***Olef***)

"Suudlesime sõbrannaga paar korda. Kuna mulle meeldisid endiselt poisid, mõtlesin, et järsku olen biseksuaal." (***Sarah***)

ENAMIK inimesi on nõus, et tänapäeval räägitakse homoseksuaalsusest palju avameelsemalt kui mõned aastakümned tagasi. Ja katsu vaid öelda, et see on sinu arvates ebanormaalne! Ilmselt tabavad sind kriitikanooled. 16-aastane Amy räägib: "Üks tüdruk ütles mulle, et selle põhjal, kuidas ma suhtun homoseksuaalsusesse, võiks sama hästi ka öelda, et olen rassist. Tema arvates on tegemist puhtalt eelarvamusega."

Tänapäevane salliv hoiak on ajendanud mitmeid nooori alustama suhet samast soost inimesega. "Paljud minu kooli tüdrukud on enda sõnul kas lesbid, biseksuaalid või soovivad uudishimust olla vahekorras ükskõik kumma soo esindajaga," lausub 15-aastane Becky. 18-aastase Christa sõnul on tema koolis olukord samasugune. "Kaks klassiõde on mulle isegi ettepaneku teinud," ütleb ta. "Üks kirjutas mulle kirjakese ja küsis, kas tahaksin teada saada, kuidas on olla tüdrukuga."

Kuna samasooliste suhetest räägitakse nii positiivselt,

võid mõelda: Kas homoseksuaalsus on tõesti nii halb? Kas see, kui olen sisse võetud kellestki, kes on minuga samast soost, tähendab, et olen homo?

Kuidas suhtub Jumal homoseksuaalsusse?

Paljud inimesed — isegi mõned vaimulikud — vaatavad homoseksuaalsusele läbi sõrmede. Ent Jumala Sõna Piibel on selles osas üheti mõistetav. Seal räägitakse, et Jehoova Jumal lõi mehe ja naise ning et tema eesmärgi kohaselt võivad seksuaalvajadusi rahuldada vaid abielumees ja -naine (1. Moosese 1:27, 28; 2:24). Pole siis üllatav, et Piibel mõistab homoseksuaalsed suhted hukka (Roomlastele 1:26, 27).

Mõned võivad öelda, et Jumala Sõna on ajast ja arust. Miks nad aga teevad rutakalt seesuguse järelduse? Kas ehk sellepärast, et Piibli seisukoht läheb nende omast lahku? Paljud lükkavad Jumala Sõna kõrvale vaid seetõttu, et see ei õpeta seda, mida nad *tahavad* uskuda. Kuid järeldus, et Piibel on vanamoeline, on kitsarinnaline ning me ei tohiks lasta end niisugusel mõtteviisil mõjutada.

Mida teha, kui sind kütkestab mõni samast soost isik? Kas see tähendab automaatselt, et sa oled homoseksuaal? Ei. Ära unusta, et "nooruse õitseajal" tärkab sinus tahtmatult seksuaaltung (1. Korintlastele 7:36, UM). Kui tunned mõnikord tõmmet samast soost inimese poole, ei tähenda see veel, et oled homoseksuaal. Tavaliselt sellised tunded hääbuvad ajapikku. Seni aga hoidu homoseksuaalsest käitumisest. Kuidas?

KAS TEADSID . . .

Kuigi sa ei pruugi täielikult oma tundeid talitseda, *saad* sa kontrollida oma tegusid. Sa võid otsustada vääradele tunnetele mitte järele anda.

Kõigi noorte ees seisab valik: kas võtta omaks maailma allakäinud suhtumine seksuaalsusesse või järgida Jumala Sõna kõrgeid moraalinorme

Palveta selle asja pärast. Anu Jehoovat nagu Taavet: ”Oh Jumal, uuri mind ja tunne ära mu süda! Katsu mind läbi ja tunne ära mu muremõtted! Vaata, kas ma olen valuteel ja juhata mind igavesele teele!” (Laul 139: 23, 24). Jehoova tugevdab sind nii, et annab sulle ”rahu, mis on ülem kõigest mõistusest”. See ’hoiab sinu südant ja mõtteid’ ning annab ”üliväga suurt väge”, et mitte tegutseda valede soovide ajel (Filiplastele 4:6, 7; 2. Korintlastele 4:7).

Täida oma meel ülesehitavate mõtetega. (Filiplastele 4:8.) Loe iga päev Piiblit. Ära kunagi alahinda selle väge kujundada sinu mõtteviisi ja südant heas suunas (Heebrealastele 4:12). Jason lausub: ”Piibel on mind tugevasti mõjutanud, eriti just sellised kirjakohad nagu 1. Korintlastele 6:9, 10 ja Efeslastele 5:3. Loen neid salme alati, kui mul tekivad valed tunded.”

Väldi pornograafiat ja homoseksuaalsust pooldavat materjali. (Koloslastele 3:5.) Hoidu kõigest, mis tekitab vääraid himusid. Sinna hulka kuuluvad pornograafia, mõned tele-*show*’d ja filmid ning võib-olla isegi moe- ja kulturismiajakirjad, kus on nappide riietega mehed ja naised. Asenda ebapuhtad mõtted puhastega. Üks teismeline

”Katsu mind läbi ja tunne ära mu muremõtted! Vaata, kas ma olen valuteel.” (Laul 139:23, 24)

poiss lausub: ”Kui mind haaravad homoseksuaalsed ihad, mõtlen oma lemmikpiiblitekstile.”

Loomulikult võib mõni öelda, et sellel kõigel pole mingit mõtet; sul lihtsalt tuleks oma seksuaalset suundumust tunnistada ja võtta end sellisena, nagu sa oled. Kuid Piibel näitab, et inimene suudab ennast muuta. Seal räägitakse, kuidas mõned algkristlased, kes varem olid homoseksuaalid, *muutsid* end (1. Korintlastele 6:9—11). Sinagi võid selle võitluse võita, isegi kui see käib praegu ainult sinu mõtetes.

Mida teha aga siis, kui need tunded on visad kaduma? Ära anna alla! Jehoova mõistab hukka homoseksuaalsed *suhted.* Seega inimese ees, kes võitleb selliste tunnetega, on saavutatav eesmärk: *ta võib otsustada nendele tunnetele mitte järele anda.*

Selle selgituseks võiks tuua näite inimesest, kes kipub raevu minema (Õpetussõnad 29:22). Varem ta võib-olla valas kergesti oma viha välja. Olles aga uurinud Piiblit, mõistab ta, et peab arendama enesevalitsemist. Kas see tähendab, et teda ei haara enam kunagi vihahoog? Ei tähenda. Ent kuna ta teab, mida Piibel ütleb kontrollimatu viha kohta, ei anna ta oma tunnetele vaba voli.

IDEE

Et saada mehelikkusest õige pilt, uuri Jeesuse eeskuju (1. Peetruse 2:21). Temas olid täiuslikult ühendatud leebus ja mehelik jõud.

Sama lugu on inimesega,

kes on tundnud külgetõmmet samasooliste vastu, kuid kes on saanud teada, mida Piibel selle kohta ütleb. Kohatud tunded võivad vahetevahel siiski endast märku anda. Ent suhtudes homoseksuaalsusesse nii nagu Jehoova, on tal jõudu neile tunnetele vastu seista.

Ära anna alla!

Üks noormees kurtis: ”Püüdsin oma tundeid muuta. Palusin Jehoovalt abi. Lugesin Piiblit. Kuulasin selle teema kohta kõnesid. Ma lihtsalt ei tea, kust veel abi otsida.” Võib-olla on selline tunne tuttav ka sulle.

Sel juhul on sul käsil kõva võitlus, millele pole kerget lahendust. Kuid inimene, kes soovib Jumalale meele järele olla, peab järgima tema moraalinorme ja hoiduma ebamoraalsetest tegudest, isegi kui see on meeletult raske. Ära kunagi unusta, et Jumal näeb, millist võitlust sa oma südames pead, ja ta tunneb oma teenijatele

tegevusplaan!

Kui keegi küsib, miks Piibel homoseksuaalsuse hukka mõistab, vastan:

✎ .....

.....

Kui keegi väidab, et Piibli seisukoht on kitsarinnaline, siis põhjendan seda nii:

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

> ***Maailma vildakas mõtteviis mõjutas mind ja üksnes suurendas minus valitsevat seksuaalset segadust. Nüüd hoian eemale kõigest, kus propageeritakse homoseksuaalsust, ka inimestest, kes seda pooldavad.*** (*Anna*)

kaasa.* (1. Johannese 3:19, 20.) Kui kuuletud Jumala käskudele, õnnistab ta sind. Tegelikult toob nende pidamine "suure palga" (Laul 19:12). Juba praegu võid selles hädaderohkes maailmas elust rõõmu tunda.

Niisiis toetu Jumalale ja võitle väärade tunnete vastu (Galaatlastele 6:9). Püüa järgida Piibli nõuannet "hoiduge kurjast eemale, kiinduge heasse" (Roomlastele 12:9). Suure tõenäosusega sellised väärad tunded ajapikku vähenevad, kuid selle nimel tuleb pingutada. Mis aga peamine, kui hoidud homoseksuaalsest käitumisest, on sul lootus elada igavesti Jumala uues õiglases maailmas.

---

* Kristlane, kes on käitunud ebamoraalselt, peaks otsima abi kogudusevanematelt (Jakoobuse 5:14, 15).

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Kuidas talitseda tundeid, mida tekitab sinus vastassugupool?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Miks mõistab Jumal homoseksuaalsuse hukka?**
- **Kuidas sa võiksid võidelda homoseksuaalsete tunnete vastu?**
- **Kas see, kui suhtud homoseksuaalsusesse nii nagu Jumal, tähendab et oled homofoob (inimene, kes põlgab homoseksualiste)?**

29

Kuidas hoida oma mõtteid seksilt eemal?

”MÕTLEN pidevalt tüdrukutele — ka siis, kui neid läheduses pole,” lausub noor nimega Michael. ”See on nii naeruväärne. Mõnikord ma ei suuda isegi keskenduda!”

Kas ka sina mõtled enamiku ärkveloleku ajast vastassoo peale? Kui nii, võid tunda, justkui peaksid oma mõtetega sõda. Mõtted seksist tungivad su mõistusesse nagu vaenlase sõdurid. ”Need võivad sind täiesti enda alla matta,” lausub Michael. ”Sa oled valmis ringiga auto juurde minema, et ühest veetlevast tüdrukust mööduda, või teed asja kaupluse riiulivahe juurde, kus märkasid kedagi, kes su tähelepanu köitis.”

Pea meeles, et seksuaaltunnetes pole iseenesest midagi halba. Lõi ju Jumal mehe ja naise nii, et neid tõmbab tugevalt teineteise poole, ning abielus on täiesti kohane oma seksuaalvajadusi rahuldada. Ehkki sa oled veel vallaline, võid tunda tugevat seksuaaltungi. Kuid ära mõtle, et sul on midagi viga või et sind lihtsalt pole loodud elama moraalselt puhast elu. *Sa võid olla kõlbeliselt puhas, kui sa seda vaid tahad!* Ent ainult siis, kui hoiad vastassoo ümber keerlevaid mõtteid vaos. Kuidas seda teha?

Jälgi, kellega seltsid. Kui klassikaaslased hakkavad rääkima kõlvatust seksist, võib sul tekkida kiusatus kaasa rääkida — seda põhjusel, et sa ei taha neist erineda. Fakt on aga see, et nii on sul palju raskem oma mõtteid talitseda. Mida sa siis peaksid tegema, kas püsti tõusma ja minema kõndima? Jah, ning sa ei pea seejuures piinlikkust

KAS TEADSID . . .

See, millele sa mõtled, kujundab sinu isiksust ja mõjutab su tegusid (Jakoobuse 1:14, 15).

tundma. Tõenäoliselt leiad võimaluse lahkuda ilma, et näiksid liiga õiglane või annaksid põhjust enda üle naerda.

Väldi kõlblusetut meelelahutust. Mõistagi pole mitte kõik filmid või laulud sobimatud. Siiski on suur osa meelelahutusest selline, mis kutsub esile kohatuid seksuaaltundeid. Millist nõu annab Piibel? "Puhastagem endid kõigest liha ja vaimu rüvedusest ja tehkem täielikuks oma pühitsus Jumala kartuses" (2. Korintlastele 7:1). Hoidu igasugusest meelelahutusest, mis võiks kirgi üles kütta.*

Masturbatsioon

Mõned noored püüavad seksuaaltungi rahuldada nii, et hakkavad masturbeerima. See võib aga tekitada tõsiseid probleeme. Piibel soovitab tungivalt: "Surmake oma maapealsed liikmed: hoorus, roppus, kired, pahad himud ja ahnus" (Koloslastele 3:5). Masturbeerimine mitte ei surma seksuaalkirgi, vaid hoopis lööb need lõkkele ja toidab neid.

Masturbeerides võid muutuda oma ihade orjaks (Tiitusele 3:3). Et

* Meelelahutusest räägitakse üksikasjalikumalt selle raamatu 8. osas.

Kas laseksid viiruseid oma arvutisse? Miks siis lubada ebamoraalsetel mõtetel oma mõistusesse tungida?

> ***Mind aitab see, kui heidan peast mõtted, mis minus ihasid äratavad, ja mõtlen millelegi muule. Tuletan endale meelde, et lõpuks need tunded ja himud kaovad.*** (*Scott*)

sellest harjumusest võitu saada, on eelkõige tarvis sellest *kellegagi rääkida.* Üks kristlane, kes võitles masturbeerimisega mitmeid aastaid, märkis: ”Kuidas ma küll sooviksin, et mul oleks noorena olnud julgust sellest kellelegi rääkida! Süütunne piinas mind aastaid ja see mõjutas tõsiselt minu suhteid teistega, ennekõike aga Jehoovaga.”

Kellega sa võiksid siis rääkida? Kõige loogilisem valik oleks sinu ema või isa. Samuti võid saada abi mõnelt koguduse küpselt kristlaselt. Alustuseks võiksid öelda midagi sellist: ”Tahaksin sinuga rääkida ühest probleemist, mis mind hirmsasti vaevab.”

André rääkis kogudusevanemaga ja tal on selle üle väga hea meel. ”Kogudusevanemal tulid mind kuulates pisarad silma,” lausub André. ”Ta kinnitas mulle, et Jehoova armastab mind, ja ütles, et see on levinud probleem. Ta lubas minu edenemist jälgida ning otsida meie kirjandusest selle teema kohta rohkem infot. See vestlus aitas mul kindlameelselt võidelda ja seda ka siis, kui tulid tagasilöögid.”

IDEE

Kui võitled masturbeerimise harjumusega ja koged tagasilangust, ära anna alla! Analüüsi, mis võis olla põhjuseks, ja püüa sama viga mitte korrata.

Mário otsustas sellest rääkida oma isaga, kes oli

väga osavõtlik ning mõistis teda. Ta isegi tunnistas Mériole, et ka tema oli noores eas selle harjumuse küüsis ning sellest polnud kerge jagu saada. ”Isa avameelsus ja siirus julgustas mind väga,” ütleb Mário. ”Järeldasin, et kui tema sai sellest võitu, saan ka mina. Isa hoiak puudutas mind nii tugevalt, et hakkasin nutma.”

Mário ja André sarnaselt võid ka sina saada abi, et masturbeerimise harjumusest vabaneda. Ja kui koged tagasilööke, ära anna alla! Sa võid kindel olla, et *suudad* selle võitluse võita.*

Talitse oma mõtteid

Apostel Paulus ütles: ”Ma talitsen oma ihu ja teen selle oma orjaks” (1. Korintlastele 9:27). Nii pead ka sina olema endaga range, kui sobimatud mõtted vastassoost

* Rohkem infot masturbeerimise kohta leiad 1. köite 25. peatükist.

tegevusplaan!

Mõtted seksist aitab peast heita see, kui ma

✎.....

.....

Kui jutt klassikaaslastega kisub kahemõtteliseks
või nilbeks, siis ma

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

”Mis on vooruslik ja mis on kiiduväärne, sellele mõtelge pidevalt.”
(Filiplastele 4:8, UM)

näivad vallutavat su meele. Kui need mõtted püsivad, proovi teha sporti. Piibel ütleb: ”Ihulikust harjutusest on pisut kasu” (1. Timoteosele 4:8). Reibas kõnd või mõned minutid muud kehalist tegevust võib olla just see, mida vajad, et häirivatest mõtetest lahti saada.

Mis aga kõige tähtsam, ära suhtu ükskõikselt abisse, mida võid saada oma taevaselt Isalt. ”Kui tunnen, et seksuaalihad võtavad mu üle võimust, sunnin ennast palvetama,” räägib üks kristlane. See muidugi ei tähenda, et Jumal kõrvaldab sinu huvi vastassoo vastu. Kuid ta aitab sul näha, et on veel palju muud, millele mõelda.

MIDA SINA ARVAD?

- **Miks võib öelda, et seksuaaltunnetes pole iseenesest midagi halba?**
- **Miks sa peaksid oma seksuaalhimusid talitsema?**
- **Milline meelelahutus paneb su mõtted keerlema vastassoo ümber?**
- **Miks on tähtis minema kõndida, kui vestlus kisub kahemõtteliseks või nilbeks?**

Milliseid tundeid on sul kõige raskem talitseda ja kuidas see sind mõjutab?

✎

Kuidas selles osas toodud mõtted aitavad sul nende tunnetega hakkama saada?

MEELELAHUTUS 8

Kui sageli sa meelt lahutad, näiteks tegeled spordiga, kuulad muusikat, mängid videomänge, vaatad telekat või filme?

- ❑ Harva
- ❑ Kord päevas
- ❑ Mitu korda päevas

Kes või mis on kõige rohkem mõjutanud seda, millega sa meelt lahutad?

- ❑ Kaaslased
- ❑ Vanemad
- ❑ Reklaam

Mitte kunagi varem pole olnud nii palju võimalusi meelt lahutada kui tänapäeval. Kuid ööpäevas on ikka vaid 24 tundi. Lisaks mõjutab meelelahutuse valik meie mõtlemist ja hoiakuid. Kui palju aega siis meelelahutusele kulutada? Ja mille järgi otsustada, kuidas meelt lahutada? **Peatükid 30—33** aitavad sul selle üle tõsiselt järele mõelda.

Kas mängida videomänge?

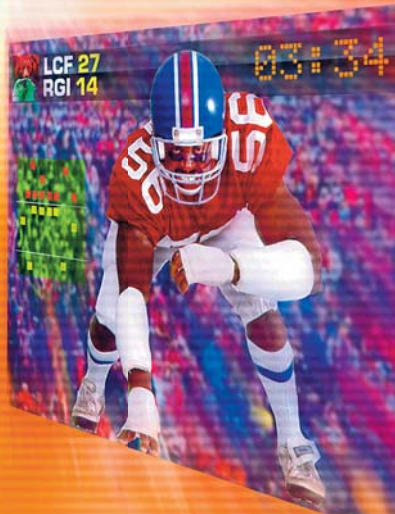

”ARVUTIMÄNGUD on põnevad ja lahedad,” lausub Brian. ”Seal saad teha asju, mida sa ei teeks kunagi tegelikus elus, ja kui teeksid, satuksid tõsistesse raskustesse.” Ka Deborah’le meeldivad arvutimängud. Samas ta hoiatab: ”Need võivad röövida palju aega ja tekitada lausa sõltuvust.”

Pole kahtlustki, et videomängud on midagi enamat kui tipptehnoloogiline meelelahutus. Need panevad proovile su oskused ning aitavad peletada igavust. Veel enam, need võivad kiirendada su reflekse ning isegi tõsta sinu taset matemaatikas ja parandada lugemisoskust. Peale selle on kõige uuem videomäng koolis tõenäoliselt ka jututeemaks. Kui oled seda mänginud, on sul, millest teistega rääkida.

Kui valid hoolikalt, leiad kindlasti mängu, mis on ühtaegu huvitav ja sobilik. Miks aga tasub olla ettevaatlik?

Mängude tumedam pool

Kahjuks pole aga kõikide videomängude mängimine süütu lõbu. Paljud neist propageerivad väga otseselt ”liha tegusid”, nagu Piibel neid nimetab — ebapuhtaid tegusid, mille Jumal hukka mõistab (Galaatlastele 5: 19—21).

18-aastane Adrian kirjeldab üht populaarset mängu järgmiselt: ”Jõukudevahelised võitlused, narkootikumid, seks, labane keel, metsikult vägivalda ning verd.” Mõnes mängus on kesksel kohal spiritism. Ja kui antakse välja uus mäng, võib eelmine selle

KAS TEADSID . . .

Hollandi pealinnas Amsterdamis avati 2006. aastal maailma esimene võõrutuskliinik arvutimängusõltlastele.

kõrval täiesti igav tunduda. Paljusid selliseid mänge saab mängida internetis. See võimalus viib mängimise täiesti uuele tasemele. ”Oma kodus arvuti taga istudes võid võistelda inimestega, kes elavad teisel pool maakera,” sõnab 19-aastane James.

Tohutu suurt populaarsust on võitnud ka interneti rollimängud. Mängija võtab virtuaalmaailmas, kus on tuhandeid teisi mängijaid, endale tegelaskuju — olgu siis selleks inimene, loom või mingi vahepealne olend. *On-line*-maailmas on kauplused, autod, kodud, klubid, lõbumajad — ühesõnaga kõik, mis on ka päriselus. Mängijad saavad reaalajas vahetada üksteisega kiirsõnumeid, kui nende tegelaskujud, keda nimetatakse avatarideks, omavahel kokku puutuvad.

Mafioosod, kupeldajad, prostituudid, väljapressijad, petturid ning palgamõrvarid on vaid mõned räpased tüübid, kes tegutsevad *on-line*-maailmades. Mängijad saavad teha seda, mida nad tegelikus elus kunagi ei teeks. Vaid mõne nupuvajutusega võivad mängijad panna oma tegelaskuju astuma seksuaalvahekorda ning samal ajal saata üksteisele seksiteemalisi sõnumeid. Mõnes mängus saab mängija olla seksuaalvahekorras tegelaskujuga, kes on lapse välimusega. Mõistagi on kriitikud mures, et tehakse mänge, milles on selliseid perverssusi.

Miks on sinu valik tähtis

Need, kes mängivad vägivaldseid või seksuaalse sisuga mänge, võivad öelda, et keegi ju ei kannata;

> ***Paljud mängud muudavad sind vägivalla, ropu keele ja ebamoraalsuse suhtes tundetuks ning sa võid tasapisi kaotada valvsuse ka muudes eluvaldkondades. Seetõttu tuleb mänge väga hoolikalt valida.*** (*Amy*)

see pole tegelikkus, vaid kõigest mäng. Kuid ära lase ennast sellisel valel mõtteviisil petta.

Piiblis öeldakse: "Juba poisikese tegudest tuntakse, kas ta loomus on puhas ja õige!" (Õpetussõnad 20:11). Kui sa mängid vägivaldseid ja ebamoraalseid mänge, kas võiks siis öelda, et su meel on "puhas ja õige"? Uuringud on korduvalt näidanud, et need, kes vaatavad vägivaldseid filme ja telesaateid, muutuvad ka ise agressiivsemaks. Mõnede asjatundjate sõnul on videomängude mõju nende interaktiivsuse tõttu isegi tugevam kui televisioonil.

Vägivaldsete või ebamoraalsete mängude mängimine on võrreldav radioaktiivsete jäätmetega mängimisega: kuigi mõju pole kohe märgata, on see kindlasti kahjulik. Kui inimene saab suure radioaktiivse kiirgusannuse, kahjustub mao limaskest ning soolestikus olevad bakterid tungivad vereringesse, mille tagajärjel inimene haigestub. Samamoodi võib suur annus seksi ja võigast vägivalda, mida on paljudes mängudes, kahjustada sinu "moraalitaju". Tagajärjeks on see, et lihahimud

IDEE

Kirjuta paberile lühike ülevaade igast mängust, mida sa tahad mängida. Mis on selle mängu eesmärk ja milliste meetodite abil see saavutatakse? Võrdle kirjapandut selles peatükis toodud Piibli põhimõtetega ja otsusta seejärel, kas seda mängu kõlbab mängida või mitte.

tungivad su mõtetesse ja hakkavad juhtima su tegusid. (Efeslastele 4:19, UM; Galaatlastele 6:7, 8.)

Millist mängu valida?

Kui vanemad lubavad sul videomänge mängida, siis mille järgi otsustada, milliseid mänge valida ning kui palju aega nende peale kulutada? Küsi endalt:

Kuidas mõjutab mu valik Jehoova suhtumist minusse? ”Jehoova katsub läbi õige, aga õelat ja vägivalla armastajat vihkab ta hing!” ütleb Laul 11:5. Nende kohta, kes tegelevad spiritismiga, on Jumala Sõnas kirjas: ”Igaüks, kes seda teeb, on Jehoovale jäle” (5. Moosese 18:10—12). Kui soovid olla Jumala sõber, tuleks sul järgida kirjakohas Laul 97:10 toodud nõuannet: ”Vihake kurja!”

Kuidas mõjutab see mäng mu mõtlemist? Küsi endalt: kas selle

Vägivaldsete või ebamoraalsete mängude mängimine on võrreldav radioaktiivsete jäätmetega mängimisega: kuigi mõju pole kohe märgata, on see kindlasti kahjulik

mängu mängimine teeb 'hooruse eest põgenemise' kergemaks või raskemaks? (1. Korintlastele 6:18.) Mängud, kus sa näed seksuaalset iha tekitavaid pilte või kus vesteldakse seksist, ei aita sul hoida oma mõtteid asjadel, mis on õiged, puhtad ja vooruslikud (Filiplastele 4:8, UM).

Kui palju aega ma mängimisele kulutan? Isegi kõige süütumad mängud võivad röövida palju aega. Seega pane kirja, kui palju aega sa mängimisele kulutad. Kas see neelab aja, mida sul oleks vaja kasutada hoopis olulisemateks tegevusteks? Kui jälgid oma ajakasutust, aitab see sul seada asjad õigesse tähtsuse järjekorda (Efeslastele 5:16).

Loomulikult ei ütle Piibel, et sa peaksid päevad läbi õppima või koduseid töid tegema. Vastupidi, seal öeldakse, et on "aeg naerda ... ja aeg tantsida" (Koguja 3:4).

tegevusplaan!

Kui mu sõber teeb mulle ettepaneku mängida mõnd vägivaldse või ebamoraalse sisuga videomängu, siis ütlen talle

✎ .....

.....

Sean eesmärgiks, et ma ei mängi videomänge rohkem kui ..... nädalas, ning et sellest kinni pidada, tuleb mul

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

Tasub tähele panna, et väljend ”aeg tantsida” annab edasi mõtte liikumisest. Miks siis mitte mõnikord lahutada meelt tegevusega, kus sa saad ka liikuda, selle asemel et istuda kogu aeg arvuti ees.

Tee tark valik

Pole kahtlustki, et videomängude mängimine võib olla põnev, eriti kui oled selles osav. Ja just sellepärast tasubki hoolega valida, milliseid mänge mängida. Kas pole tõsi, et sul läheb koolis hästi nendes ainetes, mis sulle meeldivad? Sageli on ka nii, et mida rohkem sulle mingi aine meeldib, seda suuremat mõju see sulle avaldab. Nüüd aga mõtle, milline mäng sulle kõige rohkem meeldib. Millist moraali see sinus kujundab?

Selle asemel et mängida mõnd mängu lihtsalt seetõttu, et seda teevad su koolikaaslased, ole otsusekindel ja tee ise teadlik valik. Mis aga kõige tähtsam, järgi Piibli nõuannet ”Uurige, mis on Issandale meelepärane” (Efeslastele 5:10, P 1997).

JÄRGMISES PEATÜKIS ***On täiesti normaalne, et sulle meeldib väga muusikat kuulata. Kas sa aga oled sellest sõltuvuses?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Millist mõju võivad videomängud avaldada inimese mõtteviisile ja tundemaailmale?**
- **Miks on oluline mänge valides arvestada Jehoova moraalinormidega?**
- **Kuidas sa aitaksid oma nooremat õde või venda, kes on sõltuvuses halva sisuga mängust?**

Kuidas suhtuda muusikasse tasakaalukalt?

Kui tähtis on sulle muusika?

- ❑ Saan ilma selleta hakkama
- ❑ Ma ei saa selleta elada

Millal sa muusikat kuulad?

- ❑ Reisides
- ❑ Õppides
- ❑ Kogu aeg

Milline muusika sulle kõige rohkem meeldib ja miks?

.....

.....

VÕIME nautida muusikat, selle meloodiat ja harmooniat, näib olevat inimestele loomuomane. Ja paljudele noortele on muusika lausa hädavajalik. ”Ma ei saa ilma selleta elada,” lausub 21-aastane Amber. ”Kuulan muusikat kogu aeg — ükskõik kas ma siis koristan, teen süüa, ajan asju või õpin.”

Rütm võib tugineda lihtsale matemaatikale, kuid muusika tungib läbi kaine mõistuse ja mõjutab meie sisimaid tundeid. Just nagu ”sõna õigel ajal — küll see on hea”, võib ka mingi laul õigel ajal mõjuda rahustavalt (Õpetussõnad 15:23). 16-aastane Jessica lausub: ”Mõnikord tundub mulle, et mitte keegi ei mõista mind. Kui aga kuulan oma lemmikbändi, tean, et ma pole ainus, keda valdab masendus.”

Vaenujalal või rahujalal?

Ehkki sulle meeldib väga muusika, mida kuulad, ei pruugi vanemad jagada sinu vaimustust. ”Isa ütleb, et ma paneksin selle lärmi kinni, kuna ta kõrvad huugavad sellest,” lausub üks teismeline poiss. Sa oled tüdinud sellistest jagelemistest ja sinu arvates teevad vanemad sääsest elevandi. ”Kuidas oli siis, kui *nemad* olid noored?” sõnab üks teismeeas tüdruk. ”Kas *nende* vanemate arvates polnud nende muusikamaitse kohutav?” 16-aastane Ingred kurdab: ”Mulle tundub, et täiskasvanud on minevikus kinni. Oleks küll tore, kui neile jõuaks kohale, et ka meie põlvkond jagab üht-teist muusikast.”

Ingredi jutus on iva. Nagu sa tead, on nooremad ja vanemad põlvkonnad kogu aeg

KAS TEADSID . . .

Kui sa ei taha, et vanemad kuuleksid sinu lemmikmuusikat, võib see olla märgiks, et sinu muusikavalikus on midagi valesti.

Muusikat võiks võrrelda toiduga. Õige toit õiges koguses on kasulik. Seevastu vale toit ükskõik millises koguses mõjub su tervisele halvasti

vaielnud maitseasjade üle. Kuid sellised erimeelsused ei tähenda veel, et muusika pärast peaks alati olema vaenujalal. Tähtis on püüda leida oma vanematega ühist keelt. Kui nad peavad lugu Piiblist, on seda lihtsam teha. Miks? Sest Jumala Sõna võib aidata nii sul kui ka su vanematel otsustada, milline muusika ei sobi kohe kindlasti ja millal on tegemist vaid maitseasjaga. Seega on sul vaja analüüsida kahte tegurit: 1) millist sõnumit kannab muusika, mida sa kuulad, ja 2) kui palju sa seda kuulad. Niisiis . . .

Millist sõnumit kannab muusika, mida kuulad?

Muusikat võiks võrrelda toiduga. Õige toit õiges koguses on kasulik. Seevastu vale toit ükskõik millises koguses mõjub su tervisele halvasti. Kahjuks võib just sobimatu muusika olla kõige kaasahaaravam. ”Ma ei saa aru, miks kõikidel normaalse muusikaga lugudel on nii nõmedad sõnad,” kurdab Steve.

Mõni võib aga öelda, et mis vahet sellel on, millest lauldakse, peaasi et viis on hea. Aga mõtle järgnevale: kui keegi tahab sind mürgitada, siis kuhu ta mürgi paneks, lootuses, et sa selle alla neelad? Kas tilgutaks äädikasse või peidaks kommi sisse? Ustav mees Iiob küsis: ”Eks

”Eks kõrv katsu sõnad läbi ja eks suulagi maitse rooga?” (Iiob 12:11)

kõrv katsu sõnad läbi ja eks suulagi maitse rooga?” (Iiob 12:11). Niisiis, selle asemel et ”neelata” mingit muusikat ainuüksi seetõttu, et sulle meeldib selle biit või meloodia — nii-öelda selle magus kate —, ”katsu sõnad läbi” ehk mõtle laulu pealkirjale ja sõnadele. Miks seda teha? Sest just sõnad, mis on ”peidetud” muusikasse, mõjutavad sinu mõtlemist ja hoiakut.

Paraku on suuremal osal nüüdisaja hittidel sõnad, mis ülistavad seksi, vägivalda ja uimasteid. Kui sinu arvates sellised sõnad sind ei mõjuta, siis võib öelda, et mürk on hakanud juba toimima.

Mõtle oma peaga

Kaaslased võivad avaldada sulle tohutut survet kuulata laostavat muusikat. Ja muusikatööstus lisab oma osa. Tänu raadiole, internetile ja televisioonile on muusikast saanud mõjuvõimas miljardiäri. Mõjukad turundusspetsid on palgatud selleks, et kujundada su muusikamaitset ja valitseda selle üle.

Kui sa aga lased kaaslastel ja meedial dikteerida, millist muusikat sa kuulad, ei suuda sa enam ise otsustada. Sinust saab ori, kes oma peaga ei mõtle (Roomlastele 6:16). Piibel ergutab sind sellistes küsimustes maailma mõjule vastu seisma (Roomlastele 12:2).

IDEE

Kui tahad, et vanemad mõistaksid, miks *sulle* meeldib teatud laul või bänd, siis püüa mõista, miks *neile* meeldib muusika, mida nemad kuulavad.

HEA EESKUJU

Taavet

Taavet armastab muusikat. Ta on **andekas muusik** ja laulukirjutaja. Ta isegi valmistab muusikariistu (2. Ajaraamat 7:6). Taavet on nii oskuslik, et Iisraeli kuningas kutsub ta **õukonda pilli mängima** (1. Saamueli 16:15—23). Taavet võtab kutse vastu. Kuid ta **ei lähe uhkeks** ega lase muusikal oma elus domineerida, vaid hoopis kasutab oma annet Jehoova ülistamiseks.

Kas sina armastad muusikat? Sa ei pruugi olla andekas muusik, kuid siiski võid sa **Taavetist eeskuju võtta.** Kuidas? Ära lase muusikal oma elus domineerida või mõjutada oma mõtlemist ja tegusid nii, et see toob teotust Jumalale. Pigem toogu muusika sinu ellu **rohkem rõõmu.** Võime luua ja nautida muusikat on **Jumala and** (Jakoobuse 1:17). Taavet kasutas seda andi Jehoovale meelepärasel viisil. Kas sina teed sedasama?

avarda oma muusikamaitset

Kas sa sööd praegu meeleldi toite, mida sa väiksena silmaotsaski ei sallinud? Tõenäoliselt on see nii sellepärast, et õppisid uusi maitseid vähehaaval nautima. Nii on ka muusikaga. Ära kuula ainult üht muusikastiili. Püüa avardada oma muusikamaitset.

Üks viis, kuidas seda teha, on õppida mängima mõnd pilli. See on põnev ja meeldiv tegevus. Nii tutvud lisaks tavapärasele popmuusikale ka teiste stiilidega. Kust leida õppimiseks aega? Üks võimalus on seda välja osta telerivaatamise või videomängude mängimise arvelt. Pane tähele, mida mõned noored on öelnud.

"Pillimängimine on lahe ja samas ka hea võimalus väljendada oma tundeid. Tänu uute lugude mängima õppimisele on mulle hakanud meeldima erinevad muusikastiilid." (*Brian, 18, mängib kitarri, trumme ja klaverit.*)

"Sa pead kõvasti harjutama, kui tahad mingit pilli hästi mängida. Muidugi on see mõnikord üsna tüütu. Kui aga oled mõne uue loo selgeks õppinud, siis on nii hea tunne, et oled millegagi hakkama saanud." (*Jade, 13, mängib viiulit.*)

"Kui mul on olnud raske päev või tuju on täitsa nullis, siis kitarri mängimine aitab mul lõõgastuda. Nii mõnus on mängida muusikat, mis on meeldiv ja rahustav." (*Vanessa, 20, mängib kitarri, klaverit ja klarnetit.*)

"Kui kuulsin kedagi mängimas, siis mõtlesin, et minust küll nii head mängijat ei saa. Kuid ma harjutasin edasi ja nüüd tunnen suurt rahuldust, kui mängin mõnda lugu hästi. Olen ka õppinud hindama teiste muusikute oskusi." (*Jacob, 20, mängib kitarri.*)

> ***Mõnikord avastan, et kuulan laulu, mis pole hea. Kui ma seda kohe kinni ei keera, hakkan edasikuulamiseks õigustusi otsima.*** (*Cameron*)

Järelikult tuleb sul treenida oma ”tajuvõimet … eristama õiget ja valet” (Heebrealastele 5:14, UM). Kuidas kasutada tajuvõimet, kui valid muusikat? Mõtle järgmistele soovitustele:

Uuri ümbrist. Sageli piisab üksnes pilgust ümbrisele või reklaamile, et saada teada, milline on selle sisu. Vägivaldsed, seksuaalse alatooniga või spiritistlikud pildid peaksid tegema sind ettevaatlikuks. Tõenäoliselt on ka muusika vastuvõetamatu.

Kontrolli sõnu. Millest lauldakse? Kas sa tõesti tahad neid sõnu uuesti ja uuesti kuulata või kaasa laulda? Kas need mõtted on kooskõlas sinu väärtushinnangutega ja kristlike põhimõtetega? (Efeslastele 5:3—5.)

Pane tähele selle mõju. ”Märkasin, et paljud lood tekitasid minus masendust,” räägib noor Philip. Tõepoolest, muusika võib mõjutada mitmel moel. Milliseid tundeid tekitab sinus muusika, mida sa kuulad? Küsi endalt: Kas leian end mõtlemast sündsusetutele asjadele, kui olen kuulanud mingit

muusikat või laulu sõnu? Kas släng, mida nendes lauludes kasutatakse, imbub vaikselt ka minu kõnekeelde? (1. Korintlastele 15:33.)

Arvesta teistega. Mida arvavad sinu vanemad muusikast, mida kuulad? Küsi neilt. Mõtle ka koguduse õdedelevendadele. Kas mõnda neist häirib sinu muusikavalik? Kui oled valmis end kohandama, kuna pead lugu teiste tunnetest, näitad sellega oma küpsust (Roomlastele 15:1, 2).

Kui küsid endalt eespool toodud küsimusi, siis oskad valida muusikat, mis tõstab su tuju, ilma et see rikuks sinu suhteid Jumalaga. On aga veel üks asjaolu, millega tuleks arvestada.

Kui palju on liiga palju?

Meeldiv muusika, nagu ka hea toit, võib olla kosutav. Siiski hoiatab meid üks tark õpetussõna: "Kui sa leiad mett, siis söö mõõdukalt, et sa sellest ei küllastuks ja seda välja ei oksendaks!" (Õpetussõnad 25:16). Mesi on tuntud oma ravitoime poolest. Kuid isegi *hea* asi võib liiga suures koguses olla kahjulik. Seega tuleks häid asju nautida mõõdukalt.

Mõned noored lasevad aga muusikal oma elu juhtida. Näiteks varem tsiteeritud Jessica tunnistab: "Ma kuulan muusikat kogu aeg, isegi siis, kui uurin Piiblit. Olen püüdnud vanematele selgeks teha, et see aitab mul keskenduda, aga nad ei usu mind." Kas Jessica sõnad kõlavad tuttavalt?

Kuidas saada teada, kas kuulad muusikat liiga palju? Mõtle järgnevale:

Kui palju ma kuulan muusikat iga päev?

✎.....

Kui palju raha ma kulutan iga kuu muusika peale?

.....

Kas muusika segab mu suhteid teiste pereliikmetega? Kirjuta, kuidas sa võiksid seda olukorda parandada.

.....

.....

Muuda oma kuulamisharjumusi

Kui muusika kuulamine võtab sinult liiga palju aega, siis oleks hea seda piirata ning olla tasakaalukam. Selleks tuleks sul võib-olla lahti saada harjumusest kanda terve päev kõrvaklappe või panna muusika mängima samal minutil, kui koju jõuad.

Tegelikult, miks mitte õppida vaikusest rõõmu tundma? See võib aidata sul paremini koolitöid teha. Varem mainitud Steve sõnab: "Kui muusika ei mängi, jõuab see, mida õpid, paremini kohale." Püüa õppida *ilma* muusikata ja vaata, kas sul on lihtsam keskenduda.

Samuti soovid sa ehk võtta aega selleks, et lugeda ja uurida Piiblit ning piibliainelisi väljaandeid. Jeesus Kristus

tegevusplaan!

Et suhtuda muusikasse tasakaalukalt, tuleb mul

✎.....

.....

Kui teised noored õhutavad mind kuulama halba muusikat, siis ütlen

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

otsis mõnikord vaikse paiga, kus palvetada ja mõtiskleda (Markuse 1:35). Kas sinul on uurimiseks vaikne ja rahulik koht? Kui pole, võib su vaimne kasv pidurduda.

Tee õige valik

Muusika on tõesti kingitus Jumalalt. Samas pead sa olema ettevaatlik, et sa seda valesti ei tarvitaks. Ära ole nagu Marlene, kes tunnistab: "Ma tean, et mul on muusikat, millest peaksin lahti saama. Aga see on nii mõnusa meloodiaga." Mõtle, millist kahju ta oma mõistusele ja südamale teeb, kui kuulab sellist halba muusikat! Hoidu sellisest lõksust. Ära lase muusikal ennast rikkuda ega muutuda oma elus liialt tähtsaks. Kui valid muusikat, hoia kinni kõrgetest kristlikest põhimõtetest. Palu Jumalalt juhatust ja abi. Käi läbi nendega, kellel on samasugused tõekspidamised nagu sul.

Muusika võib aidata sul lõõgastuda ja pingest vabaneda. See võib täita üksindusest tekkinud tühjustunde. Kui aga muusika vaikib, avastad, et su mured pole kuhugi kadunud. Pealegi ei asenda muusika tõelisi sõpru. Niisiis, ära lase muusikal saada oma elu keskpunktiks. Naudi seda, kuid suhtu sellesse tasakaalukalt.

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Aeg-ajalt tahad sa lõõgastuda. Kuidas aitavad Piibli põhimõtted ajaveetmise mõnusaks teha?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Miks on nii oluline, millist muusikat sa kuulad?**
- **Mille põhjal otsustada, kas mingi lugu on sobilik või mitte?**
- **Mida sa võiksid teha, et avardada oma muusikamaitset?**

Kuidas mõnusalt aega veeta?

Kas järgmised väited on õiged või valed?

Piibli järgi . . .

sporti ei tohi üldse teha. ❑ Õige ❑ Vale

kõik filmid ja telesaated avaldavad halba mõju. ❑ Õige ❑ Vale

igasugune tantsimine on taunitav. ❑ Õige ❑ Vale

RASKE koolinädal on seljataga. Kõik kodused tööd on ka tehtud. Ja ikka veel on sul jõudu ja energiat üle (Õpetussõnad 20:29). Ainus, mida sa nüüd teha tahad, on meelt lahutada.

Sinu koolikaaslased võivad arvata, et Piibel *keelab* lõbutseda. Kas see aga ikka on nii? Arutame nüüd eelmisel leheküljel toodud väiteid ja vaatame, mida Piibel tegelikult meelelahutuse kohta ütleb.

● ***Sporti ei tohi üldse teha.***

Vale. Piiblis öeldakse, et ”keha treenimine toob … kasu” (1. Timoteosele 4:8, UM). Tänapäeval on väga palju erinevaid spordialasid, nagu näiteks uisutamine, jalgrattasõit, jooksmine, tennis, korvpall, jalgpall, võrkpall, mis kõik võivad olla kasulikud ja pakkuda ka naudingut.

Kas see aga tähendab, et pole vaja olla ettevaatlik? Mõtle ülaltoodud piiblisalmi kaastekstile. Apostel Paulus kirjutas noorele mehele Timoteosele: ”Keha treenimine toob vähest kasu, kuid Jumalale andumus tuleb kasuks kõiges, kuna see kätkeb endas praeguse ja tulevase elu tõotust.” Pauluse sõnad tuletavad meelde, et kõige tähtsam on olla Jumalale meelepärane. Kui tahad olla kindel, et see on sulle tähtis isegi spordiala valides, esita endale kolm järgmist küsimust.

1. *Kui suured riskid selle spordialaga kaasnevad?* Ära toetu vaid kuuldustele ja teiste noorte entusiastlikele kommentaaridele. Hangi fakte. Näiteks võiksid sa välja uurida, kui sageli juhtub õnnetusi selle ala harrastajatega. Kuidas on turvalisus tagatud? Milliseid oskusi ja millist varustust on vaja, et selle alaga ohutult tegeleda? Muidugi võid saada vigastada ükskõik kus, kuid kas selle spordiala

LISALUGEMIST SAMAL TEEMAL
1. KÖITE 37. PEATÜKIST

peamine eesmärk on mängida vigastuste ja surma piirimail?

Elu on kingitus Jumalalt. Seaduses, mille ta andis iisraellastele, olid sätestatud karmid karistused, kui keegi põhjustas kogemata teise inimese surma (2. Moosese 21:29; 4. Moosese 35:22—25). Seetõttu õhutati Jumala rahvast pöörama ohutusele tõsist tähelepanu (5. Moosese 22:8). Ka nüüdisaja kristlastel on kohustus elust lugu pidada.

2. *Millisesse seltskonda ma satun, kui selle spordialaga tegelen?* Kui sul on head kehalised võimed, võivad kaaslased ja õpetajad sulle peale käia, et liituksid kooli võistkonnaga. Sul võib olla kange tahtmine see pakkumine vastu võtta. Noor kristlane Mark lausub: "See pole õiglane, et mu vanemad ei luba mind kooli meeskonda." Kuid selle asemel et kulutada oma energiat vanemate veenmisele, mõtle järgmistele faktidele. Treeningud ja võistlused toimuvad tavaliselt koolivälisel ajal. Kui sul läheb hästi, innustatakse sind veelgi enam sellele aega pühendama. Kui aga mitte, tunned survet rohkem treenida. Lisaks kujunevad tiimikaaslaste vahel sageli lähedased sõprussuhted,

kuna nad naudivad üheskoos võidujoovastust või siis jagavad kaotuskibedust.

Küsi nüüd endalt: Kas mulle mõjuks hästi see, kui kulutan oma vaba aega tegevusele, mille tulemusel kujunevad lähedased sõprussidemed noortega, kes ei jaga mu usulisi tõekspidamisi? (1. Korintlastele 15:33.) Millist hinda olen valmis maksma selle eest, et kuulun mingisse meeskonda?

3. *Kui palju aega ja raha see spordiala neelab?* Piiblis antakse nõu "kindlaks teha, mis on peaasi" (Filiplastele 1:10). Et seda nõuannet rakendada, küsi endalt: Kas see spordiala sööb käest ära aja, mida olen kavatsenud kasutada koolitöödeks ja vaimseteks asjadeks? Kui palju kulutusi sellega kaasneb? Kas see on mulle taskukohane? Need küsimused aitavad sul asju tähtsuse järjekorras hoida.

● ***Kõik filmid ja telesaated avaldavad halba mõju.***

Vale. Piiblis on kristlastele kirjas käsk: "Pidage kinni, mis hea on! Hoiduge kõiksuguse kurja eest!" (1. Tessaloo-

”Rõõmutse, noor mees, noores eas ja . . . käi oma südame teedel ja oma silmavaate järgi, aga tea, et Jumal viib sind kohtusse selle kõige pärast!”

(Koguja 11:9)

niklastele 5:21, 22). Mitte kõik filmid ja telesaated pole selle põhimõttega vastuolus.*

Kahtlemata võib kinoskäimine olla meeldiv viis oma sõpradega aega veeta. Leigh Lõuna-Aafrikast räägib: ”Kui tahan kangesti mingit filmi vaadata, helistan sõbrannale ja kogume kamba kokku.” Tavaliselt käivad nad varasematel seanssidel. Pärast tulevad vanemad neile järele ja nad lähevad kõik koos välja sööma.

Filmid ja televisioon on küll nüüdisaja leiutised, kuid tegelikult ei ole need midagi muud kui vana tava — jutuvestmine — uues kuues. Jeesus oli suurepärane jutuvestja, kelle lood puudutasid inimeste südant. Näiteks võiks tuua tema tähendamissõna halastajast samaarlasest, mis äratab kaastunnet ja kätkeb endas sügavaid moraaliõpetusi (Luuka 10:29—37).

Ka praegusaegsed filmitegijad kujundavad inimeste moraaliväärtusi. Nende eesmärgiks on, et vaataja samastaks end mõne tegelaskujuga — isegi kui filmikangelane on kurjategija või sadistlik võimujanus inimene. Kui sa pole ettevaatlik, võid avastada, et elad kaasa kurjategijale, õigustades tema moraalituid või julmi tegusid. Kuidas vältida sellist lõksu?

Kui mõtled, millist filmi või telesaadet vaadata, küsi endalt, kas see ajendab sind olema kaastundlik? (Efeslastele 4:32.) Või kas see hoopis mõjutab sind nii, et

* Rohkem infot leiad 1. köite 36. peatükist.

IDEE

Küsi oma vanematelt, kas võiksite planeerida iga kuu aega selleks, et teha üheskoos midagi lahedat, selle asemel et telerit vaadata.

tunned head meelt teise õnnetuse üle? (Õpetussõnad 17:5.) Kas sul on raske vihata kurja? (Laul 97:10.) Kas sa koguni asud kurjade poolele? (Laul 26:4, 5.)

Filmide lühitutvustustest või reklaamidest võid saada aimu, milline on filmi sisu. Kuid ära ole sinisilmne, kes ”usub igat sõna” (Õpetussõnad 14:15). Lühitutvustus on lihtsalt kellegi isiklik arvamus ja reklaamides võidakse tahtlikult varjata tõsiasja, et seal on jäledaid stseene. Teismeline tüdruk Connie lausub: ”Olen avastanud, et sageli paljastab filmi sisu kohta nii mõndagi see, kes mängivad peaosi.”

Teised koguduse noored, kes elavad Piibli põhimõtete järgi, võivad samuti sulle öelda, kas mingit filmi kõlbab vaadata. Kuid ära unusta, et tavaliselt on inimestel kalduvus rääkida sellest, mis neile filmis kõige rohkem meeldis. Seetõttu küsi, mis neile

Sõdurit on kõige lihtsam rünnata siis, kui ta pole valvel. Sinu moraalipõhimõtteid on kergem rünnata siis, kui sa lõõgastud

> ***Mulle meeldib väga tantsida, kuid olen õppinud, kui oluline on kuulata oma vanemate nõuandeid. Ma ei luba tantsimisel muutuda oma elus kõige tähtsamaks.*** (*Tina*)

ei meeldinud. Ole konkreetne. Uuri näiteks seda, kas seal oli vägivalda, seksi või spiritismi. Väärt nõu võid saada ka oma vanematelt. Vanessa tõdeb: "Pean nõu oma vanematega. Kui nende arvates on see film okei, siis lähen seda vaatama."

Ära suhtu filmi või telesaate valimisse kergekäeliselt. Miks? Kuna sinu valik peegeldab seda, mis on su südames ja millised on sinu väärtushinnangud (Luuka 6:45). Sellest on näha, millised inimesed sulle meeldivad, millisele keelepruugile sa vaatad läbi sõrmede ja millist seksuaalmoraali sa sallid. Niisiis, ole valiv!

- ***Igasugune tantsimine on taunitav.***

Vale. Kui iisraellased olid jõudnud Punase mere teisele kaldale ja pääsenud Egiptuse sõjaväe käest, hakkasid naised Mirjami juhtimisel võidurõõmust tantsima (2. Moosese 15:20). Ka Jeesuse tähendamissõnas kadunud pojast on kirjas, et kui see poeg koju naasis, korraldati pidu, kus oli "muusikat ja tantsimist" (Luuka 15:25, UM).

Tänapäevalgi on tantsimine paljudes kultuurides täiesti tavaline. Nii noortele kui vanadele meeldib tantsida, kui pere ja sõbrad kokku saavad. Siiski tuleb olla ettevaatlik. Ehkki

KAS TEADSID . . . ?

Tantsimine ja muusika oli iisraellaste päevil õige jumalakummardamise tähtis osa (Laul 150:4).

Piibel ei mõista hukka tasakaalukaid seltskondlikke koosviibimisi, hoiatatakse seal ”pidutsemiste” ehk ”metsikute pidude” pidamise eest (Galaatlastele 5:19—21, UM). Prohvet Jesaja kirjutas: ”Häda neile, kes tõusevad hommikul vara, et vägijooki taga ajada, kes viidavad aega hilja ööni, kuni viin paneb nad õhetama! Kandled ja naablid, trummid ja viled, ja viin on nende joominguil, aga Jehoova tegusid nad ei märka” (Jesaja 5:11, 12).

Selliste koosviibimiste osaks oli metsik muusika ja seal tarvitati ”vägijooke”. Need algasid vara ja kestsid hilisõhtuni. Pane tähele pidutsejate suhtumist — nad käitusid nii, nagu Jumalat ei eksisteerikski. Pole siis imestada, et Jumal mõistis seesugused koosviibimised hukka.

Kui sind on kutsutud peole, kus ka tantsitakse, küsi endalt: Kes sinna veel on kutsutud? Milline maine neil on? Kes vastutab koosolemise eest? Kuidas on järelevaatus

tegevusplaan!

Kui mind kutsutakse spordivõistkonda, mille treeningud toimuvad koolivälisel ajal, siis ütlen

✎.....

.....

Kui vaatame koos sõpradega filmi, mis pole sobilik, siis ma

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

korraldatud? Kas vanemad lubavad mul sinna minna? Milliseid tantse seal tantsitakse? Paljude tantsustiilide eesmärk on kirgi üles kütta. Kas selliste tantsude tantsimine või kõrvaltvaatamine aitab sul 'põgeneda hooruse eest'? (1. Korintlastele 6:18.)

Mida aga teha siis, kui sind kutsutakse tantsima ööklubisse? Pane tähele, mida ütles Shawn, kes oli enne kristlaseks saamist sagedane tantsuklubides käija. Ta meenutab: "Tihti on muusika allpool igasugust arvestust, tantsud äärmiselt ebamoraalsed ning enamik läheb sinna kindla ajendiga." Shawni sõnul on selleks ajendiks soov leida keegi, kellega olla seksuaalvahekorras. Shawn hakkas uurima Piiblit koos Jehoova tunnistajatega ning tema seisukoht muutus. Mida ta nüüd arvab? "Sellised klubid pole kristlaste jaoks."

Miks olla valvas?

Millal on sinu arvates sõdurit kõige lihtsam rünnata? Kas lahinguväljal või kui ta kaaslastega lõõgastub? Muidugi sel ajal, kui ta on end lõdvaks lasknud, sest siis ta pole

valvel ja teda on kerge haavata. Ka sinu puhul on see nii. Koolis või tööl oled sa võimalike ohtude suhtes vaimses mõttes valvel. Kõige lihtsam on sinu moraalipõhimõtteid rünnata siis, kui sa sõpradega lõõgastud.

Mõned su eakaaslased võivad sind naeruvääristada, kuna hoiad meelt lahutades kinni Piibli kõrgetest moraalinormidest. Halba mõju võivad sulle avaldada isegi sellised noored, kelle vanemad on Jehoova tunnistajad. Kuid nende noorte südametunnistus on armistunud (1. Timoteosele 4:2). Nad võivad sulle ette heita seda, et kaldud äärmustesse või oled liiga õiglane. Ära lase end kaaslastel mõjutada, vaid sul "olgu hea südametunnistus" (1. Peetruse 3:16).

Tähtis pole mitte see, mida arvavad sinust su eakaaslased, vaid mida arvab sinust Jehoova. Ja kui su sõbrad pilkavad sind selle pärast, et järgid oma südametunnistust, tasukski otsida endale uued sõbrad (Õpetussõnad 13:20). Ära unusta, et *sina* oled ikkagi see, kes peaks kaitsma oma moraaliväärtusi, ja seda ka siis, kui lahutad meelt (Õpetussõnad 4:23).

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Pornograafia pole kunagi olnud nii laialt levinud kui praegu ning sellele on väga kerge ligi pääseda. Kuidas sellest lõksust hoiduda?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Miks ei tohiks kristlased tegeleda selliste spordialadega, millega kaasnevad suured riskid?**
- **Mille põhjal otsustada, kas mingi film on sobiv?**
- **Millised tantsud on sinu arvates sobilikud?**

33

Miks hoiduda pornograafiast?

Kui sageli sa satud kogemata pornograafia peale?

- ❑ Mitte kunagi
- ❑ Harva
- ❑ Üsna tihti

Kus sa seda kõige sagedamini näed?

- ❑ Internetis
- ❑ Koolis
- ❑ Telekas
- ❑ Mujal

Mida sa siis teed?

- ❑ Keeran pilgu kohe mujale.
- ❑ Uudishimust vaatan korraks.
- ❑ Jään vaatama ning otsin lisa.

KUI su vanemad olid sinuealised, tuli neil, keda pornograafia huvitas, sellist materjali otsida. Tänapäeval tundub aga, et pornograafia otsib sind ise üles. Üks 19-aastane tüdruk lausub: ”Mõnikord kui surfan netis, teen seal oste või vaatan oma kontoseisu, on järsku ette hüpanud pornograafilised pildid!” Selline asi pole sugugi ebatavaline. Ühe uurimuse kohaselt on 90 protsenti noortest vanuses 8—16 internetis tahtmatult pornograafiaga kokku puutunud, ja seda enamasti koolitöid tehes.

Kuna pornograafia on nii laialt levinud, võid sa mõelda, kas see on tõesti nii halb? Vastus on *jah!* Pornograafia alandab nii asjaosaliste kui ka vaatajate väärikust, ja sageli viib see seksuaalpattudeni. Kuid sellega asi ei piirdu.

Pornograafia vaatamine võib saada harjumuseks, millel on pikaajaline laastav mõju. Mõtle näiteks Jeffile. Kuigi ta on pornograafia sõltuvusest vaba juba 14 aastat, möönab ta siiski: ”Pean selle vastu iga päev võitlema. Kuigi iha pole enam nii tugev, ei ole see kuhugi kadunud. Samuti pole kadunud uudishimu ja mälupildid. Soovin, et ma poleks kunagi astunud sellele jäledale teele. Alguses tundus see nii süütu, nüüd aga tean, et nii see pole. Pornograafia on hukatuslik, see on loomuvastane ning alandab igaühe väärikust, kes sellega seotud on. Hoolimata sellest, mida selle toetajad võivad väita, pole pornograafias absoluutselt mitte midagi head.”

KAS TEADSID . . .

Himu vaadata pornograafiat sarnaneb ebanormaalse seksuaalse ihaga, mis oli kurjadel inglitel Noa päevil (1. Moosese 6:2).

Hinda olukorda

Kuidas vältida seda, et sa ei satuks pornograafia otsa isegi mitte kogemata? Esiteks

”Surmake oma maapealsed liikmed: hoorus, roppus, kired, pahad himud ja ahnus, mis on ebajumalateenistus.”

(Koloslastele 3:5)

analüüsi olukorda. Kuidas sa üldjuhul sellega kokku puutud? Mõtle järgnevatele näidetele:

Kas on tõenäoline, et mõned koolikaaslased saadavad sulle pornograafilist materjali meili või telefoni teel? Sellisel juhul võiksid nende sõnumid kohe ära kustutada, ilma et sa neid üldse avaksid.

Kas internetis surfates hüppavad pornograafilised pildid ette siis, kui paned otsingusse mingid kindlad sõnad? Kui see on nii, võiksid valida otsingusõnu hoolikamalt.

Kuidas oled sina sattunud pornograafia peale?

✎.....

.....

Mida sa saaksid ette võtta, et vähendada või vältida riski sattuda kogemata pornograafia otsa?

.....

.....

Kui oled juba langenud lõksu

Üks asi on pornograafia peale sattuda kogemata, hoopis teine asi on seda *tahtlikult* vaadata. Mis aga siis, kui see on muutumas lausa harjumuseks? Fakt on see, et sellest pole kerge vabaneda. Toome näite. Kujuta ette, et su käte ümber on tõmmatud puuvillane lõng. Ilmselt võid selle väga kergesti katki teha. Kuidas on aga

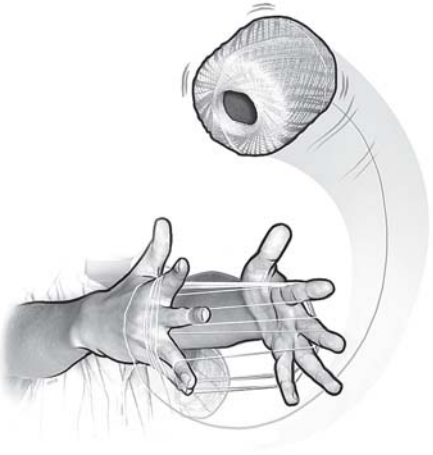

Mida rohkem pornograafiat vaadata, seda tugevamini see enda haardesse seob ja seda raskem on sellest vabaneda

lugu siis, kui see on tõmmatud ümber käte mitmekordselt? Siis on see juba palju raskem. Nii on ka inimestega, kel on harjumuseks pornograafiat vaadata. Mida rohkem nad seda teevad, seda tugevamini see neid enda haardesse seob. Kui nii on juhtunud sinuga, siis kuidas sellest harjumusest lahti saada?

Mõista, mis pornograafia tegelikult on. See pole midagi muud kui Saatana püüe alavääristada seda, mille Jehoova lõi auväärseks. Kui sa vaatad asjale selle külje pealt, siis on sul kergem kurja vihata (Laul 97:10).

IDEE

Seadista oma arvuti nii, et see keelab ligipääsu pornograafilistele saitidele. Ja kui saad mõne kahtlase meili, siis ära ava seal olevaid linke.

Mõtle tagajärgedele. Pornograafia lõhub abielu. See alandab seal kujutatud inimesi, samuti neid, kes seda vaatavad. Piibel ütleb põhjendatult: ”Tark näeb hädaohtu ja poeb peitu” (Õpetussõnad 22:3). Kirjuta, mis

tagajärg võiks olla sellel, kui sul oleks harjumus pornograafiat vaadata.

✎.....

Tee otsus. ”Ma olen andnud pühaliku tõotuse mitte kunagi tüdrukut himustades vaadata,” lausus ustav mees Iiob (Iiob 31:1, ”Today’s English Version”). Järgnevalt on toodud mõned ”pühalikud tõotused”, mis sa võiksid endale anda:

Ma ei kasuta internetti, kui olen üksinda toas.

Ma sulgen kohe saidid või hüpikaknad, mis on erootilise sisuga.

Kui kogen tagasilangust, räägin mõne küpse sõbraga.

Mis võiks sind veel aidata, kui pead võitlust harjumusega pornograafiat vaadata? Pane neist üks või kaks kirja.....

.....

.....

Palveta selle pärast. Laulik palvetas Jehoova poole: ”Eemalda mu silmad tühja vaatamast” (Laul 119:37). Jehoova soovib, et sa võidaksid selle võitluse ning ta

tegevusplaan!

Selleks et ma ei satuks juhuslikult pornograafia peale, tuleb mul

✎.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

Enne kui hakkasin uurima Piiblit, tarvitasin pea kõiki tuntumaid narkootikume. Kuid kõigist sõltuvustest, millega mul tuli võidelda, oli kõige hullem pornograafia. Üksnes Jehoova abiga olen suutnud selle probleemiga toime tulla. (*Jeff*)

annab sulle jõudu teha seda, mis on õige (Filiplastele 4:13).

Räägi kellegagi. Et sellest harjumusest vabaneda, on sageli väga oluline sellest mõne usaldatava inimesega rääkida (Õpetussõnad 17:17). Kirjuta siia selle küpse inimese nimi, kellele *sul* oleks kerge end avada.

✎.....

Võid olla kindel, et pornograafia vaatamise harjumusest *on võimalik* vabaneda. Iga kord, kui sa ei anna ahvatlusele järele, oled saanud olulise võidu. Räägi oma võidust Jehoovale ning täna teda jõu eest, mis ta sulle on andnud. Pea alati meeles, et kui sa hoidud katkuna levivast pornograafiast, rõõmustad sellega Jehoova südant! (Õpetussõnad 27:11.)

MIDA SINA ARVAD?

- **Kuidas pornograafia alavääristab seda, mis on auväärne?**
- **Kuidas sa aitaksid oma õde või venda, kellel on probleeme pornograafiaga?**

Kuidas sulle meeldib kõige enam meelt lahutada ja miks?

✎

Kujuta ette, et sa peaksid nooremale õele või vennale selgitama, miks on tähtis tasakaalukalt meelt lahutada. Mida sa ütleksid?

VAIMNE KASV 9

Mis on järgnevast loetelust sulle kõige raskem?

✎ ❑ Uurida Piiblit
❑ Palvetada korrapäraselt Jehoova Jumala poole
❑ Rääkida oma usust teistele, eriti eakaaslastele
❑ Mõista, miks tasub järgida Piibli põhimõtteid

Kirjuta, millise eesmärgi võiksid endale selles valdkonnas seada.

.....

Peatükkidest 34—38 saad teada, kuidas tugevdada oma vaimsust, elada Piibli põhimõtete järgi ning seada eesmärke, mis annavad su elule suuna.

Miks elada Piibli põhimõtete järgi?

Sa einestad koolisööklas kahe tüdrukuga, kui sisse astub uus poiss.

”Paistab, et sa meeldid Markole,” ütleb sulle üks neist. ”Seda on ta pilgust kohe näha. Ta ei saa sinult silmi ära!”

”Ja tead mis,” sosistab teine. ”Ta on vaba!”

Sa juba aimasidki seda, kuna Marko oli sind kutsunud enda juurde peole. Muidugi lükkasid sa tema pakkumise tagasi, kuigi

südames mõtlesid, kuidas oleks olnud seal peol olla.

Su mõtted katkestab esimene tüdruk.

"Kahju, et mina pole vaba. Sellist võimalust ma küll käest ei laseks!"

Siis vaatab ta sulle imestunult otsa. Sa tead, mis nüüd tuleb.

"Kuule, miks sinul oma poissi pole?"

Seda küsimust oligi karta. Tegelikult sa tahaksid, et sul oleks oma poiss, aga sulle on räägitud, et oleks parem kohtamas käimisega oodata, kuni oled abiellumiseks küps. Kui vaid poleks neid ...

"Usk ei luba või?" pärib teine tüdruk.

"Kas ta loeb mu mõtteid?" imestad endamisi.

"Sul muud ei olegi kui ainult Piibel ja Piibel," lausub ta pilkavalt. "Miks sa ei võiks vahel veidi lõbutseda?"

KAS sind on kunagi pilgatud sellepärast, et püüad elada Piibli põhimõtete järgi? Kui on, siis oled võib-olla tundnud, et jääd millestki ilma. Just nõnda arvas Deborah. Ta meenutab: "Tundsin, et Piibli normid on liiga piiravad. Koolikaaslaste kõikelubav elustiil köitis mind."

Vaata tõele näkku

Enda kogemus pole just kõige parem õpetaja. Hoopis targem oleks õppida teiste vigadest, mis on ka kooskõlas Piibliga. Nii toimis laulukirjutaja Aasaf. Mingi aeg tundus talle, et Jumala seadused on liiga piiravad. Kui ta aga mõtles nende käekäigule, kes olid hüljanud Jumala teed, sai talle selgeks, kuidas asjad tegelikult on. Aasaf lausus hiljem, et nad olid libedal teel (Laul 73:18).

Seda meeles hoides mõtle, mida on öelnud mõned

noored, kes hülgasid mõneks ajaks Piibli moraalinormid ja olid abielueelsetes seksuaalsuhetes.

● ***Mis mõjutas sinu mõtlemist ja käitumist?***

Deborah: "Koolis oli kõigil oma poiss või tüdruk ja nad paistsid olevat nii õnnelikud. Kui ma nendega koos aega veetsin ning nägin neid suudlemas ja kallistamas, tundsin kadedust ja üksildust. Tihtilugu unistasin tundide kaupa poisist, kellest olin sisse võetud. Nii kasvas minus soov olla koos temaga."

Mike: "Lugesin kirjandust ning vaatasin telesaateid ja filme, kus seksi kujutati millegi väga mõnusana. Sõpradega seksist rääkimine kasvatas minus uudishimu. Kui olin ühe tüdrukuga kahekesi, arvasin, et võime vabalt üksteist kirglikult puudutada, ilma et see viiks vahekorrani, ja et suudan endale iga kell stopp öelda."

KAS TEADSID . . .

Suhted Jehoovaga võib rikkuda vaid hetkega, kuid nende taastamine võib võtta aastaid.

Andrew: "Mul kujunes harjumuseks internetist pornograafiat vaadata. Samuti hakkasin jooma ja käima pidudel koos noortega, kes suhtusid Piibli moraalinormidesse ükskõikselt."

Tracy: "Teadsin väga hästi, et seks enne abielu on vale, aga ma ei vihanud seda. Mul polnud mõtteski olla seksuaalsuhetes enne abielu, kuid emotsioonid said mõistusest võitu. Mõnda aega oli mu südametunnistus täitsa tuim ja süütunne ei vaevanud mind põrmugi."

● ***Kas su eluviis tegi sind õnnelikuks?***

Deborah: "Algul tundsin ääretut vabadust ning olin õnnelik, et lõpuks ometi olen nagu kõik teised noored.

> ***Eksimusele järgnev distsiplineerimine pole pooltki nii hull kui piin, mida tunned siis, kui püüad seda varjata.*** (*Donna*)

Ent need emotsioonid ei kestnud kaua. Peagi tundsin end räpase ja rikutuna ning mind valdas tühjus. Kahetsesin väga, et olin nii kergekäeliselt loobunud oma süütusest."

Andrew: "Üha kergem oli valedele soovidele järele anda. Samas rõhus mind süütunne ja ma olin endas täiesti pettunud."

Tracy: "Ebamoraalsus rikkus mu nooruse. Arvasin, et mul on oma poisiga väga tore koos olla, aga ei olnud. Lõpuks jõudis asi selleni, et põhjustasime üksteisele vaid kannatusi ja südamevalu. Nuuksusin oma voodis ööd läbi ning kahetsesin, et ma ei hoolinud Jehoova seadustest."

Mike: "Tundsin, nagu oleks mingi osa minust surnud. Püüdsin mitte mõelda sellele, missugust mõju minu teod teistele avaldavad, aga ma ei suutnud. Mul oli valus näha, et naudinguid taga ajades tegin teistele haiget."

● ***Millist nõu annaksid noortele, kes arvavad, et Piibli moraalinormid on liiga piiravad?***

Tracy: "Ela Jehoova põhimõtete järgi ja käi läbi inimestega, kes teevad sedasama. Nii oled märksa õnnelikum."

Deborah: "Küsimus pole pelgalt sinus ja sinu soovides. Su teod mõjutavad ka teisi. Ja kui eirad Jumala nõuandeid, teed sellega endale kahju."

Andrew: "Kui sul pole veel kogemusi, võib teiste noorte elustiil tunduda põnev. Nende

IDEE

Mõtle, kuidas sa selgitaksid nooremale vennale või õele, et Piibli põhimõtteid tasub järgida. Oma uskumustest rääkimine on tõhus viis, kuidas kinnistada neid oma südames.

hoiakud võivad sindki mõjutada. Seega vali sõpru targalt. Usalda Jehoovat, nii ei tule sul hiljem kahetseda.”

Mike: ”Kõige kallim vara, mille Jehoova sulle on andnud, on väärikus ja kõlbeline puhtus. Kui loobud neist ükskõnes seetõttu, et ei suuda end talitseda, müüd end odavalt. Räägi oma probleemidest vanemate ja teiste küpsete kristlastega. Kui oled eksinud, anna sellest viivitamatult teada ja püüa olukorda parandada. Kui käid Jehoova näidatud teel, leiad meelerahu.”

Piibli normid — kas hullusärk või turvavöö?

Jehoova on õnnelik Jumal ja ta soovib, et ka sina oleksid õnnelik (1. Timoteosele 1:11; Koguja 11:9). Piibli

tegevusplaan!

Et mõista, miks tasub järgida Piibli põhimõtteid, tuleb mul

✎ .....

.....

Kui hakkan kadestama neid, kes elavad maailma normide järgi, siis ma

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

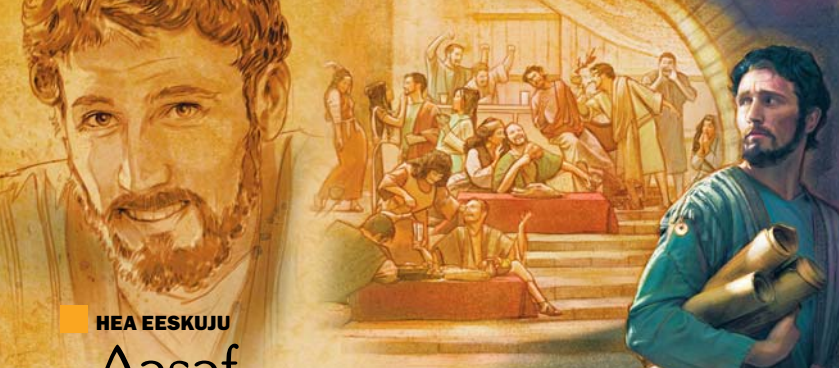

HEA EESKUJU

Aasaf

Aasafi elus on **raske periood.** Kõikjal enda ümber näeb ta, kuidas inimesed ignoreerivad Jumala seadusi, ja tundub, et nad pääsevad puhta nahaga. Seetõttu mõtleb Aasaf, kas tasub üldse näha vaeva selle nimel, et olla Jumalale meelepärane. ”Päris asjata ma olen hoidnud oma südame puhta ja olen süütuses pesnud oma käsi,” lausub ta. Ent olles asja üle **sügavalt järele mõelnud,** muudab ta oma suhtumist. Aasaf mõistab, et kõik nende naudingud on ainult **ajutised.** Millisele järeldusele ta jõuab? ”Sinuga ühes olles ei meelita mind miski maa peal,” laulab ta Jehoovale (Laul 73:3, 13, 16, 25, 27).

Võib-olla oled sinagi mõnikord mõelnud, kas ikka tasub elada Jumala mõõdupuude järgi. Kuid ole nagu Aasaf ja vaata **pealispinnast sügavamale.** Mida võiks öelda nende kohta, kes ei kuuletu Jehoova seadustele? Kas nad tunnevad *tõesti* sügavat rahu? Kas nad on leidnud õnne võtme, millest pole teadlikud need, kes on Jumalale ustavad? Kui oled asja üle põhjalikult järele mõelnud, nõustud sa kahtlemata Aasafi sõnadega: ”Minu õnn on, et ma olen **Jumalale ligi!”** (Laul 73:28.)

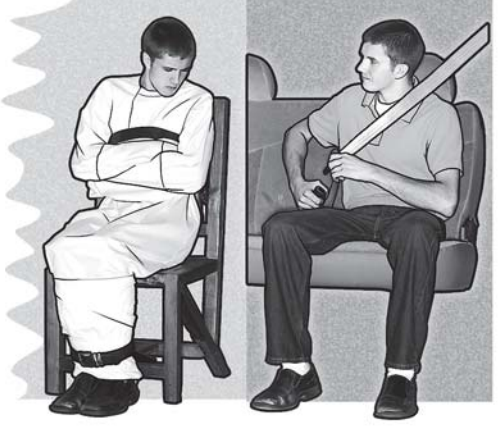

Piibli põhimõtted ei takista olemast õnnelik, need hoopis kaitsevad sind

põhimõtted tulevad sulle kasuks. On tõsi, et sinu meelest võivad need piirata su vabadust justkui hullusärk, mis takistab liikumist. Kuid tegelikult on Piibli moraalipõhimõtted nagu turvavöö, mis on sulle kaitseks.

Piiblit võib kahtlemata usaldada. Kui otsustad elada selle põhimõtete järgi, rõõmustad Jehoovat ning koged, kui kasulikud need on (Jesaja 48:17).

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Sa võid olla Jumala sõber. Mida selleks teha?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Miks *pole* kõige targem õppida enda kogemusest seda, millised tagajärjed on Jumala seadustest üleastumisel?**
- **Mida õpetlikku sa leidsid Deborah, Mike'i, Andrew ja Tracy mõtetest?**
- **Miks suhtuvad mõned Piibli põhimõtetesse kui hullusärki, kuid miks on selline vaade lühinägelik?**

35

Kuidas saada Jumalaga sõbraks?

Kui Jeremyt tabas tragöödia, mõistis ta, et sõprus Jumalaga on midagi väga väärtuslikku. "Olin 12-aastane, kui isa meie pere hülgas," selgitab ta. "Ühel õhtul palvetasin voodis Jehoova poole ja anusin, et isa tuleks tagasi."

Kuna Jeremy tundis end äärmiselt õnnetuna, võttis ta kätte Piibli ja hakkas seda lugema. Teda puudutas väga kirjakoht Laul 10:14, kus öeldakse Jehoova kohta: "Õnnetu jätab enese sinu hooleks, sina oled vaeselapse ["isata poisi", UM] abimees!" Jeremy lausub: "Tundsin, nagu Jehoova räägiks minuga ja annaks teada, et ta on minu abimees, minu Isa. Kas mul võiks olla veel paremat isa kui tema?"

OLED sa siis sellises olukorras nagu Jeremy või mitte, *tahab* Jehoova, et oleksid tema sõber. Piiblis on öeldud: ”Tulge Jumala ligi, siis tema tuleb teie ligi!” (Jakoobuse 4:8). Mõtle korraks nendele sõnadele. Kuigi sa ei saa Jehoova Jumalat näha — ja ta pole sinuga mitte mingis mõttes võrdväärne —, pakub ta sulle oma sõprust!

KAS TEADSID . . .

See, et sa seda raamatut loed ja rakendad selles toodud Piibli nõuandeid, kinnitab, et Jehoova on *sinust* isiklikult huvitatud (Johannese 6:44).

Kuid selleks et olla Jumala sõber, tuleb sul omalt poolt veidi pingutada. Mõtle järgmisele näitele. Oletame, et sa kasvatad toalille. Sa tead, et see ei kasva iseenesest. Sul tuleb taime korrapäraselt kasta ja muul moel selle eest hoolitseda. Nii on see ka siis, kui tahad olla Jumala sõber. Mida teha, et selline sõprus kasvaks?

Uurimise oluline roll

Sõpruse oluline osa on suhtlemine, mis hõlmab nii kuulamist kui ka rääkimist. Sõprus Jumalaga pole selles

Nagu toalill ei kasva iseenesest, ei teki sõprus Jumalaga ilma selle heaks midagi tegemata

Nooremana kippusid mu palved olema kogu aeg ühesugused. Nüüd aga püüan rääkida Jehoovale sellest, mis mul läks päeva jooksul hästi ja mis mitte. Kuna pole olemas kahte täpselt samasugust päeva, siis ei korda ma ka palves samu asju. (*Eve*)

suhtes erand. Kui loeme ja uurime Piiblit, kuulame, mida Jumal meile ütleb (Laul 1:2, 3).

Muidugi ei pruugi uurimine olla su lemmiktegevus. Paljud noored eelistaksid pigem telekat vaadata, sportida või sõpradega niisama aega veeta. Ent sõprus Jumalaga ei teki iseenesest. Sul tuleb teda *kuulata* ehk siis uurida tema Sõna.

IDEE

Kui loed Piiblist iga päev umbes neli lehekülge, saad selle aastaga läbi.

Kuid ära muretse, Piibli uurimine ei pea sugugi olema tüütu kohustus. Sa võid selle endale *meeldivaks* teha, isegi kui sa pole enda arvates mingi uurija tüüp. Kõigepealt *määra kindel aeg*, millal sa Piiblit uurid. Noor nimega Lais sõnab: ”Mul on oma ajakava. Alustan igat hommikut sellega, et loen Piiblist ühe peatüki.” 15-aastane Maria teeb seda teisel ajal. ”Mina loen natuke Piiblit igal õhtul enne magamaminekut.”

Enne kui Piibli uurimisega algust teed, vaata kasti leheküljel 292. Millal saaksid sina võtta umbes 30 minutit, et uurida Jumala Sõna?

Aja planeerimine on alles algus. Uurimise juurde asudes võid aga avastada, et Piibli lugemine pole nagu

süüvi oma Piiblisse

1. Vali Piiblist välja jutustus, mida tahaksid lugeda. Palu Jehoovalt tarkust, et võiksid loetavast aru saada.

2. Loe see lugu tähelepanelikult läbi. Ära kiirusta. Kasuta kujutlusvõimet. Haara kaasa oma meeled: püüa toimuvat *näha, kuulata* osaliste hääli, *nuusutada* lõhnu, *maitsta* toitusid jne. Muuda see jutustus endale elavaks!

3. Mõtiskle selle üle, mida sa just lugesid. Esita endale järgmisi küsimusi:

- *Miks lasi Jehoova selle loo oma Sõnasse talletada?*
- *Millised tegelased väärivad jäljendamist ja millised on hoiatavaks näiteks?*
- *Mida praktilist see lugu mulle õpetab?*
- *Mida ma sain sellest loost teada Jehoova ja tema tegutsemisviiside kohta?*

4. Tee Jehoovale lühike palve. Räägi talle, mida sa Piiblit lugedes õppisid ja kuidas sa plaanid seda ellu rakendada. Täna alati Jehoovat kingituse eest, mille ta sulle on andnud — tema Sõna, Püha Piibli eest!

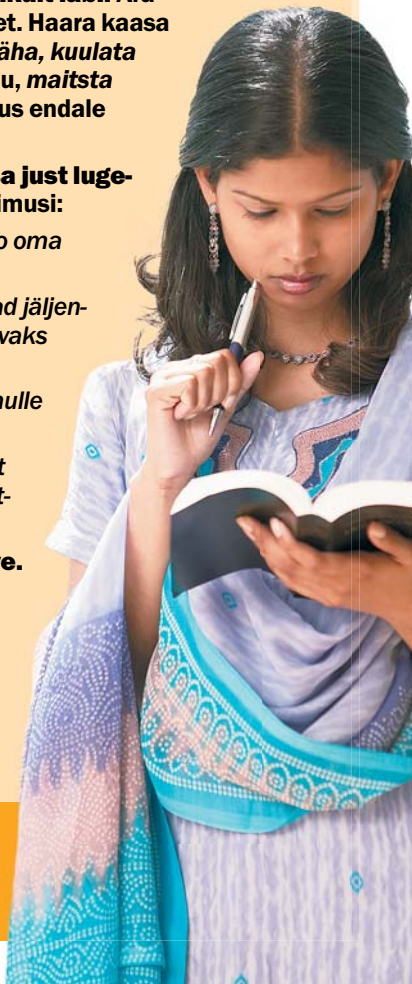

"Sinu sõna on mu jalale lambiks ja valguseks mu jalgteel!"
(*Laul 119:105*)

”Õnnelikud on need, kes mõistavad, et neil on vaimsed vajadused.”
(Matteuse 5:3, UM)

juturaamatu lugemine. Võib-olla nõustud 11-aastase Jezreeliga, kes ütleb ausalt: ”Mõningaid kohti Piiblist on raske lugeda ja need pole eriti huvitavad.” Kuid ära anna alla. Võta Piibli uurimist kui aega, mil saad kuulata oma sõpra Jehoova Jumalat. Lõppude lõpuks sõltub ikkagi sinust, kui huvitav ja kasulik Piibli uurimine sinule on.

Tähtis on palvetada

Palve on viis, kuidas me saame Jumalaga rääkida. Mõtle, kui eriline kingitus see on! Sa võid pöörduda Jehoova Jumala poole iga kell, nii päeval kui ka öösel. Ta on *alati* valmis sind kuulama. Ta lausa *tahab* kuulata, mis sul öelda on. Seepärast õhutatakse Piiblis: ”Laske *kõiges* oma palumised palve ja anumisega ühes tänuga saada Jumalale teatavaks” (Filiplastele 4:6, meie kursiiv).

Sellest piiblitekstist on näha, et võid Jehoovale rääkida väga paljust. Nende hulka käivad sinu probleemid ja mured. Samuti räägi asjadest, mille eest oled tänulik. Tänad sa ju ka oma sõpru selle eest, mis nad sinu heaks on teinud. Väljenda siis Jehoovale oma tänu, kuna ta on teinud sulle rohkem kui ükskõik milline teine sõber eales teha võiks (Laul 106:1).

Mille eest oled *sina* Jehoovale tänulik? ✎ .....

.....

.....

kõige tähtsam kõigepealt

Kas oled liiga hõivatud, et palvetada? Või pole sul aega Piiblit uurida? Sageli on küsimus selles, mis on sulle esmatähtis.

Tee järgmine katse. Võta tühi ämber ja pane sinna mõned suured kivid. Seejärel täida see ääretasa liivaga. Nüüd on su ämbris *nii* kivid *kui ka* liiv.

Nüüd aga tühjenda ämber ning proovi seda täita sama hulga kivide ja liivaga, ent vastupidises järjekorras: esiteks liiv, seejärel kivid. Kas ei mahu ära? Põhjus on selles, et sa panid liiva *esimesena.*

Mida see näitab? Piiblis on öeldud, et tuleks ”kindlaks teha, mis on peaasi” (Filiplastele 1:10). Kui sa paned esikohale teisejärgulised asjad, näiteks meelelahutuse, ei näi sul kunagi olevat piisavalt ruumi palju tähtsamale, milleks on vaimne tegevus. Kui sa järgid seda Piibli nõuannet, leiad, et sul on aega *nii* Jumala Kuningriigiga seotud asjadeks *kui ka* lõõgastumiseks. Niisiis sõltub kõik sellest, mis sa paned ämbrisse kõigepealt!

Pole kahtlustki, et aeg-ajalt rõhuvad su meeli kartused ja mured. Laulus 55:23 on öeldud: ”Heida Jehoova peale oma koorem, ja tema hoolitseb sinu eest; ta ei lase iialgi kõikuda õiget!”

Kirjuta järgmistele ridadele, milliste murede eest sa tahaksid palvetada.

✎ .....

.....

Oma kogemused

Sõprus Jumalaga tähendab veel midagi, mida sa ei tohiks kahe silma vahele jätta. Laulik Taavet kirjutas: ”Maitske ja vaadake, et Jehoova on hea!” (Laul 34:9). Vahetult enne seda, kui Taavet koostas 34. laulu, oli ta elus hirmuäratav periood. Ta põgenes mõrtsukaliku kuninga Sauli eest, mis juba iseenesest oli raske läbielamus. Tagatipuks pidi ta varju otsima oma vaenlaste, vilistide juures. Seistes surmaga silmitsi, teeskles Taavet kavalalt hullumeelset ja tal õnnestus pääseda (1. Saamueli 21:11—16).

Taavet ei arvanud, et ta pääses üle noatera tänu enda leidlikkusele. Ta andis selle eest kogu au Jehoovale. Eelmainitud laulu varasemas salmis kirjutas ta: ”Ma otsisin Jehoovat ja tema vastas mulle ning tõmbas mind välja

tegevusplaan!

Et Piibli uurimisest oleks mulle rohkem kasu, kavatsen

✎ .....

.....

Et palvetada korrapärasemalt, pean

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

kõigist mu hädaohtudest!" (Laul 34:5). Taavet võis *oma kogemuste* põhjal innustada ka teisi: "Maitske ja vaadake, et Jehoova on hea!"*

Kas sulle meenub oma elust mõni juhtum, mis kinnitab, et Jehoova hoolib sinust? Pane see kirja. Väike vihje: see ei pea olema midagi suurt ja vapustavat. Mõtle millelegi igapäevasele, mida võid kergesti pidada enesestmõistetavaks.

✎ .....

.....

Võib-olla oled saanud teadmisi Piiblist oma vanematelt. Kui nii, on see suur õnnistus. Siiski tuleb sul *endal* luua Jumalaga sõprussuhted. Kui sa pole seda teinud, siis selle peatüki mõtted on sulle abiks, et sellega algust teha. Jehoova õnnistab su püüdeid. Piiblis öeldakse: "Paluge, siis antakse teile; otsige, siis te leiate" (Matteuse 7:7).

---

* Mõnes Piiblis on väljend "maitske ja vaadake" tõlgitud "avasta ise" ja "kogemuse kaudu sa näed". ("Contemporary English Version", "The Bible in Basic English".)

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Kas sul on raske teistele Jumalast rääkida? Loe, kuidas kaitsta oma uskumusi.***

MIDA SINA ARVAD?

- **Kuidas iseseisvast piibliuurimisest rohkem rõõmu tunda?**
- **Miks tahab Jehoova kuulata ebatäiuslike inimeste palveid?**
- **Kuidas muuta oma palved sisukamaks?**

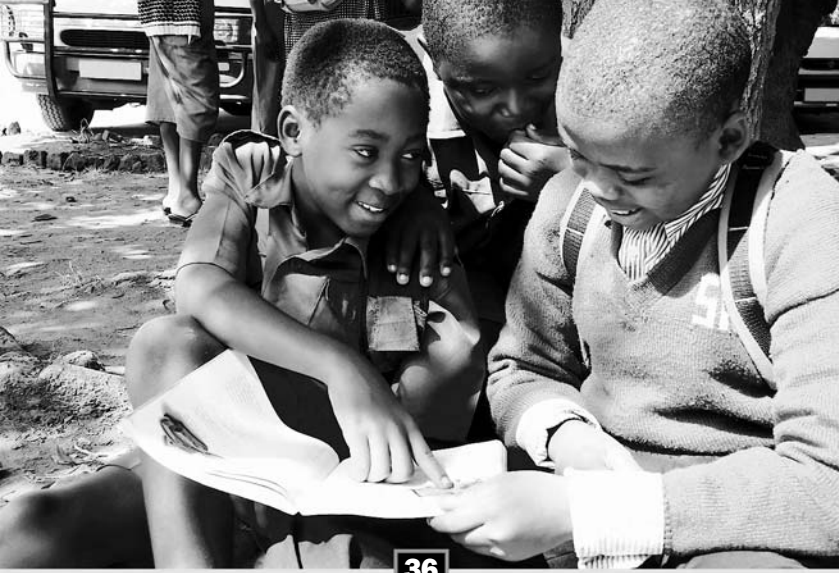

Kuidas kaitsta oma usku Jumalasse?

Mis on sulle kõige suuremaks takistuseks, et klassikaaslasele oma usust rääkida?

- ❑ Kesised teadmised Piiblist
- ❑ Hirm saada pilkealuseks
- ❑ Sa ei tea, kuidas alustada

Kuidas sul oleks kõige kergem oma usust rääkida?

- ❑ Klassikaaslasega omavahel olles
- ❑ Kogu klassi ees
- ❑ Kirjutada oma uskumustest mõnes koolitöös

Kirjuta siia selle koolikaaslase nimi, kes sinu arvates oleks valmis Piibli teemadel vestlema, kui teaksid, kuidas juttu alustada.

.....

ILMSELT pole sinu koolikaaslaste seas Jumal just kõige populaarsem jututeema. Kui hakkad rääkima ükskõik millest muust, olgu selleks siis sport, riided või vastassugupool, vallandub kohe elav arutelu. Jumalat mainides tekib aga hetkega piinlik vaikus.

Põhjus pole selles, et su eakaaslased ei usu Jumalat. Vastupidi, paljud *usuvad.* Kuid mõnel on ebamugav sel teemal rääkida. Nende arvates pole popp olla usklik.

Aga *sina?*

On täiesti arusaadav, et klassikaaslastele Jumalast rääkimine võib tekitada sinus mõningast vastumeelsust. Mitte kellelegi ju ei meeldi olla tõrjutud, või mis veelgi hullem, teiste naerualune. Kas nii võib juhtuda, kui räägiksid oma uskumustest? Ilmselt küll. Samas aga võid saada üllatuse osaliseks. Paljud su eakaaslased otsivad vastuseid sellistele küsimustele nagu: kuhu see maailm suundub? miks on nii palju probleeme? Tõenäoliselt räägiksid nad sellistel teemadel palju meelsamini kellegi omaealisega, mitte mõne täiskasvanuga.

Siiski võib tunduda üsna hirmutav teistele noortele *usust* rääkida. Võib-olla sa kar-

Nagu pilli mängimine, nõuab ka oma usust rääkimine vilumust. Kuid harjutamine teeb meistriks

> ***Kool on selline territoorium, kus vaid meie saame kuulutada.*** (*Iraida*)

dad, et sind hakatakse pidama fanaatikuks või et sa ei leia *täpselt* õigeid sõnu. Ära muretse! Usust rääkimist võiks mõneti võrrelda pillimänguga. Alguses pole see ehk kerge. Kuid harjutamine teeb meistriks ning su pingutused kannavad vilja. Kuidas siis juttu üles võtta?

Üldjuhul võid leida loomuliku viisi, kuidas vestlust alustada. Näiteks kui koolis tuleb jutuks mõni hiljutine sündmus, võiksid Piiblile tuginedes öelda, mida sina sellest arvad. Või siis proovi rääkida vaid ühe klassikaaslasega. Mis veelgi lihtsam, mõned kristlikud noored on pannud lauale mõne Piiblil põhineva väljaande, et äratada klassikaaslaste tähelepanu. Tihti tekitab see huvi ning viib vestluseni.

Millist ülaltoodud meetodit tahaksid *sina* järele proovida?

✎.....

Kuidas võiksid veel klassikaaslasele oma usust rääkida?

.....

.....

.....

Mõnikord võib mingi teema, mida tunnis läbi võtate, avada võimaluse tunnistust anda. Näiteks mida teha siis, kui arutate evolutsiooniteooriat? Kuidas kaitsta oma usku loomisesse?

IDEE

Pane tähele, kuidas sa oma uskumustest räägid. Kui oled ebakindel, võid *kutsuda esile* teiste pilkeid. Kui aga räägid enesekindlalt, nii nagu *nemad* oma seisukohti väljendavad, võid tõenäolisemalt võita nende lugupidamise.

”Ma ei häbene head sõnumit; see on tegelikult Jumala vägi päästeks igaühele, kes usub.” (Roomlastele 1:16, UM)

Kuidas kaitsta usku loomisesse

”Kui tunnis võeti teemaks evolutsioon, oli see vastuolus kõigega, mida mulle oli õpetatud,” räägib Ryan. ”Seda esitati kui fakti ja see kohutas mind.” Midagi sarnast tundis ka Raguel. Ta ütleb: ”Mul pidi süda seisma jääma, kui ühiskonnaõpetuse õpetaja teatas, et järgmises tunnis käsitleme evolutsiooni. Teadsin, et mul tuleb klassile selgitada, milline on minu seisukoht selles vaidlusaluses küsimuses.”

KAS TEADSID . . .

Mõnikord, kui õpetajatel palutakse evolutsiooni tõestada, ei suuda nad seda teha. Nad mõistavad, et toetavad seda pelgalt seetõttu, et seda on neile õpetatud.

Kuidas *sina* end tunned, kui tunnis hakatakse arutama evolutsiooniteooriat? Sa usud, et Jumal on ”loonud kõik asjad” (Ilmutuse 4:11). Kõikjal enda ümber näed sa tõendeid mõistuslikust kavandatusest. Ent õpikutes on kirjas, et elu on arenenud järk-järgult, ja sedasama räägib ka õpetaja. Sa võid mõelda: ”Kes olen mina, et ”ekspertidega” vaielda?”

Võid kindel olla, et sa pole ainuke, kes kahtleb evolutsiooniõpetuses. Tõsiasi on see, et ka hulk teadlasi ning paljud õpetajad ja õpilased ei usu seda.

Selleks et kaitsta oma usku loomisesse, on sul vaja teada, mida Piibel selle kohta tegelikult õpetab. Pole mingit mõtet vaielda asjade üle, millest Piibel otseselt ei räägi. Vaadelgem mõningaid näiteid.

Õpikus on kirjas, et maakera ja päikesesüsteem on

Sa võid saada üle hirmust kaitsta oma tõekspidamisi

olemas olnud miljardeid aastaid. Piiblis öeldakse, et maakera ja kogu ülejäänud universum eksisteerisid juba enne esimest loomispäeva. Seega võib maakera ja päikesesüsteem vabalt olla miljardeid aastaid vana (1. Moosese 1:1).

Õpetaja ütleb, et maakera polnud võimalik luua kõigest kuue päevaga. Piiblis pole öeldud, et need kuus loomispäeva olid sõnasõnaliselt 24 tundi pikad.

Tunnis toodi mitmeid näiteid selle kohta, et loomad ja inimesed on aja jooksul muutunud. Piibel ütleb, et Jumal lõi elusorganismid "nende liikide järgi" (1. Moosese 1:20, 21). See *ei* toeta ideed, et elu tekkis elutust ainest või et Jumal käivitas evolutsiooniprotsessi ühestainsast rakust. Siiski on igal liigil suured võimalused mitmekesisuseks. Seega ei välista Piibel, et *liigi raames* võib esineda muutusi.

Kuidas sa vastaksid pärast eeltoodu lugemist õpetajale või klassikaaslasele, kes ütleb:

"See on ju teaduslikult tõestatud, et me oleme evolutsiooni produkt." ✎.....

.....

”Ma ei usu Jumalat, kuna ma ei näe teda.”

.....

.....

Ole veendunud enda tõekspidamistes!

Kui oled kasvanud kristlikus peres, võid uskuda loomist lihtsalt seetõttu, et seda on sulle õpetatud. Nüüd aga, kui oled saanud vanemaks, soovid Jumalat teenides ’kasutada oma mõtlemisvõimet’, et su tõekspidamistel oleks kindel alus (Roomlastele 12:1, UM). Seda silmas pidades küsi endalt: ”Mis veenab *mind* Looja olemasolus?” 14-aastane Sam on mõelnud inimese organismile. ”See on nii keeruline,” sõnab ta, ”ning kõik selle osad töötavad üheskoos nii hästi. Inimese keha ei saa olla arenenud!” Sedasama ütleb 16-aastane Holly. ”Sellest ajast, kui mul diagnoositi suhkruhaigus, olen õppinud palju selle kohta, kuidas inimese keha töötab. On hämmastav, kui tohutu

tegevusplaan!

Et alustada klassikaaslasega vestlust Piiblist, võiksin ma

✎.....

.....

Kui mult küsitakse, miks ma usun, et Looja on olemas, ütlen

.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

töö teeb ära näiteks kõhunääre — kõhuõõne tagaseinas paiknev pisike organ —, et veri ja teised organid saaksid täita oma ülesannet."

Pane kirja kolm tõendit, mis veenavad *sind* Looja olemasolus.

1. .....
2. .....
3. .....

Pole mingit põhjust tunda ebamugavust või häbi sellepärast, et usud Jumalat ja loomist. Võttes arvesse tõendeid, on igati mõistlik arvata, et me oleme mõistusliku kavandatuse tulemus.

Lõppkokkuvõttes on hoopis evolutsioon — mitte loomine — see, mis eeldab tohutut usku imedesse, kusjuures ilma et oleks imetegijat! Kui oled asja endale põhjalikult selgeks teinud, "kasutades oma mõtlemisvõimet", tunned ennast palju kindlamini, et kaitsta oma usku Jumalasse.

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Sa näed, kuidas sinuvanused noored lähevad üksteise järel ristimisele. Kas sina oled valmis seda sammu astuma?***

MIDA SINA ARVAD?

- **Miks on oluline teistele oma uskumustest rääkida?**
- **Millised on mõned viisid, kuidas sul oleks kergem koolis rääkida, miks sa usud loomist?**
- **Kuidas sa saad näidata lugupidamist isiku vastu, kes on loonud kõik? (Apostlite teod 17:26, 27.)**

37

Kas peaksin end ristida laskma?

Märgi, kas järgmised väited on õiged või valed:

Kristlased peavad end ristida laskma. ❑ Õige ❑ Vale

Ristimise peamine eesmärk on kaitsta sind patustamise eest. ❑ Õige ❑ Vale

Ristimine avab tee päästeks. ❑ Õige ❑ Vale

Kui sa pole ristitud, ei kanna sa oma tegude eest Jumala ees vastutust. ❑ Õige ❑ Vale

Kui su sõbrad lasevad end ristida, siis järelikult oled ka sina valmis seda sammu astuma. ❑ Õige ❑ Vale

KUI sa elad Piibli põhimõtete järgi, arendad sõprussuhteid Jumalaga ja räägid oma usust teistele, siis on täiesti loomulik, et mõtled ristimisele. Kuidas aga teada, kas oled valmis seda sammu astuma? Et aidata sul sellele küsimusele vastata, arutagem artikli alguses toodud väiteid.

KAS TEADSID . . .

Ristimine on väga tähtis osa ”märgist”, mis on vajalik pääste saamiseks (Hesekiel 9:4—6).

”[Andke] oma ihud elavaks pühaks ja Jumala meelepäraseks ohvriks. See olgu teie mõistlik jumalateenistus.”
(Roomlastele 12:1)

● ● ● ● ● ● ● ●

● ***Kristlased peavad end ristida laskma.***

Õige. Jeesus ütles, et tema järelkäijad peavad olema ristitud (Matteuse 28:19, 20). Ta ise lasi end samuti ristida. Et teda jäljendada, tuleks see samm astuda ka sinul. Selle otsuse langetamiseks on vaja siirast soovi ja küpsust.

● ***Ristimise peamine eesmärk on kaitsta sind patustamise eest.***

Vale. Ristimisega näitad sa avalikult, et oled Jehoovale pühendunud. Pühendumine pole formaalne leping, mis takistab sul teha asju, mida sa salaja siiski teha tahaksid. Pigem tuleks sul pühendada oma elu Jehoovale seetõttu, et *soovid* elada tema põhimõtete järgi.

● ***Ristimine avab tee päästeks.***

Õige. Piiblis öeldakse, et ristimine on tähtis samm pääste saamiseks (1. Peetruse 3:21). See muidugi ei tähenda, et ristimine on nagu kindlustuspoliis, mille sa ostad selleks, et kaitsta end õnnetusjuhtumi korral. Sul tuleks lasta end ristida seetõttu, et armastad Jehoovat ja tahad teda kogu südamest igavesti teenida (Markuse 12:29, 30).

IDEE

Püüa koos vanematega leida kogudusest keegi, kes võiks aidata sul vaimselt edeneda (Apostlite teod 16:1—3).

> ***See, et olen ristitud, on aidanud mul langetada tarku otsuseid ja hoiduda tegudest, millega oleksin endale vaid häda kaela tõmmanud.*** (*Holly*)

● ***Kui sa pole ristitud, ei kanna sa oma tegude eest Jumala ees vastutust.***

Vale. Jakoobuse 4:17 ütleb: ”Kes siis mõistab teha head ja ei tee seda, sellele on see patuks”, ükskõik kas sa oled ristitud või mitte. Niisiis, kui sa tead, mis on õige, ja kui sa oled küps selleks, et mõelda tõsiselt oma elule, siis on ehk sobiv aeg rääkida neist asjadest ema või isaga või mõne teise küpse kristlasega. Nad võivad aidata sul ristimiseks valmistuda.

● ***Kui su sõbrad lasevad end ristida, siis järelikult oled ka sina valmis seda sammu astuma.***

Vale. Ristimisotsus peab tulema sinu enda südamest (Laul 110:3). Selle sammu peaksid astuma üksnes siis, kui mõistad selgelt, mida tähendab olla Jehoova tunnistaja, ning kui oled kindel, et oled valmis kandma sellega kaasnevat vastutust (Koguja 5:3, 4).

(*Jätkub leheküljel 310*)

tegevusplaan!

Et valmistuda ristimiseks, püüan teha endale paremini selgeks järgmised Piibli õpetused:

✎.....

.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

sagedasi küsimusi ristimise kohta

Mida ristimine sümboliseerib? Vee alla kastmine ja veest üles tõstmine tähendavad seda, et inimene otsekui sureb enesekesksele elule ja saab elavaks täitma Jehoova tahet.

Mida tähendab pühendada oma elu Jehoovale? See tähendab, et sa ei kuulu enam endale, vaid tõotad seada Jumala tahte täitmise kõigest muust ettepoole (Matteuse 16:24). Mingi aeg enne seda, kui lased end ristida, on kohane öelda Jehoovale palves, et sa tahad oma elu talle pühendada.

Mida peaks oma elus enne ristimist tegema? Sa peaksid elama kooskõlas Jumala Sõnaga ja rääkima teistele oma usust. Samuti peaksid arendama sõprussuhteid Jumalaga nii palvetades kui ka tema Sõna uurides. Sa peaksid Jehoovat teenima seetõttu, et see on *sinu,* mitte teiste mõjul langetatud otsus.

Kas on mingi vanus, mis ajaks peaks olema ristitud? Vanus pole esmatähtis. Siiski peaksid olema piisavalt vana ja küps, et mõista pühendumise tähendust.

Mida teha siis, kui ma soovin end ristida lasta, kuid mu vanemad arvavad, et peaksin veel ootama? Võib-olla soovivad nad, et saaksid kristlikus elus rohkem kogemusi. Pea nende nõu kalliks ja kasuta seda aega selleks, et saada Jehoovaga veelgi lähedasemaks sõbraks (1. Saamueli 2:26).

kas mõtled ristimisele?

Järgmised küsimused ja soovitused aitavad sul hinnata oma vaimset kasvu. Enne vastamist vaata kindlasti järele piiblitekstid.

Millest on näha, et sa juba praegu loodad kindlalt Jehoovale? (Laul 71:5)

✎ .....

.....

Millest ilmneb, et oled õppinud eristama õiget valest? (Heebrealastele 5:14)

.....

.....

Kui tihti sa palvetad? .....

Kui üksikasjalikud on su palved ja mida need räägivad sinu armastusest Jehoova vastu? (Laul 17:6)

.....

.....

Pane kirja, milliseid eesmärke võiksid seada seoses palvetamisega.

.....

.....

Kui korrapäraselt sa omal käel Piiblit uurid? (Joosua 1:8)

.....

Mida sa uurid?

.....

.....

Pane kirja, milliseid eesmärke võiksid seada seoses iseseisva uurimisega.

.....

Kas su teenistus on eesmärgikindel? (Näiteks kas sa oskad teistele selgitada Piibli põhiõpetusi? Kas sa külastad huvilisi uuesti? Kas püüad alustada piibliuurimist?) ❑ Jah ❑ Ei

Kas sa käid kuulutamas, isegi kui su vanemad seda ei tee? (Apostlite teod 5:42) ❑ Jah ❑ Ei

Pane kirja, milliseid eesmärke võiksid seada seoses kuulutustööga. (2. Timoteosele 2:15)

.....

.....

Kas sa käid koosolekutel korrapäraselt või nii, kuidas juhtub? (Heebrealastele 10:25)

.....

Kuidas sa koosolekutest osa võtad?

.....

Kas sa lähed koosolekutele ka ilma vanemateta (seda juhul, kui nad on nõus)? ❑ Jah ❑ Ei

Kas Jumala tahte täitmine toob sulle tõesti rõõmu? (Laul 40:9) ❑ Jah ❑ Ei

Kas sul on tulnud ette olukordi, mil pidid seisma vastu kaaslaste survele? Pane need kirja. (Roomlastele 12:2)

.....

Mida kavatsed teha selleks, et su armastus Jehoova vastu püsiks tugevana? (Juuda 20, 21)

.....

Kas teeniksid Jehoovat isegi siis, kui su vanemad ja sõbrad lakkaksid seda tegemast? (Matteuse 10:36, 37)
❑ Jah ❑ Ei

Nagu abiellumine, on ka ristimine samm, mis muudab elu. Sellesse ei tohiks suhtuda kergekäeliselt

(*Lehekülje 306 järg*)

Otsus, mis muudab elu

Ristimine on samm, mis muudab elu ja viib paljude õnnistusteni. Samas kaasneb sellega tõsine vastutus, nimelt, sul tuleb elada Jehoovale antud pühendumistõotuse kohaselt.

Kas sa oled valmis oma elu Jehoovale pühendama? Kui jah, on sul põhjust rõõmus olla. Sind on ootamas suurim au, mis sulle üleüldse osaks võib saada — teenida Jehoovat kogu südamest ja elada viisil, millest on näha, et oled talle täielikult pühendunud (Matteuse 22: 36, 37).

JÄRGMISES PEATÜKIS ***Loe, kuidas seada endale eesmärke, mis aitavad sul elada oma elu parimal viisil.***

MIDA SINA ARVAD?

- **Miks on ristimine nii tõsine samm?**
- **Mis võib panna noort astuma seda sammu liiga rutakalt?**
- **Miks võib noor pühendumise ja ristimisega ebatargalt venitada?**

38

Mida ma tahan oma elus saavutada?

”Esialgu ma ei muretsenud tuleviku pärast. Aga kui kool hakkas läbi saama, mõistsin, et mind ootab ees reaalne elu, kus tuleb teha tööd ja maksta arveid.”
(***Alex***)

KUJUTLE, et plaanid reisi kuhugi kodust väga kaugele. Arvatavasti uurid sa kõigepealt kaardilt järele, milline oleks parim marsruut. Sama lugu on tuleviku planeerimisega. ”Sinu ees on terve rida valikuvõimalusi,” sõnab noor Michael, kes teenib praegu ühes Jehoova tunnistajate harubüroos. Mis aga nende hulgast välja sõeluda? ”Kõik algab eesmärkidest,” ütleb Michael.

Eesmärk on justkui reisi sihtkoht. Sihitult ringi rännates ei jõua sa tõenäoliselt pärale. Palju mõttekam on niiöelda kaart välja võtta ja oma teekond ära märkida. Sel moel järgid sa nõuannet, mis on kirjas Õpetussõnad 4: 26: ”Pane tähele oma jala suunda.”

Eelseisvate aastate jooksul langetad sa palju tähtsaid otsuseid, mis puudutavad jumalateenimist, töökohta, abielu, perekonda ja muid olulisi valdkondi. Tarku valikuid on kergem teha, kui esmalt tead, millises

Kui sul on elus kindlad sihid, siis ei raiska sa oma energiat asjadele, mis ei vii kuhugi

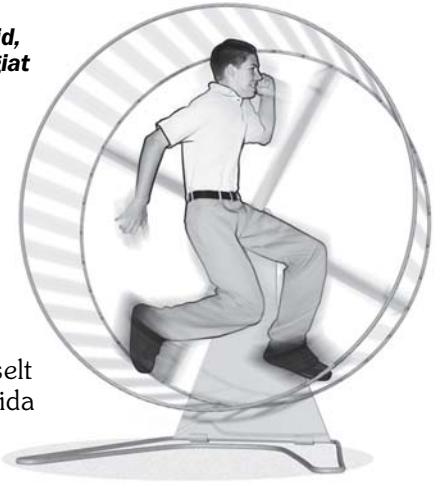

suunas sa tahad liikuda. Ja kui sa märgid oma teekonda kaardile, ei tohiks sa unustada üht olulist tegurit.

”Mõtle oma Loojale”

Kui tahad olla tõeliselt õnnelik, tuleb sul järgida targa kuninga Saalomoni sõnu ”Mõtle oma Loojale oma nooruspäevil” (Koguja 12:1). Teisisõnu peaks valikuid, mida sa oma elus teed, juhtima soov olla Jumalale meelepärane.

KAS TEADSID . . .

Nõnda nagu elekter paneb seadme tööle, võib Jumala püha vaim aidata sul tema teenistuses palju korda saata (Apostlite teod 1:8).

Miks on see oluline? Piibel ütleb Ilmutuse 4:11: ”Sina, meie Issand ja Jumal, oled väärt võtma austust ja au ja väge, sest sina oled loonud kõik asjad, ja sinu tahte läbi on need olemas ja on loodud!” Kõik elusolendid nii taevas kui ka maa peal on Loojale tänu võlgu. Kas sina oled tänulik selle eest, et ta on andnud sulle ”elu ja õhu ja kõik”? (Apostlite teod 17:25.) Kas ei tunne sa endas tugevat soovi anda

> ***Imetlen oma vanemaid väga. Nende püsiv innukus teenistuses, viis, kuidas nad on tulnud toime majanduslike raskustega, ning see, et nad julgustasid mind astuma täisajalisse teenistusse, on mulle head mõju avaldanud.*** (*Jarrod*)

Jehoova Jumalale midagi tagasi, väljendamaks oma hindamist kõige selle eest, mida tema sulle on andnud?

Oma Loojale mõeldes on paljud Jehoova tunnistajatest noored alustanud täisajalist teenistust. Järgnevalt on toodud mõned põnevad teenistusvaldkonnad, mis võivad sullegi avaneda.

Pioneeritöö. Üldpioneerid kasutavad märkimisväärse osa oma ajast kuulutustööks. Tänu väljaõppele ja kogemustele saavad neist järjest oskuslikumad piibliõpetajad.

Teenimine seal, kus on suurem vajadus. Mõned kolivad paikkonda, kus on vähe Kuningriigi kuulutajaid. Teised õpivad selgeks mõne uue keele ja teenivad kas võõrkeelses koguduses või lausa kolivad välismaale.*

Misjoniteenistus. Võimekatele, hea tervisega ja vastupidavatele pioneeridele antakse väljaõpet välismaal teenimiseks. Misjonäridel on põnev ja rahuldustpakkuv elu.

IDEE

Räägi nendega, kes on aastaid täisajalises teenistuses olnud. Küsi, miks nad valisid sellise tee ja milliseid õnnistusi nad on kogenud.

* Vaata kasti leheküljel 164.

minu eesmärgid

Märgi linnukesega, milliseid eesmärke sa sooviksid seada. Punktiirjoontele kirjuta endale kohandatud või täiesti uus eesmärk.

Kuulutustöö

- ❑ **Suurendan kuulutstööl oldud aega** ..... **tunnini kuus**
- ❑ **Levitan iga kuu** ..... **ajakirja või muud väljaannet**
- ❑ **Kasutan Piiblit, kui räägin teistele oma usust**
- ❑ **Teen iga kuu** ..... **korduskülastust**
- ❑ **Alustan piibliuurimist**

Teised eesmärgid: .....

.....

Iseseisev uurimine

- ❑ **Loen iga päev Piiblist** ..... **lehekülge**
- ❑ **Valmistun iganädalasteks koosolekuteks**
- ❑ **Uurin sügavamalt järgmisi Piibli teemasid:**

.....

.....

Kogudus

- ❑ **Vastan igal koosolekul vähemalt korra**
- ❑ **Vestlen eakama inimesega, kellega sooviksin paremini tuttavaks saada**
- ❑ **Külastan mõnd eakat või haiget koguduseliiget**

Teised eesmärgid: .....

Tänane kuupäev .....

Analüüsi kuue kuu pärast, kuidas sul on läinud. Tee vajaduse korral oma eesmärkides muudatusi või lisa juurde uusi.

”Proovige mind . . . , ütleb vägede Jehoova! Tõesti, ma avan teile taevaluugid ja kallan teile õnnistust küllastuseni!”
(Malakia 3:10)

Peeteli teenistus. Peeteli pere liikmed teenivad Jehoova tunnistajate harubüroodes. Mõnel maal kuulub Peeteli töö hulka piiblilise kirjanduse trükkimine ja selle laiali saatmine.

Rahvusvaheline teenistus. Rahvusvahelised teenijad reisivad maadesse, kus vajatakse abi kuningriigi- ja kokkutulekusaalide ning harubüroohoonete ehitamises.

Teenistusväljaõppe kool. Kõlblikele vallalistele kogudusevanematele ja teenistusabilistele antakse väljaõpet organisatsioonilistes asjades ja avalikus esinemises. Mõned lõpetajad määratakse teenima välismaale.

Valmistu tulevikuks

Täisajaline teenistus on üllas eesmärk ning toob lugematul hulgal õnnistusi. Siiski on selleks vaja enne plaane teha. Näiteks küsi endalt: milliseid võimeid ja oskusi mul on, et end täisajalises teenistuses elatada?

Kellyl oli kindel eesmärk saada pioneeriks ning ta planeeris juba

Vaata ka DVD-d ”Noored küsivad: mida ma tahan oma elus saavutada?”. See on olemas enam kui 30 keeles

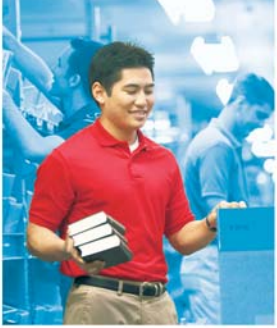

varakult, millist ametit õppida. ”Mul tuli valida midagi sellist, mis võimaldaks mul end teenistuses ülal pidada,” lausub ta.

Kelly hakkas juba keskkoolis endale eriala omandama. See aitas tal saavutada oma peamise eesmärgi. Ta ütleb: ”Tahtsin olla täisajalises teenistuses, kõik muu oli teisejärguline. See oli parim otsus, mille võisin teha.”

Küsi juhatust

Tundmatus paigas rännates tuleb sul tõenäoliselt mingil hetkel teed küsida. Sama võid teha oma tulevikku planeerides. Küsi teistelt nõu. Õpetussõnad 20:18 ütleb: ”Nõu pidades lähevad kavatsused korda.”

Väga tähtsaks juhatuse allikaks on sulle vanemad.

tegevusplaan!

Et leida teenistusest rohkem rõõmu, räägin selle inimesega:

✎.....

Tahan selle teema kohta oma vanematelt küsida:

.....

.....

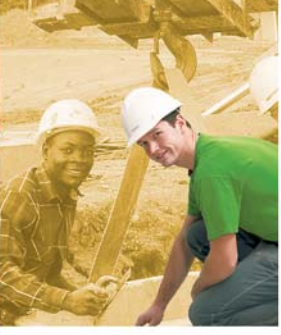
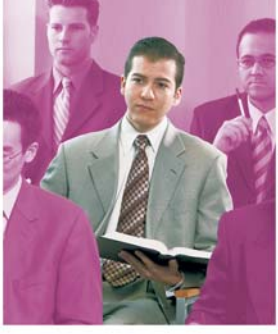

Samuti võid küsida nõu teistelt küpsetelt kristlastelt, kelle elus peegeldub jumalik tarkus. 20. aastates Roberto, kes teenib Peetelis, soovitab: ”Otsi nõu mõnelt enda või naaberkoguduse täiskasvanult, kes on heaks eeskujuks.”

Jehoova Jumal on aga see, kes tahab kõige rohkem aidata sul teha elus valikuid, mis toovad suurimat õnne. Seega palu temalt abi, et ’mõista, mis on tema tahtmine’ seoses sinu tulevikuga (Efeslastele 5:17). Järgi igas eluvaldkonnas nõuannet, mis on toodud kirjakohas Õpetussõnad 3:5, 6: ”Looda Jehoova peale kõigest südamest ja ära toetu omaenese mõistusele! Õpi teda tundma kõigil oma teedel, siis ta teeb su teerajad tasaseks!”

MIDA SINA ARVAD?

- **Milliseid võimeid ja oskusi sul on?**
- **Kuidas sa võiksid neid kasutada, et tuua au Jehoovale?**
- **Milline selles peatükis mainitud täisajalise teenistuse vorm pakub sulle kõige rohkem huvi?**

minu päevik

Mis võib takistada sul saavutamast vaimseid eesmärke, mida oled endale seadnud?

✎

Mida võiksid ette võtta, et neid takistusi ületada?

töölehtede nimekiri

Kas temast saaks mulle hea mees? **39**

Kas temast saaks mulle hea naine? **40**

Mis tegelikult juhtub? **49**

Survele vastuseisu plaan **132—133**

Minu kuueelarve **163**

Kas kolida välismaale? **164**

Räägi oma vanematega! **189**

Talitse oma viha **221**

Kas mõtled ristimisele? **308—309**

Minu eesmärgid **314**

Rohkem infot veebiaadressilt
www.jw.org

Kui soovid lisateavet,
võid Jehoova tunnistajatega ühendust võtta veebisaidil
www.jw.org

Reset Book